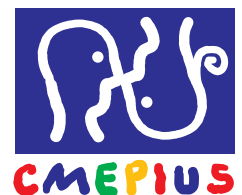

Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji

CMEPIUS (Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja) je ustanovila Vlada Republike Slovenije. CMEPIUS skrbi za mednarodno umeščenost slovenskih organizacij in njihovo vključevanje v širše evropsko družbeno okolje ter pridobivanje neformalnega in formalnega znanja in izkušenj znotraj evropskega izobraževalnega prostora. S prepletanjem nacionalnih in evropskih sredstev, izkušenj in znanja Center soustvarja na znanju temelječo družbo in tako prispeva k tehnološki, znanstveni in ekonomski prenovi Slovenije ter vključevanju Slovenije v evropski izobraževalni prostor.

Njegovo glavno poslanstvo je zagotavljanje mobilnosti mladine in zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, izvajanje nalog, potrebnih za izvajanje programov Evropske unije za izobraževanje in usposabljanje, ter zagotavljanje študijske mobilnosti.

Na CMEPIUS-u delujejo:

- nacionalna agencija programa Vseživljenjsko učenje (2007–2013) oziroma Erasmus+ (razen za področje mladine),
- nacionalna struktura eTwinning,
- kontaktne točke za Erasmus Mundus in Tempus,
- Slovenski štipendijski sklad Norveškega finančnega mehanizma (NFM) in Evropskega ekonomskega prostora (EGP),
- podporna mreža EURAXESS ter podporne strukture za program CEEPUS, bilateralne štipendije na področju visokega šolstva itd.

Vizija CMEPIUS-a je ustvariti pogoje za razvoj dobrih projektnih idej in ob dobri usposobljenosti za pripravo in izvedbo projektov učinkovito črpati evropska in mednarodna sredstva ter tako prispevati k doseganju skupnih ciljev Lizbonske pogodbe na področju izobraževanja in usposabljanja. S svojim znanjem in delovanjem želimo prispevati k mednarodni institucionalni krepitvi in bogatenju slovenskih organizacij.

Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji

Avtorici: dr. Manja Klemenčič in dr. Alenka Flander
(z raziskovalno asistenco Mateje Žagar)

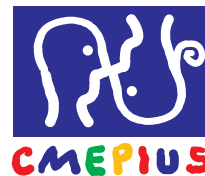
Ljubljana, december 2013

Program
Vseživljenjsko
učenje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji

Izdajatelj in založnik: Center RS za mobilnost in evropske programe
izobraževanja in usposabljanja
Avtorici: dr. Manja Klemenčič in dr. Alenka Flander
Lektorica: Petra Tomše
Oblikovanje: Studio 22 d.o.o.
Naklada: 500 izvodov
Tisk: Bograf d.o.o.
december 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

378(4:497.4)

KLEMENČIČ, Manja

Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo
v Sloveniji / [avtorici Manja Klemenčič in Alenka Flander].
- Ljubljana : Center RS za mobilnost in evropske programe
izobraževanja in usposabljanja, 2013

ISBN 978-961-6628-39-6

1. Gl. stv. nasl. 2. Flander, Alenka
271053056

Publikacija je natisnjena s pomočjo sredstev Evropske unije in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Vsebina publikacije ne izraža stališča Evropske unije oziroma Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS in ju v ničemer ne zavezuje.

KAZALO

Povzetek	6
Priporočila	8
1 UVOD	12
1.1 Namen študije	12
1.2 Cilji programa Erasmus	15
1.3 Zgodovina programa Erasmus in Erasmus+	17
1.4 Program Erasmus v slovenskem visokem šolstvu	20
2 METODOLOGIJA	23
2.1 Erasmus kot del internacionalizacije: pregled literature	23
2.2 Konceptualni okvir za evalvacijo učinkov programa Erasmus na visokošolske institucije	30
2.2.1 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus na mobilnost študentov in osebja	30
2.2.2 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus na internacionalizacijo študija doma	30
2.2.3 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus in vlogi visokošolskih učiteljev in sodelavcev	31
2.2.4 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus na strateške povezave med institucijami in krepitev kapacitet za podporo internacionalizaciji	31
2.2.5 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus, kot jih vidijo nekdanji Erasmus študenti in Erasmus koordinatorji	31
2.3 Zbiranje podatkov	32
2.3.1 Anketni vprašalniki	32
2.3.2 Osebni in skupinski intervjuji	42
2.3.3 Analiza zakonodajnih, političnih in institucionalnih dokumentov	42
3 EMPIRIČNI IZLEDKI: UČINKI PROGRAMA ERASMUS NA VISOKOŠOLSKE INSTITUCIJE	44
3.1 Učinki programa Erasmus na mobilnost študentov in osebja	44
3.2 Učinki programa Erasmus in različni institucionalni pristopi k internacionalizaciji študija doma	52
3.2.1 'Sistematizirani' in 'individualizirani' pristopi k organizaciji študija za tuje Erasmus študente	53
3.2.2 Vključevanje in povezovanje tujih Erasmus študentov in domačih študentov	63
3.2.3 Internacionalizacija študija doma kot del procesov posodobitve učenja in poučevanja	73
3.2.4 Priprave na izmenjavo in spremljanje domačih študentov po izmenjavi	76
3.3 Vloga visokošolskih učiteljev in sodelavcev v programu Erasmus in pri internacionalizaciji študija doma	84

KAZALO

3.3.1	Dodatek k plači, pedagoška obremenitev in izvolitev v akademski naziv	85
3.3.2	Ovire pri mobilnosti akademskega osebja	90
3.3.3	Zaposlovanje tujih visokošolskih učiteljev in vabljeni gostujoči predavatelji iz tujine	92
3.3.4	Odnos visokošolskih učiteljev do internacionalizacije in njihova mednarodna aktivnost	94
3.4	Učinki programa Erasmus na strateške povezave med institucijami in krepitev kapacitet za podporo internacionalizaciji	116
3.4.1	Program Erasmus in mednarodne strateške povezave ter mreže med visokoškolskimi institucijami	123
3.4.2	Program Erasmus in krepitev strokovnih služb – mednarodnih pisarn – v podporo mednarodnemu sodelovanju	130
3.5	Učinki programa Erasmus, kot jih vidijo nekdanji Erasmus študenti in Erasmus koordinatorji	138
3.5.1	Učinki programa Erasmus, kot jih vidijo nekdanji Erasmus študenti	139
3.5.2	Učinki programa Erasmus, kot jih vidijo Erasmus koordinatorji	141
4	ZAKLJUČEK	144
	Priloga 1: Pregled števila sodelujočih Erasmus študentov; učnega in strokovnega osebja ter razpoložljivih sredstev v akademskih letih 2000/2001 – 2011/2012	147
	Priloga 2: Vprašalnik o mednarodnem sodelovanju v visokoškolskem prostoru ter splošnih pogojih akademskega poklica	148
	Priloga 3: Vprašalnik o učinkih programa Erasmus – Erasmus študenti	168
	Priloga 4: Vprašalnik o učinkih programa Erasmus – Erasmus koordinatorji	171
	Viri in literatura	178
	Stvarno kazalo	181
	Kazalo tabel	182
	O avtoricah	184

Povzetek

Erasmus je eden izmed vodilnih programov EU na področju politike visokega šolstva. Je del programa Vseživljenjsko učenje (VŽU), katerega cilj je krepiti kakovost in evropsko dimenzijo v visokem šolstvu, spodbujati mobilnost in izboljšati transparentnost ter priznavanje študija in kvalifikacij v Evropi. Erasmus nudi štipendije za mobilnost za študente, akademsko in strokovno osebje, hkrati pa podpira tudi druge dejavnosti, kot na primer poletne šole, jezikovne tečaje in mednarodne partnerske projekte za pripravo skupnih študijskih programov in podobno. Do julija 2013 je bilo v Evropi prek programa Erasmus na izmenjavi več kot tri milijone študentov, v programu pa sodeluje več kot štiri tisoč visokošolskih zavodov iz triintridesetih držav. Slovenija se je programu Erasmus pridružila leta 1999 in delež sredstev, namenjenih za program, se je v vsakem finančnem obdobju povečal. V zadnjem finančnem obdobju (2007–2013) je bilo za Erasmus v Sloveniji vsega skupaj namenjenih 26,8 milijonov EUR. Evropski proračun za ERASMUS+, sprejet v novembru 2013, se je povečal za 40% in obsega 14,7 milijard evrov za obdobje 2014 do 2020.

Z Erasmusom+ tako EU namerava zagotoviti znatne naložbe na področju učne mobilnosti posameznikov, sodelovanja za razvijanje inovacij in dobrih praks ter podporo reformam visokošolskih politik nasploh, zlasti strategijam internacionalizacije visokega šolstva. Obenem pa Komisija tudi sporoča, da ima večja pričakovanja glede učinkov programa Erasmus na modernizacijo visokega šolstva v Evropi. Konkretno, Komisija pričakuje, da bo Erasmus+ učinkoval pozitivno ne le na posameznike, ki v programu sodelujejo, temveč tudi na internacionalizacijo visokošolskih zavodov, torej na krepitev aktivnosti mednarodnega sodelovanja ter krepitev mednarodne dimenzije pri študiju doma. Komisija pričakuje, da bo Erasmus+ pozitivno vplival na posodobitev visokošolskih institucij in nacionalnih sistemov: *»Države članice in njihove visokošolske institucije so odgovorne za prenovo svojih sistemov visokošolskega izobraževanja in podporo strategijam za internacionalizacijo«* (COM 2013: 499).

Od institucij, ki so se ali se bodo prijavile za podpis Erasmus listine za visoko šolstvo 2014–2020, Komisija zahteva, da bodo zagotovile, da je sodelovanje v programu Erasmus del njihove širše institucionalne strategije za internacionalizacijo in posodobitev študijskih procesov. Sodelovanje v shemah mobilnosti ter v mednarodnih partnerskih projektih naj bi se v prihodnje vidno odražalo na kakovosti visokošolskih programov in izkušnjah študentov med študijem. Znotraj programa Erasmus+ Komisija predvideva tudi, da bodo nacionalne agencije bolj podrobno spremljale realizacijo institucionalnih strategij za internacionalizacijo in še zlasti ukrepov v zvezi z aktivnostmi, ki jih finančno podpira Erasmus, ter da bodo institucije o teh tudi redno poročale. Institucije bodo v sodelovanju z nacionalnimi agencijami tudi skupno reševale morebitne težave pri realizaciji zastavljenih ciljev.

Glede na ta nova pričakovanja je CMEPIUS letos izvedel prvo vseslovensko obsežno študijo učinkov, ki jih ima program Erasmus na slovenski visokošolski prostor. Ključna vprašanja študije so bila: kako program Erasmus vpliva na institucionalne politike, strategije in prakse internacionalizacije, kako prispeva k povečanju kakovosti izobraževalnih procesov na slovenskih visokošolskih ustanovah in kakšna priporočila lahko damo za prihodnje.

Z drugimi besedami, študija raziskuje, v kolikšni meri so se uresničila pričakovanja Evropske komisije in držav članic, da bodo aktivnosti, ki se financirajo prek programa Erasmus, vplivale na internacionalizacijo strategij in praks visokošolskih zavodov. Še posebno nas je zanimalo, do katere mere opazimo učinke programa Erasmus na internacionalizacijo študija doma, kajti kljub zastavljenim ciljem v Erasmus izmenjavah še zmeraj sodeluje le manjšina študentov in visokošolskih učiteljev ter sodelavcev. V Evropi v Erasmus izmenjavah sodeluje v povprečju manj kot 4,5 % vseh študentov in v Sloveniji v akademskem letu 2011–12 vsega skupaj 1,51 % vseh študentov. Ključnega pomena je torej ne le vprašanje, kako Erasmus učinkuje na posameznike, ki sodelujejo v izmenjavi, temveč tudi, kako zagotoviti večinskemu delu slovenskih študentov, ki niso mobilni, da bodo med študijem razvijali medkulturne in mednarodne kompetence in bodo tako pripravljeni za delo v vedno bolj mednarodno usmerjenih poklicih in življenje v družbi, ki je odprta navzven in kjer se socialne mreže vedno bolj gradijo prek nacionalnih meja.

Ugotovitve naše študije kažejo na to, da program Erasmus ni bistveno vplival na internacionalizacijo visokega šolstva v Sloveniji na splošno, je pa pripomogel h krepitvi določenih vidikov internacionalizacije. Program Erasmus je na večini zavodov odločilno pripomogel k mobilnosti študentov, saj je to edini program, za katerega se študenti bolj množično zanimajo. V veliko manjši meri se za mobilnost zanimajo visokošolski učitelji in strokovno osebje. Erasmus je nedvomno pripomogel tudi k širjenju mrež partnerskih institucij in h krepitvi strokovnih služb v podporo mednarodnemu sodelovanju. Program pa ima tudi močan simbolni učinek, kajti tako v visokošolskih krogih kot v širši javnosti predstavlja 'blagovno znamko' sodelovanja in visokošolski zavodi sodelovanje v Erasmusu vidno komunicirajo prek svojih spletnih strani.

Veliko manj vidni so neposredni učinki na kakovost pedagoškega dela, kar je eden izmed pričakovanih ciljev programa. V okviru pričujoče študije smo poglobljeno raziskovali prav učinek na internacionalizacijo študija doma, tako v obliki ponudbe predmetov ali študijskih programov v tujih jezikih kot tudi internacionalizacije kurikulumov in povezovanja tujih študentov z domačimi. Na institucijah, kjer je internacionalizacija študija doma prisotna, lahko to obliko internacionalizacije neposredno povežemo z učinki programa Erasmus. Vendar je na večini institucij v Sloveniji internacionalizacija doma še vedno v povojih. Najbolj je prisotna v obliki mednarodnih vsebin in tem v pedagoškem delu, veliko manj pa v drugih oblikah, kot so na primer ponudba predmetov v tujih jezikih, vključevanje gostujočih tujih predavateljev v pedagoški proces in povezovanje tujih Erasmus študentov z domačimi znotraj pedagoškega procesa. Tukaj se kažejo velike razlike med visokošolskimi zavodi. Ta opažanja so nas privedla do ugotovitve, da vključitev v program Erasmus sama po sebi ne privede do internacionalizacije študija doma in tako pričakovanega doprinosa h kakovosti pedagoškega procesa. To se zgodi samo, če ima institucija zastavljeno strategijo internacionalizacije in je v ta namen oblikovala tudi ustrezne ukrepe in jim namenila potrebna sredstva.

Programa Erasmus se dejansko najbolj poslužujejo (in so tako tudi njegovi učinki najbolj vidni in najbolj trajni) na institucijah, ki imajo močno mednarodno usmerjenost in mednarodni profil. To so najpogosteje tiste institucije, ki so si kot cilj zadale privabljanje tujih študentov tudi za redni vpis v svoje (v glavnem podiplomske) programe. Na teh institucijah je mednarodno sodelovanje vpeto v vse oblike institucionalnega delovanja ter delovanja posameznikov. Internacionalizacija študija doma z naborom predmetov v tujih jezikih

ali s študijskimi programi v tujem jeziku je integralen del takšne strategije. V teh institucijah so tudi strokovne službe v podporo mednarodnemu sodelovanju z močno kadrovske zasedbo. Koriščenje možnosti, ki jih ponuja program Erasmus, je na teh institucijah nekaj naravnega, saj je skladen z drugimi ukrepi in krepi mednarodni profil institucije.

Vendar so v Sloveniji tako visoko mednarodno usmerjene institucije bolj izjema kot pravilo. V večini slovenskih visokošolskih zavodov je program Erasmus le 'dodatna oblika' mednarodnega sodelovanja, zato so tudi učinki programa Erasmus daleč od zelenih bistvenih premikov k več internacionalizacije študija doma. Verjetno je eden izmed razlogov ta, da je mobilnost študentov in osebja še zmeraj skorajda zanemarljivih razsežnosti in tudi drugi podporni instrumenti programa tako majhni, da ne morejo ustvariti potrebnega pritiska za vidne spremembe. Povedano drugače: mobilnost študentov in osebja je še vedno v absolutnih številkah in kot delež celotne populacije tako majhna in tako daleč od potrebne kritične mase, da ne more ustvarjati sprememb od spodaj navzgor. Torej so za vidne spremembe potrebne jasne institucionalne politike – od zgoraj navzdol –, ki morajo poleg spodbujanja mobilnosti nujno vključevati tudi oblikovanje nabora izbranih predmetov ali programov v tujih jezikih, vključevanje tujih predavateljev v poučevanje, aktivno vključevanje tujih študentov v pedagoški proces in podobno. Zaključimo lahko s tem, da program Erasmus ni sam po sebi gonilo internacionalizacije slovenskega visokega šolstva, ampak je močna strategija internacionalizacije (tako nacionalna kot institucionalna) tista, ki ustvarja pogoje za omogočanje učinkovitega koriščenja programa Erasmus in tako tudi njegov prispevek k internacionalizaciji.

Kakšna so torej naša priporočila glede na navedene ugotovitve?

Priporočilo 1: Institucije naj raje razmislijo o uvedbi 'sistemiziranega' ali idealno 'hibridno sistemiziranega' pristopa kot 'individualiziranega' za organizacijo študija in usposabljanja za tuje Erasmus študente in kot del izvajanja internacionalizacije študija doma v sklopu posodobitve učenja in poučevanja. Sistemiziran in hibridno sistemiziran pristop zagotavljata ponudbo nabora predmetov ali študijskih programov v tujih jezikih. (str.57)

Priporočilo 1a: Institucije EU in ENQA morajo razmisliti o možnostih oblikovanja posebnih akreditacijskih postopkov za skupne in dvojne študijske programe, ki bi olajšali in pospešili te procese in tako odstranili pomembno oviro pri oblikovanju tovrstnih programov. (str. 60)

Priporočilo 2: Poskušajmo nadaljevati in dalje razvijati individualiziran pristop za delo s tujimi Erasmus študenti na usposabljanju ali pa v oblikah mentorstva diplomskih in drugih del. Institucije morajo iskati načine, kako tovrsten pristop ohraniti, tudi če se močno poveča število tujih študentov. (str. 60)

Priporočilo 2a: *Institucije naj uredijo pravila in postopke za somentorstvo študentom pri pripravi dodiplomskega ali podiplomskega dela v sodelovanju s tujimi institucijami. (str. 61)*

Priporočilo 3: *Institucije naj razmislijo o možnosti ponudbe predmetov v tujih jezikih (vključno s tistimi na poletnih šolah) kot izbirnih predmetov za domače študente in morda celo o obvezni izbiri enega ali več teh izbirnih predmetov v tujem jeziku. (str. 67)*

Priporočilo 4: *Institucije morajo spodbujati in podpirati visokošolske učitelje in sodelavce pri njihovih aktivnostih v okviru internacionalizacije poučevanja in učenja. Institucije naj razvijejo načrt aktivnosti internacionalizacije poučevanja in učenja. (str. 67)*

Priporočilo 4a: *Institucije naj podpirajo raziskave, ki ocenjujejo možnosti in priložnosti za uporabo učenja z uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij in učenja na daljavo za spodbujanje virtualne mobilnosti in internacionalizacije študija doma. Pri tem naj upoštevajo, da tovrstne oblike učenja niso primerne v vsakem primeru in zaželeno za vsako ceno. (str. 68)*

Priporočilo 4b: *Organi za financiranje raziskovanja naj od prijaviteljev projektov zahtevajo, da predložijo načrt (in kasneje dokazila), kako bodo izrecno navezovali proces in rezultate raziskovalnega dela s poučevanjem in učenjem. (str. 69)*

Priporočilo 5: *Institucije naj razvijejo sistem tutorjev in mentorjev za tuje Erasmus študente. (str. 71)*

Priporočilo 6: *Poučevanje in učenje tujih jezikov morata ostati prioriteta. Tudi v Sloveniji je za ta cilj treba namenjati dovolj sredstev in podpore na celotni vertikali izobraževalnega sistema. (str. 73)*

Priporočilo 7: *Visokošolske institucije v Sloveniji bi morale 'profilirati' svojo ponudbo predmetov v tujih jezikih. Izbrani nabor predmetov, predmetni modul ali študijski program v tujih jezikih je namenjen Erasmus in drugim tujim študentom*

ter zainteresiranim domačim študentom. Institucije ga lahko izvajajo posamično ali prek mreže, konzorcija ali pogodbe o sodelovanju z drugimi institucijami v Sloveniji ali v tujini. (str. 73)

Priporočilo 8: *Internacionalizacijo poučevanja in učenja je treba vključiti v evropske, državne in institucionalne politike ter strategije za posodobitev poučevanja in učenja. (str. 74)*

Priporočilo 9: *Znotraj programa Erasmus bi morale biti na voljo več finančnih sredstev za namensko financiranje oblikovanja mednarodnih (skupnih in dvojnih) študijskih programov, mednarodnega sodelovanja na področju poučevanja in učenja ter institucionalnih pobud za krepitev internacionalizacije študija doma. (str. 76)*

Priporočilo 10: *Institucije morajo razviti institucionalne okvire in postopke, prek katerih se domači Erasmus študenti pred odhodom na izmenjavo srečajo in pogovorijo z akademskim osebjem o akademskih pričakovanjih in priložnostih. Tovrsten pogovor bi se moral odviti tudi po vrnitvi z izmenjave. Institucije morajo tako tudi domačim Erasmus študentom nuditi mentorsko podporo pred in po vrnitvi z izmenjave. (str. 77)*

Priporočilo 11: *Da bi motivirale akademsko osebje za pripravo predmetov v tujih jezikih in/ali individualno delo s tujimi Erasmus študenti, morajo institucije oblikovati mehanizme spodbud prek dodatka k plači, upoštevanja pri pedagoški obremenitvi in v kriterijih za izvolitev v nazive. Te mehanizme morajo dosledno izvajati v praksi. (str. 88)*

Priporočilo 12: *Institucije morajo izboljšati pogoje in okrepiti podporo za sodelovanje akademskega osebja v programih mobilnosti. Upoštevanje Erasmus mobilnosti v kriterijih za izvolitev v akademske nazive je eden od možnih korakov. Izvajanje sobotnega leta je druga možnost. (str. 92)*

Priporočilo 13: *Mobilnost študentov še posebno spodbujajmo na področju izobraževanja učiteljev. Študenti, ki so imeli mednarodno izkušnjo med študijem, bodo kasneje v svojem učiteljskem poklicu bolj aktivno spodbujali svoje dijake in učence k udeleževanju v mednarodnih aktivnostih. Mednarodna usmerjenost in mednarodno sodelovanje se ne pričneta v visokem šolstvu, temveč veliko prej. (str. 92)*

Priporočilo 14: *Institucijam svetujemo, da v mreži bilateralnih pogodb izpostavijo nekaj partnerskih institucij, s katerimi načrtujejo širitev sodelovanja – v smislu različnih področij – in poglobitev sodelovanja, na primer prek razvijanja skupnih študijskih programov. Izbiro preferenčnih partnerjev naj definirajo predvsem interesi in zmožnosti visokošolskih učiteljev, njihovih raziskovalnih skupin in oddelkov – torej od spodaj navzgor. Seveda pa morajo biti del skupne institucionalne strategije internacionalizacije in tako podprte in formalno izpeljane s strani vodstva institucije. (str. 127)*

Priporočilo 15: *Mednarodne pisarne in vodstva institucij pozorno spremljajo mednarodne aktivnosti in ukrepajo, če vidijo, da so bile izkušnje z določeno institucijo slabe ali že dolgo časa ni bilo nobenih aktivnosti, ter tudi tedaj, ko z določenimi institucijami obstaja več oblik sodelovanja. V slednjem primeru naj institucija razmisli o možnostih, da že obstoječe sodelovanje še razširi in poglobi. (str. 128)*

Priporočilo 16: *Visokošolske institucije naj ne oblikujejo sodelovanja samo z drugimi visokošolskimi in raziskovalnimi institucijami v tujini, ampak tudi z gospodarskimi družbami, nevladnimi in medvladnimi mednarodnimi organizacijami za izmenjavo študentov za usposabljanje, raziskovalno delo, skupne raziskovalne projekte, vabila gostujočim predavateljem itd. (str. 129)*

Priporočilo 17: *Institucije morajo zagotoviti zadostno število osebja, denarne dodatke in upoštevanje dela Erasmus koordinatorjev. Poleg tega mora biti zagotovljeno tesno sodelovanje med Erasmus koordinatorji/mednarodno pisarno in referati za študijske zadeve ter osebjem, Osebjem v podporni pisarni mora biti ustrezno usposobljeno in podučeno za vodenje podatkov o mednarodnih študentih ter visokošolskih učiteljev in sodelavcih. (str. 137)*

Priporočilo 18: *Institucije naj oblikujejo pregledne in informativne spletne podstrani za tuje študente, kjer naj predstavijo nabor predmetov, ki jih ponujajo v tujih jezikih, ali pa – če imajo individualiziran pristop k organizaciji študija za tuje Erasmus študente – nabor tipičnih predmetov, pri katerih so učitelji pripravljene delati s tujimi študenti. (str. 138)*

1 UVOD

»Na podlagi naših izkušenj programi znotraj EU, kot je na primer Erasmus, kažejo, da je učna mobilnost še posebno učinkovito orodje pri premagovanju ovir in pri združevanju ljudi ter da predstavlja močno gonilo reform. Prav tako študentom in akademskemu osebju daje priložnost pridobitve mednarodnih izkušenj in znanja, kar je nujno potrebno v vedno bolj globalizirani družbi. [...]

Obenem pa smo tudi spoznali, da mora vpliv akademske mobilnosti, če želimo v celoti požeti pozitivne učinke, preiti posameznike, ki koristijo njene prednosti, in doseči same izobraževalne sisteme ter pri tem krepiti njihovo zmožnost za mednarodno sodelovanje. Z drugimi besedami, mobilnost posameznikov je treba umestiti znotraj širših strategij institucij za mednarodno sodelovanje, kar pomeni, da internacionalizacija visokega šolstva ne sme biti omejena zgolj na mobilnost in da ne sme biti sestavljena iz nepovezanih dejanj. Razvijati in izvajati bi se morala kot integriran proces, ki se dotika vseh vidikov akademskega življenja.«

Tuning in the World: New Degree Profiles for New Societies (Uglaševanje s svetom: novi profili izobrazbe za nove družbe)

Konferenca, The Egg, Bruselj, 21. 11. 2012, zaključni govor komisarke Vassiliou

1.1 Namen študije

Cilj dotične študije je oceniti učinke programa Erasmus (kratica za European Community Action Scheme for the Mobility of University Students – Program dejavnosti Evropske skupnosti za študentsko mobilnost) na internacionalizacijo visokega šolstva v Sloveniji. Erasmus je največji subvencionirani program Evropske unije za mobilnost visokega šolstva v Evropi in eden izmed njenih najpomembnejših programov. Erasmus nudi štipendije za mobilnost za študente, akademsko in strokovno osebje, hkrati pa tudi podpira druge dejavnosti za povečanje evropske razsežnosti pri študiju, na primer z intenzivnimi programi, razvojem kurikolov ali s tematskimi omrežji. Odprt je za vse vrste visokošolskih institucij in nagovarja vse discipline in ravni študija do in vključno z doktoratom. Do julija 2013 je bilo prek programa Erasmus na izmenjavi več kot tri milijone študentov, v programu pa sodeluje več kot štiri tisoč visokošolskih ustanov iz triinšdesetih držav.¹²

Dejavnosti, ki so financirane prek programa Erasmus, imajo pričakovano pozitivne učinke na strategije in prakse internacionalizacije visokošolskih institucij ter tako prispevajo k izboljšanju kakovosti poučevanja in učenja, raziskovanja in drugih podpornih dejavnosti. Program od institucij zahteva, da so podpisnice Evropske listine, s katero se zavežejo k izpolnjevanju pogojev v zvezi z organizacijo izmenjav, vključno z oprostitvijo šolnin za prihajajoče študente in s priznavanjem študijskih kreditnih točk, pridobljenih v tujini, v skladu s pogodbami o

¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-657_en.htm

² 4577 ustanov iz 33 držav se je prijavilo za pridobitev Erasmus univerzitetne listine [ECHE] 2014–2020. http://eacea.ec.europa.eu/funding/2014/call_he_charter_en.php

učenju in usposabljanju, ki jih podpišejo institucija pošiljateljica, institucija gostiteljica in študent/-ka.³ Pričakuje se, da program Erasmus ustvarja dodano vrednost s trajnimi učinki na internacionalizacijo visokošolskih institucij.

Slovenija se je programu Erasmus pridružila leta 1999. Od takrat je Erasmus postal prepoznaven v akademski sferi in v širši javnosti. Visokošolski zavodi na svojih spletnih straneh promovirajo sodelovanje v programu Erasmus kot eno izmed ključnih aktivnosti mednarodnega sodelovanja. Erasmus v Sloveniji je tekom let pridobil znatna sredstva iz proračuna EU. V zadnjem večletnem proračunskem okviru v obdobju od 2007 do 2013 je proračun za Erasmus v Sloveniji znašal skupaj 26.796.894,00 EUR. Tudi število institucij, ki sodelujejo v programu Erasmus, je znatno. V akademskem letu 2013–2014 je imelo Erasmus univerzitetno listino podpisano sedemdeset visokošolskih zavodov v Sloveniji. Poleg tega smo bili skozi leta priča stalnemu povečevanju števila študentov in osebja na izmenjavi (kakor tudi sodelovanja v drugih dejavnostih, ki so financirane prek programa Erasmus) (**Priloga 1**).

Obstoječe študije o programu Erasmus v Sloveniji, ki jih izvajajo institucije in CMEPIUS, se osredotočajo predvsem na vprašanja o izkušnjah študentov in osebja na izmenjavi in kakovost institucionalne podpore izmenjavam. Vprašanje, ki doslej še ni bilo raziskano, pa je, kako sodelovanje v programu Erasmus vpliva na visokošolske ustanove in njihovo nadaljnjo internacionalizacijo in posodobitev. Internacionalizacijo v tem kontekstu razumemo kot proces integracije mednarodne, medkulturne ali globalne razsežnosti v namene, funkcije in izvajanje visokošolskega izobraževanja (Knight 2004: 9). To pomeni tako širjenje mreže in poglobljanje mednarodnega sodelovanja kakor tudi oblikovanje predmetov v tujih jezikih, vključevanje mednarodnih tem v kurikulum (študijski načrt), sodelovanje v mednarodnih raziskovalnih projektih ipd. Bistvenega pomena je, da se ta mednarodna dimenzija pojavlja tako v institucionalnih ciljih kot v praksah ter da dosega vse akterje v visokošolskem kontekstu, torej tako študente kot akademsko in strokovno osebje znotraj institucij ter akterje znotraj državnih organov.

Tudi Evropska komisija se ukvarja z vprašanjem, kako obširni in trajni so učinki njenega vodilnega programa za izobraževanje in usposabljanje na internacionalizacijo visokega šolstva v Evropi. Cilj Erasmusa je bil od njegovega začetka v letu 1987 izboljšanje mednarodnega sodelovanja med visokošolskimi ustanovami v Evropi in s tem doprinesiti k višanju njihove kakovosti. Predpostavka, na kateri je bil program oblikovan, je prav v tem, da internacionalizacija lahko prispeva k boljši kakovosti visokošolskega izobraževanja. Tako naj bi Erasmus kot eden izmed vodilnih programov EU pozitivno vplival na doseganje tega cilja. V svojem najnovjšem poročilu 'Evropsko visoko šolstvo v svetu' (COM (2013) 499) Evropska komisija jasno izjavlja, da internacionalizacije ne razume samo kot nekaj, kar je povezano s povečanjem mobilnosti.⁴ Komisija poudarja pričakovanje, da visokošolske institucije razvijajo bolj mednarodno usmerjene študijske načrte, spodbujajo učenje tujih jezikov in povečujejo priložnosti za digitalno učenje. Z drugimi besedami, Komisija pričakuje – in sedaj hoče to tudi oceniti –, v kolikšni meri in kako deluje program Erasmus kot gonilo posodobitve visokega šolstva v

³ V nadaljevanju tekom poročila zaradi lažje berljivosti uporabljamo moško slovnično obliko samostalnika študent, koordinator, visokošolski učitelj itd. Seveda pa oblika zajema tudi ženske in z uporabo moške slovnične oblike nikakor ne poudarjamo tega spola.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0499:FIN:EN:HTML>

Evropi.⁵ To pričakovanje upravičuje z dejstvom, da Erasmus verjetno ne bo nikoli vključeval večine evropskih študentov. V letu 2011 je okrog 10 % študentov študiralo ali se usposabljal v tujini; od tega je Erasmus štipendijo pridobilo manj kot 4,5 % evropskih študentov.⁶ Cilj EU je, da bi do leta 2020 v povprečju v Erasmusu sodelovalo vsaj 20 % vseh evropskih študentov (COM (2011) 567).⁷ To je še zmeraj daleč od kritične mase, ki bi lahko prispevala h korenitim premikom v internacionalizaciji institucij. Zato je treba vložiti dodatni trud za 'internationalizacijo študija doma', torej omogočiti tudi študentom, ki ne gredo na izmenjavo, da razvijajo mednarodna, medkulturna in globalna znanja in spretnosti in so tako boljše pripravljeni za življenje in delo v vedno bolj internacionaliziranih in medsebojno povezanih družbah.

Vodilo pri tej študiji o institucionalnem vplivu programa Erasmus na slovensko visoko šolstvo tvorijo naslednji trije sklopi vprašanj: (1) *Kako program Erasmus vpliva na institucionalne politike, strategije in prakse internacionalizacije?* (2) *Kako program Erasmus prispeva k povečanju kakovosti izobraževalnih procesov na slovenskih visokošolskih ustanovah?* (3) *Kakšna priporočila lahko damo za prihodnje?*

Če upoštevamo poročilo Komisije o internacionalizaciji (COM (2013) 499) in cilje programa Erasmus, obstajajo tri področja, na katerih še zlasti pričakujemo neposredne učinke programa Erasmus in jih zato ocenjujemo v tej študiji:

- mednarodna mobilnost študentov in osebja;
- internacionalizacija študija doma;
- strateško sodelovanje, partnerstva in krepitev strokovnih služb v podporo internacionalizaciji.

Na podlagi teh treh področij bomo ocenili, v kakšnem obsegu je prišlo do sprememb, ki jih lahko pripišemo udeležbi institucije v programu Erasmus. Pri ocenjevanju vplivov programa Erasmus na internacionalizacijo visokošolskih ustanov se namreč zavedamo, da obstajajo tudi dejavniki, ki neodvisno od programa Erasmus vplivajo na visokošolske politike, strategije in prakse internacionalizacije. Erasmus je namreč samo ena izmed številnih aktivnosti mednarodnega sodelovanja institucij. Pri tem bomo upoštevali predvsem cilje in utemeljitve, ki jih institucije navajajo za internacionalizacijo, in analizirali, na kakšen način program Erasmus k slednjim prispeva in jih krepi. Prav tako bomo upoštevali ne samo institucionalni kontekst, ampak tudi zakonodajne okvire in nacionalne politike ter kako ti vplivajo na izvajanje programa Erasmus.

Študija je evalvacija z uporabo mešanih metod, pri kateri smo uporabili tako kvalitativne kot kvantitativne metode zbiranja podatkov: teoretična raziskava (pregled literature in analiza zakonodajnih dokumentov ter nacionalnih in institucionalnih politik), intervjuji z vodji ustanov, koordinatorji programa Erasmus, nekdanjimi Erasmus študenti in akademskim osebjem na izbranih visokošolskih institucijah ter anketiranje koordinatorjev programa Erasmus, nekdanjih Erasmus študentov in akademskega osebja. Uporaba vseh metod ocenjevanja in triangulacija ugotovitev sta opisani v razdelku o metodologiji v nadaljevanju poročila.

5 http://ec.europa.eu/education/calls/2912_en.htm

6 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-657_en.htm

7 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0567:FIN:EN:PDF>

Na koncu želimo poudariti, da čeprav sva kot avtorici prepričani o prednostih internacionalizacije in udeležbe v programu Erasmus, se v pričujoči študiji zavestno trudiva odmakniti od normativnega razmišljanja. Na najino nepristranskost sva bili še posebno pozorni pri oblikovanju vprašanj za intervjuje in ankete ter pri samem vodenju intervjujev. Poleg tega sva analizirali podatke in oblikovali ugotovitve ob podrobnem spremljanju – kolikor je to bilo mogoče – normativnih domnev v zvezi z internacionalizacijo in udeležbo v programu Erasmus, ki so jih imeli naši intervjuvanci in anketiranci. Razumevanje motivacij za mednarodno sodelovanje naših anketirancev in njihovih institucij, ali pa odsotnost le-teh, je bilo še zlasti poučno.

1.2 Cilji programa Erasmus

Erasmus je eden izmed vodilnih programov EU na področju politike visokega šolstva, ki za glavne cilje postavlja: (a) podporo dosežkom evropskega območja visokošolskega izobraževanja in (b) krepitev prispevkov visokega šolstva in nadaljnega poklicnega izobraževanja na procese inovacije (Sklep št. 1720/2006/EŠ).⁸

Operativni cilji programa Erasmus so (Odločba št. 1720/2006/EŠ, 21. člen):

- a) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega mobilnosti študentov in učiteljskega osebja po Evropi;
- b) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega večstranskega sodelovanja med visokošolskimi zavodi v Evropi;
- c) povečanje stopnje preglednosti in združljivosti med kvalifikacijami, pridobljenimi v visokošolskem izobraževanju in na višjih ravneh poklicnega izobraževanja v Evropi;
- d) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega sodelovanja med visokošolskimi zavodi in podjetji;
- e) omogočanje razvoja inovativnih praks v izobraževanju in usposabljanju na terciarni ravni ter njihov prenos, vključno s prenosom iz ene države udeleženke v ostale;
- f) razvijanje inovativnih vsebin, storitev, pedagogike in prakse za vseživljenjsko učenje, ki temeljijo na informacijskih in komunikacijskih tehnologijah.

Program Erasmus ne podpira samo mobilnosti posameznikov (za študente, visokošolske učitelje ali drugo visokošolsko osebje ali podjetja, ki želijo študirati, poučevati in delati v tujini), ampak nudi tudi sofinanciranje visokošolskim institucijam, ki sodelujejo prek projektov transnacionalnega sodelovanja. Program Erasmus lahko podpira naslednje ukrepe (Sklep št. 1720/2006/EŠ, 22. člen):

(a) *Mobilnost posameznikov*, ki lahko vključuje:

- (i) mobilnost študentov zaradi študija ali usposabljanja v državah članicah v visokošolskih zavodih, pa tudi prakse v podjetjih, centrih za usposabljanje, raziskovalnih centrih ali drugih organizacijah; 'Erasmus študenti' so: (a) študenti visokošolskih zavodov, ki so vpisani vsaj v drugi letnik in preživijo obdobje študija v drugi državi članici znotraj okvira ukrepov o mobilnosti programa Erasmus ne glede na to, ali so dobili finančno podporo v tem programu. Takšno obdobje bo v polnosti priznано v skladu z medinstitucionalnimi pogodbami med institucijo pošiljateljico in institucijo gostiteljico. Institucije gostiteljice takim študentom ne bodo zaračunale šolnine; (b) študenti, vpisani v skupne podiplomske magistrske programe, ki so vključeni v mobilnost; (c) študenti visokošolskih institucij na

usposabljanju.

(ii) mobilnost učiteljskega osebja v visokošolskih zavodih zaradi poučevanja ali usposabljanja v partnerski instituciji v tujini;

(iii) mobilnost drugega osebja v visokošolskih zavodih in osebja podjetij zaradi usposabljanja ali poučevanja;

(iv) intenzivne programe Erasmus, ki so organizirani na večstranskih temeljih.

Podpora se lahko dodeli tudi matičnim in gostiteljskim visokošolskim zavodom ali podjetjem za dejavnosti, ki zagotavljajo kakovost v vseh fazah dogovorov o mobilnosti, vključno s pripravljalnimi in nadaljevalnimi jezikovnimi tečaji.

(b) *Večstranske projekte*, ki se med drugim osredotočajo na inovacije, eksperimentiranje in izmenjavo dobrih praks na področjih, navedenih v posebnih in operativnih ciljih.

V letu 2013 bodo večstranski projekti Erasmus na primer razdeljeni v pet specifičnih ciljev: 1. zvišanje ravni doseganja in krepitve družbene dimenzije visokega šolstva; 2. izboljšanje kakovosti in pomembnosti visokega šolstva, tudi prek sodelovanja med visokošolskimi zavodi in trgom dela; 3. krepitev kakovosti prek mobilnosti in čezmejnega sodelovanja; 4. koalicije znanja; 5. izboljšanje upravljanja in financiranja.⁹

(c) *Večstranska omrežja*, ki delujejo pod okriljem konzorcijev visokošolskih zavodov in predstavljajo neko disciplino ali interdisciplinarno področje (tematska omrežja Erasmus) in so namenjena razvijanju novih konceptov učenja in kompetenc. Ta omrežja lahko vključujejo predstavnike drugih javnih teles ali podjetij ali združenj.

Tovrstna omrežja prispevajo k izboljšanju kakovosti učenja v visokem šolstvu, pri čemer definirajo in razvijajo evropsko razsežnost v specifični akademski disciplini, spodbujajo inovacije in izmenjavo metodologij in dobrih praks.

(d) *Druge pobude*, ki so namenjene spodbujanju ciljev programa Erasmus ('spremljevalni ukrepi').

Te projekte je treba razumeti kot dopolnilo projektom, ki se izvajajo v sklopu drugih ukrepov Erasmus. Pomembni so za načrt posodobitve visokega šolstva in povečujejo izvajanje mobilnosti programa Erasmus, s ciljem nudenja podpore komunikacijskim dejavnostim in dogodkom za razširjanje in izkoriščanje rezultatov projektov Erasmus ali spodbujanja transverzalnih vidikov. Od spremljajočih ukrepov se pričakuje močnejši učinek programa Erasmus na področju visokega šolstva in družbe na splošno.

Splošni okvir evropskih in mednarodnih dejavnosti sodelovanja visokošolskih zavodov, ki so podprte s programom Erasmus, zagotavlja Erasmus univerzitetna listina.¹⁰ V bistvu je Erasmus univerzitetna listina – oziroma Erasmus listina za visoko šolstvo, kot je preimenovana – predpogoj visokošolskim zavodom za izvajanje mobilnosti, intenzivnih jezikovnih tečajev in programov Erasmus ter za prijavo na večstranske projekte, omrežja, spremljajoče ukrepe ter organizacijo pripravljalnih obiskov.

⁹ http://ec.europa.eu/education/lfp/doc/call13/fiches/era12_en.pdf

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:041:0012:0013:EN:PDF>

1.3 Zgodovina programa Erasmus in Erasmus+

Evropski svet je o prvi različici programa Erasmus odločil leta 1986 in ga začel izvajati leta 1987. V tistem trenutku je bil glavni cilj programa Erasmus doseči razvoj kadrov, ki bodo imeli izkušnje z ekonomskimi in družbenimi pogoji v drugih državah članicah (De Wit in Verhoeven 2001: 189; Teichler 2007). Cilj je bil tudi povečati število institucij, na katerih potekajo študentske izmenjave (prav tam). V tistem času je Erasmus nudil štipendije za mobilne študente v okviru omrežij oddelkov v programu za meduniverzitetno sodelovanje. Drugi pomemben vidik Erasmusa je bilo financiranje projektov, ki so skušali prispevati k povečevanju mobilnosti (Teichler 1996: 154).

Leta 1995 je program Erasmus postal del veliko obsežnejšega visokošolskega programa Socrates (1995–1999). Cilj programa Socrates je bil prispevati k razvoju kakovosti izobraževanja in usposabljanja ter ustvarjanje odprtega evropskega prostora za sodelovanje v izobraževanju. Prav tako je imel za izrecni cilj ustvarjanje 'evropske razsežnosti' v visokem šolstvu. V tistem času so se cilji programa Erasmus razširili tudi na oblikovanje priložnosti tudi za nemobilne študente prek 'internacionalizacije študija doma', ki je vključevala finančno podporo za internacionalizacijo kurikula in mobilnost akademskega osebja. Specifični instrumenti so vključevali tudi finančno podporo za internacionalizacijo kurikulumov in organizacijo intenzivnih programov, kot na primer tečajev tujih jezikov in mednarodnih poletnih šol. Prav tako so bila uvedena tematska omrežja, ki so se osredotočala na posamezna področja študija. Njihov cilj je bil prek mednarodne mreže strokovnjakov in ključnih akterjev razvijati inovativne koncepte v oblikovanju kurikulumov znotraj specifičnih disciplin. Lanzendorf in Teichler (2002) poročata, da je v tem času prišlo tudi do pomembne spremembe v izvajanju programa Erasmus na institucionalni ravni. S ciljem usklajevanja institucionalnih strategij za doseganje internacionalizacije je Evropska komisija uvedla zahtevo, da mora vsaka institucija vložiti prijavo za institucionalno pogodbo, ki bo vsebovala vse dejavnosti izmenjave in sodelovanja (prek dvostranskih sporazumov o sodelovanju) ter tudi izjavo o evropski politiki institucije s podrobnimi podatki o politiki evropskega sodelovanja in sodelovanja v programu Socrates dotične institucije. Prijava je tvorila osnovo za institucionalno pogodbo z Evropsko komisijo.

Program Socrates II je bil ustanovljen s Sklepom Evropskega parlamenta in Sveta št. 253/2000/EŠ z dne 24. 1. 2001 za obdobje od 2000 do 2006. V tem obdobju so v letu 2003 uvedli Erasmus univerzitetno listino, ki je nadomestila institucionalne pogodbe in je pravzaprav imela enako funkcijo kot predhodne pogodbe, vendar z večjim poudarkom na zagotavljanju kakovosti študentskih izmenjav in izmenjav osebja. Poleg tega pa so bile v program dodane še nove dejavnosti, kot so na primer odhajanje študentov na usposabljanje – prakso v tujino. V drugih pogledih je Socrates II ohranil enake cilje in instrumente kot prejšnji program.

Trenutni program Erasmus je del programa Vseživljenjsko učenje (VŽU), ki je bil vzpostavljen s sklepom, sprejetim pri Evropskem parlamentu in Svetu 15. novembra 2006 in pokriva obdobje od 2007 do 2013 (Sklep št. 1720/2006/EŠ). Kot vodilni evropski program financiranja na področju izobraževanja in usposabljanja je program Vseživljenjsko učenje krovni program, ki vključuje različne pobude izobraževanja in usposabljanja.¹¹

11 http://eacea.ec.europa.eu/llp/about_llp/about_llp_en.php

Razdeljen je v štiri sektorske podprograme: Comenius za šolstvo, Erasmus za visoko šolstvo (največji delež proračuna VŽU), Leonardo da Vinci za poklicno šolstvo in usposabljanje in Grundtvig za izobraževanje odraslih. Prav tako vsebuje tudi tako imenovane 'transverzalne programe', ki imajo več ciljev: 1) dopolnjevanje sektorskih podprogramov in zagotavljanje doseganja najboljših možnih rezultatov; 2) spodbujanje evropskega sodelovanja na področjih, ki pokrivajo dva ali več podprogramov; 3) spodbujanje kakovosti in preglednosti izobraževalnih sistemov in sistemov usposabljanja v državah članicah. Poleg tega podpira dejavnosti, ki se osredotočajo na evropsko sodelovanje na področju razvijanja politik in spodbujanja inovacij; učenje in poučevanje tujih jezikov; informacijske in komunikacijske tehnologije ter razširjanje in izkoriščanje rezultatov.¹²

Program Vseživljenjsko učenje (VŽU) je bil oblikovan v duhu programa Lizbonske strategije o preobrazbi Evropske unije v najbolj konkurenčno svetovno gospodarstvo, ki sloni na znanju in je zmožno trajnostnega gospodarskega razvoja skupaj s kvantitativnim in kvalitativnim povečanjem števila zaposlenih ter z večjo socialno kohezijo. VŽU združuje prispevek visokega šolstva in usposabljanja za doseganje ciljev Lizbonske strategije. S programom Erasmus, ki je del VŽU, si prizadevamo okrepiti prispevek visokega šolstva in nadaljnega poklicnega izobraževanja k procesom inovacije (Sklep št. 1720/2006/EŠ). V skladu s tem znotraj VŽU program Erasmus vnaša več funkcionalnih sprememb v primerjavi s prejšnjo različico programa: študentska pripravništva v podjetjih, usposabljanje strokovnega osebja na visokošolskih zavodih in poučevanje poslovnega osebja. Nov dodatek je tudi ta, da izrecno omenja zavezanost Evropske unije bolonjskemu procesu, katerega cilj je, da vzpostavi evropsko območje visokega šolstva. Eden izmed namenov Erasmusa je tako tudi v tem, da podpira bolonjski proces.

V letu 2011 je Evropska komisija pripravila poročilo (COM (2011) 787)¹³, s katerim je predlagala enoten program za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport za obdobje 2014–2020, ki bo imel bolj preprosto in učinkovito obliko. Program se je na začetku imenoval 'Erasmus za vse', nato pa so ime spremenili v 'Erasmus+'. Program odraža prednostne naloge strategije Evropa 2020 in njene vodilne pobude (Strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju ('ET 2020'),¹⁴ Strategija EU za mladinsko politiko¹⁵ in zunanje-politične prednostne naloge Evropske unije). Program bo podpiral tri vrste ključnih ukrepov:

a) **Učno mobilnost posameznikov:** mobilnost bo predstavljala pomemben delež povečanega splošnega proračuna. Cilj je ne le povečati obseg mobilnosti, da doseže kritično maso, ampak tudi zagotoviti kakovostno izkušnjo na izmenjavi ter dosegati pozitivne učinke mobilnosti, ki bodo presejali sodelujoče posameznike in institucije.

b) **Sodelovanje pri inovacijah in dobrih praksah:** večja pozornost bo namenjena krepitvi inovativnih partnerstev med izobraževalnimi institucijami in podjetji. Na področju visokega šolstva bo poudarek na krepitvi zmogljivosti, osredotočanju na sosedске države in oblikovanju strateških partnerstev z razvitimi gospodarstvi in gospodarstvi v vzponu.

¹² Programa Jean Monnet (ki spodbuja učenje, refleksijo in razprave o evropskem integracijskem procesu na visokošolskih zavodih) in Eurydice (institucionalno omrežje za zbiranje, spremljanje, obdelavo in objavljanje zanesljivih in hitro primerljivih informacij o izobraževalnih sistemih in politikah po Evropi) prav tako spadata v njegov okvir.

¹³ http://ec.europa.eu/education/Erasmus-for-all/doc/com_en.pdf

¹⁴ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/framework_en.htm

¹⁵ http://ec.europa.eu/youth/news/youth-investing-and-empowering_en.htm

c) **Podpora za reformo politik:** reforma politik bo usmerjena v: krepitev orodij in učinka odprte metode koordinacije na področju izobraževanja, usposabljanja in mladih; izvajanje strategije Evropa 2020; spodbujanje dialoga na področju politik s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami.

V pričakovanju potrditve programa Erasmus+ je Evropska komisija v letu 2013 že objavila razpis za prijave za podpis Erasmus listine za visoko šolstvo 2014–2020 (EAC/S06/13, 2013/C 85/07).¹⁶ Erasmus listina za visoko šolstvo enako kakor njena predhodnica Erasmus univerzitetna listina *'določa temeljna načela in zahteve, ki jih mora visokošolska institucija izpolnjevati pri prijavljanju za izvajanje in pri izvajanju dejavnosti v okviru programa'* (ECHE Application Manual 2013: 3). Razpis¹⁷, spremljajoče smernice s pripombami¹⁸ in priročnik za prijavo¹⁹ odražajo jasen namen Komisije o znatno strožjem okviru za zagotavljanje kakovosti za institucionalno izvajanje programa Erasmus. Razpis določa temelje za bolj aktivno spremljanje izvajanja Erasmus listine za visoko šolstvo in vzpostavlja tudi sankcije (tj. preklic) v primeru kršitev. Poudarek je torej na doseganju neposrednih učinkov programa na posodobitev in internacionalizacijo visokega šolstva.

Konkretno:

»S prijavo in podpisom Erasmus listine za visoko šolstvo (ECHE) visokošolska institucija potrdi, da je njena udeležba v programu del institucionalne strategije posodobitve in internacionalizacije. Ta institucionalna strategija potrjuje ključen prispevek mobilnosti študentov in osebja ter udeležbe v projektih mednarodnega sodelovanja h kakovosti visokošolskih programov in študentske izkušnje. Cilj Erasmus listine za visoko šolstvo je predvsem krepitev kakovosti mobilnosti študentov in osebja ter spremljanje teh procesov na sodelujočih institucijah« (ECHE Application Manual 2013: 3).

Nacionalne agencije so dobile jasen mandat za spremljanje izpopolnjevanja načel in aktivnosti, ki jih navajajo institucije v Erasmus listini za visoko šolstvo. To lahko počnejo z obiski, zahtevo po institucionalnem poročanju, prek poročil udeležencev itd. V primeru neskladnosti *'bosta nacionalna agencija in visokošolski zavod dorekla akcijski načrt za reševanje problematičnih vprašanj. Če institucija akcijskega načrta ne izpolni v dogovorjenem času, bo o tem obveščena Evropska komisija, kar lahko vodi do preklica Erasmus listine za visoko šolstvo (ECHE) s strani Evropske komisije'* (ECHE Application Manual 2013: 4).

Zakonodajni okviri za programe izobraževanja in usposabljanja Evropske unije temeljijo na ciljih, ki so navedeni v 165. in 166. členu Pogodbe o delovanju Evropske unije (TFEU) in načelu subsidiarnosti (COM (2011) 788). Člen 165 Pogodbe o delovanju Evropske unije (TFEU) zahteva od Evropske unije, da ta

»prispeva k razvoju kakovostnega izobraževanja s spodbujanjem sodelovanja med državami članicami ter po potrebi s podpiranjem in dopolnjevanjem njihovih dejavnosti, pri čemer v celoti upošteva odgovornost držav članic za vsebino poučevanja in organizacijo izobraževalnih sistemov in njihovo kulturno in jezikovno raznolikost«.

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:085:0009:0010:EN:PDF>

¹⁷ http://eacea.ec.europa.eu/funding/2014/call_he_charter_en.php

¹⁸ http://eacea.ec.europa.eu/funding/2014/documents/annotated_guidelines_en.pdf

¹⁹ http://eacea.ec.europa.eu/funding/2014/documents/en_eche_application_manual.pdf

Člen 166 Pogodbe o delovanju Evropske unije določa, da

»Unija izvaja politiko poklicnega usposabljanja, ki podpira in dopolnjuje dejavnost držav članic, pri čemer v celoti upošteva njihovo odgovornost za vsebino in organizacijo poklicnega usposabljanja.«

Ti nameni so bili nadalje konkretizirani v nizu vplivnih priporočil, ki jih je izdala Evropska komisija v sklopu programa za posodobitev univerz, s katerim poudarja potrebo po reformi evropskega visokega šolstva kot kritičnega vidika uresničevanja programa Lizbonske strategije. V 'Spodbujanju rasti in delovnih mest – program za posodobitev evropskih visokošolskih sistemov' (COM (2011) 567)²⁰ je Komisija poudarila potrebo po oblikovanju več možnosti za študente za razvijanje spretnosti prek študija ali usposabljanja v tujini. Tako je tudi določila cilj, da obseg mobilnih študentov do leta 2020 v povprečju poraste na 20 % celotne študentke populacije v Evropi (COM (2011) 567).²¹ Prav tako so priporočila, ki so bila sprejeta v okviru bolonjskega procesa²², ustvarila spodbudne pogoje za mobilnost znotraj Evrope in tako doprinesla k doseganju namenov programa Erasmus. K temu so pripomogle strukturne reforme in reforme sistemov za zagotavljanje kakovosti ter orodja za prenašanje in priznavanje ECTS kreditnih točk²³ in Evropski kvalifikacijski okvir (EQF)²⁴.

Evropska komisija v svojem zadnjem poročilu 'Evropsko visokošolsko izobraževanje v svetu' (COM (2013) 499)²⁵ ponovno poudarja, da so

»države članice in njihove visokošolske institucije odgovorne za prenavo svojih sistemov visokošolskega izobraževanja in podporo strategijam za internacionalizacijo. Dodana vrednost EU, v sodelovanju z državami članicami in ob popolnem upoštevanju avtonomnosti visokošolskih institucij, zlasti prek strategije Evropa 2020 in programa Erasmus+ v okviru večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020 (MFF), je v zagotovitvi močnejše podpore politikam in finančne spodbude za strategije za internacionalizacijo.«

Evropska komisija nadalje sporoča, da

»bo program Erasmus+ za obdobje 2014–2020 zagotovil znatne naložbe na ravni EU na ključnih področjih internacionalizacije: mednarodna mobilnost, skupne diplome in partnerstva mednarodnega sodelovanja, vključno s krepitvijo zmogljivosti in z razvojem kadrov v delih sveta v vzponu ali v razvoju« (COM 2013: 499).

1.4 Program Erasmus v slovenskem visokem šolstvu

Slovenija se je v program Erasmus vključila 1. maja 1999. Novembra 1999 je slovenski parlament sprejel dopolnitve in spremembe Zakona o visokem šolstvu (ZVis) (Uradni list št. 99/1999), s katerim je bila slovenska zakonodaja konsolidirana z zakonodajo EU. Dodano pa je bilo tudi določilo, da bodo ob pridružitvi Slovenije

20 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0567:FIN:EN:PDF>

21 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0567:FIN:EN:PDF>

22 <http://www.ehea.info/>

23 http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_sl.pdf

24 http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/eqf_en.htm; http://kakovost.acs.si/razvoj_podrocja/publiciranje/index.php?id=682

25 http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/com499_en.pdf

EU študenti iz EU imeli pravico študirati na slovenskih visokošolskih institucijah pod enakimi pogoji kot domači študenti. Drugo dopolnilo Zakona o visokem šolstvu je bilo sprejeto v letu 2004 (Uradni list št. 63/2004) in je zagotovilo pravne pogoje za izvajanje bolonjskih priporočil za reformo struktur študijskih programov in zunanje zagotavljanje kakovosti, obenem pa je tudi ustvarilo pravno osnovo za izvajanje skupnih študijskih programov (33. člen). Nacionalni program visokega šolstva Republike Slovenije (NPVŠ 2002), sprejet februarja 2002, je pred sprejetjem teh sprememb zakonodaje kot svoj cilj jasno določil (NPVŠ 2002: 3, točka 2.1.10), da je treba

»spodbujati mednarodno sodelovanje visokošolskih zavodov, še zlasti v specializiranih projektih Evropske unije (npr. Socrates – Erasmus) in regionalnih programih (npr. CEEPUS) ter pri nastajanju evropskega visokošolskega prostora, skladno z deklaracijo evropskih ministrov za izobraževanje (Bologna, junij 1999) z naslovom 'Evropski visokošolski prostor'«.

Nacionalni program visokega šolstva priporoča tudi izvajanje evropskega sistema kreditnih točk (ECTS), ki se šteje za pomembnega za mobilnost študentov med domačimi institucijami in mednarodno mobilnost. Nadalje določa, da je

»naloga visokošolskih zavodov, da pripravijo bolj usklajene temeljne dele študijskih programov (kompatibilnost temeljnih teoretskih predmetov) ter spodbujajo izmenjavo študentov in profesorjev glede na specializacije posameznih univerzitetnih središč, tako doma kot v tujini. Za enakovredno sodelovanje pri izmenjavi študentov v programih EU se bodo morali večkrat kot doslej odločiti za izvajanje študijskih programov ali njihovih delov v tujem jeziku. Na novo in podrobneje je treba opredeliti tudi razmerje med splošnim in specialnim študijem na univerzi, z različnimi mehanizmi spodbuditi in okrepiti delež izbirnih predmetov v visokošolskem študiju ter znova vzpostaviti medfakultetni studium generale« (NPVŠ 2002: 7–8, točka 2.3.3).

Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (ReNPVŠ 2010), ki je bila v slovenskem parlamentu sprejeta leta 2011, uvaja celovit sklop ciljev v zvezi z internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva, med drugim več ciljev, neposredno združljivih s cilji in ukrepi programa Erasmus, kot so na primer:

- podpora za mobilnost domačih in mobilnost tujih študentov;
- skupni študijski programi, vzpostavljeni s tujimi visokošolskimi institucijami,
- razvoj študijskih programov v tujih jezikih za tuje študente (s prednostno usmeritvijo na podiplomske študijske programe) in študijskih programov za mešane skupine študentov iz različnih držav;
- splošni mednarodni značaj slovenskih visokošolskih institucij z znatnim deležem tujih državljanov v celotni populaciji študentov, visokošolskih učiteljev, asistentov in raziskovalcev.

Nekateri konkretni ukrepi, ki jih predlaga Nacionalni program visokega šolstva, so bili: *»slovenski visokošolski učitelji in sodelavci bodo redno odhajali na izmenjave v tujino za daljše obdobje oziroma se usposabljali v tujini«* (ReNPVŠ 2010: ukrep 33) ter *»omogočanje poučevanja v tujih jezikih«* posebej na tretji in drugi stopnji študija (ReNPVŠ 2010: ukrep 36).

Nacionalni program visokega šolstva navaja tudi spodbudne statistične podatke v zvezi s slovensko udeležbo v programu Erasmus, kakor o njih poročata CMEPIUS in Evropska komisija (**Priloga 1**). Število mobilnih študentov se je povečalo z 227 odhajajočih in 62 prihajajočih v študijskem letu 2000/2001 na 1.735 odhajajočih in 1.696 prihajajočih v letu 2011/2012. Število mobilnega osebja (za učenje ali usposabljanje) se je povečalo z 61 odhajajočih in 66 prihajajočih v letu 2000/2001 na 489 odhajajočih in 524 prihajajočih v letu 2011/2012. Od študijskega leta 2007/2009 do leta 2011/2012 se je intenzivnih programov skupno udeležilo 779 odhajajočih študentov in 1.102 prihajajočih v Slovenijo ter 375 odhajajočih članov osebja in 520 prihajajočih v Slovenijo. Vendar pa delež odhajajočih Erasmus študentov glede na celotni delež študentske populacije v Sloveniji ostaja razmeroma nizek: 1,03 % iz leta 2007/2008 se je povečalo na 1,51 % v letu 2011/2012, kar je znatno pod evropskim povprečjem, ki znaša približno 4,5 %. Enako nizek je glede na celotno študentsko populacijo delež prihajajočih študentov.²⁶

V letu 2013 je bil razvit pomemben vladni instrument v podporo internacionalizaciji visokega šolstva v Sloveniji. V okviru operativnega programa za razvoj človeških virov²⁷ so izdali razpis za zbiranje predlogov, in sicer posebej za podporo internacionalizaciji visokega šolstva.²⁸ Dejavnosti, ki bi bile financirane prek razpisa, vključujejo naslednje: 1) zaposlitev tujih visokošolskih učiteljev na slovenskih visokošolskih institucijah za daljše obdobje (vsaj en semester); 2) krajši obiski tujih strokovnjakov na slovenskih visokošolskih institucijah z namenom izvajanja delov predmetov ali študijskega programa; 3) organiziranje mednarodnih delavnic s povabljenimi tujimi govorniki; 4) spodbujanje (krepitev prepoznavnosti) slovenskih visokošolskih institucij v mednarodnem okolju. Namen razpisa je pospešiti internacionalizacijo visokega šolstva prek močnejše udeležbe tujih strokovnjakov v pedagoških in raziskovalnih postopkih na slovenskih visokošolskih institucijah.

---

²⁶ Za več informacij si oglejte Čelebič (2008); Komljenovič in Marjetič (2010).

²⁷ Operativni program določa kot eno izmed svojih prednostnih nalog internacionalizacijo visokega šolstva in povečanje zanimanja za slovenski prostor visokega šolstva in raziskovanja. http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/op_ess_final.pdf

²⁸ http://www.mizs.gov.si/si/javne_objave_in_razpisi/okroznice/arhiv_okroznice/okroznice_razpisi_in_javna_narocila/javni_razpisi/?tx_t3javnirazpis_pi1%5Bshow_single%5D=1307

2 METODOLOGIJA

2.1 Erasmus kot del internacionalizacije: pregled literature

V tej študiji uporabljamo definicijo internacionalizacije, ki jo ponuja Knight (2004: 9): »*Internationalizacija v visokem šolstvu je proces integracije mednarodne, medkulturne ali globalne razsežnosti v namene, funkcije in izvajanje visokošolskega izobraževanja.*« Podobna definicija, ki je prav tako uporabna v naš namen, je, da je internacionalizacija »*raznolikost politik in programov, ki jih univerze in vlade implementirajo kot odgovor na globalizacijo*« (Altbach, Reisberg in Rumbley 2009: 7). Medtem ko se za globalizacijo dozdeva, da je izven nadzora kakršnega koli akterja ali akterjev, gre pri internacionalizaciji za strategijo, ki je formulirana in implementirana s strani visokošolskih institucij, vlad in drugih akterjev, ki so aktivni na področju visokošolskega izobraževanja za obravnavanje globalizacije (Altbach, Reisberg in Rumbley 2009: 23–35). Strategija internacionalizacije tako prežema namen, funkcije in izvajanje visokošolskega izobraževanja (Knight 2003: 2). Kot predlaga Qiang (2003: 258), se razsežnost internacionalizacije pojavlja v kontekstu visokošolskih institucij:

- v upravljanju (zavezanost voditeljev institucij k internacionalizaciji, aktivna vključenost fakultet, osebja; definirana načela in strategija internacionalizacije; priznavanje mednarodne razsežnosti v opredelitvi poslanstva in drugih dokumentih politike);
- v operativnih zadevah (mednarodno sodelovanje je integrirano v institucionalno in oddelčno načrtovanje, proračun in sisteme nadzora kakovosti; v informacijski in komunikacijski sistem; oblikujejo se ustrezne organizacijske strukture – npr. mednarodna pisarna, akademsko vodstvo, odgovorno za internacionalizacijo; oblikuje se ravnovesje med centralizirano in decentralizirano mednarodno promocijo institucije ter upravljanjem internacionalizacije);
- v podpornih službah: mednarodna pisarna, študentsko bivanje, vodenje evidenc o študentih, študentsko svetovanje itd.

Strategijo internacionalizacije znotraj institucij sestavljajo različni elementi (Qiang 2003: 258–259):

1. akademski program: programi za izmenjavo študentov, študij tujih jezikov, internacionalizirani kurikuli, področne ali tematske študije, delo/študij v tujini, mednarodni študenti, procesi poučevanja/učenja, skupni/dvojni študijski programi, mobilnost fakultetnega/učnega osebja, gostujoči predavatelji in strokovnjaki, zaposlitev tujih visokošolskih učiteljev, povezava med študijskimi programi in raziskovanjem, pomoč pri usposabljanju in razvoju;
2. raziskovalno in znanstveno sodelovanje: področni in tematski centri, skupni raziskovalni projekti, mednarodne konference in seminarji, v tujini objavljeni članki in dela, mednarodni raziskovalni sporazumi, programi za izmenjavo mladih raziskovalcev in doktorskih študentov, sodelovanje pri mednarodnih raziskavah v akademskih in drugih sektorjih, povezava med raziskovanjem, učnim načrtom in poučevanjem;

3. obštudijske dejavnosti: študentski klubi in društva, mednarodni in medkulturni dogodki, povezovanje med kulturnimi in vrstniškimi skupinami ter programi v lokalni skupnosti, razvojni programi za diplomante, socialni, kulturni in akademski podporni sistemi;
4. zunanje povezave in službe: udeležba v mednarodnih mrežah, mednarodni razvojni projekti, partnerstva in projekti z lokalno skupnostjo in projekti z nevladnimi skupinami ali podjetji itd.

Mednarodno sodelovanje, katerega opis najpogosteje najdemo na spletnih straneh institucij, je ena od razsežnosti internacionalizacije. Mednarodno sodelovanja zaobjema bilateralna partnerstva, sklenjena med domačo in tujimi institucijami v okviru ali izven programa Erasmus. Erasmus izmenjave so podskupina mednarodnega sodelovanja. Druge oblike mednarodnega sodelovanja so sodelovanje v mednarodnih raziskovalnih projektih, na mednarodnih akademskih konferencah, včlanitev v mednarodne akademske mreže ipd. Internacionalizacija, kot jo definiramo zgoraj, pa zaobjema tudi druge razsežnosti, od katerih je ena izmed najpomembnejših internacionalizacija študija doma, ki jo podrobneje predstavljamo spodaj.

V praksi lahko najdemo različne institucionalne pristope k internacionalizaciji (Qiang 2003): takšne, kjer je internacionalizacija le dodatna in obstranska dejavnost, do takšnih, kjer je internacionalizacija osrednjega pomena za institucionalni obstoj in prežema vse vidike institucionalnih funkcij in operacij. Slednja dihonomija je prisotna med institucijami, ki se internacionalizacije lotevajo na sporadičen in *ad hoc* način z neformalnimi procesi in strukturami in s tistimi institucijami, ki imajo visoko razvit sistem internacionalizacije s formaliziranimi in institucionaliziranimi postopki in strukturami v podporo internacionalizaciji.

Obstajata dva glavna argumenta, zakaj je internacionalizacija visokega šolstva pomembna in koristna (Qiang 2003). Prvi argument je, da se na trgu dela od diplomirancev pričakuje, da so med študijem razvili kompetence, še posebno medkulturne veščine, mednarodni pristop in večjezičnost, ki so nujne za uspešno življenje in delo v vse bolj globaliziranem okolju (prav tam). Drugič, raziskovanje zahteva skupna prizadevanja in intenzivno mednarodno sodelovanje zaradi vse večje specializacije in vse večjega obsega potrebnih investicij in sredstev na določenih področjih raziskovanja (prav tam). To še zlasti velja za majhne sisteme, kot je Slovenija.

Štiri osnovne kategorije utemeljitev za internacionalizacijo visokega šolstva so: politična, ekonomska, akademska in kulturna/socialna (Knight 2006: 216; de Wit in Knight 1995). Le-te se medsebojno ne izključujejo, razlikujejo pa se glede na nivo upravljanja v visokem šolstvu: utemeljitve znajo biti drugačne na nivoju države kot na nivoju institucij oziroma njihovih fakultet in oddelkov. Prav tako se utemeljitve internacionalizacije pogosto spreminjajo (Knight 2006).

Čeravno se v akademskih in tudi političnih krogih internacionalizacija razumeva kot koristna za visoko šolstvo, ni enotnega videnja o tem, kakšne oblike internacionalizacije so najbolj zaželeno; temu primerno se tudi politike in prakse močno razlikujejo po visokošolskih sistemih in institucijah. Vzrok za te razlike se skriva tako v administrativnih in finančnih ovirah kot v razlikah v motivacijah in nacionalnih in institucionalnih strategijah, kakšno vlogo naj bi imela internacionalizacija. Knight (2006) opaža, da v nekaterih institucijah in državah

obstaja vse večji poudarek na trženju visokega šolstva, internacionalizacija pa je del institucionalne strategije za privabljanje tujih študentov in izvajanje različnih oblik transnacionalnega izobraževanja, kot sta na primer ustanavljanje kampusov v tujini in izvajanje virtualnih študijskih programov v tujini. Za druge institucije ali države je internacionalizacija predvsem pomemben gonilnik višanja kakovosti izobraževanja in tudi indikator kakovosti. Visoka stopnja mobilnosti med študenti – prihajajočimi in odhajajočimi – je znak prestiža in kakovosti določene institucije (Wildavsky 2010). Stopnja internacionalizacije se po različnih indikatorjih meri tudi v globalnih univerzitetnih rangirnih listah (Hazelkorn 2011) in tako predstavlja komparativno prednost v globalni tekmi za študente, akademsko osebje in sredstva za raziskovanje.

Na primeru Slovenije Braček Lalić (2007) trdi, da se slovenske visokošolske institucije zavedajo pomena internacionalizacije visokega šolstva, in ugotavlja, da večji pomen internacionalizaciji pripisujejo fakultete s področja naravoslovnih znanosti, tehnologije, medicine in agronomije kot pa družboslovne in humanistične. Med prednostmi internacionalizacije fakultet v Sloveniji najpogosteje navajajo izboljšano kakovost študijskih procesov in programov; povečano mednarodno sodelovanje z institucijami v tujini in s tem izboljšano konkurenčno prednost (Braček Lalić 2007). Kot nevarnosti internacionalizacije fakultete navajajo beg možganov, povečano število tujih diplom, pridobljenih na tujih institucijah slabše kakovosti, ter možno izgubo kulturne in nacionalne identitete; vse naštetu je bilo izraženo predvsem s strani družboslovnih in humanističnih fakultet (64 %) (prav tam). Braček Lalić (2007) ugotavlja, da slovenske institucije kot najpogostejše utemeljitve za internacionalizacijo navajajo izboljšanje kakovosti visokošolskega izobraževanja; povečanje kapacitet za raziskovanje in predavanje, produkcijo znanja in izboljšanje pripravljenosti diplomantov na delo v mednarodnem okolju ter izboljšanje njihovih medkulturnih kompetenc; ne pa tudi izboljšanja mednarodnega ugleda in prestiža institucij (prav tam). Braček Lalić (2007) nadalje ugotavlja, da je imelo v letu 2007 le 10 fakultet (36 %) razvit načrt dela za internacionalizacijo (večinoma na področju družboslovja in humanistike) in da 18 fakultet (64 %) tovrstnega načrta ni imelo. Najpogostejše oblike mednarodnih aktivnosti na fakultetah, vključenih v študijo, so bile: mobilnost študentov (100 %), mobilnost osebja (89 %), mednarodni raziskovalni projekti, mednarodne institucionalne pogodbe/mreže (79 %) in udeležba v mednarodnih organizacijah (71 %). Najmanj pogoste oblike so: skupni/dvojni študijski programi (21 %), študijski programi v tujini (18 %) in izobraževanje na daljavo (14 %). Nekaj več kot polovica (56 %) fakultet je potrdila, da njihovi študijski programi vključujejo mednarodno razsežnost, in sicer več na družboslovnih smereh in humanistiki kot pa na naravoslovnih in tehnoloških (Braček Lalić 2007).

Program Erasmus je splošno razumljen kot pomembnem instrument internacionalizacije. Obstajajo obsežne študije, ki kažejo na koristi za posameznike, ki so sodelovali v Erasmus izmenjavah. Bracht et al. (2006) poročajo, da posamezniki, vključeni v program Erasmus mobilnosti, razvijajo medkulturne kompetence in izboljšajo znanje tujega jezika (Maiworm in Teichler 2002; Thomas 2005; Williams 2006; Patterson 2006; Fernandez 2006; Graban 2007; Baiba in Teichler 2007; Emert 2008). Podobne ugotovitve najdemo tudi v študijah na primeru Slovenije. Vujašović (2013) na primeru Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani kaže, da sodelovanje v programih izmenjave pri študentih viša nivo medkulturnega zavedanja, ki je ena izmed pglavitnih veščin v poslovnem svetu. Študije poročajo tudi o koristih mednarodne mobilnosti za akademsko

in podporno osebje, ki zajemajo napredovanje na delovnem mestu, izboljšanje kakovosti raziskovanja in poučevanja, več mednarodnega sodelovanja (skupni študijski programi, mednarodna partnerstva). Za posamezne mobilne študente ugotovitve navajajo tudi koristi, kot so boljše zaposlitvene možnosti (Teichler in Maiworm 1997; Bracht et al. 2006; Pavlin 2009; Flander 2012). Vendar pa Flander (2012) v raziskavi vrednosti, ki jo delodajalci v Sloveniji pripisujejo mednarodni mobilnosti pri selekciji kandidatov za službo, ugotavlja, da čeravno delodajalci na splošno cenijo mednarodne izkušnje, te niso odločilen dejavnik ali nujen pogoj pri izbiri kandidatov za službo. Če se že morajo odločiti, potem delodajalci pripisujejo več pomena mednarodni mobilnosti za praktično usposabljanje kot pa 'kreditni mobilnosti' za študij (Flander 2012).

Medtem ko so bili pozitivni učinki programa Erasmus na sodelujoče posameznike precej obširno dokumentirani, pa obstaja veliko manj raziskav učinkov, ki jih ima program Erasmus na visokošolske zavode in na internacionalizacijo visokega šolstva na splošno. Pomembno študijo na to temo je v letu 2004 izvedel raziskovalni center CHEPS na Nizozemskem skupaj s partnerskimi institucijami. Glavni namen študije je bil oceniti učinek program Erasmus na visokošolske institucije in na nacionalno (vladno) politiko v izbranih državah (van Brakel et al. 2004). Celotna študija ni vključevala Slovenije. Slovenija se omenja le v delu, ki ocenjuje le institucionalne učinke izjav o evropski politiki institucije (European Policy Statements), ki so del Erasmus institucionalnih pogodb.²⁹ Ta študija je edina primerljiva naši študiji in tako predstavlja pomemben okvir za primerjavo ugotovitev. Nekaj glavnih ugotovitev, ki jih bomo primerjali z našimi za Slovenijo, je sledečih (van Brakel in dr. 2004: 9–10):

- večina institucij poroča o mobilnosti študentov (ki je veliko bolj pogosta kot mobilnost osebja);
- 50 % izjav o evropski politiki institucije (European Policy Statement) je omenilo izboljšanje oblik partnerstva kot pomemben cilj (več partnerjev in povečano sodelovanje, vendar brez zmanjševanja števila bilateralnih sporazumov); v nekaterih primerih so poudarili tudi regionalna čezmejna sodelovanja s sosednjimi državami;
- najpogostejši razlogi za internacionalizacijo, ki jih poudarjajo institucije, so:
  1. priprava študentov na mednarodni trg dela/zaposljivost;
  2. priznavanje stopnje izobrazbe/uskladitev;
  3. povečanje privlačnosti in prepoznavnosti institucije;
- jezikovno usposabljanje se pogosto navaja kot pomemben dejavnik za uspešnost izmenjav in kot dodana vrednost diplomirancev na mednarodnem trgu dela (68 %);
- nekatere institucije so nakazale, da postaja težje zainteresirati študente in osebje za programe izmenjave. Vzroki za to so pogosto finančne narave, čeprav igra pomembno vlogo tudi miselnost študentov in osebja.

29

Stopnja odzivnosti slovenskih institucij v anketi je bila zelo nizka.

Študija CHEPS nam je bila v pomoč pri izbiri evalvacijskih vprašanj, še zlasti vprašanj, ki zadevajo mobilnost študentov in osebja ter celotno strategijo internacionalizacije. Vendar v naši študiji dajemo veliko večji poudarek internacionalizaciji študija doma in izpostavljamo vlogo visokošolskih učiteljev in sodelavcev ter mednarodnih institucionalnih povezav. Vprašanja dejanske mobilnosti in celotne strategije so v naši študiji bolj obrobne narave. Veliko raziskovalcev trdi, da je za doseganje pozitivnih učinkov mobilnosti, ki je v osredju ciljev programa Erasmus, potrebno, da se strategija mobilnosti vključi oziroma razvije v vsesplošno institucionalno strategijo internacionalizacije (Teichler 2002; van der Wende 2003; Čeberič 2008; Flander 2012). Pomemben del tovrstne strategije internacionalizacije mora nasloviti nemobilne študente in razvijanje njihovih medkulturnih kompetenc, kajti ti še vedno predstavljajo veliko večino študentske populacije in tako bo tudi v prihodnosti, četudi se uresničijo cilji Evropske unije po doseganju 20 % vključenosti v program. Tako se v naši študiji dotikamo predvsem vprašanj učinkov Erasmus na internacionalizacijo doma, katere del je mobilnost, vendar zaobjema tudi druge oblike, še posebno internacionalizacijo kurikulov ter nudenje predmetov in študijskih programov v tujih jezikih, in se obenem dotika tudi vprašanj strateških partnerstev.

Eno izmed ključnih vprašanj internacionalizacije študija doma je, kako pomagati nemobilnim študentom razviti mednarodno znanje in kompetence (Crowther et al. 2000; Weacher 2003). Doseganje tega cilja lahko vključuje več ukrepov, kot na primer: privabljanje in vključevanje tujih študentov, nudenje kakovostnih mednarodnih programov, zaposlovanje tujih predavateljev, razvijanje skupnih in dvojnih študijskih programov, poučevanje in učenje tujih jezikov, učenje na daljavo itn. Še posebej poudarjen ukrep je internacionalizacija kurikula, ki ga definiramo kot

»kurikulom, ki nudi mednarodno in medkulturno znanje in sposobnosti, usmerjene v pripravo študentov na nastop (profesionalni, socialni, emocionalni) v mednarodnem in multikulturnem kontekstu« (Nilsson 2000).

Drug pomemben koncept pa je poučevanje in učenje v mednarodni učilnici, ki ga definiramo kot

»učna okolja, v katerih so tuji in domači študenti nastanjeni v isti učilnici« in ki ima tako potencial za oblikovanje »dodane vrednosti, ki jo lahko dosežemo z medkulturno dimenzijo poučevanja in učenja v tovrstnem okolju: spoštovanje drugih kultur in izboljšana sposobnost komuniciranja in interakcije z osebami iz različnih kultur« (Teekens 2000: 30).

V zadnjem času pomembno vlogo na političnem dnevnem redu in tudi v institucijah dobiva internacionalizacija prek izobraževanja na daljavo. Predvidevamo, da se bo ta oblika izobraževanja še okrepila z množičnimi odprtimi spletnimi predmeti, ki jih lahko spremljamo prek spleta (MOOC/Massive Open Online Courses).³⁰ Kot predlaga Gaebel (2013: 12): *»Lahko si zamislimo, da bodo MOOC, ki jih ponujajo v svetovnih jezikih, postali eno izmed sredstev internacionalizacije.«* Potencialni učinki teh množičnih odprtih spletnih predmetov so številni in zahtevajo poglobljeno diskusijo, ki presega okvire te študije. Vse, kar želimo tukaj izpostaviti, je, da množični odprti spletni predmeti ustvarjajo pogoje za izvajanje 'odprtega kurikuloma', ki ga definiramo kot

³⁰ Kratica MOOCs pomeni Massive Open Online Courses (masovni spletni odprti predmeti). Za zdaj lahko MOOCs označimo na naslednji način: gre za predmete, ki so na voljo prek spleta, brez zahteve po formalnem vpisu, omejitve števila udeležencev, so brezplačni in uporabnikom ne prinašajo kreditnih točk (Gaebel 2013).

kurikul, kjer

»učenci črpajo iz različnih virov izobraževanja, aktivnosti in/ali disciplinarnih ponudb, da bi zadovoljili svoje izobraževalne potrebe. Tako postajajo sami odgovorni za svoje učenje in imajo pogoje, da se naučijo tisto, kar potrebujejo, da bodo zadostili svojim osebnim željam po znanju in zahtevam« (Powell in Yuan 2013: 16).

Takšen 'odprt kurikulum' ima lahko mednarodne razsežnosti, kjer študenti spremljajo predavanja prek spleta ali pa kombinirajo množične odprte spletne predmete s predmeti na domači instituciji in tako po virtualni poti dosegajo internacionalizacijo študija doma.

Poleg internacionalizacije študija doma želimo v naši raziskavi osvetliti tudi vprašanje mednarodnih strateških povezav med visokošolskimi zavodi in vzpostavljanje zmogljivosti za internacionalizacijo institucij. Znotraj spreminjajočih se oblik tekmovanja in sodelovanja med visokošolskimi institucijami pridobivajo visokošolske povezave, mreže in vzpostavljanje zmogljivosti za internacionalizacijo na pomenu in pomembnosti. V nedavni študiji, ki so jo izvedli Henard et al. (2012) za OECD, nakazujejo več načinov, kako lahko institucije razvijajo svoje institucionalne kapacitete in moči s pomočjo strateških povezav. Vseprisotno priporočilo je priprava strateškega pristopa k internacionalizaciji (Henard et al. 2012: 41), ki vključuje sledeče dejavnike (vendar ne izključno samo teh dejavnikov):

- razjasnitev ciljev institucije glede internacionalizacije in pojasnitev pričakovanj, kako internacionalizacija krepi poslanstvo institucije;
- izbor za institucijo najbolj primernih načinov in oblik internacionalizacije, pri čemer se upoštevajo tako poslanstvo institucije in institucionalni cilji kot tudi dejavniki iz okolja, ki vplivajo na institucijo;
- oblikovanje strateških povezav in vključevanje v mednarodne mreže, ki so relevantne in učinkovite pri doseganju institucionalnih ciljev internacionalizacije.

Strateška partnerstva in povezave so lahko tako cilj strategije internacionalizacije kot pomembna gonilna sila internacionalizacije. Že omenjena študija, izvedena s strani CHEPS (van Brakel et al. 2004), ugotavlja, da so bilateralne pogodbe, sklenjene med visokošolskimi izobraževalnimi institucijami v okviru programa Erasmus, doprinesle k večjemu vključevanju teh institucij v mednarodne raziskovalne projekte. Z drugimi besedami, Erasmus bilateralne pogodbe lahko vodijo v krepitev sodelovanja na drugih področjih, na primer pri raziskovanju ali pri oblikovanju skupnih ali dvojnih študijskih programov, služijo pa tudi za bolj neposredne oblike sodelovanja prek izmenjave dobrih praks in 'institucionalnih primerjav' (benchmarking). In obratno: raziskovalno sodelovanje se lahko razširi v Erasmus sodelovanje.

Zgoraj omenjena literatura nam je pomagala pri oblikovanju evalvacijskih vprašanj, ki so predstavljena v naslednjih poglavjih. Obenem smo kot sekundarno literaturo uporabili še dve večji študiji, ki se dotikata naših vprašanj. Ena izmed študij je EUROAC – The Academic Profession in Europe: Responses to Societal Challenges (Akadamski poklic v Evropi: odzivi na družbene izzive), ki je skupni raziskovalni projekt znotraj programa EuroHESC Evropske znanstvene fundacije, ki so ga izvedli INCHER Kassel in partnerske institucije med letoma 2009 in 2012 in v katerega Slovenija ni bila vključena. Namen projekta je bil ugotoviti, kako akademsko osebje v različnih državah Evrope dojema, interpretira in se spopada s spremembami v družbeno-ekonomskem okolju in v organizacijski strukturi visokošolskih institucij. Mednarodno sodelovanje je bilo eno izmed področij, ki so bila raziskana znotraj omenjenega projekta (Kehm in Teichler 2013; Teichler in Höhle 2013). Tudi v Sloveniji smo tako izvedli študijo EUROAC, ki dopolnjuje študijo institucionalnih učinkov Erasmusa prav v delu pomena in vloge akademskega osebja v programu Erasmus in internacionalizaciji študija doma. Prav tako se naslanjamo na izsledke študije DEP, ki jo je izvedel Center za razvoj edukacijskih politik Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani in ki raziskuje trenutne trende in problematike v visokem šolstvu na primeru sedemnajstih visokošolskih institucij v osmih državah Zahodnega Balkana, vključno s Slovenijo (Zgaga et al. 2013).

Pričujoča študija torej raziskuje in ocenjuje učinke programa Erasmus na internacionalizacijo visokošolskih izobraževalnih institucij v Sloveniji. Z ozirom na cilje in ukrepe programa Erasmus v tej študiji poudarjamo (in tako tudi pozorno ocenjujemo) predvsem učinke, ki jih ima program Erasmus na tri sklope institucionalnih praks:

1. mednarodna mobilnost študentov in osebja,
2. internacionalizacija študija doma,
3. strateške povezave, mreže in krepitev strokovnih služb v podporo internacionalizaciji.

V nadaljevanju tega poglavja predstavljamo vire podatkov in evalvacijska vprašanja, ki smo jih razvili za vsako izmed teh treh področij.

2.2 Konceptualni okvir za evalvacijo učinkov programa Erasmus na visokošolske institucije

2.2.1 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus na mobilnost študentov in osebja

<i>Evalvacijska vprašanja</i>	<i>Vir podatkov</i>
Trendi v mobilnosti študentov in osebja	Statistični podatki CMEPIUS-a
Institucionalno prilagajanje za sodelovanje v programu Erasmus	EKQ2, EKQ2.1 (analiza vsebin), EKQ2.2 (analiza vsebin), intervjuji
Institucionalna zmogljivost za sprejemanje več Erasmus študentov	EKQ3, EKQ3.1 (analiza vsebin), intervjuji

2.2.2 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus na internacionalizacijo študija doma

<i>Evalvacijska vprašanja</i>	<i>Vir podatkov</i>
Predmeti, ki so ponujeni v tujem jeziku	EUROAC 14/DB5, EUROAC 27/A1, EKQ4, EKQ4.1, EKQ4.2, EKQ4.3, EKQ4.4, intervjuji
Poučevanje v dvojnih ali skupnih študijskih programih	EUROAC 11/D3, intervjuji
Mednarodne vsebine pri predmetih	EUROAC 12/D4, EŠQ6, intervjuji
Priprava študentov pred odhodom na izmenjavo	EUROAC 11/D3, EŠQ2, intervjuji
Informacije in promocija programa Erasmus	EŠQ5, intervjuji
Izkušnje na domači instituciji po povratku z izmenjave	EŠQ1, EŠQ1.1, EŠQ1.2, intervjuji
Znanje tujih jezikov	EKQ12, intervjuji

2.2.3 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus in vlogi visokošolskih učiteljev in sodelavcev

<i>Evalvacijska vprašanja</i>	<i>Vir podatkov</i>
Institucionalna pričakovanja in osebne prednostne usmeritve visokošolskih učiteljev pri mednarodnem sodelovanju	EUROAC 24/A3, EUROAC 31/F3, EŠQ7, EŠQ7.1 (analiza vsebin), intervjuji
Trendi pri zaposlovanju tujih akademikov/raziskovalcev	EUROAC 25/A4, EŠQ6, intervjuji
Mednarodne izkušnje akademskega osebja v poučevanju	EUROAC 12/D4, intervjuji
Mednarodno raziskovalno sodelovanje akademskega osebja	EUROAC 19/E1, EUROAC 28/A2, EUROAC 17/E2, EUROAC 22/E4, EUROAC 23/E5, intervjuji
Mednarodni učinki raziskovanja akademskega osebja	EUROAC 22/E4, 23/E5, intervjuji
Mednarodni predavatelji na domačih institucijah	EŠQ6, intervjuji

2.2.4 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus na strateške povezave med institucijami in krepitev kapacitet za podporo internacionalizaciji

<i>Evalvacijska vprašanja</i>	<i>Vir podatkov</i>
Podporne storitve za tuje študente in osebje	EUROAC 25/A5, intervjuji
Jasni cilji internacionalizacije	EUROAC 26/A5, intervjuji
Mednarodne dejavnosti na domačih institucijah	EŠQ6, intervjuji
Delovni pogoji Erasmus koordinatorjev	EKQ6, EKQ6.1/6.1.1/6.1.2, EKQ6.2, EKQ9/9.1, intervjuji
Institucionalna podpora za Erasmus koordinatorje	EKQ7/7.1, EKQ8, intervjuji

2.2.5 Evalvacijska vprašanja o učinkih programa Erasmus, kot jih vidijo nekdanji Erasmus študenti in Erasmus koordinatorji

<i>Evalvacijska vprašanja</i>	<i>Vir podatkov</i>
Vplivi programa Erasmus na institucijo	EKQ5, intervjuji
Vplivi programa Erasmus na poučevanje	EKQ10, intervjuji
Vplivi programa Erasmus na raziskovanje	EKQ14, intervjuji
Vplivi programa Erasmus na druge dejavnosti	EKQ15, intervjuji

2.3 Zbiranje podatkov

Študija je evalvacija z uporabo mešanih metod in uporablja tako kvalitativne kot kvantitativne metode zbiranja podatkov. Podatki so bili zbrani in analizirani z uporabo naslednjih metod:

- anketiranje koordinatorjev programa Erasmus, nekdanjih Erasmus študentov in visokošolskih učiteljev;
- intervjuji z vodji institucij, s koordinatorji programa Erasmus, z nekdanjimi Erasmus študenti in visokošolskimi učitelji na izbranih visokošolskih ustanovah;
- pregled literature in analiza političnih, strateških in zakonodajnih dokumentov.

V tej študiji uporabljamo načelo triangulacije, ki je običajno v evalvacijskih študijah. Gre za metodo preverjanja podatkov, na katerih temeljijo ugotovitve ali zaključki s pomočjo uporabe različnih virov podatkov. Z drugimi besedami, raziskovalci preverjamo ali pridemo do enakih zaključkov, če analiziramo podatke, ki izvirajo iz drugih virov. V konceptualnem okviru smo tako najprej identificirali evalvacijska vprašanja in vse potencialne vire podatkov za vsako vprašanje. Nato smo te podatke analizirali, primerjali ugotovitve in oblikovali zaključke.

2.3.1 Anketni vprašalniki

Empirična komponenta te študije temelji na treh spletnih anketah, ki so zajele tri specifične skupine: 1) anketa za nekdanje Erasmus študente, 2) anketa za Erasmus koordinatorje in 3) anketa za akademsko osebje (**Priloge 2-4**).

Anketa za Erasmus študente

Anketa za nekdanje Erasmus študente je bila strukturirana v dveh glavnih tematskih sklopih: izkušnje na domači instituciji po Erasmus izmenjavi in mnenja o vplivu programa Erasmus na internacionalizacijo institucije. Tretja komponenta je vključevala profil anketirancev.

Anketo smo razdelili s povabilom prek elektronske pošte, ki smo ga poslali na 4.004 naslove nekdanjih Erasmus študentov, ki so sodelovali v programu v študijskih letih 2009/2010, 2010/2011 in 2011/2012 in so v podatkovni bazi CMEPIUS-a. Anketiranci so anketo izpolnjevali prek anonimne povezave na spletni strani Qualtrics. Med poslanimi povabili je anketo v celoti izpolnilo 718 študentov (delno pa jo je izpolnilo 917 študentov). Tako je bila stopnja odzivnosti 18 % (ali 23 %, če štejemo tudi delne odzive). Tisti, ki so oddali le delne odgovore, so bili vključeni v vzorec.

V tem vzorcu je bila večina anketirancev z Univerze v Ljubljani (77 %), ženskega spola (68 %), na izmenjavi so bili v študijskih letih 2011/2012 ali 2010/2011 (77 %) in bili so na študijski izmenjavi (87 %) (**Tabela 1–5**).

Tabela 1–5: Nekdanji Erasmus študenti glede na leto izmenjave, spol, vrsto izmenjave, študijski program vpisa in glede na institucijo
Tabela 1

Leto izmenjave	Št. odgovorov	%
2012/13	23	3 %
2011/13	321	44 %
2010/11	239	33 %
2009/10	152	21 %
Skupaj	735	100 %

Tabela 2

Spol	Št. odgovorov	%
Ženski	503	68 %
Moški	233	32 %
Skupaj	736	100 %

Tabela 3

Vrsta izmenjave	Št. odgovorov	%
Študij	640	87 %
Usposabljanje	115	16 %
19 študentov je označilo obe možnosti		

Tabela 4

Študijski program vpisa	Št. odgovorov	%
Višješolski strokovni	18	3 %
Višješolski strokovni (nebolonjski)	34	5 %
Višješolski strokovni (1. bolonjska stopnja)	39	5 %
Višješolski univerzitetni (1. bolonjska stopnja)	123	17 %
Višješolski univerzitetni (nebolonjski)	235	33 %
Enovit magistrski (2. bolonjska stopnja)	26	4 %
Magistrski (nebolonjski)	19	3 %
Magistrski (2. bolonjska stopnja)	182	26 %
Doktorski (nebolonjski)	8	1 %
Doktorski (3. bolonjska stopnja)	29	4 %
Skupaj	713	100 %

Tabela 5

Institucija	Št. odgovorov	%
Univerza v Ljubljani	561	77 %
Univerza v Mariboru	117	16 %
Univerza na Primorskem	1	0 %
Univerza v Novi Gorici	9	1 %
Višja strokovna šola	17	2 %
Samostojni visokošolski zavod	19	3 %
Skupaj	724	100 %

Zbrani podatki so bili poslani v običajne standardizirane statistične postopke (opisni in neparametrični). Poleg tega so bile uporabljene nekatere spremenljivke – institucija, vrsta izmenjave, leto izmenjave – za analizo potencialnih razlik o anketiranih pogledih. Vendar pa skoraj v nobeni operaciji statističnih postopkov ni bilo odkritih statistično pomembnih razlik.

V anketi so bila vključena tudi štiri vprašanja odprtega tipa, ki smo jih obdelali z metodo analize vsebin:

1. Kako ste svoje izkušnje v programu Erasmus uporabili pri študiju na domači instituciji?
2. Kaj bi se moralo zgoditi, da bi lahko bolje uporabili svoje izkušnje v programu Erasmus pri nadaljevanju študija na domači instituciji?
3. Navedite predloge za boljše vključevanje Erasmus študentov (domačih in tujih) v študijske procese na domači instituciji.
4. Navedite predloge za izboljšanje internacionalizacije na domači instituciji.

Anketa za Erasmus koordinatorje

Anketa za Erasmus koordinatorje je bila strukturirana v tri glavne tematske sklope: vplivi programa Erasmus na mednarodno usmeritev domače institucije; delo in naloge Erasmus koordinatorja; vplivi programa Erasmus na poučevanje, raziskovanje in druge dejavnosti. Četrta komponenta je vključevala profil anketirancev.

Anketo smo razdelili z povabilom prek elektronske pošte, ki smo ga poslali na 117 naslovov aktivnih Erasmus koordinatorjev, ki so v podatkovni bazi CMEPIUS-a. Anketiranci so anketo izpolnjevali prek anonimne povezave na spletni strani Qualtrics. Od poslanih povabil je anketo v celoti izpolnilo 63 koordinatorjev (delno pa jo je izpolnilo 79 anketirancev). Tako je bila stopnja odzivnosti 54 % (ali 68 %, če štejemo tudi delne odzive). Tisti, ki so oddali le delne odzive, so bili vključeni v vzorec.

Tabela 6: Erasmus koordinatorji glede na spol

Spol	Št. odgovorov	%
Ženski	4	67 %
Moški	2	33 %
Skupaj	6	100 %

Tabela 7: Erasmus koordinatorji glede na institucijo

Institucija	Št. odgovorov	%
Univerza v Ljubljani	26	43 %
Univerza v Mariboru	10	16 %
Univerza na Primorskem	2	3 %
Višja strokovna šola	13	21 %
Javni samostojni visokošolski zavod	2	3 %
Zasebni samostojni visokošolski zavod ali Univerza v Novi Gorici	8	13 %
Skupaj	61	100 %

V anketi so bila vključena tudi štiri vprašanja odprtega tipa, ki smo jih obdelali z metodo analize:

1. Katere novosti, če sploh, so bile uvedene na vaši instituciji po vključitvi v program Erasmus?
2. Če po vključitvi v program Erasmus ni prišlo do sprememb ali pa te niso bile uspešne, kaj bi bilo treba storiti?
3. Ali bi vaša institucija lahko sprejela več Erasmus študentov, kot jih trenutno sprejema? Če ne, zakaj ne?
4. Če kot Erasmus koordinator opravljate tudi druge upravne funkcije, katere so te funkcije?

Anketa akademskega osebja

Anketa je bila strukturirana v šest glavnih tematskih sklopov: 1) mednarodno sodelovanje; 2) splošni delovni pogoji in dejavnosti; 3) poučevanje; 4) raziskovanje; 5) upravljanje in 6) poklic in kariera. Sedma komponenta je bila namenjena profilu anketirancev. Anketa skupno zajema 50 vprašanj in se po vseh kriterijih smatra za dolgo in kompleksno.

Anketo smo poslali v dveh zaporednih nizih povabil. Naslove elektronske pošte ciljnih anketirancev, tj. visokošolskih učiteljev in sodelavcev, zaposlenih na slovenskih visokošolskih zavodih, smo pridobili z javno dostopnih spletnih mest oddelkov, raziskovalnih inštitutov in fakultet. Za takšno zbiranje podatkov smo se odločili po izjemno majhnem odzivu, ko smo povabila poslali po internih adresah univerz. V drugi fazi smo tako zbrali skupaj 5.791 naslovov. Anketiranci so anketo izpolnjevali prek anonimne povezave na spletni strani Lime. Od poslanih povabil je anketo v celoti izpolnilo 728 anketirancev (delno pa jo je izpolnilo 1.682 anketirancev). Tako je bila stopnja odzivnosti 13 %. Tisti, ki so oddali le delne odzive na anketo, so bili iz vzorca izključeni, ker so v največ primerih le odprli vprašalnik, dalje pa ga niso izpolnjevali.

Kompleksnost in dolžina študije pojasnjujeta slabo odzivnost; odziv na našo anketo pa je primerljiv z odzivom v drugih evropskih državah (Teichler 2013; Kehm in Teichler 2013, Teichler et al 2013). Pri uporabi podatkov iz te ankete se naslanjamo na ugotovitev Horte (2013, citira Krosnika 1999), in sicer, da »česaravno je nizka odzivnost lahko problematična, študije kažejo, da pridobljeni podatki z nižjo stopnjo odzivnosti dajejo bolj točne meritve in so bolj kakovostni kot tisti z višjo stopnjo odzivnosti« (Horta 2013, 493). Poleg tega ima anketa dobro porazdelitev odgovorov glede na vse ključne kategorije profila anketirancev (discipline oddelkov, kjer so zaposleni; spol; akademski naziv) (tabele spodaj) in tako dosega kriterije reprezentativnosti, ki so pomembnejši od odzivnosti za posplošitev rezultatov (Horta 2013).

Tabela 8: Akademsko osebje glede na zavod, kjer so zaposleni

V katerem visokošolskem zavodu ste primarno zaposleni?		N	% (vsi)	% (veljavnih)	Poslanih	% odziva na institucijo
Veljavni odgovori	Univerza v Ljubljani	413	56,7 %	61,9 %	3646	11 %
	Univerza v Mariboru	140	19,2 %	21 %	1206	12 %
	Univerza na Primorskem	60	8,2 %	9 %	554	11 %
	Ostali visokošolski zavodi	54	7,4 %	8,1 %	385	14 %
	Skupaj veljavni	667	91,6 %	100 %	5791	12 %
Niso odgovorili na vprašanje		61	8,4 %			
Skupaj		728	100 %		5791	13 %

Tabela 9: Akademsko osebje glede na spol

Spol	N	%
Moški	377	53,6 %
Ženski	326	46,4 %
Skupaj	703	100 %

Tabela 10: Akademsko osebje glede na naziv

Navedite svoj sedanji naziv	N	%
Redni/-a profesor/-ica	100	14,4 %
Izredni/-a profesor/-ica	113	16,3 %
Docent/-ka	183	26,4 %
Višji/-a predavatelj/-ica	55	7,9 %
Predavatelj/-ica	36	5,2 %
Lektor/-ica	9	1,3 %
Znanstveni svetnik/-ica	1	0,1 %
Višji znanstveni sodelavec/-vka	2	0,3 %
Znanstveni sodelavec/-vka	6	0,9 %
Strokovni sodelavec/-vka	3	0,4 %
Asistent/-ka ali mladi/-a raziskovalec/-lka	186	26,8 %
Skupaj	694	100 %

Tabela 11: Akademsko osebje glede na disciplino akademske izobrazbe

Akademsko disciplino oz. področje (po ISCED) vaše najvišje dosežene stopnje	da	da (%)	ne	ne (%)	N
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo	42	5,8 %	686	94,2 %	728
Vede o izobraževanju/poučevanju učiteljev	57	7,8 %	671	92,2 %	728
Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo	116	15,9 %	612	84,1 %	728
Zdravstvo in sociala	72	9,9 %	656	90,1 %	728
Humanistika in umetnost	114	15,7 %	614	84,3 %	728
Naravoslovje, matematika in računalništvo	211	29,0 %	517	71,0 %	728
Storitve	5	0,7 %	723	99,3 %	728
Družboslovje, poslovne vede in pravo	187	25,7 %	541	74,3 %	728

Tabela 12: Akademsko osebje glede na disciplino oddelka, kjer so zaposleni

Akademsko disciplina oz. področje (po ISCED) oddelka, kjer ste trenutno zaposleni	da	da (%)	ne	ne (%)	N
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo	48	6,6 %	680	93,4 %	728
Vede o izobraževanju/poučevanju učiteljev	61	8,4 %	667	91,6 %	728
Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo	116	15,9 %	612	84,1 %	728
Zdravstvo in sociala	80	11,0 %	648	89,0 %	728
Humanistika in umetnost	101	13,9 %	627	86,1 %	728
Naravoslovje, matematika in računalništvo	189	26,0 %	539	74,0 %	728
Storitve	9	1,2 %	719	98,8 %	728
Družboslovje, poslovne vede in pravo	181	24,9 %	547	75,1 %	728

Tabela 13: Akademsko osebje glede na letnico zaključka študija

Navedite letnico zaključka študija za vsako zaključeno stopnjo izobrazbe.	Visoka		Magisterij		Specializacija		Doktorat		Podoktorski študij, raziskovanje	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Pred letom 1960	2	0,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Med letoma 1960 in 1979	75	11,5 %	21	4,9 %	2	4,3 %	7	1,4 %	0	0,0 %
Med letoma 1980 in 1999	345	52,9 %	219	50,9 %	22	47,8 %	152	31,3 %	36	30,8 %
Leta 2000 ali kasneje	230	35,3 %	190	44,2 %	22	47,8 %	327	67,3 %	81	69,2 %
Skupaj	652	100,0 %	430	100,0 %	46	100,0 %	486	100,0 %	117	100,0 %

Tabela 14: Akademsko osebje glede na prvo zaposlitev v visokošolskem sektorju

Pred koliko leti ste se prvič zaposlili v visokošolskem sektorju za polni delovni čas?	N	%
0–5 let	108	18,1 %
6–10 let	146	24,4 %
11–15 let	103	17,2 %
16–20 let	102	17,1 %
21–30 let	94	15,7 %
31–40 let	41	6,9 %
41 let ali več	4	0,7 %
Skupaj	598	100 %

Tabela 15: Akademsko osebje glede na letnico prve izvolitve v naziv

Pred koliko leti ste bili prvič izvoljeni v naziv visokošolskega učitelja ali znanstvenega delavca v visokošolskem/ raziskovalnem sektorju?	N	%
0–5 let	173	30,6 %
6–10 let	153	27,0 %
11–15 let	101	17,8 %
16–20 let	79	14,0 %
21–30 let	40	7,1 %
31–40 let	19	3,4 %
41 let ali več	1	0,2 %
Skupaj	566	100 %

Tabela 16: Akademsko osebje glede na letnico izvolitve v sedanji naziv

Pred koliko leti ste bili izvoljeni v vaš trenutni naziv?	N	%
0–5 let	497	80,2 %
6–10 let	79	12,7 %
11–15 let	27	4,4 %
16–20 let	10	1,6 %
21–30 let	7	1,1 %
Skupaj	620	100 %

Tabela 17: Akademsko osebje glede na leta prekinitve dela

Za koliko let ste prekinili delo na vaši trenutni instituciji zaradi izobraževanja, nadaljnjega usposabljanja ali družinskih ali osebnih vzrokov (npr. materinstvo)?	N	%
Nisem prekinil/prekinila	396	71,0 %
1 leto	56	10,0 %
2 leti	58	10,4 %
3 leta	26	4,7 %
4 leta ali več	22	3,9 %
Skupaj	558	100 %

Tabela 18: Akademsko osebje glede na način zaposlitve

Prosimo, navedite, ali ste na vašem visokošolskem zavodu ali inštitutu v tekočem akademskem letu zaposleni za polni delovni čas.	N	%
Da	561	81,4 %
Ne	128	18,6 %
Skupaj	689	100 %
Delež zaposlitve za nepolni delovni čas (v %)	N	%
0–20	47	40,5 %
21–50	43	37,1 %
51 ali več	26	22,4 %
Skupaj	116	100 %

Tabela 19: Akademsko osebje glede na neto mesečni dohodek

Povprečni mesečni neto dohodek po pogodbi o zaposlitvi:	N	%
500 EUR ali manj	16	2,8 %
501–1000 EUR	110	18,9 %
1001–1500 EUR	208	35,8 %
1501–2000 EUR	172	29,6 %
2001–2500 EUR	56	9,6 %
2501–3000 EUR	13	2,2 %
3001 EUR ali več	6	1,0 %
Skupaj	581	100 %

2.3.2 Osebni in skupinski intervjuji

Skupno smo izvedli 35 intervjujev, ki so trajali 22 ur. Za intervjuje smo izbrali fakultete iz različnih akademskih področij iz štirih univerz ter dve visoki strokovni šoli. V dveh primerih smo izvedli skupinski intervju (focal group interview): pri enem je bila skupina sestavljena samo iz nekdanjih Erasmus študentov z različnih fakultet, druga skupina pa je bila z iste univerze in je zajemala tako Erasmus koordinatorja kot nekdanje Erasmus študente in akademsko osebje. Dva intervjuja sta bila opravljena po telefonu.

Vprašanja so bila strukturirana v tri glavne sklope učinkov Erasmus na:

- mobilnost študentov in osebja,
- internacionalizacijo študija doma,
- oblikovanje strateških povezav in krepitev kapacitet v podporo internacionalizaciji na instituciji.

Vprašanja so bila nato prilagojena vsaki specifični skupini intervjuvancev in ciljnim skupinam.

Tabela 20: Kategorije intervjuvancev

Delovno mesto	Število
Vodje institucij (rektorji, dekani, prodekani)	9
Erasmus koordinatorji	8
Nekdanji Erasmus študenti	11
Akademsko osebje	6
Drugo strokovno osebje	1
SKUPAJ	35

2.3.3 Analiza zakonodajnih, političnih in institucionalnih dokumentov

Z metodo analize vsebin smo analizirali tri vrste primarnih dokumentov:

- zakonodajne dokumente: Zakon o visokem šolstvu;
- politične dokumente: Resolucijo o programu za visoko šolstvo za obdobje 2011–2010 (ResNPVŠ 2010);
- institucionalne dokumente: statute, pravilnike, samoevalvacijska poročila za namen reakreditacije, poročila o delu, načrt dela in strategije, Erasmus izjave o evropski politiki v okviru Erasmus univerzitetne listine in prijave za pridobitev Erasmus listine za visoko šolstvo.

Ena raven analize tako obsega prepoznavanje konteksta internacionalizacije visokega šolstva v Sloveniji. Del tega konteksta so evropska priporočila, ki izhajajo iz programa Vseživljenjsko učenje in znotraj tega iz programa Erasmus ter bodočega programa Erasmus+. Ta priporočila ter zakonodajni okviri (direktive) EU se odražajo znotraj nacionalnih politik in strategij, še posebej v Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (ResNPVŠ 2010) ter v nacionalni visokošolski zakonodaji.

Druga raven analize temelji na institucionalnem nivoju in dejavnih internacionalizacije, kjer se osredotočamo na analizo statotov, pravilnikov, delovnih načrtov, strategij in poročil. Upoštevali smo tudi samoevalvacijska poročila, ki so bila razvita za namene ponovne akreditacije. Ključnega pomena tukaj so tudi Erasmus izjave o evropski politiki (Erasmus Policy Statements), ki so del Erasmus univerzitetne listine in prijave za pridobitev nove Erasmus listine za visoko šolstvo, ki so bile predložene Evropski komisiji in njeni izvajalski agenciji EACEA v letu 2013 (prijavnica vsebuje pet razdelkov, med njimi tudi razdelek o Erasmus izjavi o evropski politiki v razdelku D).

Namen Erasmus izjave o evropski politiki je spodbujanje visokošolskih institucij k oblikovanju skladne in celostne politike mednarodnega sodelovanja in internacionalizacije nasploh v okviru programa Erasmus. Takšna politika naj bi bila usmerjena k trajnim učinkom in zagotavljala učinkovitejšo uporabo virov. Zato se od institucij pričakuje, da predstavijo svojo mednarodno strategijo in tudi obrazložitev: a) kako izbirajo svoje partnerje; b) s katerih geografskih območij in c) kateri so najpomembnejši cilji in ciljne skupine za mobilnost. Po potrebi morajo institucije tudi obrazložiti, kako sodelujejo pri razvoju dvojnih in skupnih študijskih programov. Nadalje, od ustanov se zahteva opis njihove institucionalne strategije za organizacijo in izvajanje mednarodnih projektov za razvijanje poučevanja in usposabljanja, ki se izvajajo v okviru Erasmus. V tretjem delu Erasmus izjave institucije navajajo pričakovane učinke sodelovanja v programu Erasmus na posodobitev institucije (za vsako od petih prednostnih nalog agende EU za posodobitev visokega šolstva v Evropi).³¹ Konkretno, institucije morajo navesti cilje, ki jih nameravajo doseči.

Ključni vprašanja, ki sta usmerjali našo analizo v tem delu, sta bili: Katere konkretne cilje navajajo institucije v okviru njihovega sodelovanja v programu Erasmus? Kako so ti cilji povezani s splošno strategijo internacionalizacije in z drugimi institucionalnimi cilji? Vsebinsko analizo dokumentov smo izvedli za vse štiri univerze.

---

31 COM (2011) 567.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0567:FIN:EN:PDF>

3 EMPIRIČNI IZSLEDKI: UČINKI PROGRAMA ERASMUS NA VISOKOŠOLSKE INSTITUCIJE

3.1 Učinki programa Erasmus na mobilnost študentov in osebja

Program Erasmus je imel nedvomno močan učinek na povečano mobilnost študentov in osebja na slovenskih visokošolskih zavodih (**Tabela 21** spodaj). Temu pritrjujejo tudi Erasmus koordinatorji, ki ugotavljajo močan učinek Erasmusa na mobilnost študentov za študij in nekoliko manjši učinek na mobilnost za usposabljanje. Do vključitve v program Erasmus v letu 1999 je bilo možnosti in sredstev za mobilnost razmeroma malo: prek dvostranskih vladnih sporazumov, tujih fundacij in (od leta 1994) prek programa CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies). Nobena izmed teh oblik financiranja mobilnosti se ne more primerjati z obsegom financiranja in podpore, ki je na voljo v okviru programa Erasmus. Kot trdi eden izmed Erasmus koordinatorjev:

»Program Erasmus pri nas odločno pripomore k mobilnosti študentov, saj je to edini program, za katerega se študenti bolj množično zanimajo. Ostali programi (Basileus, dvostranski sporazumi ...) so manj zanimivi za študente, verjetno tudi zaradi bolj omejenih možnosti izmenjave in bolj kompleksnih postopkov izbire kandidatov.«

(EK-anketa, Q33)

Tabela 21: Erasmus koordinatorji – Sodelovanje v Erasmusu je na moji instituciji učinkovalo na (1 = majhen učinek, 5 = največji učinek):

Odgovor	Povprečje	Standardni Odklon	Število odgovorov
Višji obseg študentov, ki so šli na študij v tujino	3,74	1,48	57
Višji obseg študentov, ki so šli na prakso v tujino	3,44	1,39	63

Skozi leta opazamo pozitiven trend stalne rasti udeležbe študentov v programu mobilnosti. Število mobilnih študentov se je povečalo z 227 odhajajočih in 62 prihajajočih študentov v študijskem letu 2000/2001 na 1.735 odhajajočih in 1.696 prihajajočih v letu 2011/2012. Prav tako se je drastično povečal delež slovenskih študentov na Erasmus izmenjavi glede na celotno število študentov: med leti 2000/2001 in 2011/2012 je prišlo do 400 % rasti (vir: CMEPIUS). Vendar pa delež 1,51 % mobilnih študentov glede na celotno študentsko populacijo v letu 2011/2012 (vir: CMEPIUS) še vedno ostaja nizek in znatno pod evropskim povprečjem, ki znaša približno 4,5 %. Tudi delež študentov, ki izberejo mobilnost za usposabljanje, raste; kljub temu pa je absolutno število še vedno znatno nižje kot pri mobilnosti za študij. Več Erasmus koordinatorjev je poročalo o težavah pri motiviranju študentov za mobilnost za usposabljanje, še zlasti na visokih strokovnih šolah. Na visokih strokovnih šolah je obvezna praksa del učnega načrta in prek Erasmus izmenjave bi lahko študenti opravili obvezno prakso.

»Naša višja šola izvaja pri študentih samo mobilnost za prakso, ne pa tudi mobilnosti za študij ter tudi ne sprejemamo tujih študentov na študij, jim pa nudimo pomoč pri iskanju prakse v Sloveniji.«

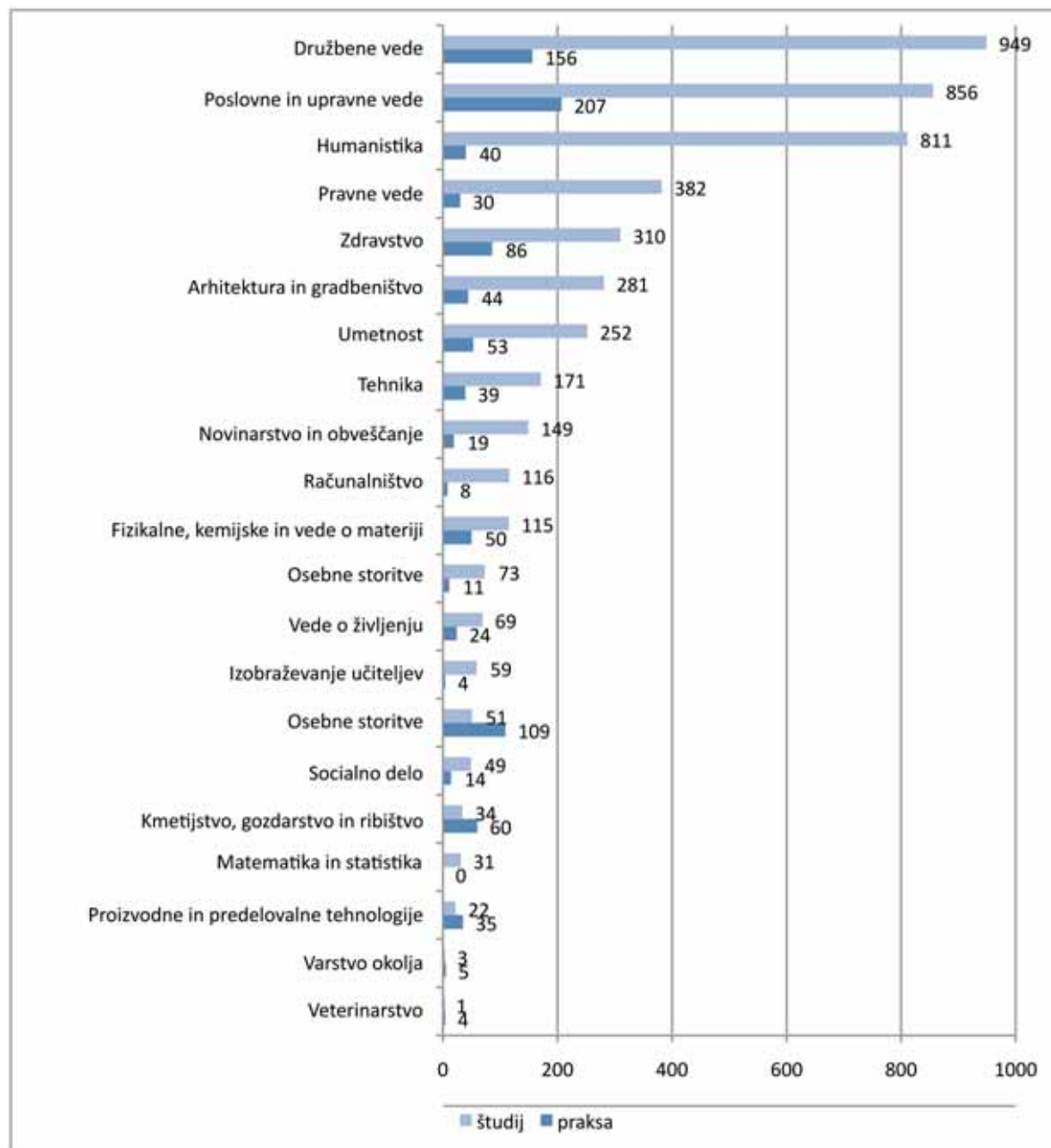
»Na naši višji strokovni šoli izvajamo program Erasmus od leta 2008 in smo za zdaj izvajali smo program praktičnega usposabljanja v tujini. Glede študija v tujini pa študenti niso bili zainteresirani in niti nismo našli primerljivega programa v tujini (ker naš program traja dve leti, v tujini pa večinoma tri leta).«

»Kljub velikemu številu študentov na VSŠ jih je izredno težko prepričati, da se odločijo za mobilnost v obliki prakse v tujini.«

(EK-anketa, Q33)

Poleg tega obstajajo velika odstopanja med različnimi disciplinami glede na to, v kolikšni meri se študenti odločajo za mobilnost. V povprečju se študenti družbenih, poslovnih in upravnih ved najpogosteje odločajo za mobilnost, manj pa študenti drugih smeri (**Tabela 22** spodaj).

Tabela 22: Porazdelitev (odhajajočih) Erasmus študentov glede na področje študija v letu 2011/2012 (vir: CMEPIUS)

Število mobilnega osebja (za učenje ali usposabljanje) se je povečalo iz 61 odhajajočih in 66 prihajajočih v letu 2000/2001 na 489 odhajajočih in 524 prihajajočih v letu 2011/2012. Program za mobilnost osebja za namene poučevanja je v letu 2011/2012 vključeval 302 odhajajočih visokošolskih učiteljev in sodelavcev. Glede na celotno število visokošolskih učiteljev in sodelavcev, ki so zaposleni v slovenskih visokošolskih institucijah (8.850 po podatkih SURS za 2011/2012), to predstavlja 3,4 %. V povprečju je v letu 2011/2012 znašalo trajanje poučevanja v tujini 5,4 dni.

Tabela 23: Sodelovanje v programu Erasmus mobilnosti v akademskih letih 2000/01 - 2011/12 (vir: CMEPIUS)

Študijsko leto	Mobilnost študentov za študij (SMS)	Mobilnost študentov za prakso (SMP)	Mobilnost zaposlenih za poučevanje (STA)	Mobilnost zaposlenih za usposabljanje (STT)
2000/2001	62	/	66	/
2001/2002	108	/	78	/
2002/2003	129	/	78	/
2003/2004	201	/	109	/
2004/2005	378	/	154	/
2005/2006	589	/	189	/
2006/2007	752	/	264	/
2007/2008	825	51	261	33
2008/2009	991	87	288	83
2009/2010	1138	133	316	92
2010/2011	1287	149	384	131
2011/2012	1515	180	368	156

Da bi razumeli učinke programa Erasmus na institucije, smo v prvi vrsti analizirali, ali in kako bi institucije morale prilagoditi svoje prakse po pridružitvi programu Erasmus. V anketi za Erasmus koordinatorje smo tako vprašali, **ali je njihova domača institucija morala uvesti kakršne koli novosti, da bi lahko sprejemala Erasmus študente; in če da, kakšne so bile te novosti (Tabela 24 spodaj).**

Večina anketirancev (56 %) je na to vprašanje odgovorila pritrdilno (**Tabela 24**). Najpogostejše spremembe, ki so bile zabeležene, so bile na področju priprave in izvajanja študijskih procesov v tujih jezikih (70 %) (**Tabela 25**), ki je vključevalo oblikovanje predavanj, vaj, seminarjev in individualnih konzultacij v tujih jezikih; pripravo učnega gradiva za tuje študente in preverjanje znanja v tujem jeziku; vpeljevanje projektnega dela v laboratorijih in delovnih skupinah; prilagajanje predmetov za virtualno mobilnost in organizacijo e-učilnic. Manjkrat pa so bile zabeležene bistvenejše spremembe, kot je uvedba predmetov in študijskih programov v tujih jezikih (15 %). Druge spremembe so večinoma vključevale podporne storitve, npr. pripravo spletne strani institucije v angleškem jeziku, prilagoditev elektronskega indeksa za Erasmus študente ter izboljšanje jezikovnih znanj vseh notranjih deležnikov institucij.

Tabela 24: Erasmus koordinatorji – Ali je bilo na vaši instituciji treba za delo s tujimi študenti v študijski proces uvesti kakšne novosti?

Odgovor	Število odgovorov	%
Da	37	56 %
Ne	21	32 %
Ne vem	8	12 %
Skupaj	66	100 %

Tabela 25: Erasmus koordinatorji – Če da, kakšne so bile te novosti? Prosimo, navedite primere.

Kategorija	% odgovorov	Primeri citatov
Izvajanje predavanj, vaj, seminarjev, individualnih konzultacij v tujem jeziku; priprava učnega gradiva za tuje študente in preverjanje znanja v tujem jeziku	60 %	»Dvojna predavanja, enkrat v slovenščini, drugič v angleščini; druga predavanja pač niso bila plačana.« »Organizacijsko smo vzpostavili sistem predavanj in konzultacij v angleškem jeziku.« »Uvedba angleških skupin pri posameznih predmetih.« »Vzpostavitev e-učilnice, vključitev tuje literature v izvedbo predmetov, bolj interaktivno delo s študenti in v manjših skupinah.« »Priprava gradiva za tuje študente.« »Za manjše število tujih študentov so predvidene konzultacije. Erasmus Mundus študenti razumejo naš jezik in se udeležujejo naših predavanj. Treba je zagotoviti preverjanje znanja v tujem jeziku.«
Projektno delo v laboratorijih, projektno delo v skupinah	5 %	»Priprava posebnih projektov ali nalog za delo na seminarjih.«
Prilagoditev predmetov za virtualno mobilnost; e-učilnica	5 %	»Prilagoditi predmete virtualni mobilnosti, ker spodbujamo virtualno mobilnost.«
Uvedba študijskih programov v angleškem jeziku	2,5 %	»Izvedba programa v angleškem jeziku in vsega, kar je s tem povezano.«
Uvedba predmetov v tujem jeziku	12,5 %	»Pripraviti, akreditirati in izvajati predmete v tujem jeziku.« »Pripraviti zanimive predmete v angleščini, lahko tudi module predmetov.«
Višja usposobljenost komuniciranja v tujem jeziku	5 %	»Višja usposobljenost komuniciranja v tujem jeziku, zavedanje pomena znanja tujega jezika, aktivna vključitev večjega števila osebja.«
Elektronski indeks	5 %	»Prilagoditev informacijskega sistema, elektronskega indeksa.«
Spletna stran v angleškem jeziku	5 %	»Angleška spletna stran, prej je nismo imeli.«
Skupaj	100 %	

Dokaj visok delež anketirancev (32 %) je odgovoril, da pri vključitvi v program Erasmus niso bile potrebne nobene posebne institucionalne spremembe ali novosti (**Tabela 24** zgoraj). Ta izsledek poraja vprašanje, ali so zadevne institucije zmožne sprejeti več študentov v skladu z evropskimi in državnimi cilji o povečanju deleža sodelujočih študentov v programu Erasmus na 20 % vseh študentov. Prav zaradi želenega premika od elitne k masovni mobilnosti študentov je treba ovrednotiti primernost institucionalnih ureditev za sprejetje večjega števila Erasmus študentov. To situacijo je mogoče primerjati s posledicami premika iz elitnega v masovno visoko šolstvo. Kljub temu da je povečani vpis študentov zaželen iz številnih razlogov, se zavedamo tudi tega, da se posledično soočamo s številnimi težavami, povezanimi s financiranjem in zagotavljanjem kakovosti v visokem šolstvu. Če se bo delež mobilnih študentov v evropskih državah povečal (in s tem tudi absolutno število mobilnih študentov), moramo poskrbeti, da so ti študenti deležni kakovostne izobrazbe oziroma usposabljanja na gostujoči instituciji, in to ob pričakovani bogati kulturni izkušnji, ki jo prinese bivanje v tuji državi.

Erasmus koordinatorje smo prosili, da ovrednotijo institucionalne zmogljivosti za gostovanje Erasmus študentov in ocenijo, **ali je njihova institucija zmožna sprejeti več prihajajočih Erasmus študentov v primerjavi s preteklima dvema letoma**. Tako smo neposredno poizvedovali tudi o pogojih za internacionalizacijo študija doma.

Predpostavljamo namreč, da institucija, ki je zmožna sprejeti večje število Erasmus študentov, izpolnjuje tudi določene (zadostne) pogoje za internacionalizacijo študija doma. Tovrstni pogoji vključujejo na primer nudenje predmetov ali študijskih programov v tujih jezikih in prilagoditev študijskega procesa potrebam mednarodne učilnice.

Večina anketirancev (58 %) je na vprašanje, ali je njihova institucija zmožna sprejeti več tujih Erasmus študentov, odgovorila pritrdilno, nekaj manj kot ena tretjina (30 %) pa negativno (**Tabela 26**).

Tabela 26: Erasmus koordinatorji – Ali je vaša institucija sposobna sprejeti večje število Erasmus študentov, kot ste jih imeli v zadnjih dveh letih?

Odgovor	Število anketirancev	%
Da	38	58 %
Ne	20	30 %
Ne vem	8	12 %
Skupaj	66	100 %

Z dodatnim odprtim vprašanjem za Erasmus koordinatorje, ki so odgovorili negativno, smo uspeli nadalje raziskati slabosti in ovire za sprejem več tujih Erasmus študentov in tako tudi doseganje internacionalizacije pri študiju doma.

Tisti, ki so odgovorili, da njihova institucija ni zmožna sprejeti večjega števila (ali sploh) tujih Erasmus študentov, so za to navedli naslednje tri najpogostejše razloge (**Tabela 27** spodaj):

1. Na instituciji sploh ni ali pa je premalo ponujenih predmetov v tujem jeziku, kar močno otežuje individualno ureditev študija oziroma usposabljanja, če se število tujih Erasmus študentov poveča (43 % odgovorov).
2. Delo akademskega osebja s tujimi Erasmus študenti pogosto ni plačano ali drugače priznано in Erasmus koordinatorjem je pogosto težko najti osebje, ki bi bilo pripravljeno delati z Erasmus študenti (33 %).
3. Obstajajo druge omejitve za sprejemanje večjega števila Erasmus študentov, kot na primer: pomanjkanje prostorov, pomanjkanje podpornega osebja, majhno število tujih študentov ali doseganje ravnovesja med prihajajočimi in odhajajočimi Erasmus študenti (24 %).

Tabela 27: Erasmus koordinatorji – Ali je vaša institucija sposobna (v smislu kapacitet in prilagojenosti izobraževalnih procesov) sprejeti večje število Erasmus študentov, kot ste jih imeli v zadnjih dveh letih? Če ne, zakaj ne? Prosimo, pojasnite.

Kategorija	% odgovorov	Primeri citatov
Študijski programi niso prilagojeni za delo s tujimi študenti; ni predmetov v tujem jeziku	33 %	»Nimamo predmetov v angleškem jeziku.« »Predavanja potekajo samo v slovenskem jeziku. Takšna je pač zakonodaja za višješolske institucije.« »Premalo prilagojeni študijski programi, premajhna ponudba predavanj v angleškem jeziku.«
Premalo predmetov v tujem jeziku	10 %	»Sedaj Erasmus študente poskušamo usmerjati na angleške predmete, ki pa jih je za zdaj zelo malo. Če upoštevamo, da ni smiselno imeti več kot 30–35 študentov v skupini pri enem predmetu, potem jih več ne moremo sprejeti.«
Dodatno delo s tujimi študenti ni plačano; akademsko osebje je preobremenjeno; ni finančnih zmožnosti	20 %	»Zaradi dodatnega individualnega dela s tujimi študenti (regularna predavanja se ne izvajajo v angleškem jeziku, ampak profesorji izvedejo več tutorskih ur, individualnih konzultacij itd.) so profesorji dodatno obremenjeni.« »Ker profesorji in asistenti ne morejo opraviti še ene količine zastoj v prostem času, sploh pa ni prostorskih kapacitet.«
Ni dovolj predavateljev; sodelavci niso zainteresirani za delo s tujimi študenti	13 %	»Nezainteresiranost sodelavcev za sodelovanje.« »Za uvedbo novih programov v angleščini trenutno ni kadrovskih in finančnih zmožnosti.«
Premalo prostorskih kapacitet	7 %	»Zaradi prostorske stiske in specifičnega dela umetniških študijskih programov, ki potekajo izključno v nacionalnem jeziku in v manjših, zaključenih skupinah študentov.«
Ni dovolj podpornega osebja	7 %	»Kadrovska podhranjenost nepedagoškega osebja.«
Majhno število tujih študentov	3 %	»Zaradi relativno majhnega števila študentov ne moremo izvajati predavanj hkrati v slovenskem in angleškem jeziku.«
Treba je vzdrževati ravnovesje med študenti, ki pridejo, in domačimi, ki grejo na izmenjavo	7 %	»Menim, da je potrebno ravnovesje med prihajajočimi in odhajajočimi mobilnimi študenti.«
	100 %	

Glede na te izsledke smo nadaljevanje tega poglavja razdelili v dva razdelka. Prvi razdelek obravnava vpliv programa Erasmus na organizacijo in vsebino ponujenih predmetov za potrebe tujih Erasmus študentov. Z drugimi besedami, v tem delu raziskujemo učinke programa Erasmus na internacionalizacijo študija doma, ki služi tako kakovostni izkušnji tujih Erasmus študentov kot razvijanju medkulturnih veščin in znanj za domače študente, ne da bi jim bilo treba zapustiti državo. V tem razdelku najprej osvetljujemo različne institucionalne pristope k organizaciji študija ali usposabljanja za tuje Erasmus študente. Nato pa raziskujemo vlogo visokošolskih učiteljev in sodelavcev pri internacionalizaciji študija doma, vključno s tem, kako mednarodno aktivni so.

Drugi razdelek obravnava učinke programa Erasmus na oblikovanje strateških povezav in krepitev strokovnih služb za podporo mednarodnemu sodelovanju. Tukaj nas vodi vprašanje o učinkih programa Erasmus na internacionalizacijo institucije, kot le-te dojemajo Erasmus koordinatorji, nekdanji Erasmus študenti, visokošolski učitelji in sodelavci ter vodje institucij. Zlasti nas zanima, na katerih področjih internacionalizacije ima program Erasmus najmočnejše in najtrajnejše učinke ter kje so priložnosti za večjo dodano vrednost programa Erasmus za internacionalizacijo ali izboljšane postopke in prakse internacionalizacije.

3.2 Učinki programa Erasmus in različni institucionalni pristopi k internacionalizaciji študija doma

Internationalizacija študija doma ima več razsežnosti, izmed katerih sta mobilnost študentov in osebja eden izmed pomembnih vidikov. Drug pomemben vidik je internacionalizacija kurikulov v smislu vsebine in metod poučevanja in učenja. Študij tujih jezikov in področne ali tematske študije prav tako predstavljajo del internacionalizacije študija doma.

Predpostavljamo, da internacionalizacija študija doma predstavlja dodano vrednost obema skupinama študentov: tujim Erasmus študentom za kakovostno študijsko izkušnjo na izmenjavi in domačim študentom za razvijanje mednarodnih kompetenc, četudi ne študirajo v tujini.

V tem poglavju se osredotočamo na analizo pogojev in ovir za internacionalizacijo študija doma.

V prvem razdelku se najprej osredotočamo na različne pristope organiziranja študija in usposabljanja za tuje Erasmus študente. Pri tem smo zlasti pozorni na to, ali imajo institucije nabor predmetov v tujih jezikih, ki so dostopni tako tujim Erasmus študentom kot domačim študentom, ali pa tovrstne ponudbe nimajo. V primeru slednjega Erasmus koordinatorji pomagajo tujim Erasmus študentom najti primerne predmete in identificirajo akademsko osebje, ki je pripravljeno sprejeti Erasmus študente. Na strani akademskega osebja je, da se odloči, kako bodo delali z Erasmus študenti, da bodo predmet zaključili in pridobili kreditne točke. V drugem razdelku se popolnoma posvečamo raziskavi vloge visokošolskih učiteljev in sodelavcev za doseganje internacionalizacije študija doma, vključno s tem, kako mednarodno aktivni in vključeni so.

Ta del analize temelji na predpostavki, da so visokošolski učitelji in sodelavci primarna gonilna sila (ali pa ovira) za doseganje internacionalizacije doma. Zato je treba raziskati tako njihova stališča do internacionalizacije kot tudi pogoje za mednarodno sodelovanje.

3.2.1 'Sistematizirani' in 'individualizirani' pristopi k organizaciji študija za tuje Erasmus študente

Zgoraj smo navedli, da Erasmus koordinatorji smatrajo pomanjkanje ponudbe predmetov v tujih jezikih kot veliko oviro pri tem, da bi neka institucija pridobila večje število Erasmus študentov (**Tabela 27** zgoraj). Ko smo koordinatorje povprašali neposredno, ali njihova institucija nudi predmete v tujem jeziku, jih je večina (55 %) odgovorila negativno (**Tabela 28**).³²

Tabela 28: Erasmus koordinatorji – Ali vaša institucija (akademija/fakulteta/šola) nudi predmete v katerem od tujih jezikov?

Odgovor	Število anketirancev	%
Da	30	45 %
Ne	36	55 %
Ne vem	0	0 %
Skupaj	66	100 %

Med institucijami, ki nudijo predmete v tujem jeziku, jih večina uporablja angleški jezik (82 % vseh odgovorov; **Tabela 29**, gl. Golob Kalin et al. 2012). Drugi jeziki so še nemščina, italijanščina, madžarščina in ruščina.

32

Ker pri vprašanih nismo posebej določili, da je treba izključiti predmete tujih jezikov, zna biti delež institucij brez predmetov v tujih jezikih še višji.

Tabela 29: Erasmus koordinatorji – V katerih tujih jeziki so ponujeni predmeti?

Odgovor	Število anketirancev	%
Angleški	28	82 %
Nemški	3	9 %
Italijanski	1	3 %
Španski	0	0 %
Drugi (madžarščina, ruščina)	2	6 %
Skupaj	34	100 %

S pomočjo intervjujev smo te ugotovitve nato nadalje analizirali z namenom, da bi v popolnosti razumeli različne prakse na visokošolskih institucijah. Na splošno lahko visokošolske institucije glede na njihovo ponudbo predmetov v tujih jeziki uvrstimo v tri skupine (**Tabela 30**).

Tabela 30: Kategorije institucij glede na ponudbo predmetov v tujih jeziki

KATEGORIJE INSTITUCIJ GLEDE NA PONUDBO PREDMETOV V TUJIH JEZIKIH		
Institucije, ki imajo enega ali več študijskih programov v tujih jeziki (vključno s skupnimi ali dvojnimi študijskimi programi) in morda tudi individualne predmete v tujih jeziki.	Institucije, ki ponujajo nekaj individualnih predmetov ali modulov v tujih jeziki (poleg predmetov za učenje tujih jeziki), vzporedno pa iste predmete ponujajo tudi v slovenskem jeziku, kar se ujema s slovensko zakonodajo.	Institucije, ki ne ponujajo nobenega predmeta v tujem jeziku , ponujajo pa predmete tujih jeziki.

Posledično obstajajo tudi različni institucionalni pristopi k organizaciji študija oziroma usposabljanja za tuje Erasmus študente. **Identificirali smo tri prevladujoče institucionalne pristope: 'sistematiziran', 'individualiziran' in 'hibridni sistematiziran' (Tabela 31).**

Tabela 31: Institucionalni pristopi k organizaciji študija in usposabljanja tujih Erasmus študentov

INSTITUCIONALNI PRISTOPI K ORGANIZACIJI ŠTUDIJA IN USPOSABLJANJA TUJIH ERASMUS ŠTUDENTOV			
	‘SISTEMATIZIRAN’	‘INDIVIDUALIZIRAN’	‘HIBRIDNO SISTEMATIZIRAN’
Ponudba predmetov v tujih jezikih	Institucija nudi študijski program, modul ali nabor predmetov v tujih jezikih (poleg predmetov učenja tujih jezikov) in Erasmus študenti so usmerjeni k izbiri predmetov izključno iz tega nabora.	Institucija ne nudi nobenega predmeta v tujem jeziku, vendar se tuji jeziki lahko uporabljajo kot delovni jezik v sklopu učnega procesa, še posebno pri laboratorijskem delu, seminarjih, praktičnih vajah in individualnih konzultacijah.	Institucija nudi študijski program, modul ali nabor predmetov v tujem jeziku (poleg predmetov učenja tujih jezikov), kamor usmerja Erasmus študente, vendar dopušča tudi možnost za individualne dogovore zunaj nabora predmetov v tujih jezikih.
Delovne metode	V skladu z opisom predmeta ali programa in upoštevajoč priporočila za delo v ‘mednarodnih učilnicah’.	Predavatelj izbere način dela, ki lahko vključuje: ločena predavanja, individualne konzultacije, vključevanje študentov v praktično delo v laboratorijih, ateljejih itn.	Prevladujoči način je sledenje delovnim metodam v opisu predmetov, vendar obstaja tudi možnost individualnega dela z Erasmus študenti.
Pogostost tega pristopa v slovenskem visokem šolstvu	nekoliko prisoten	zelo pogost	redk

Glede učinkov programa Erasmus smo ugotovili, da v kolikor institucije nudijo predmete v tujih jezikih, je ta praksa neposredna posledica vključitve v program Erasmus.

Z besedami enega izmed Erasmus koordinatorjev:

»Kot posledica pristopa k Erasmus programu se je nedvomno povečalo število predmetov, ki jih imamo v angleškem jeziku.«
(EK-19, 21. 6. 2013)

Prodekanja za mednarodno sodelovanje, prof. Hodnik Čadež, s Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani je kot konkreten primer opisala njihov program EPTE (European Primary Teacher Education) prav tako kot neposreden učinek programa Erasmus:

»S programom EPTE za razredni pouk, ki smo ga razvili skupaj s sedmimi institucijami, ponujamo šest predmetov v angleškem jeziku. To je skupaj nabor 30 kreditov za en semester. Sedaj podoben program pripravljamo tudi za drug semester. [...] Pri vsakem predmetu sodelujemo po trije predavatelji iz različnih institucij. [...] To je en primer neposrednega učinka Erasmus programa na našo institucijo. Program EPTE nas je pripravil tudi do tega, da smo akreditirali predmete v angleščini. To ni skupni ali dvojni program, ker ne vodi do skupne diplome. [...] Ker po zakonodaji pri nas ne moremo kar imeti predmetov v angleščini, smo te predmete akreditirali na naši instituciji kot D, torej kot izbirne predmete, kjer je izbirnost v jeziku.«
(Intervju Hodnik Čadež, 29. 5. 2013)

Institucionalne prakse ponudbe predmetov za tuje Erasmus študente se močno razlikujejo glede na institucije. Pogosto se v skladu s tem razlikujejo tudi splošna kakovost študentske izkušnje na izmenjavi, ugled institucij kot potencialnih gostiteljic Erasmus študentov in drugih tujih študentov, priložnosti za internacionalizacijo doma za domače študente in pogosto tudi stopnja frustracije in nezadovoljstva s strani akademskega in podpornega osebja, ki dela z Erasmus študenti.

Individualiziran pristop je lahko odlična izkušnja za študenta na izmenjavi, podobno kot je tudi individualiziran pristop pri študiju doma lahko izjemno kakovosten, vendar ga ni mogoče prakticirati za veliko število študentov v časih masovnega študija in v prihodnosti – vsaj zaželene – masovne mobilnosti. Koordinatorji večinoma poročajo o dobrih izkušnjah s sprejemanjem študentov, ki v Slovenijo prihajajo na praktično usposabljanje, in z njihovo integracijo v izobraževalni proces. Razlogi za tovrstne dobre izkušnje (še zlasti v primerjavi z mobilnostjo za študij) so dvoji:

- 1) Mobilnost za usposabljanje je v obsegu veliko manjša od mobilnosti za študij.
- 2) Institucije, ki sprejemajo študente na praktično usposabljanje, imajo tipično organizirano individualno delo in delo v majhnih skupinah za domače študente. Tuji študenti tako avtomatično vstopijo v že oblikovane institucionalne prakse. V praktičnem delu tudi učni jezik ni tako pomemben, da bi bistveno oviral integracijo.

Na podlagi analiziranih podatkov predlagamo nekaj priporočil glede institucionalnih sprememb za nadaljnjo internacionalizacija študija doma, ki bi koristile tako tujim Erasmus študentom kot domačim študentom.

Priporočilo 1: Institucije naj raje razmislijo o uvedbi 'sistemiziranega' ali idealno 'hibridno sistemiziranega' pristopa kot 'individualiziranega' za organizacijo študija in usposabljanja za tuje Erasmus študente in kot del izvajanja internacionalizacije študija doma v sklopu posodobitve učenja in poučevanja. Sistemiziran in hibridno sistemiziran pristop zagotavljata ponudbo nabora predmetov ali študijskih programov v tujih jezikih.

Ocenjujemo, da – *ceteris paribus* – vpeljava 'sistemiziranega' ali idealno 'hibridno sistemiziranega' pristopa v nasprotju z 'individualiziranim' pristopom med ostalimi prednostmi prispeva ne samo h kakovosti študijske izkušnje za tuje študente, ampak tudi k internacionalizaciji študija doma.

Prehod k sistemiziranemu pristopu bo postala nujnost, če želi določena institucija sprejeti več Erasmus in drugih tujih študentov.

Z drugimi besedami, če se bo povečalo število Erasmus izmenjav, bo postal bolj sistemiziran pristop nujen za zagotavljanje kakovosti in lajšanje preobremenjenosti podpornega osebja in visokošolskih učiteljev in sodelavcev. 'Hibridni sistemiziran' pristop zagovarjamo, ker verjamemo, da njegova prožnost ponuja prednosti individualiziranega pristopa, obenem pa prinaša zagotavljanje kakovosti za sprejemanje potencialno večjega števila študentov.

Sledi opis individualnega pristopa, kot ga vidi eden izmed Erasmus koordinatorjev:

»V začetnih letih je šlo tako, da je koordinatorica vsakemu Erasmus študentu izbrala mentorja in potem je mentor hodil ves nesrečen naokrog, da so mu tole naložili. Potem je začelo prihajati več študentov in smo morali spremeniti sistem. Uvedli smo [dodatne] koordinatorje, ki bi naj poskrbeli, da je za vsakega Erasmus študenta študijski proces speljan. Ti za to niso plačani, ampak dobijo neke ugodnosti, npr. večjo možnost za odhod na izmenjavo. Učinek je bil zelo različen in močno odvisen od posameznikov: nekateri delajo po liniji najmanjšega odpora, drugi 'čisto padejo noter'. Ponujalo se je ogromno individualnih predmetov. Potem so se začeli dogovarjati po oddelkih, katere predmete bi izvajali. Pokazalo se je tudi to, da nekateri oddelki *de facto* niso želeli tujih študentov. Pri tem individualnem delu s študenti je tudi ogromno možnosti za nesporazume. [...] Ogromno nerazumevanja je bilo tudi glede učnih sporazumov. Študenti pošiljajo učni sporazum, izpolnjen s predmeti, ki jih imajo na domači instituciji. Nato koordinator reče, da potrebujejo predmete 'od tukaj' in da se morajo dogovoriti. Koordinator se mora nato dogovoriti s profesorji ali pa enostavno pošlje povezavo na spletno stran in jim reče, naj si izberejo predmete in se dogovorijo.«
(EK-I10, 29. 5. 2013)

Sistemiziran pristop v kombinaciji z dobro razvitimi informacijskimi orodji (npr. spletna stran itd.) lahko poveča ugled institucije kot privlačne gostiteljice za Erasmus in druge tuje študente.

Anketiranci z institucij, kjer so prešli na sistematiziran pristop z naborom predmetov v tujem jeziku, so vsi poročali o povečanem zanimanju med Erasmus študenti za prihod na njihovo institucijo. Kot je dejal eden izmed Erasmus koordinatorjev:

»Omogočili smo tudi slovenskim študentom, da so pristopili k predmetom v angleškem jeziku. Kar se je zgodilo v zadnjih dveh letih, je, da so ti predmeti v angleškem jeziku polni, povečalo se je povpraševanje in obstajajo celo čakalne liste, ki favorizirajo študente z boljším povprečjem. [...] Imamo dva dodiplomska programa v angleškem jeziku, ki sta polno zasedena, in povpraševanje je ogromno. S temi predmeti smo omogočili tudi internacionalizacijo doma. [...] Tudi na podiplomskem študiju imamo 11 programov v angleškem jeziku, po katerih je v povprečju tudi veliko povpraševanje. Letos smo prvič imeli omejitev vpisa za določene mednarodne programe, morali smo narediti selekcijo, izbirali smo najboljše študente. [...] Tuji študenti imajo možnost, da poleg posameznih predmetov v angleškem jeziku poslušajo tudi predmete v francoščini, nemščini, španščini in kitajščini in s tem spoznavajo tuje jezike in kulture. [...] Študenti iz nekdanje Jugoslavije se pa velikokrat odločijo, da spremljajo predmete v slovenskem jeziku, vendar imajo potem velikokrat še dodatne individualne konzultacije, kajti njihova slovenščina vsaj v pisnem delu po navadi ni zadovoljiva. [...] Za tuje študente pa ponujamo tudi slovenščino.«

(EK-I9, 21. 6. 2013)

Drugi Erasmus koordinator pa je tudi potrdil povečano povpraševanje Erasmus študentov po uvedbi nabora predmetov v angleškem jeziku:

»Na individualnem pristopu se je dogajalo, da so mi študenti uhajali na drug faks, ker pri nas niso mogli zbrati dovolj predmetov. Sedaj, ko imamo nabor predmetov v angleškem jeziku, se nam dogaja obratno: k nam prihajajo opravljati izpite iz predmetov iz drugih faksov. [...] Če ponujaš individualni pristop, ki ga še vedno masovno ponuja vzhodna Evropa, študent precej natančno lahko izbere predmet ali pa zelo primerljiv predmet tistemu, ki ga ima doma. Na papirju je to videti zelo v redu. Je pa vprašljiva kakovost študijskega procesa. Tam, kjer pa izbira študent nabor predmetov v angleščini, pa je zelo enostavno pripraviti učni sporazum. Obstaja velika skupina študentov, ki skupaj opravljajo predmete v angleščini. Oblikuje se neka skupnost Erasmus študentov. Slaba stran tega pristopa pa je, da se praviloma ti predmeti ne pokrivajo z domačimi in je torej nekaj dodatnega. Posledično so lahko težave s priznavanjem. Pričakovali smo (po uvedbi nabora predmetov v angleščini), da bo padec v številu prijav. Doživeli pa smo drastično povečanje prijav. Študenti cenijo, ko vidijo, da je uveden takšen pristop, pri katerem jim ni treba samim iskati predmetov in se dogovarjati.«

(EK-I1A, 29. 5. 2013)

»Odpre se ogromno možnosti za nesporazume: profesorji nočejo sprejemati študentov, včasih se provizorično uredi učni sporazum zaradi pridobitve štipendije, nato študent pride in ponovno se je treba dogovarjati. Ko začneš malo brskati pod površino, kaj dejansko ta individualni pristop je, [ugotoviš], da je katastrofa. Manjši del profesorjev je takšnih, ki so se tega lotili resno in so se dejansko tedensko dobivali in dajali naloge.

Veliko je takšnih, ki se dobijo dvakrat, trikrat na semester. Profesor je dal študentom za prebrati nekaj člankov, oni so napisali nekaj strani povzetka, in to je bilo to. Zgodilo se je tudi to, da so profesorji kar sami poljubno začeli dajati kreditne točke.«

(EK-I10, 29. 5. 2013)

Podobno sta trdila tudi dva nekdanja Erasmus študenta:

»Predlagam večje število predmetov v angleščini, ki bodo skupni predmeti za domače in tuje študente. S tem bo tudi večja vključenost vseh študentov v proces in v promocijo fakultete. Z večjim izborom predmetov bo tudi večje zanimanje v tujini za naše fakultete.« (EŠ-vprašalnik, Q12)

»Priprava dobrega študijskega programa z zanimivimi (in koristnimi) predmeti, ki bi bili magnet za tuje študente.« (EŠ-vprašalnik, Q12)

Višje zagotavljanje kakovostnega izobraževanja – za večje število Erasmus študentov – nudi institucija s ponudbo nabora predmetov v tujih jezikih.

Iz naših podatkov je razvidno, da institucija zagotavlja kakovostno izkušnjo za večje število Erasmus študentov, če oblikuje nabor predmetov (ali študijske programe) v tujih jezikih. Takšni predmeti so podvrženi rigoroznim evalvacijskim in akreditacijskim postopkom, in ker so ponujeni v tujih jezikih, morajo pokazati tudi, kako izvajajo dobre prakse poučevanja in učenja v mednarodni učilnici. Študenti pogosto enačijo bolj organiziran pristop z višjo kakovostjo izobraževanja ter tudi z bolj 'resno' oziroma z bolj zahtevno študijsko izkušnjo. Opisi ponujenih predmetov, njihovi učni cilji in izidi so transparentni in dostopni v tujih jezikih, jasno definirani in nedvoumni. Več dvoumnosti in možnosti za subjektivno interpretacijo obstaja v individualiziranem pristopu. Tovrstna dvoumnost se pogosto odraža v pričakovanjih študentov glede zahtev in količine študijskega dela, ki ga bodo morali opraviti, oboje pa potencialno negativno vpliva na njihovo 'delovno etiko' v času, ko so na izmenjavi. Eden od Erasmus koordinatorjev je povedal naslednje:

»Eden izmed profesorjev mi je nekoč rekel: A je ta Erasmus še vedno tako, da se mi delamo, da študente nekaj učimo, in da se oni delajo, da jih nekaj učimo, in se tako gremo te izmenjave? V preteklosti smo imeli primere, ko so študenti oddajali seminarske naloge kar prek spletnega prevajalnika (Google translate) ali pa profesorju vračali literaturo, ker se jim je zdela prezahtevna ... Študenti so pisali profesorjem, da zjutraj niso prišli, ker se jim ni dalo vstati, ali pa so napovedali, da bodo prišli v torek ob treh in naj jih profesor takrat čaka.«

(EK-I1A, 29. 5. 2013)

Številni intervjuvanci so omenjali težave pri oblikovanju in akreditaciji skupnih in dvojnih programov, ki so ena izmed pomembnih oblik študijskih programov v tujih jezikih in velikokrat ravno nadaljevanje sodelovanja v programu Erasmus.

»Trenutno morajo iti akreditacije skozi postopke akreditiranja na vseh univerzah, ki so v konzorciju. To je neskončno dolg postopek. Nam so stali programi tudi do tri leta na NAKVIS-u. Želeli bi si, da bi se s pomočjo Erasmusa oblikovala neka akreditacijska komisija za skupne diplome, ki bi obravnavala te primere, ali pa da bi se skupni program, akreditiran na eni univerzi v konzorciju, samodejno priznal pri vseh univerzah v konzorciju.«

(IL-I18, 28. 5. 2013)

»Oblikovanje skupnih ali dvojnih programov je oteženo, ker pri nas postopki akreditacije programov trajajo dolgo. V tujini ponekod univerza akreditira svoje programe, pri nas pa temu ni tako. Medtem ko mi čakamo na akreditacijo, našim tujim partnerjem vlak odpelje in ni več interesa s strani partnerja.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

Priporočilo 1a: Institucije EU in ENQA morajo razmisliti o možnostih oblikovanja posebnih akreditacijskih postopkov za skupne in dvojne študijske programe, ki bi olajšali in pospešili te procese in tako odstranili pomembno oviro pri oblikovanju tovrstnih programov.

Prednost hibridnega pristopa je tudi v tem, da ne nastajajo spontani 'silosi' Erasmus študentov, ki mednarodne študente 'zaklepajo' v namenske programe in jih ne vključujejo polno v vsakodnevne študijske procese povsod po instituciji. Hibridni pristop tudi zagotavlja, da se nadaljujejo in razvijajo dobre prakse individualnega pristopa z vključevanjem študentov v laboratorijsko delo, praktične vaje, klinično delo ali ateljejsko delo. Naši anketiranci so poročali o relativno lažji integraciji tujih študentov na usposabljanju:

»Študenti k nam prihajajo z namenom opravljanja prakse. Za njihove potrebe smo zagotovili klinične mentorje z dobrim znanjem angleškega jezika.«

(EK-vprašalnik)

»Pri umetniških predmetih veliko lažje vključimo Erasmus študente, kjer je komunikacija v pedagoškem delu drugačne vrste in je integracija v pedagoški proces lažja.«

(IL-I11A, 29. 5. 2013)

»Najenostavneje je, če pridejo študenti opraviti prakso ali diplomsko delo, takrat je delovni jezik zmeraj angleščina.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

Priporočilo 2: Poskušajmo nadaljevati in dalje razvijati individualiziran pristop za delo s tujimi Erasmus študenti na usposabljanju ali pa v oblikah mentorstva diplomskih in drugih del. Institucije morajo iskati načine, kako tovrsten pristop ohraniti, tudi če se močno poveča število tujih študentov.

V kurikulumih z močnim poudarkom na laboratorijskem, ateljejskem, kliničnem delu ali praktičnih vajah poteka integracija tujih Erasmus študentov z domačimi študenti dokaj naravno in se smatra kot učinkovita praksa.

Podobne so izkušnje tudi, ko gre za somentorstvo tujim Erasmus študentom pri pripravi diplomskega ali drugega dela. Somentorstvo (en mentor na domači instituciji in somentor na tuji instituciji) je cenjeno predvsem na podiplomskih programih. Vendar vse institucije še nimajo oblikovanih pravil in postopkov za izvedbo te dobre prakse internacionalizacije. Kot trdi vodja institucije:

»V nekaj primerih na podiplomskem študiju, tudi dodiplomskem, obstaja možnost somentorstva pri diplomi s tujim profesorjem, vendar je ta možnost redka in ni institucionalno urejena.«

(IL-I4, 27. 5. 2013)

Priporočilo 2a: Institucije naj uredijo pravila in postopke za somentorstvo študentom pri pripravi dodiplomskega ali podiplomskega dela v sodelovanju s tujimi institucijami.

Pomembno je, da se individualen pristop neguje in razvija, kjer in do katere mere je to mogoče. Še posebno pomembno je, da institucija nudi akademskemu osebu podporo in tudi priznanje, če se odločijo za individualno delo s tujimi študenti; torej zunaj ponudbe nabora predmetov v tujih jezikih (ali, na primer, če njihov predmet ni bil vključen v takšen nabor zaradi finančnih ali drugih omejitev).

Na splošno so anketiranci iz družboslovnih in humanističnih fakultet, kjer se velik del študijskega procesa odvija v obliki predavanj in seminarjev, poročali o večjih težavah pri vključevanju Erasmus študentov v obstoječe študijske procese. Večje in bolj nujne so potrebne prilagoditve v smislu priprave študijskega gradiva, predavanj in seminarjev za tuje študente. Obenem pa ima pri teh oblikah študija učni jezik pogosto pomembnejšo vlogo kot pri praktičnem delu. Erasmus koordinator nas je tudi opozoril na relativno enostavnejšo integracijo tujih študentov za usposabljanje:

»Študenti k nam prihajajo z namenom opravljanja prakse. Za njihove potrebe smo zagotovili klinične mentorje z dobrim znanjem angleškega jezika.«

(EK-vprašalnik)

Slaba stran sistematiziranega pristopa je v omejeni ponudbi predmetov, zaradi česar imajo študenti lahko težave pri iskanju zadostnega števila predmetov, ki se ujema z zahtevami njihovega domačega študijskega programa. To pomanjkljivost se da preseči z omogočanjem hibridnega pristopa: koordinatorji študente usmerjajo k ponujenim predmetom, vendar dopuščajo možnost, da nekatere predmete izberejo tudi izven te ponudbe ali pa na drugih institucijah. Po drugi strani pa individualiziran pristop Erasmus študentom – vsaj načeloma – omogoča izbiro med bolj širokim naborom predmetov.

Visokokakovostna študijska izkušnja, ki jo predpostavlja individualiziran pristop, pa je mogoča le ob relativno nizkem številu tujih študentov.

Delo s študenti v manjših skupinah ali delo s posamezniki, pri čemer se posveča pozornost njihovim osebnim potrebam in vprašanjem, nudi idealne pogoje za poučevanje in učenje. Vendar je tovrstne pogoje izjemno težko zagotoviti pri večjem številu tujih študentov. Eden izmed Erasmus koordinatorjev kot prednost poudarja obsežno izbiro predmetov, med katerimi lahko izbirajo Erasmus študenti:

»Na naši fakulteti nimamo nobenega predmeta v angleškem jeziku. Na naši univerzi obstaja samo ena fakulteta, ki ima predmete v angleščini, in oni Erasmus študentom ponujajo samo tisti nabor predmetov in [...] čisto nič drugega kot tiste predmete. Medtem ko na naši instituciji Erasmus študenti lahko izbirajo med ogromnim številom predmetov, ampak na individualni bazi. Vedno se pojavlja vprašanje, kaj imate v angleščini, in moj odgovor je: nič. Hkrati pa takoj povem, da imamo trenutno okrog 70 Erasmus študentov in vsak si lahko izbere zelene predmete. Od vsakega učitelja je nato odvisno, kako bo izvajal predmet.«
(EK-I1, 24. 6. 2013)

Obstaja še ena potencialna šibkost individualiziranega pristopa. Individualno delo s študenti je zelo – če ne celo izključno – odvisno od motivacije visokošolskih učiteljev in sodelavcev, njihovega razpoložljivega časa in znanja tujih jezikov. Tukaj je treba omeniti, da so številni visokošolski učitelji, ki delajo z Erasmus študenti, zelo predani svojemu delu in se trudijo ustvariti bogato študijsko izkušnjo za tuje študente na izmenjavi. Veliko jih je pri tem tudi zelo uspešnih. Vendar pa pri takšnem pristopu obstaja tudi veliko nevarnosti za možne težave. O nekaterih težavah priča tudi izjava Erasmus koordinatorja:

»Pri nas je bila praksa dolgo časa takšna, da nismo imeli predmetov v angleškem jeziku, delalo se je individualno, študent se je moral individualno dogovarjati, kdo ga bo pripravljen sprejeti, študent se ni mogel stoddstotno dogovoriti, ampak je dogovor visel v zraku, provizorično smo podpisali nek učni sporazum, ki pa ni nujno veljal, in študent je prihajal na lastno tveganje. Izkušnja je bila tudi, da sem imel vsako leto enega do dva študenta, ki sta mi jokala v pisarni, ker se nato nista mogla tukaj zmeniti in sta bila tukaj že en mesec in je bilo prepozno, da bi se vrnila, in prepozno, da bi začela nekaj novega.«
(EK-I1A, 29. 5. 2013)

Nujni pogoj pri individualiziranem pristopu je, da morajo Erasmus koordinatorji najti visokošolske učitelje in sodelavce, ki so pripravljeni delati s tujimi študenti. Ta nujni pogoj je možno izpolniti pri peščici ali ducatu tujih študentov, ta naloga pa postane težko izvedljiva ob dramatičnem povečanju števila tujih študentov.

Akademsko osebje ima nedvomno ključno vlogo pri zagotavljanju kakovostnega študija in usposabljanja na izmenjavi kakor tudi pri oblikovanju drugih pogojev za internacionalizacijo študija doma. O tem in o težavah glede znanja tujega jezika poroča sledeči Erasmus koordinator:

»Pri nas nimamo predmetov v angleškem jeziku in tudi ne sprejemamo tujih Erasmus študentov, le visokošolske učitelje, ki pridejo predavat k predmetom tujega jezika. Zaradi mobilnosti bomo prej ali slej prisiljeni ponuditi tudi kakšne predmete v angleščini poleg predmetov tujega jezika. Imamo namreč veliko povpraševanja študentov iz Turčije. Že nekaj let imamo izmenjavo akademskega osebja, ki pride iz Turčije. Doslej smo vedno tako uredili, da so izvajali predavanja pri predmetu tujega jezika. Študenti pa ne morejo priti samo za en predmet, zato jim žal moram odgovoriti, da jih ne moremo sprejeti. Vem, da nekatere šole potem te tuje študente individualno rešujejo. Potem morajo biti seveda predavatelji pripravljeni, da pripravijo gradivo v angleščini, ali pa vsaj, da imajo neke konzultacije v angleščini.«

(EK-I15, 28. 6. 2013)

»Jezik pa je pri nekaterih težava. Načeloma se znajo naši predavatelji dogovoriti običajne stvari, strokovne zadeve pa bolj težko. Razmišljali smo v tej smeri, da bi mogoče začeli s poletnimi šolami, prek katerih bi nato motivirali prve domače profesorje. Kajti pripraviti eno predavanje ali pa eno delavnico ni tako naporno, kot pa izvajati pedagoški proces za študenta, ki je tukaj tri mesece. Tako bi se morda postopoma lahko začeli pripravljati tudi na prihod tujih študentov.«

(EK-I15, 28. 6. 2013)

Težave pri obvladovanju tujih jezikov opisuje tudi nekdanji Erasmus študent, ko odgovarja na vprašanje, kako izboljšati internacionalizacijo na domači instituciji:

»Angažirati profesorje, jih morda (bolje?) naučiti tujih jezikov (zdi se, da je dostikrat prisoten 'strah' profesorjev pred tujimi študenti, morda je za to krivo tudi slabo poznavanje tujih jezikov ali strah pred nepopolnim izražanjem v tujem jeziku) ali pa za te projekte zbirati tiste profesorje, ki jim to ne predstavlja ovire. Zdi se, da dogajanje okoli internacionalnih izmenjav večina profesorjev smatra kot 'nepotrebno dodatno delo'.«

(EŠ-vprašalnik, Q12)

3.2.2 Vključevanje in povezovanje tujih Erasmus študentov in domačih študentov

Pri individualiziranem pristopu za delo s tujimi Erasmus študenti, ki je opisan zgoraj, so priložnosti za interakcijo med tujimi in domačimi študenti (in obratno) v akademskem kontekstu izključno odvisne od individualnih pobud samih študentov in akademskega osebja. Kot je dejal eden izmed visokošolskih učiteljev:

»Že nekaj let se pritožujem, da imamo te tuje študente pravzaprav v getu, ker imamo za njih posebej predavanja, ne družijo se oziroma se družijo ob pivu in zvečer, ne pa v predavalnici, zato je ogromno potenciala izgubljenega. Pri mojem predmetu je posebno predavanje in morajo narediti nekaj projektnih nalog, kjer uporabijo ideje iz svojega okolja in to primerjajo z našim okoljem. V mojem razredu je bilo letos osem različnih narodnosti. [...]. Naši študenti pa ne pridejo zraven. Ne, to je geto. Mi jih 'getoiziramo'.«

(AS-I2, 28. 5. 2013)

»Študent na izmenjavi opravlja predmet v tujini, ko pride nazaj, se mu predmet prizna in po navadi drugega stika s profesorjem tistega istega predmeta nima. Zato neposredne možnosti za predstavljanje izkušenj in znanja o tistem določenem predmetu pravzaprav nima, kajti domači profesor in študent se v pedagoškem procesu pri istem predmetu več ne srečata. Seveda profesorji večkrat povprašajo študente, ali so bili v tujini, ampak sistematiziranega postopka pri tem ni. Zato mi v mednarodni pisarni pogosto organiziramo dogodke, na katere povabimo študente, da predstavijo svojo izkušnjo, vabljeni pa so tudi domači študenti in profesorji. Lani smo imeli polno predavalnico, kjer so študenti dve uri predstavljali svoje delo in izkušnje med mednarodno izmenjavo.«

(EK-I9, 21. 6. 2013)

»Erasmus študente smo večkrat usmerjali na drugo stopnjo, kjer se predmeti izvajajo v tujem jeziku, ali pa v projektno delo, da so vsaj tam bili skupaj z domačimi študenti.«

(FS2, 28. 5. 2013)

Študenti so ta položaj opisali na naslednji način:

»Pri nas je za tuje študente zelo pomanjkljivo urejeno. Kar naenkrat so se neki novi študenti pojavljali in sploh nismo vedeli, da so erasmusovci. Šele po pol leta smo izvedeli, da sta dva nova erasmusovca na našem programu. Če bi kot razred vedeli, da so tukaj tuji študenti, bi se lahko organizirali, se več družili, jim kako pomagali. Želela bi, da bi bila neka pobuda od fakultete, da vemo, da se našemu programu letos pridružijo Erasmus študenti, da se lahko organiziramo in se z njimi povežemo.«

(EŠ-I12, 29. 5. 2013)

»Imam občutek, da je na naši fakulteti ogromno Erasmus študentov, ki se držijo bolj skupaj. Dejansko so bolj za sebe svet. Ko se pogovarjam s sošolci, ti velikokrat sploh ne vedo, da so ti študenti prisotni.«

(FS1, 8. 7. 2013)

V anketi za nekdanje Erasmus študente smo jih direktno povprašali o priporočilih, kako boljše vključiti Erasmus študente (tuje in domače po izmenjavi) v izobraževalni proces (**Tabela 32** spodaj).

Tabela 32: Erasmus študenti – Kako boljše vključiti Erasmus študente (domače in tuje) v izobraževalni proces?

Kategorija	%	Primeri citatov
Predavanja v angleškem jeziku; skupna predavanja z Erasmus študenti	39 %	<p>»Zame je vsekakor samoumevno, da s prisotnostjo študentov predavatelj nemudoma preskočijo na tuj delovni jezik ter da s tem aktivno spodbudijo ostale študente k izražanju v največkrat angleščini. S tem se začne, ostalo pa verjetno teče po ustaljenih poteh. Nikoli nista odveč tudi nagovor in predstavitev, sama se dobro zavedam, kako je biti tujka v jezikovnem področju, ki ga ne poznaš, in kako prijetno je biti na fakulteti med kolegicami in kolegi, kjer je osnovni konverzacijski jezik angleščina. Gostujoči študenti v tem smislu ne bi smeli občutiti prevelike tujosti in drugačnosti, temveč bolj spremembo in novost.«</p> <p>»... vključitev tujih študentov v redna predavanja – ne pa oblikovanje posebnih predavanj le za tuje študente ...«</p> <p>»S tem, da se predavanja za domače in tuje študente ne ločijo, ampak naj vsi obiskujejo ista predavanja.«</p>
Predmeti v angleškem jeziku	9 %	<p>»Več predmetov bi se moralo izvajati v angleščini – tudi za redne študente, ne da so takšni predmeti odprti le za Erasmus študente na izmenjavi v Sloveniji.«</p> <p>»Organizirano izvajanje predmetov v angleščini za vse zainteresirane študente (domače in tuje).«</p> <p>»Na univerzi, kjer sem bil jaz Erasmus študent, niso delali razlik med Erasmus in domačimi študenti. Obiskovali smo skupna predavanja in skupaj delali seminarje in naloge. Veliko tamkajšnjih študentov se je odločilo za predavanja v angleščini, saj so s tem želeli izpopolniti sebe v terminologiji in v samem angleškem jeziku. Menim, da tega pri nas primanjkuje oz. je še premalo predmetov skupnih, saj le-to povezuje tuje in domače študente in tako lažje navežeš stik še za obštidjske dejavnosti, saj je pri nas preveč tega razlikovanja oz. izključevanja; to je za Erasmus študente, to je za domače študente ...«</p> <p>»Ponuditi predmete v angleščini tudi domačim študentom, kjer so prisotni Erasmus študenti. Ti predmeti bi se ocenili na podlagi seminarske naloge/predstavitve, ki bi jo izdelale skupine do treh študentov.«</p> <p>»Prihajam z majhne fakultete, kjer ni veliko tujih študentov na izmenjavi in se tudi dokaj malo domačih študentov odloča za izmenjavo. Zato imajo tuji študenti večinoma zasebne konzultacije in niso dovolj vključeni v celotni izobraževalni proces. Menim, da bi pri predmetih, ki jih opravljajo tudi tuji študenti, morali imeti predavanja, ki potekajo v angleščini. Erasmus študenti pa bi morali dobiti priložnost tudi sami več sodelovati in komunicirati pri predavanjih. To bi izboljšalo Erasmus izkušnjo za tuje študente, domači študenti in profesorji pa bi vsaj izboljšali svoje znanje angleščine ter mogoče dobili boljši občutek in več znanja za sodelovanje v mednarodnem okolju.«</p>

Več zanimanja s strani visokošolskih učiteljev in sodelavcev	18 %	»Profesorji bi se morali zavedati pomena Erasmus izmenjave – na njih je ogromno, da se prilagodijo in pripravijo na Erasmus študente in jim omogočijo kakovosten študij.« »Da bi profesorji Erasmus študente aktivno vključili v pedagoški proces, primerjali načine študija v različnih državah, pomoč pri jezikovnih preprekah. Vse je odvisno od profesorja, ki vodi predmet.«
Prilagajanje delovnih metod: več individualnega dela, več skupinskega dela; vključevanje tujih študentov v skupine	8 %	»Organizacija seminarjev za tuje in domače študente.« »Več projektov, kjer naj sodelujejo z domačimi študenti.«
Več mednarodnih predavateljev; več mednarodnih vsebin, literature	8 %	»Trebalo bi bilo 'nabavit' angleško govoreče predavatelje.« »Literatura v tujem jeziku.«
Tutorski sistem, mentorstvo	11 %	»Eden najpomembnejših korakov je po mojem mnenju zagotovitev tutorja (s strani fakultete in ne s strani študentske organizacije), ki bo študentu na izmenjavi v oporo.« »Mentorski program: tisti študenti, ki so opravili izmenjavo, bi lahko bili naslednje šolsko leto mentorji Erasmus študentom na domači fakulteti, ker sami najboljše vedo, kaj Erasmus študent potrebuje.«
Obvezna udeležba v Erasmus izmenjavi	3 %	»Osebnostno bi uvedla obvezno izmenjavo za vse študente, in sicer vsaj eno leto. To je izkušnja, ki ti dobesedno spremeni življenje. Posledično si tudi v nadaljnjem življenju bolj fleksibilen pri iskanju zaposlitve (nisi omejen na neko geografsko okolje) in poleg tega imaš še prednost znanja jezika.«
Zvišanje kriterijev znanja tujih jezikov za tuje študente; več jezikovnega usposabljanja	4 %	»Zvišati je treba zahtevani standard tujih študentov vsaj v znanju angleščine, ker nemalokrat težko sledijo študijskemu procesu. Preprosto ni vseeno, kdo pride k nam, čeprav več tujih študentov dobro 'zgleda' v številkah.«

Največji delež anketirancev (48 %) je prepričan, da bi največjo spremembo pomenila predavanja v angleškem jeziku, ponujeni predmeti v angleškem jeziku in skupna predavanja s prihajajočimi Erasmus študenti. Ti podatki dodatno krepijo Priporočilo 1, ki svetuje institucijam, da oblikujejo nabor predmetov ali študijskih programov v tujih jezikih.

Če institucija ponudi izbor predmetov v tujih jezikih, obstaja več priložnosti tudi za internacionalizacijo študija doma, v kolikor institucija omogoči in spodbuja domače študente k izbiri teh predmetov skupaj z Erasmus študenti.

Vendar pa razpoložljivost predmetov ali poletnih šol v tujih jezikih, ki so na voljo tudi domačim študentom, ni zagotovilo, da se jih bodo ti študenti tudi dejansko udeležili. Le malo anketirancev je poročalo o močnem zanimanju domačih študentov za predmete v tujih jezikih. Večina opisanih izkušenj kaže na relativno nizko,

če ne celo marginalno zanimanje domačih študentov in na težave pri motiviranju domačih študentov k vpisu v poletne šole, četudi po splošnem prepričanju velja, da je znanje tujih jezikov med slovenskimi študenti relativno visoko.³³ Glede na to izpostavljamo ključno vlogo visokošolskih učiteljev in sodelavcev pri ustvarjanju pogojev za internacionalizacijo študija doma v splošnem poučevanju, o čemer razpravljamo v sledečem podpoglavju. Obenem pa naj institucije razmišljajo o okrepitvi izbirnih predmetov znotraj kurikulumov, od katerih bi nekateri morali biti obvezno v tujem jeziku. Tovrstna praksa lahko močno prispeva h krepitvi znanja tujih jezikov in pripravlja študente na študijske izmenjave.

Priporočilo 3: Institucije naj razmislijo o možnosti ponudbe predmetov v tujih jezikih (vključno s tistimi na poletnih šolah) kot izbirnih predmetov za domače študente in morda celo o obvezni izbiri enega ali več teh izbirnih predmetov v tujem jeziku.

Veliko anketirancev (34 %) je tudi prepričanih, da imajo največji vpliv na vključevanje in povezovanje Erasmus študentov z domačimi ravno visokošolski učitelji, s tem da pokažejo zanimanje, prilagodijo svoje delovne metode (več individualnega dela, več skupinskega dela, vključevanje Erasmus študentov v projektne in delovne skupine), vključevanje mednarodnih vsebin v poučevanje, uporaba mednarodne literature in povabila tujim predavateljem. Ravno v teh oblikah vidimo tudi največje priložnosti za internacionalizacijo študija doma.

Priporočilo 4: Institucije morajo spodbujati in podpirati visokošolske učitelje in sodelavce pri njihovih aktivnostih v okviru internacionalizacije poučevanja in učenja. Institucije naj razvijejo načrt aktivnosti internacionalizacije poučevanja in učenja.

Internationalizacija poučevanja in učenja vsebuje več vidikov, ki jih navaja **Tabela 33** spodaj, katerih večina je sestavni del kakovostnega poučevanja in učenja nasploh.

 33

Za več informacij o rabi tujih jezikov v visokem šolstvu v Sloveniji si oglejte odlično študijo Golob et al. (2012).

Tabela 33: Internacionalizacija poučevanja in učenja – cilji in namen

RAZLIČNI VIDIKI INTERNACIONALIZACIJE POUČEVANJA IN UČENJA	Namen
Razvoj in izvedba mednarodnih študijskih programov, poletnih šol in mednarodnih projektov za spodbujanje internacionalizacije poučevanja in učenja po tematskih/disciplinarnih sklopih	<ul style="list-style-type: none"> - spodbujanje internacionalizacije študija doma - spodbujanje mobilnosti študentov in osebja
Vključevanje mednarodnih tem ali vprašanj, ki se ne nanašajo le na nacionalne tematike, analiziranje pretoka blaga, ljudi, idej, denarja, informacij, virov med različnimi družbami	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznavanje povečane medsebojne globalne povezanosti v zasebnem in strokovnem delovanju ter razumevanje povezav med družbami - povezovanje proučevanega gradiva z družbenimi, političnimi, pravnimi ali gospodarskimi vprašanji, ki se pojavljajo v dobi globalizacije - preseganje parohializma s seznanjanjem študentov z vrednotami, običaji in institucijami iz drugih delov sveta - razvijanje poglobljenega razumevanja in različnih vidikov slovenske družbe znotraj Evrope in širše
Vključevanje mednarodnih znanstvenih publikacij v vsebino predmetov	- spremljanje in implementiranje najnovejših dognanj na študijskem področju (kar je eden od kriterijev za kakovostno poučevanje)
Vabila tujim predavateljem in tujim študentom za predstavitve pri predmetih	- vključevanje znanja in izkušenj iz prve roke v vsebino predmeta
Vpodbujanje skupinskega dela ali projektne dela, ki bi se izvedlo z virtualnim ali z osebnim sodelovanjem s tujimi študenti	- spodbujanje vključevanja domačih in tujih študentov v akademsko okolje
Inovacije in eksperimentiranje z učenjem z uporabo IKT in virtualno mobilnostjo, npr. vključevanje množičnih spletnih odprtih predmetov (MOOC) v hibridno predmetno poučevanje ¹ pri obstoječih in novih predmetih	<ul style="list-style-type: none"> - izkoriščanje priložnosti, ki jih nudi IKT, za povečanje virtualne mobilnosti študentov za izobraževalne namene - učinkovito vključevanje mednarodnih vsebin v študij na domačih institucijah <p><i>Priporočilo 4A: Institucije naj podpirajo raziskave, ki ocenjujejo možnosti in priložnosti za uporabo učenja z uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij in učenja na daljavo za spodbujanje virtualne mobilnosti in internacionalizacije študija doma. Pri tem naj upoštevajo, da tovrstne oblike učenja niso primerne v vsakem primeru in zaželeno za vsako ceno.</i></p>
Pedagoške inovacije pri obstoječih predmetih s specifičnim ciljem internacionalizacije poučevanja in učenja	- delovanje npr. v smeri razvijanja načel in dobrih praks pri poučevanju določenega predmeta v mednarodni učilnici

Povezovanje raziskav, izvedenih v okviru mednarodnih projektov sodelovanja s poučevanjem in učenjem	- ta povezava je pomembna nasploh pri poučevanju, vendar pa mednarodni raziskovalni projekti ponujajo posebne priložnosti za krepitev mednarodne razsežnosti v poučevanju <i>Priporočilo 4B: Organi za financiranje raziskovanja naj od prijaviteljev projektov zahtevajo, da predložijo načrt (in kasneje dokazila), kako bodo izrecno navezovali proces in rezultate raziskovalnega dela s poučevanjem in učenjem.</i>
Spodbujanje poučevanja in učenja tujih jezikov za vse interne deležnike	- razvijanje znanj tujih jezikov
Spodbujanje področnih in tematskih predmetov	- razvijanje razumevanja drugih kultur, prepričanj, družb

Intervjuvanci so predstavili nekaj primerov praks v zvezi z delom in integracijo Erasmus študentov:

»Običajna metoda je mentorstvo, ki vključuje tako delo z mentorjem kot z asistentom. Predlagam, da študente aktivno vključijo tudi v razrede, saj v nasprotnem primeru izgubimo osnovno komponento mešanja študentov, povezovanje študentov. Samo z integracijo v predavanjih dobimo tisto, kar je osnovna ideja Erasmusa.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

»Osebnostno delam tako, da so vse prosojnice tudi v angleščini, tako so prosojnice skladne s slovenskimi. Povabim študenta, da hodi na predavanja, kjer mu dam angleške prosojnice. Zelo veliko rišem, namesto pišem, in če imam tujega študenta v predavalnici, potem po 10 minut na uro povzemam v angleščini. Izkušnja je, da so potem študenti dejansko med seboj povezani. Ti študenti, ki prihajajo na predavanja, iščejo tudi pomoč slovenskih študentov in tako prihaja do bistveno večje integracije.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

»Optimalni način zame je imeti tujega študenta v predavalnici in govoriti toliko angleško, da profesorju nihče ne more stopiti na prste zaradi zakonodaje ali zaradi vsega ostalega. Imeli smo že primere, ko je profesor predaval v angleščini, študenti pa so imeli slovensko literaturo; profesor jih je naravnost vprašal, če je to zanje v redu, in nihče se ni oglasil, potem pa ga je v kabinetu čakalo sporočilo: Opozarjam vas, da na predavanjih govorite slovensko. Kot koordinatorica sem mu svetovala, naj še enkrat govori s študenti. Sporočilo študenta je sledilo ponovno. Študent je nato poslal prijavo na rektorat, od koder so nam poslali opozorilo z izpisom iz zakona.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

»Ko se pojavi večje število študentov, profesorji samoiniciativno izvedejo predavanja v angleščini. Če je več študentov, potem je tovrstna skupina pri slovenskih predavanjih lahko moteča.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

»V pripravo študentov na odhod v tujino skušamo vključiti tudi profesorje, ki motivirajo študente za vsaj en semester študija v tujini in jih potem napotijo v mednarodno pisarno. Ker so profesorji tudi sami precej mednarodno aktivni, jih k temu ni težko pripraviti. Imamo tudi ogromno gostujočih profesorjev iz partnerskih šol in te prosimo za pomoč, da se srečujejo z našimi študenti, ki jih zanima odhod na njihovo institucijo.«

(EK-I9, 21. 6. 2013)

»V mednarodni pisarni na delavnici poskrbimo, kako zmanjšati kulturni šok, stereotipe o določenih državah, v katere vključimo tudi gostujoče profesorje, imamo tudi tehnične delavnice o tem, kateri predmeti bodo priznani, kakšen je najlažji postopek. Imamo tudi Erasmus dan, ko povabimo Erasmus študente in profesorje, domače in zunanje. Ogromno je nekih aktivnosti, preden gredo na izmenjavo.«

(EK-I9, 21. 6. 2013)

»Nabor predmetov v angleškem jeziku, ki se izvajajo tako v angleščini kot v slovenščini. Domači študenti se zelo v majhnem številu vključujejo, dolgo ni bilo niti znano, če se domači študenti lahko vključijo.«

(IL-I7, 2. 7. 2013)

»Včasih skušamo najti neke kombinacije z drugostopenjskimi predmeti, ker tam lažje opravičimo predmete v angleščini.«

(IL-I18, 28. 5. 2013)

»Pri nas smo imeli kar nekaj institucionalnih prilagoditev za sprejem Erasmus študentov. Če se za predmet prijavijo 4 študenti ali več, če se za predmet prijavijo 4 študenti ali več, potem se organizirajo posebna pregledna predavanja. Najlažje je v laboratorijih in delavnicah: tam so dana navodila za delo v angleščini. Pri nas so še vedno najpogostejše konzultacije, če pridejo dva ali trije študenti.«

(IL-I4, 27. 5. 2013)

Več anketirancev (11 %) je priporočilo uveljavljanje sistema tutorjev in akademskih mentorjev ter svetovalcev:

»Program za boljšo vključitev prihajajočih Erasmus študentov s pomočjo študentov, ki so že bili na izmenjavi.«

»Predlagal bi, da erasmovci postanejo neke vrste tutorji na domači fakulteti – tisti, ki je dejansko šel na tujo institucijo ali delovno prakso, samo stanje dejansko najboljše pozna. Profesorji na fakultetah nimajo prav velikega interesa pomagati pri tem, ko se odločaš za tujino, vse je na tebi. Že prav, fakulteta naj bo neke vrste usmerjanje za življenje, toda določeni napotki, navodila vseeno ne bi škodili. Prav tu vidim, da bi se lahko izkoristil potencial Erasmus študentov.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

»Program za boljšo vključitev prihajajočih Erasmus študentov s pomočjo študentov, ki so že bili na izmenjavi.«

»Definitivno bi bilo treba bolj povezati Erasmus študente z domačimi. Na vse mogoče načine!«

»Izboljšavo vidim prav tako prek sodelovanja tujih študentov s študenti v Sloveniji, ki bi tujim študentom lahko pomagali pri sestavi študijskega sporazuma (Learning agreement) Meni osebno je pred izmenjavo prav to povzročalo preglavice, saj sem morala kombinirati predmete iz več šol, da sem zadovoljila zahtevam domače fakultete in da so mi bili po vrnitvi predmeti priznani. Vsak profesor mi je namreč pregledal vsebino predmeta na tuji fakulteti. Če bi imela tam enega prostovoljca (študenta), ki bi mi pomagal pri sestavi sporazuma, bi bilo vse skupaj olajšano.«

»Študenti po izmenjavi so največ izkoriščeni v kontekstu marketinga, torej promocije programa samega. Povabimo jih, da pridejo, povejo svoje izkušnje in na tem področju je izkoriščenost največja. Drugi nivo pa je EŠN: ti študenti so pogosto že pred odhodom povezani. Študenti, ki so v EŠN, so velikokrat najprej skrbniki za tuje študente, ki pridejo, nato pa s to izkušnjo tudi odidejo na izmenjavo.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

Eden izmed anketirancev je imel še posebno pozitivno izkušnjo pri izbiri tutorjev:

»Zadnje čase se študenti, ki pridejo z izmenjave, javijo, da pomagajo v tutorskem sistemu, vključno z administracijo, skozi katero morajo iti. Letos in lani smo tudi tukaj začeli izbirati med študenti, uvedli smo torej neko selekcijo. Imamo 30 tutorjev.«

(EK-I9, 21. 6. 2013)

Priporočilo 5: Institucije naj razvijejo sistem tutorjev in mentorjev za tuje Erasmus študente.

Nazadnje, številni anketiranci so omenili tudi težave, ki jih povzroča pomanjkljivo znanje tujih jezikov med Erasmus študenti (4 %). O enaki težavi so poročali tudi intervjuvanci. Naši intervjuvanci so podali izčrpne odgovore na to vprašanje:

»Ena izmed ovir je jezikovne narave. Tudi študenti, ki prihajajo, imajo včasih izjemno slabo razumevanje jezika. Včasih je pri nekaterih otežena celo osnovna komunikacija, tudi zunaj predavanj. Podobne težave imajo tudi nekateri naši dodiplomski študenti. In to je trenutno eden ključnih razlogov, zakaj nimamo mešanih skupin.«

(AS-I2, 28. 5. 2013)

»Težave so z jezikom, saj so razlike med državami velike. Skandinavci, Nemci imajo odlično znanje jezika; tudi če gre za individualni pristop, ga kot koordinator usmerim, prvi dan mu dam navodila in ga ne vidim do zadnjega dneva, ko mi prinese ocene za potrdilo o opravljenih študijskih obveznostih pri nas in vsi ga pohvalijo. Pri študentih iz nekaterih drugih držav (še zlasti iz Turčije) je jezik težava. Zadnja leta se dogaja, da imamo pol prijav samo iz Turčije, zato moramo zelo paziti, da dobimo študente, ki obvladajo tuji jezik.«
(EK-I1A, 29. 5. 2013)

»Na naši fakulteti se je zgodilo tudi že to, da je prišel Erasmus študent iz Turčije na izpit in je s seboj imel prevajalca.«
(EK-I1, 24. 6. 2013)

»Težave so pri tistih, kjer prihajajo študenti z zelo slabim znanjem tujega jezika in jih potem ne moremo vključiti.«
(IL-I25, 28. 5. 2013)

»Velika pomanjkljivost Erasmus programa (tako kaže tudi naša izkušnja) je, da zlasti mediteranske države ne bi smele sodelovati, ker ne pošiljajo študentov, ki bi bili zmožni študirati v tujem jeziku. Vse institucije bi morale poenotiti znanje tujega jezika.«
(IL-I24, 28. 5. 2013)

O tem vprašanju smo povprašali za mnenje tudi Erasmus koordinatorje (**Tabela 34** spodaj). 22 % anketirancev je poročalo, da ima samo 25 % prihajajočih študentov ustrezna jezikovna znanja, 29 % anketirancev pa je prepričanih, da ima večina tujih študentov (75–100 %) ustrezna jezikovna znanja.

Tabela 34: Erasmus koordinatorji – Kolikšen delež letošnjih tujih Erasmus študentov v povprečju dovolj obvlada tuji jezik za študij na vaši instituciji?

Odgovor	Skupaj odgovorov	%
0–25 %	11	22 %
25–50 %	6	12 %
50–75 %	19	37 %
75–100 %	15	29 %
Skupaj	51	100 %

Golob Kalin et al. (2012) poročajo o zadovoljivem znanju tujih jezikov med slovenskimi študenti. Vendar je na nivoju EU treba okrepiti splošno znanje tujih jezikov, še posebno v določenih državah. Obvezni izbirni predmeti v tujih jezikih lahko tudi v Sloveniji pripomorejo k temu cilju, prav tako pa tudi dovolj sredstev, namenjenih poučevanju tujih jezikov na slovenskih visokošolskih in šolskih institucijah.

Priporočilo 6: Poučevanje in učenje tujih jezikov morata ostati prioriteta v okviru EU. Tudi v Sloveniji je za ta cilj treba nameniti dovolj sredstev in podpore na celotni vertikali izobraževalnega sistema.

3.2.3 Internacionalizacija študija doma kot del procesov posodobitve učenja in poučevanja

Za namen doseganja kakovostne ponudbe predmetov za tuje študente in internacionalizacije študija doma priporočamo profiliranje v poučevanju za mednarodne študente na podoben način, kot se profiliranje spodbuja pri raziskavah (gl. Klemenčič 2013). Zgoraj opisani projekt EPTE je zelo blizu scenariju, ki ga predlagamo. Druga možnost in morda prvi korak v tej smeri so mednarodne poletne šole, ki jih številne slovenske institucije že izvajajo. Te predmete, ki so ponujeni v tujih jezikih (vključno s poletnimi šolami), je treba nujno ponuditi tudi domačim študentom kot izbirne predmete v skladu z zgornjim priporočilom in kot del strategije za 'internationalizacijo doma'.

Priporočilo 7: Visokošolske institucije v Sloveniji bi morale 'profilirati' svojo ponudbo predmetov v tujih jezikih. Izbrani nabor predmetov, predmetni modul ali študijski program v tujih jezikih je namenjen za Erasmus in druge tuje študente ter za zainteresirane domače študente. Institucije ga lahko izvajajo posamično ali prek mreže, konzorcija ali pogodbe v sodelovanju z drugimi institucijami v Sloveniji ali v tujini.

Institucionalna odločitev o oblikovanju nabora predmetov ali študijskega programa temelji na treh kriterijih. Prvič, ti predmeti so lahko s področja, v katerem institucija dosega mednarodni ugled in priznanje odličnosti. Drugič, (enako pomembno) izbor predmetov ali študijski program črpa in zajema specializirana znanja iz slovenskega konteksta. Pri vsebinah se morajo uporabljati tudi slovenska literatura in raziskovalni izsledki slovenskih raziskovalcev.³⁴ Tečaje slovenskega jezika je treba nujno vključiti v takšno ponudbo predmetov. Tretjič, ti predmeti se izvajajo z najsodobnejšimi pedagoškimi metodami učenja in poučevanja, vključno s testiranjem in eksperimentiranjem z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami v poučevanju in učenju.

Pri tem pa se postavlja vprašanje, do kakšne mere so posamične institucije in njene podenote resnično prepričane o prednostih internacionalizacije v okviru sodelovanja v programu Erasmus in v kolikšni meri so pripravljene prilagoditi svoje študijske procese. Te prilagoditve niso niti vsebinsko enostavne niti stroškovno poceni. Tukaj se tako zastavlja vprašanje o splošnih ciljih in strategiji internacionalizacije posameznih institucij. Če se institucija vidi kot mednarodno usmerjena z ambicijami privabljati tuje študente, bodo spodbude za ponudbo predmetov v tujih jezikih večje. Prav tako bo njena strategija za odnose z javnostmi, tj. kako se želi

³⁴ Za podobno priporočilo glejte Golob Kalin et al. 2012.

predstavljati v javnosti s svojo spletno stranjo, drugim gradivom in dogodki, odražala te cilje in transparentno in vidno predstavljala ponudbo predmetov v tujih jezikih.

Naslednji sklop priporočil zadeva pomembnost integracije internacionalizacije poučevanja in učenja v splošne pravilnike in strategije za posodobitev poučevanja in učenja v Evropi. Tako institucije kot vladne organe spodbujamo, da sledijo priporočilom, ki jih je izdala skupina na visoki ravni za posodobitev visokega šolstva v Evropi – 'Izboljšanje kakovosti poučevanja in učenja v evropskih visokošolskih institucijah' (Improving the Quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions, junij 2013).³⁵ Priporočilo, ki ga ta skupina navaja, je, da vsaka institucija »razvije in izvede strategijo za podporo in trajno izboljševanje kakovosti poučevanja in učenja, pri čemer nalogi posveča potrebno raven človeških in finančnih virov in vključi to prednostno nalogo v svoje splošno poslanstvo ter da poučevanju enakovreden pomen kot raziskovanju« (Skupina na visoki ravni 2013, 27). Državnim organom pa skupina priporoča, da »zagotovijo trajnosten, zadostno financiran podporni okvir visokošolskim institucijam za izboljšanje kakovosti poučevanja in učenja« (prav tam, 25). Podobna priporočila je izdal tudi Evropski znanstveni sklad v dokumentu 'Profesionalizacija akademskega osebja za poučevanje' (Evropski znanstveni sklad 2012).³⁶ V tem kontekstu je naše priporočilo, da se več pozornosti in sredstev posveča razvijanju kakovosti poučevanja in učenja v visokem šolstvu, pri čemer pa mora biti internacionalizacija poučevanja in učenja sestavni del tega procesa.

Priporočilo 8: Internacionalizacijo poučevanja in učenja je treba vključiti v evropske, državne in institucionalne politike in strategije za posodobitev poučevanja in učenja.

Naš predlog temelji na izsledkih izvedene ankete med visokošolskimi učitelji, ki kaže, da visokošolski učitelji znotraj svojih institucij ne najdejo dovolj možnosti ali podpore za izboljšanje kakovosti svojega poučevanja in učenja (**Tabela 35** spodaj). Visokošolski učitelji so tudi prepričani, da so njihovi študenti slabo pripravljeni in porabijo več časa pri učenju osnov, kot bi želeli.

---

35 ec.europa.eu/education/higher-education/doc/modernisation_en.pdf

36 <http://www.esf.org/media-centre/ext-single-news/article/social-scientists-call-for-more-effective-teaching-in-higher-education-871.html>

Tabela 35: Pogledi visokošolskih učiteljev in sodelavcev na poučevanje in učenje

Petstopenjska lestvica od 1 = sploh ni pomembno do 5 = zelo pomembno			
Prosimo, povejte svoje mnenje o spodaj navedenih trditvah:	Število odgovorov	Povprečna ocena	Standardni odklon
Na matični instituciji imamo dovolj možnosti (tečajev in usposabljanj) za izboljšanje kakovosti poučevanja.	667	2,41	1,175
Zaradi pomanjkljivega osnovnega znanja študentov porabim več časa za posredovanje osnov, kot bi želel/-a.	671	3,75	1,080
Pri mojih predmetih poudarjam mednarodne vidike in vsebine.	666	3,97	1,071

Potreba po posodobitvi učenja in poučevanja je bila izražena tudi s strani nekdanjih Erasmus študentov. Na vprašanje, kaj bi bilo treba spremeniti na njihovih domačih institucijah, da bi lahko bolje izkoristili Erasmus izkušnjo pri njihovem študiju, so navedli sledeče (EŠ-vprašalnik, Q3):

»... najprej pedagoško izobraziti učitelje in spremeniti 50 let PREstar izobraževalni program. Vam to še ni jasno?«

»Ne vem, profesorjev na splošno ne zanimajo študenti in njihove izkušnje, saj jim lahko predstavljamo konkurenco.«

»Več denarja za eksperimente in praktično usposabljanje!«

»Spremeniti šolski sistem.«

»Spremeniti celoten sistem izobraževanja doma; študenti so nezainteresirani, nekritični in jih ne zanimajo izkušnje drugih.«

»Predvsem dvigniti nivo poučevanja in (dobesedno) vreči stare prdce skozi okno, saj tratijo davkoplačevalski denar, pa še nesramni so do študentov.«

»Domači instituciji bi lahko bilo malo bolj mar za študente. (Pa ne govorim s stališča nekoga, ki se ne bi prizadeval, ne hodil na predavanja, ne uspel v študiju ... Že imam diplomu, povprečje 9,7 in Prešernovo nagrado ...) Moji fakulteti preprosto ni bilo mar za študente ali akademsko odličnost, ki jo imamo tako pogosto na ustih. Z žalostjo sem ugotavljal, da sem v pol leta v tujini kot študent na izmenjavi dobil bolj vtis tega, da bi institucija lahko postala moja alma mater ...«

Priporočilo 9: Znotraj programa Erasmus bi morale biti na voljo več finančnih sredstev za namensko financiranje oblikovanja mednarodnih (skupnih in dvojnih) študijskih programov, mednarodnega sodelovanja na področju poučevanja in učenja ter institucionalnih pobud za krepitev internacionalizacije študija doma.

Prav tako opazamo, da slovenske visokošolske institucije ne zanemarjajo načrtno internacionalizacije in se trudijo izvajati aktivnosti za internacionalizacijo poučevanja in učenja, ki smo jih navedli v **Tabeli 29**. Težava pogosto ni v motivaciji ali ambicijah, temveč v razpoložljivosti denarnih sredstev, ki bi omogočala izvedbo. Kot je navedeno v delovnem načrtu Univerze v Ljubljani:

»V letu 2013/2014 načrtujemo, da bo vsaj en predmet izvajalo 39 tujih učiteljev, medtem ko smo jih za študijsko leto 2012/2013 načrtovali 71, kar je za 45,07 % manj. Razlog za slabše sodelovanje s tujimi učitelji sta finančno stanje UL in načrt predvidenih pridobljenih sredstev. Več bo tujih učiteljev, ki bodo sodelovali pri izvedbi študija vsaj v delu predmeta. [...] Za uspešno mednarodno sodelovanje je treba zagotoviti namenska sredstva, pri čemer pa je UL po sprejetju rebalansa proračuna RS in s pridobljenimi finančnimi sredstvi s strani RS zelo omejena.«
(Univerza v Ljubljani, Letni program dela za leto 2013, 14–15)

Podobno imata tudi Univerza v Mariboru in Univerza na Primorskem razvite strategije internacionalizacije z ambicioznimi cilji in načrtovanimi ukrepi. Obe neposredno poudarjata cilje programa Erasmus, kar se tiče mobilnosti in internacionalizacije študija doma (Univerza v Mariboru 2012: Strategija internacionalizacije: Internacionalizacija kot razvoj kakovosti Univerze v Mariboru 2013–2010; Univerza na Primorskem 2011: Strategija izobraževanja Univerza na Primorskem 2011–2015; Univerza na Primorskem 2010: Program internacionalizacije Univerze na Primorskem 2010–2013). Državni in evropski organi morajo te želje in potrebe resno obravnavati in najti način, kako oblikovati namenska sredstva znotraj programa Erasmus+ za (so)financiranje pobud, ki jih izvajajo institucije za doseganje internacionalizacije poučevanja in učenja.

3.2.4 Priprave na izmenjavo in spremljanje domačih študentov po izmenjavi

V naši študiji nismo našli noben primer institucije, ki bi imela oblikovane mehanizme, ki bi študente vsebinsko (akademsko) sistematično pripravljali na izmenjavo ali ki bi poskrbeli, da se izkušnje študentov po izmenjavi sistematično spremljajo in jih študenti uporabijo v nadaljnjem študiju. Tovrsten sistem bi moral oblikovati akademske mentorje za domače Erasmus študente, podobno kot smo predlagali za tuje Erasmus študente na domači instituciji. Ti mentorji bi se z Erasmus študenti srečali pred in po vrnitvi z izmenjave. V sedanjem sistemu prihaja do takšnih srečanj le sporadično in na pobudo študentov samih ali na pobudo posameznih profesorjev (**Tabela 36** spodaj). 38 % nekdanjih Erasmus študentov, ki so odgovorili na našo anketo, je prepričanih, da njihova izkušnja v programu Erasmus ne zanima nikogar na domači instituciji. Pogosto so nekdanji Erasmus študenti vključeni v promocijo programa na povabilo Erasmus koordinatorjev ali sekcij študentske mreže Erasmus (Erasmus Student Network) (42 %).

36 % nekdanjih študentov je prepričanih, da jim je bila Erasmus izmenjava v pomoč pri razvoju ideje za diplomsko nalogo, esej itn. Načrtovanje terenskega dela, razvijanje idej za diplomsko nalogo itn. so nekatere od možnih točk priprave pred izmenjavo. Naši intervjuvanci so poročali, da so študenti opisovali kot najbolj koristno in kakovostno izmenjavo v primerih, ko so za izmenjavo namensko izbrali gostujočo institucijo in se na izmenjavo pripravljali tako v pogovorih z domačimi profesorji kot s profesorji na tuji instituciji. Takšna podrobna priprava je mogoča, ko med institucijama obstaja več plasti sodelovanja in tako tuji profesorji kot študenti gostujejo na domači instituciji in obratno.

Tovrstne priprave pa so prej izjema kot pravilo. Kot je izjavil eden izmed visokošolskih učiteljev:

»Če vem, da gre študent na izmenjavo, pred tem pa pride prosit za mentorstvo pri diplomski nalogi, vselej svetujem, naj naredi nekaj, kar se navezuje na državo, v katero gre, da potem lahko primerja ti dve okolji. Zagotovo pa ni nobenega institucionalnega okvira ali postopkov, ki bi to uveljavili, in tudi sam ne verjamem, da kdor koli posebej v razredu sprašuje, kdo je bil kje na izmenjavi in da pobudo, da bi diskutirati na to temo. Če že, potem je to zgolj slučajno, da se nek študent/-ka oglasi in pove, kje je kdo bil/-a in potem diskutiramo o izkušnjah.«

(AS-12, 28. 5. 2013)

Le 12 % naših anketirancev poroča, da jih je profesor pri predmetu povabil, naj predstavijo Erasmus izkušnjo, 15 % pa jih je to storilo na lastno pobudo.

Priporočilo 10: Institucije morajo razviti institucionalne okvire in postopke, prek katerih se domači Erasmus študenti pred odhodom na izmenjavo srečajo in pogovorijo z akademskim osebjem o akademskih pričakovanjih in priložnostih. Tovrsten pogovor bi se moral odviti tudi po vrnitvi z izmenjave. Institucije morajo tako tudi domačim Erasmus študentom nuditi mentorsko podporo pred in po vrnitvi z izmenjave.

Tabela 36: Erasmus študenti – Označite, katere izmed možnosti se nanašajo na vašo izkušnjo po Erasmus izmenjavi na domači instituciji.

Odgovor	Število	%
Predavatelj me je povabil, da pri predmetu predstavim Erasmus izkušnjo.	101	12 %
Na lastno pobudo sem pri predmetu uporabil/-a oz. predstavil/-a izkušnje in znanje, pridobljene na Erasmus izmenjavi.	123	15 %
Moja Erasmus izkušnja na domači instituciji nikogar ne zanima.	321	38 %
Študentsko združenje me je povabilo, da pomagam pri promociji programa oz. sodelujem s tujimi Erasmus študenti.	132	16 %
Erasmus koordinator me je povabil, da pomagam pri promociji programa oz. sodelujem s tujimi Erasmus študenti.	218	26 %
Erasmus izmenjava mi je dala zamisel za diplomsko delo, seminarsko nalogo itd.	301	36 %

Nekdanje Erasmus študente smo povprašali tudi, kaj bi bilo treba storiti, da bi lahko boljše izkoristili svoje Erasmus izkušnje po vrnitvi na študij na domači instituciji (**Tabela 37** spodaj). Na to vprašanje smo dobili širok nabor odgovorov.

Tabela 37: Erasmus študenti – Kaj bi bilo treba storiti, da bi lahko boljše izkoristili Erasmus izkušnjo pri svojem izobraževanju na domači instituciji? (EŠ-vprašalnik, Q12)

Kategorija	%	Primeri citatov
Mednarodna pisarna bi lahko storila več.	14 %	<p>»Pisarna Erasmus na fakulteti bi lahko pokazala kakšno zanimanje. Predvsem pa se mi zdi, da je v veliki meri odvisno od Erasmus koordinatorja, kako se bo izvajal in promoviral Erasmus na fakulteti sami.«</p> <p>»Oseba, ki bi zbirala informacije o tem, kaj se ti je zgodilo, kako je bilo, kaj si spoznal in to posredoval naprej ostalim. Verjetno bo čez nekaj časa boljše, ko bo šlo več ljudi na Erasmus izmenjavo in bodo lahko ljudje iz različnih generacij primerjali svoje izkušnje.«</p> <p>»Povprašati po zadovoljstvu s programom in zbrati povratne informacije, ki so lahko v veliko pomoč naslednjim generacijam Erasmus študentov.«</p>

Univerza bi lahko storila več ali pa bi lahko pokazala več zanimanja.	20 %	»Vsekakor bi bilo dobro, če bi domača institucija začela malce bolj ceniti študente, ki se odpravijo na izmenjavo. Za zdaj z nami še vedno ravna kot z neke vrste lenuhi, ki so šli na počitnice, nihče pa ne vpraša, kaj smo tam počeli, česa smo se naučili in ali smo nemara videli primere dobrih praks ali pa drugačne načine dela, ki bi jih bilo možno implementirati tudi pri nas.« »Da bi bila matična institucija bolj dovzetna in poslušna do Erasmus programa in vsega, kar je povezano z njim.« »Zanimanje domače institucije za izmenjave.« »Na domači instituciji bi lahko organizirali tečaje tujega jezika.« »Fakulteta bi morala biti bolj odprta za mednarodne izmenjave.« »Večjo kredibilnost Erasmus praksi.«
Več zanimanja s strani akademskega osebja.	21 %	Glejte Tabelo 38 spodaj.
Večja združljivost študijskih programov med domačimi in gostujočimi institucijami; večje upoštevanje predmetov, ki se jih opravi v tujini; več sodelovanja med domačo in gostujočo institucijo.	25 %	»Bolje uskladiti domači in tuji študijski program, da dobijo študenti enako možnost za redno dokončanje zadevnega letnika.« »Večja povezava med fakultetama, višja toleranca do predmetov, ki se razlikujejo od predmetnika na domači instituciji, saj gre pri Erasmus programu za izmenjavo in pridobivanje novih znanj.« »Vzpostaviti boljši sistem sodelovanja med univerzami. Konkretno gre za priznavanje obveznosti, ki so bile opravljene na izmenjavi. Veliko bolj učinkovito bi bilo, če bi lahko dejansko opravili celoten semester v tujini in tako ne bi bili toliko obremenjeni z domačimi obveznostmi (tako na izmenjavi kot tudi po povratku).« »Razrešiti problematiko s priznavanjem ocen, pridobljenih na tuji instituciji, ter aplikacija izkušenj (pridobljenih v tujini) na domači instituciji. Vsekakor je treba bolj intenzivno sodelovanje samih institucij.« (Glejte tudi razdelek 3.4.1.)
Večja interakcija med domačimi študenti in prihajajočimi študenti Erasmus pri pouku.	5 %	Glejte razdelek 3.2.2.
Posodobitev poučevanja in učenja v Sloveniji.	5 %	Glejte razdelek 3.2.3.
Nič ali pa nisem želel ali mogel izkoristiti izkušnje zaradi zaključka študija.	11 %	»Erasmus izkušnjo sem smatral kot pozitivno za nadaljnjo kariero (službo ...), ne pa kot nekaj, kar bi lahko izkoristil pri izobraževanju na domači instituciji.« »Bila sem na Erasmus praksi v času absolventskega staža, tako da tega nisem več mogla izkoristiti v izobraževanju na matični instituciji, ker je bilo že zaključeno.«

Odgovore lahko uvrstimo v pet skupin:

- 1) Institucija in mednarodna pisarna bi lahko naredili več za Erasmus program: pokazali bi lahko več zanimanja za izmenjave, sledili študentom po izmenjavi, bolj upoštevali in priznavali mobilnost za usposabljanje (34 %).**

Nekateri predlogi so bili praktičnega značaja v smislu sistematičnega zbiranja informacij o zadovoljstvu z Erasmus izmenjavo na določenih gostujočih institucijah in sporočanju teh informacij potencialnim študentom. Vendar pa se nekaterim študentom še nadalje zdi, da institucije ne cenijo Erasmus izmenjave. Anketiranci so nas tudi opozorili, kako pomembno je izboljšati ugled Erasmus mobilnosti za usposabljanje, ki ima še vedno nizko udeležbo, čeprav pa se poroča o zelo zadovoljivih izkušnjah pri njeni integraciji. Še posebno institucije s študijskimi programi, ki vključujejo obvezno prakso, morajo narediti več za promocijo te vrste izmenjav. Eden izmed intervjuvanih vodij institucije je v zvezi s tem podal pomenljiv komentar:

»Pri našem študiju mora posameznik osvojiti določene veščine v praksi, če hoče napredovati na naslednjo stopnjo. Študenti se bojijo, da ob povratku ne bodo mogli napredovati s svojo skupino, če bodo z odhodom v tujino izpustili en semester, ker ne bodo imeli določenih veščin, pridobljenih pri laboratorijskem delu, ki so ga izpustili.«

(IL-14, 27. 5. 2013)

Podobno izjavo je podal eden od nekdanjih Erasmus študentov, ko smo go povprašali o priporočilih, kako izboljšati internacionalizacijo na domači instituciji:

»Profesorji ne bi več smeli metati polen pod noge študentom, ki želijo na izmenjavo, s tem da nočejo priznavati v tujini narejenih izpitov in 'strašijo', da če ne bomo prisotni na njihovih vajah, jih bomo pač morali delati drugo leto.«

(EŠ-vprašalnik, Q 12)

- 2) Več sodelovanja med partnerskimi institucijami, ki bi pomenilo boljšo združljivost programov (25 %).**

Četrtnina anketirancev se zavzema za večjo združljivost študijskih programov med domačo in gostujočo institucijo, večje priznavanje predmetov, opravljenih v tujini, in na splošno boljše sodelovanje med domačo in gostujočo institucijo. Gre za pomemben vidik, ki ga bomo kasneje podrobneje razvili v posebnem podpoglavju, v katerem zagovarjamo večplastno sodelovanje med institucijami kot pogoj za boljše izkoriščanje programa Erasmus in posledično močnejše učinke programa na institucije.

- 3) Posodobitev učenja in poučevanja, vključno z več povezovanja med domačimi in tujimi študenti (10 %).**

Približno 10 % anketirancev je zagovarjalo potrebo po več sodelovanja med domačimi in tujimi študenti znotraj študijskega procesa. Nekateri so tudi prepričani, da se mora poučevanje na splošno 'posodobiti', da bi bilo to mogoče. O tem smo že razpravljali v prejšnjem razdelku.

4) Nič ali nisem mogel izkoristiti izkušnje, ker sem že zaključil s študijem (11 %).

Več študentov (11 % vseh anketirancev) je prepričanih, da institucijam ni treba ali ne morejo storiti ničesar dodatnega. Nekateri gledajo na Erasmus izkušnjo kot neposredno koristno za zaposlitev in je ne povezujejo z nadaljnjim študijem. Drugi so izjavili, da so bili na izmenjavi v zadnjem letu šolanja ali med pisanjem doktorske disertacije. Podobno smo slišali tudi v intervjujih:

»Študenti gredo pogosto na izmenjavo v zadnjih letnikih in potem se njihov pedagoški del zaključí.«
(FS2, 28. 5. 13)

5) Akademsko osebje bi lahko pokazalo več zanimanja (21 %).

21 % vseh anketirancev je prepričanih, da bi visokošolski učitelji in sodelavci morali pokazati več zanimanja za njihovo Erasmus izkušnjo. V odprtem vprašanju smo dobili številne komentarje prav na to temo. Najbolj se študenti pritožujejo, da profesorji ne izkazujejo zanimanja za Erasmus, jim ne pomagajo v pripravi na Erasmus in ne sledijo njihovi izkušnji po vrnitvi:

»Profesorji nam niso prav ničesar povedali pred odhodom v tujino, kaj lahko pričakujemo od študija in podobno. Zelo velike težave smo imeli s Študijskim sporazumom. V teoriji so vsi profesorji podpirali naš odhod, vendar nam velika večina profesorjev ni želela podpisati Študijskega sporazuma. Morali smo prinesiti celoten program (se pravi opis predmeta), ki naj bi ga opravili v tujini. Poleg tega mi en profesor ni želel priznati enega izpita (že ko sem pisala, spreminjala sporazum), predmet je bil vsebinsko enak in v tujini še bolj zahteven. Ta isti predmet mi je želel priznati za neprimerljivo lažji in vsebinsko različen predmet na domači fakulteti. Drugi profesor pa mi ni želel priznati predmeta, ki je v tujini sicer obsegal manj ur, vendar je bil vsebinsko isti, obravnavali smo vsa področja kot pri njegovem predmetu. Le v tujini smo pri tem istem predmetu obravnavali poleg omenjenega področja še druga. Toda predmet, za katerega sem želela, da mi ga priznajo, je bil v celoti pokrit. Tako vsebinsko kot zahtevnostno. Skratka, od profesorjev nismo prejeli nobenih informacij, le dve profesorici sta bili pripravljene na izvajanje predavanj na daljavo. V enem primeru je šlo za zadnje leto tistega predavanja, zato smo naloge oddajali sproti po elektronski pošti (stari program, predmet se kasneje ni več izvajal), v drugem primeru pa smo morali sami predelati snov in oddati nekaj izdelkov po elektronski pošti, nato smo pisali kolokvij ob vrnitvi. Prva profesorica se je res potrudila za nas, da smo lahko sledili snovi. 'Domače študente' je zadolžila za pisanje povzetkov, kaj moramo narediti itn., to so nam poslali po elektronski pošti in tako smo lahko redno delali domače naloge. Ob vrnitvi smo mi pisali povzetke in jih pošiljali.«

(EŠ-vprašalnik, Q6)

»Več posluha glede opravljenih izpitov na tuji univerzi. Le-ta je bila po kakovosti precej boljša od domače, na domači fakulteti pa je po prihodu nazaj s strani profesorjev sledila, kot iz nekega strahu in ljubosumja, popolna ignoranca v zvezi z vsem v povezavi s tujo univerzo. Moja izkušnja ne le, da ni nikogar zanimala, bilo

bi celo bolje, da zanjo nikomur na domači fakulteti ne bi povedala.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Spremeniti bi se moral odnos profesorjev do tujih izobraževalnih institucij. Tuji programi so podcenjeni in tako večinoma nikogar ne zanima, kaj smo na izmenjavi počeli.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Potrebno bi bilo povezovanje/sodelovanje med profesorji tuje fakultete in mojega programa.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Motivirati profesorje, da bi se bolj zanimali za našo Erasmus izkušnjo in sodelovanje s profesorji in raziskovalci v tujini.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Da bi profesorji dali pobudo za predstavitev Erasmus izkušenj, načina poučevanja in programa na Erasmus univerzi.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Morda bi bila lahko večja pobuda profesorjev, da pri pisanju seminarjev ne uporabljamo le izkušenj, ampak tudi gradivo, ki smo ga pridobili na izmenjavi in ki bi se lahko nanašalo na predmet.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Priznanje nove metode, tematike ali praktična uporaba in demonstracija na podobnem primeru z domačimi mentorji.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Da vsak študent naredi predstavitev o svoji izmenjavi ali da se predavatelji zanimajo za načine predavanja v tujini.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Boljše seznanjenje profesorjev s programom Erasmus.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Namesto da sem morala opravljati izpite, ki mi jih niso želeli priznati, bi me lahko vsaj podrobneje vprašali, kaj točno smo obravnavali v tujini, in se dogovorili, kako lahko uporabim to znanje pri podobnem predmetu v Sloveniji. Od vseh profesorjev ni niti enega zanimalo, kako je v tujini, so pa bili razumevajoči glede moje odsotnosti. Mislim, da bi bilo zelo v redu, če bi profesorji na splošno dopustili, da z njimi delimo izkušnje iz tujine. Ven se hodi tudi po znanje, ne samo zabavo, kot pravi eden od stereotipov o Erasmus izmenjavah.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Profesorji ne bi več smeli metati polen pod noge študentom, ki hočejo iti na izmenjavo, s tem, da nočejo priznavati v tujini narejenih izpitov in 'strašijo', da če ne bomo prisotni na njihovih vajah, jih bomo pač morali delati drugo leto.«

(EŠ-vprašalnik, Q12)

»Profesorji bi se morali zavedati pomena Erasmus izmenjave – na njih je ogromno, da se prilagodijo in pripravijo na Erasmus študente in jim omogočijo kakovosten študij.«

(EŠ-vprašalnik, Q11)

»Po mojem mnenju bi bilo potrebne več volje in angažiranosti s strani profesorjev. Študenti smo samoiniciativni in navdušeni za vse vrste sodelovanj (s tujimi študenti in s tujimi profesorji), toda če s še tako dobrimi nameni in polni volje naletimo na prazna ušesa ter ignoranco, izkušnja pač ne more uspeti, kot bi lahko (velja predvsem za domačo institucijo, po mojih izkušnjah je v tujini glede tega situacija na precej drugačnem – višjem – nivoju).«

(EŠ-vprašalnik, Q11)

»Predavatelji na gostujoči instituciji morajo narediti več, da bodo Erasmus študenti del študijskega procesa. Jemati jih morajo kot dodano vrednost in ne kot breme (takšna je pogosto praksa).«

(EŠ-vprašalnik, Q11)

Številni visokošolski učitelji in sodelavci očitno niso prepričani o izobraževalni vrednosti Erasmus izmenjave. O vlogi akademskega osebja v programu Erasmus in pri internacionalizaciji študija govorimo v sledečem podpoglavju 3.3.

3.3 Vloga visokošolskih učiteljev in sodelavcev v programu Erasmus in pri internacionalizaciji študija doma

Pri internacionalizaciji so posamezni visokošolski učitelji še vedno najpomembnejša gonilna sila in imajo tudi ključno vlogo pri izvedbi programa Erasmus.

Vloga visokošolskih učiteljev in sodelavcev v programu Erasmus je ključna v treh medsebojno povezanih vidikih:

1. Visokošolski učitelji in sodelavci delajo s tujimi Erasmus študenti.
2. Visokošolski učitelji in sodelavci pripravljajo domače študente na izmenjavo in spremljajo njihovo izkušnjo po izmenjavi.
3. Visokošolski učitelji in sodelavci izvajajo 'internationalizacijo študija doma': na domači instituciji vključujejo tuje Erasmus študente v študijske procese in omogočajo tudi nemobilnim domačim študentom, da razvijajo mednarodna in medkulturna znanja.

Tako so izkušnje tujih Erasmus študentov na izmenjavi v veliki meri odvisne od akademskega osebja. V prejšnjem razdelku smo razpravljali o različnih institucionalnih pristopih glede organizacije študija ali usposabljanja za tuje Erasmus študente. V tem razdelku pa se osredotočamo na visokošolske učitelje in sodelavce ter njihovo vlogo v programu Erasmus.

V anketi smo Erasmus koordinatorje povprašali o njihovem dojetanju kakovosti poučevanja tujih Erasmus študentov. Večina anketirancev je o tej tematiki imela nevtralno mnenje (47 %, **Tabela 38** spodaj). Verjetna razlaga za takšne odgovore je v tem, da se kakovost nudenega poučevanja za Erasmus študente znatno razlikuje od enega do drugega visokošolskega učitelja, kar pa je težko posplošiti na vse akademsko osebje. Pri vprašanju, kako pomembno je poučevanje Erasmus študentov, so Erasmus koordinatorji to pogosto – kar ne preseneča – ocenili kot pomembno ali zelo pomembno (75 % vseh odgovorov, **Tabela 39** spodaj).

Tabela 38: Erasmus koordinatorji – Kako zadovoljni ste s poučevanjem tujih Erasmus študentov na vaši instituciji (fakulteti/akademiji/šoli)?

	Zelo nezadovoljen/-jna	Nezadovoljen/-jna	Nevtralno	Zadovoljen/-jna	Zelo zadovoljen/-jna	Skupaj odgovorov	Povprečje
N	1	11	28	15	4	59	3.17
%	2 %	19 %	47 %	25 %	7 %	100 %	

Tabela 39: Erasmus koordinatorji – Kako pomembna je za vas kakovost poučevanja tujih Erasmus študentov?

	Popolnoma nepomembna	Nepomembna	Nevtralno	Pomembna	Zelo pomembna	Skupaj odgovorov	Povprečje
N	0	0	15	25	21	61	4.10
%	0 %	0 %	25 %	41 %	34 %	100 %	

Nadalje bomo preučevali možne vzroke teh mešanih pogledov na kakovost poučevanja in usposabljanja tujih Erasmus študentov. V naslednje razdelku najprej obravnavamo mehanizme spodbud za delo z Erasmus študenti in sankcij. Pri spodbudah analiziramo predvsem, če in kako se delo z Erasmus študenti odraža v dodatkih k plači, pedagoški obremenitvi in izvolitvah v akademski naziv. V razdelku, ki sledi, analiziramo politike zaposlovanja tujih in gostujočih visokošolskih učiteljev in sodelavcev. V zadnjem razdelku tega podpoglavja pa preučujemo odnos akademskega osebja do internacionalizacije in njihovo mednarodno delovanje.

3.3.1 Dodatek k plači, pedagoška obremenitev in izvolitev v akademski naziv

Erasmus koordinatorji v večini institucij (51 % vseh odgovorov, **Tabela 40** spodaj) poročajo, da akademsko osebje ne prejema denarnih dodatkov za delo z Erasmus študenti niti ni to delo drugače priznано. V večini institucij delo z Erasmus študenti sodi med osnovne obveznosti visokošolskih učiteljev, zato za to delo ne prejema posebnega denarnega dodatka, ampak se tuje študente upošteva kot domače študente po kriterijih, s katerimi se določi pedagoška obremenitev ali velikost laboratorijskih skupin:

**»Delo s tujimi študenti se priznava samo asistentom, kjer se tuji študenti tudi prištevajo h kvoti za vaje.«
(EK-I4, 27. 5. 13)**

Univerza v Mariboru to določbo izrecno navaja v svojem statutu:

»V primeru, ko gre za študijske programe, v katere so vključeni tuji študenti na osnovi mednarodnih pogodb ali sistema kreditnega študija, spada to pedagoško delo pedagoških delavcev med redne delovne obveznosti.«

(Statut Univerze v Mariboru, 72. člen)

Tabela 40: Erasmus koordinatorji – Kako se akademskemu osebju priznava delo s tujimi študenti?

Odgovor	%
Denarni dodatek	15 %
Upošteva se pri postopkih napredovanja	9 %
Upošteva se pri pedagoški obremenitvi	24 %
Deklarativno (npr. objava na spletni strani ali v internih komunikacijah)	13 %
Nikakor	51 %
V drugi obliki (velikost laboratorijske skupine)	18 %

Samo v nekaterih institucijah je na voljo denarni dodatek za pripravo predavanj v tujem jeziku (anketa za Erasmus koordinatorje, glejte tudi **Tabelo 40** zgoraj), vendar samo če so na voljo denarna sredstva. Tako je na primer določeno v Navodilih za izvajanje študijskih programov v tujem jeziku (Univerza na Primorskem, 2008), da je ura poučevanja za študijski program praviloma plačana več kot ura poučevanja v slovenskem jeziku:

»Plačilo učiteljev oziroma upoštevanje pedagoške ure, izvedene v tujem jeziku, v okviru pedagoške obremenitve visokošolskega učitelja oz. sodelavca

6. Pedagoška ura, izvedena v tujem jeziku, razen v primerih, ko gre za izvajanje predmetov oz. programov tujih jezikov, se izvajalcu praviloma plača po višji postavki kot pedagoška ura, izvedena v slovenskem jeziku.« (Univerza na Primorskem: Navodila za izvajanje študijskih programov v tujem jeziku 2008)

Kot je dejal eden izmed Erasmus koordinatorjev:

**»Po navadi je manjši denarni dodatek, vendar le, če so sredstva, sicer pa vsi profesorji sodelujejo prostovoljno, zavedajoč se, da bo delo lahko ostalo tudi neplačano. Sodelovanje jemljejo kot izziv in dober trening za predavanja v tujini.«
(EK-vprašalnik)**

Torej obstajajo na slovenskih institucijah različne prakse, kar se tiče spodbud akademskemu osebju za delo z Erasmus študenti. Odločitve o denarnih dodatkih za pedagoško delo z mednarodnimi študenti so del odločitev o splošnih denarnih dodatkih za neposredno in posredno pedagoško delo, ki jih sprejmejo senati institucij. Medtem ko je neposredno pedagoško delo v tujih jezikih načeloma v Sloveniji plačano več kot pedagoško delo v slovenskem jeziku, omejitve razpoložljivih proračunov institucij za pedagoško delo tega ne omogočajo v praksi. Več Erasmus koordinatorjev je izjavilo, da glede na trenutno finančno krizo in posledične proračunske omejitve ni na voljo dodatnih denarnih sredstev, ki bi bila namenjena za delo z Erasmus študenti. Odločitve o denarnih dodatkih za pedagoško osebje (kamor spada tudi delo s študenti Erasmus) sprejemajo senati institucij. Ti pa morajo neizogibno upoštevati razpoložljiva proračunska sredstva institucije.³⁷

³⁷ Oglejte si na primer 'Merila za vrednotenje dela visokošolskih učiteljev in sodelavcev Univerze v Ljubljani' (301-02/09-AK/GT/dr Univerza v Ljubljani, 22. januar 2009).

Pri izvolitvah v akademske nazive vse univerze sledijo osnovnim zahtevam za izvolitev, ki jih je razvila Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS)³⁸. Glede mednarodne dejavnosti poučevanja pri visokošolskih učiteljih osnovne zahteve najprej vključujejo znanje vsaj enega večjega tujega jezika (kar je treba potrditi s certifikatom o tekočem znanju tujega jezika ali z diplomom, pridobljeno na kateri koli stopnji študija, v kolikor je bilo znanje pridobljeno na tuji univerzi). Pri izvolitvi v naziv rednega in izrednega profesorja se zahteva tudi opravljanje raziskovalnega dela, poučevanja ali umetniškega dela na tuji univerzi ali raziskovalnem inštitutu za dobo najmanj 3 mesecev (vsaj 30 dni brez prekinitve) po podelitvi doktorata. Za raven docenta so določila manj specifična in zahtevajo le aktivno sodelovanje na mednarodni ravni.

Na Univerzi v Ljubljani morajo kandidati prikazati različne vidike 'mednarodnega vpliva'. Eden od vidikov vključuje, da je posameznik nosilec predmeta v mednarodnih študijskih programih, kandidat pa lahko prikaže tudi vabljen predavanja na tujih univerzah (člen 47). Šteje se tudi mentorstvo pri doktorskih študentih na izmenjavi (člen 53). Drugače ni omenjenih nobenih drugih specifičnih vidikov glede dela z Erasmus študenti. Pri pregledu dela in točkovniku³⁹ se upoštevajo naslednje mednarodne oblike poučevanja za izvolitev kandidatov v akademski naziv: sodelovanje pri mednarodnih projektih za kurikularni razvoj, razvoj študijskih metod itn. (do 3 točke); potrjeno pedagoško delo na tuji univerzi (do 8 točk); organizacija poletnih šol, seminarjev, tekmovanj, ki večinoma vključujejo mednarodne udeležence (do 2 točki) ali domače udeležence (do 1 točka) in sodelovanje pri organiziranem pedagoškem usposabljanju (na ravni univerze ali na mednarodni ravni) (do 1 točka).

Na Univerzi v Mariboru (Merila za volitve v nazive visokošolskih učiteljev in visokošolskih sodelavcev 2012) določila⁴⁰ ne vsebujejo nobenih specifičnih kriterijev v zvezi z mednarodnimi oblikami poučevanja. Kakor je bilo že zgoraj omenjeno, je v statutih univerz določeno, da se delo z mednarodnimi študenti šteje za redno delovno obveznost akademskega osebja. Vendar pa je v točkovniku za oceno kandidatov za izvolitev (Priloga 1 kriterijev za izvolitve v akademske nazive za visokošolske učitelje in druge visokošolske sodelavce v visokem šolstvu, 2012) določeno, da so predavanja na tujih univerzah ovrednotena po različnem točkovanju glede na število opravljenih ur (od 10 ur z 2,5 točke do 30 in več ur z 10 točkami, pomnoženo z določenim indeksom, odvisno od tega, katero mesto na seznamu točkovanja zaseda univerza). Prav tako so tudi predavanja za tuje Erasmus študente Univerze v Mariboru ovrednotena: 1 točka za 10 ur in 4 točke za 30 ur in več.

Univerza na Primorskem (Merila za izvolitve v nazive 2013)⁴¹ ima enaka določila kot Univerza v Ljubljani, kar zadeva zahteve za pedagoško delo (člen 19) ali mednarodni vpliv (člen 20). Za naziv izrednega profesorja (ne pa tudi za rednega profesorja) se od kandidata zahteva predložitev dokazil o mednarodni udeležbi (npr. zaključeni mednarodni ali dvostranski projekti, raziskave ali poučevanje na tuji instituciji itn.). Smernice določajo, da so krajši obiski na tujih institucijah proporcionalno točkovani z manj točkami, vendar pa se lahko seštejejo z največ doseženimi točkami za to kategorijo (člen 50).

38 *Minimalni standardi za izvolitev v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev na visokošolskih zavodih (NAKVIS 2010/11):* <http://test.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/5>.

39 http://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/organizacija_pravilniki_in_porocila/predpisi_statut_ul_in_pravilniki/201307111373294/

40 <http://www.um.si/projekti/habilitacije/Sirani/default.aspx>

41 http://www.upr.si/index.php?item=90inpage=ac_content

Na Univerzi v Novi Gorici⁴² (Pravila o pogojih in postopku za pridobitev nazivov raziskovalnih sodelavcev, visokošolskih učiteljev in sodelavcev na Univerzi v Novi Gorici, julij 2013) so k osnovnim zahtevam dodali več kriterijev o mednarodni udeležbi, na primer (člen 4): od docentov se zahteva podoktorsko usposabljanje v tujini ali študij v tujini, od izrednih in rednih profesorjev pa se zahteva sodelovanje s tujimi organizacijami in skupinami. Prav tako omogoča izvolitve pomožnih profesorjev, za katere eden izmed dodatnih kriterijev določa poučevanje na tujih univerzah kot enega izmed primerov pedagoškega dela.

Torej, med kriterije za izvolitve v akademski naziv se običajno štejejo samo predavanja na tujih univerzah. Kandidati za višje nazive morajo predložiti tudi dokazila, da so poučevali in opravljali raziskovalno dejavnost v tujini vsaj 3 mesece. Univerza v Ljubljani in Univerza na Primorskem kot enega izmed kriterijev k temu dodajata mentorstvo pri doktorskih nalogah za mednarodne študente, ne pa drugega dela z Erasmus študenti. Univerza v Mariboru in Univerza v Novi Gorici ne dodajata nobenih posebnih dodatnih kriterijev, čeprav Univerza v Mariboru za predavanja na tujih univerzah in opravljanje predavanj za tuje študente dodeljuje več točk kot pa za predavanja na domači instituciji.

V zvezi s sankcijami samo Univerza v Mariboru v svojem statutu izrecno določa, da delo s študenti na izmenjavi spada med redne delovne obveznosti visokošolskih učiteljev in sodelavcev in tako bi bilo vsaj načeloma možno sankcionirati učitelje, ki niso pripravljeni delati z Erasmus študenti. Kot je dejal eden izmed Erasmus koordinatorjev:

»To delo je v skladu s statutom UMB, kjer piše, da so učitelji hkrati obvezani sprejemati Erasmus študente oz. sodelovati z Erasmus študenti. Imeli smo nekaj težav tekom let, ko niso hoteli sodelovati. Posledično se je pojavil ta člen v statutu. Sedaj se včasih pojavljajo bele stavke. Če težavo dovolj zgodaj prepoznamo, študentom predlagamo, naj izberejo drug predmet. Če vem, da pomaga pogovor, potem se pač pogovorim, naj tega ne počno.«

(EK-11: 24. 6. 13)

Na vseh institucijah, ki izvajajo individualiziran pristop k delu z Erasmus študenti, morajo koordinatorji Erasmus v ta namen pridobiti visokošolske učitelje in sodelavce. Običajno so najbolj pripravljeni za to nalogo (oziroma ji najmanj nasprotujejo) prav tisti visokošolski učitelji in sodelavci, ki so še drugače mednarodno močno aktivni. Pomembno pa je, da se pridobi kritična masa visokošolskih učiteljev in sodelavcev.

Priporočilo 11: Da bi motivirale akademsko osebje za pripravo predmetov v tujih jezikih in/ali individualno delo s tujimi Erasmus študenti, morajo institucije imeti oblikovane mehanizme spodbud prek dodatka k plači, upoštevanja pri pedagoški obremenitvi in v kriterijih za izvolitev v nazive. Te mehanizme morajo dosledno izvajati v praksi.

Erasmus koordinatorji poročajo, da akademsko osebje pogosto ni pripravljeno ali ne kaže zanimanja za

⁴² Pravila o pogojih in postopku za pridobitev nazivov raziskovalnih sodelavcev, visokošolskih učiteljev in sodelavcev na Univerzi v Novi Gorici: <http://www.ung.si/sl/o-univerzi/pravila/>.

delo z Erasmus študenti. Nadalje poročajo, da ravno ta situacija povzroča največ stresa pri delu Erasmus koordinatorjev. Na vprašanje, kaj je glavni vzrok za stres pri njihovem delu, je bilo med različnimi vzroki največkrat navedeno pridobivanje akademskega osebja za delo s tujimi Erasmus študenti (3,47 na lestvici od 1 – najmanj do 5 – največ; N = 61). Podobni komentarji so bili zabeleženi tudi v odprtem vprašanju v anketi za Erasmus koordinatorje in v intervjujih:

Kaj vam povzroča stres:

»Na primer: izvedba predavanj v angleščini, ker to ni v skladu s slovensko zakonodajo in ni dodatnih sredstev za pripravo/izvedbo predavanj; maksimalna udeležba mobilnosti osebja za manjše štipendije in participacijo institucije; glede na trenutno finančno stanje: kako zagotoviti kakovostno izvedbo študija gostujočim študentom, glede na to, da ni dodatnih sredstev za predavanja v tujem jeziku, za izvedbo dodatnih ur konzultacij, srečanja itd.« (EK-vprašalnik, Q21)

»Pri nas učiteljev [za delo s tujimi študenti] posebej ne nagrajemo. Interes pri učiteljih je zelo različen. To pomeni, da imamo največkrat določeno ciljno skupino učiteljev, na katero se koordinator obrne, ko potrka na vrata Erasmus študenti, ki iščejo določen predmet. Določena področja so bolj pokrita, določena želimo spodbujati. Z uvedbo izbirnih predmetov v tujem jeziku smo pozvali posebej tiste, ki so že prej več delali s tujimi študenti. To pomeni, da če niso že 120 % zaposleni, lahko prek tega razpisanega predmeta dobijo delež denarja. Jaz sem doslej na leto imela po osem Erasmus študentov. Z njimi sem delala prek individualnih konzultacij. S pripravo in izvedbo je bilo veliko dela. To ni bilo nikakor nagrajevano, niti se nikjer ne upošteva pri habilitaciji.«

(IL-I11, 29. 5. 13)

»Letos smo imeli prvi upor. Štirje smo, ki redno predavamo tujim študentom. Najprej smo od leta 1999 naprej imeli konzultacije. In to je dvojno delo, ki ni plačano. Letos enostavno ni več šlo naprej. Ne morem zahtevati od kolegov, lahko le prosim. To je dvojno delo zaradi prepovedi predavanj v angleškem jeziku. Zanimivo je to, da imaš v zimskih mesecih, ko se kuri, še dodatno težavo najti topel prostor za izvedbo predavanj.«

(IL-I24, 28. 5. 13)

»Institucijam bi morali pomagati, da bi bili učitelji, ki predavajo, nagrajeni, ker pogosto se to dela zastonj oziroma institucija to dela zastonj. Pri nas sicer nekaj plačajo simbolično, ampak na splošno učitelji po navadi to delajo zastonj. Potem se ljudje približno tako tudi vedejo. *Pro bono* nekaj narediš, ampak *pro bono* ne moreš narediti z vsem srcem.«

(AS-I2, 28. 5. 13)

»Delo s tujimi študenti se nikjer ne šteje. Nismo vedno ravno navdušeni. Pri predmetih tujega jezika jih z veseljem povabimo zraven in tako tudi vključimo, ker obogatijo pedagoški proces. Nekateri profesorji so zelo pridni in jih vključujejo v konzultacije. Na jezikovnem nivoju je stvar zelo naporna, ker je tudi premalo

študentov. Če bi imeli večje število študentov, se marsikateri predmet da izvajati v tujem jeziku. Pri nas te možnosti ni, ker se slovenski študenti ne bi odločili za tujo jezikovno možnost.«

(IL-I25, 28. 5. 13)

»Mnogi profesorji prav zaradi pomanjkanja priznavanja tega dela (ki ga pogosto ni malo) odklanjajo delo s tujimi študenti. Večinoma ne pogrešajo denarnega plačila, ampak predvsem pohvalo oz. javno priznanje.«

(EK-vprašalnik)

»Da, treba bi bilo izvajati predmete v angleškem jeziku. Dokler za to ne bo finančnih sredstev, bo to težko.«

(EK-vprašalnik)

3.3.2 Ovire pri mobilnosti akademskega osebja

Zgoraj smo poročali, da je mobilnost osebja v Sloveniji v porastu, čeprav relativno nizek delež celotnega slovenskega akademskega osebja sodeluje v programu Erasmus. Tukaj bi želeli opozoriti na nekatere ovire pri akademski mobilnosti, ki so jih izpostavili intervjuvanci. Večina ovir, ki so bile omenjene, zadeva izvolitve v akademske nazive, finančne vidike ter tudi poznavanje tujih jezikov:

»Pri nas se tudi Erasmus izmenjave učiteljev pri habilitacijah nikakor ne štejejo. Doslej sem sodelovala že v veliko tovrstnih pedagoških izmenjavah. Za habilitacijo sem upala, da se mi bo Erasmus izmenjava vsaj nekaj točkovala pod rubriko gostovanje na tujih univerzah, toda upoštevalo se ni čisto nič. Človek se vpraša, zakaj se ta internacionalizacija toliko spodbuja, na koncu koncev pa se ne vrednoti v sistemu. Tudi sredstva za pedagoške izmenjave so se zmanjšala. Pri Erasmusu gre denar zmeraj tudi iz lastnih sredstev. Imamo tudi interne razpise, ampak tam se daje prednost udeležbi na konferencah in objavam. Fakulteta Erasmus izmenjav visokošolskih učiteljev dodatno ne financira. Torej moraš biti sam res motiviran in po novem še sam dodajaš lastna sredstva, da greš nekam predavat po pet ur.«

(IL-I11A, 29. 5. 13)

»Za koriščenje Erasmus mobilnosti je kar nekaj ovir. Vir, ki ga daje Erasmus, ne krije vseh stroškov. Nekdo bi moral kriti preostanek. Težko je, da bo profesor iz lastnega žepa plačal, da gre ven. Druga ovira je polna obremenjenost učiteljev. Tretja ovira je, da učitelji nimajo zamenjave. To pomeni, da so številni predmeti, ki nimajo nadomestila. V moji katedri imamo tako urejeno, da je kar nekaj predmetov, kjer imamo dva izvajalca in lahko nekdo vskoči. Pri predmetih, kjer ni nadomestila, je težko. Ta izmenjava akademskega osebja zelo šepa in Erasmus na področju mobilnosti akademskega osebja ne dosega svojih ciljev. In te izmenjave tudi ne štejejo pri akademski karieri. Mlajšim se to ne upošteva pri napredovanju tudi zato, ker so na Univerzi habilitacijska pravila takšna, da ko greš za izrednega profesorja, bi moral tri mesece predavati na tuji univerzi, ampak tega si ne morejo privoščiti zaradi pedagoškega dela. Ta del bi morale urediti lokalne institucije. To je podobna neizkoriščenost neke možnosti, kot je na primer sobotno leto.

Sobotno leto imamo zapisano v statutu, v praksi pa se ne izvaja ali izjemno redko.«
(AS-I2, 28. 5. 13)

»Tehnični programi imajo zelo slabo mobilnost. Profesorji stare garde naravoslovcev se zelo slabo odločajo [za mobilnost]. Njih je strah novega, strah jih je jezikov. Nimajo samozavesti, kako se bodo znašli, če ne morejo komunicirati. Pri nas sem dejansko morala organizirati eno skupino profesorjev in jih peljati na eno takšno študijsko ekskurzijo v tujino. Od takrat naprej so spet imeli željo iti in tudi težav glede priznavanja in motiviranja študentov za odhod v tujino nimamo več.«
(EK-I29, 28. 8. 13)

»Veliko izmenjav gre prek mednarodnih raziskovalnih projektov in prek bilateralnih sporazumov za znanost, manj pa za pedagoški del prek Erasmusa. V tej shemi je tudi težje najti čas, da gre nekdo predavat v tujino.«
(IL- I18, 28. 5. 13)

»Predavatelji, ki gredo na izmenjavo, morajo sami pokriti del stroškov. Pedagoška jedra pa pomagajo, da nimajo težav z nadomeščanjem predavanj v tednu, ko so odsotni.«
(IL-I24, 28. 5. 13)

»Predvsem imamo izmenjavo predavateljev v okviru predmetov tujega jezika, torej jezikoslovci. Pri predavateljih je izgovor spet jezik. Če greš nekam predavat, moraš obvladati jezik. Jezikoslovci so v prednosti.«
(EK VŠ-I15, 28. 6. 13)

Navajamo tudi dva primera izjav intervjuvancev, ki poudarjata, da je zanimanje za mobilnost povezano tudi s kriteriji za izvolitev v naziv:

»Pri nas so posebno zagreti za odhod v tujino mladi visokošolski učitelji. Ti so pripravljeni tudi iz svojega žepa kaj dati, samo da grejo. Zelo cenijo izkušnjo. Nekateri znajo zelo dobro graditi svojo mrežo. Vedno grejo eni in isti. Težko je spodbuditi nove. Nekateri, ki so imeli raziskovalno mrežo in je več nimajo, potem začnejo spraševati, ali lahko gredo ven prek Erasmusa. Malo manj imamo prihajajočih. Če kdo pride na raziskovalno gostovanje, mu svetujemo, da potem podaljša še prek Erasmusa.«
(EK-I1, 24. 6. 13)

»Profesorji so sedaj motivirani, da gredo v tujino, ker je to v merilih za habilitacijo. Ampak zunaj moraš biti tri mesece, in tega se z Erasmusom ne da pokriti. Posamezniki morajo sofinancirati, kajti 80 % oz. največ 500 EUR krije Erasmus. Erasmus izmenjava je omejena, da ne moreš biti v tujini dlje kot dva tedna. Od gostitelja dobite potrdilo, da si bil tam dva tedna za Erasmus, za institucijo in za habilitacijo pa pokažeš, da si bil tri mesece. Po navadi gredo na iste institucije, in to dobro funkcionira.«
(EK-I1A, 29. 5. 2013)

Pomemben poudarek, ki so ga navedli anketiranci, je tudi, da se študenti, ki so bili že mednarodno aktivni v osnovni in srednji šoli, veliko pogosteje vključijo v mednarodne dejavnosti v času visokošolskega izobraževanja. Po besedah enega izmed intervjuvancev:

»Podpira naj se posebno izmenjave učiteljev. Internacionalizacija se ne začne šele na fakulteti. Tisti, ki so bili mednarodno aktivni že na srednjih in osnovnih šolah, se takoj vklopijo v mednarodne aktivnosti in priložnosti na fakulteti. Da bi se internacionalizacija razvila na osnovnih in srednjih šolah, moramo še posebno spodbujati mednarodno sodelovanje in izmenjave tistih, ki se izobražujejo za učitelje. Tisti, ki so bili na izmenjavi kot študenti, bodo v svojem nadaljnjem delu na šolah veliko bolj aktivni in bodo znali boljše promovirati in motivirati svoje dijake in študente za mednarodno aktivnost.«

(AS-I13, 29. 5. 2013)

Iz teh podatkov izhajata dve sorodni priporočili.

Priporočilo 12: Institucije morajo izboljšati pogoje in okrepiti podporo za sodelovanje akademskega osebja v programih mobilnosti. Upoštevanje Erasmus mobilnosti v kriterijih za izvolitev v akademske nazive je eden od možnih korakov. Izvajanje sobotnega leta je druga možnost.

Priporočilo 13: Mobilnost študentov še posebno spodbujajmo na področju izobraževanja učiteljev. Študenti, ki so imeli mednarodno izkušnjo med študijem, bodo kasneje v svojem učiteljskem poklicu bolj aktivno spodbujali svoje dijake in učence k udejstvovanju v mednarodnih aktivnostih. Mednarodna usmerjenost in mednarodno sodelovanje se ne pričneta v visokem šolstvu, ampak veliko prej.

3.3.3 Zaposlovanje tujih visokošolskih učiteljev in vabljeni gostujoči predavatelji iz tujine

Kakor je poročala večina naših anketirancev, je vključevanje tujih predavateljev v poučevanje predmetov in/ali organizacijo mednarodnih predavanj, delavnic ali drugih akademskih dogodkov eden izmed ključnih pogojev za doseganje internacionalizacije študija doma. Erasmus program financira mobilnost visokošolskih učiteljev in sodelavcev pod pogojem, da mobilni visokošolski učitelji opravijo vsaj 5 ur pedagoškega dela na gostujoči instituciji. Dva nabora pravnih določil neposredno zadevata gostujoče predavatelje in zaposlovanje visokošolskih učiteljev in sodelavcev iz tujine. En nabor določil zadeva zakonodajna določila o uporabi slovenščine kot učnega jezika na visokošolskih zavodih v Sloveniji. Drugi nabor so zakonodajna določila glede zaposlitve akademskega osebja iz tujine in statusa gostujočih profesorjev in raziskovalcev.

Zakon o visokem šolstvu, 8. člen, določa, da je učni jezik na visokošolskih institucijah v Sloveniji slovenščina. Kljub temu zakon dovoljuje izjeme glede tega pravila. V tujem jeziku se lahko izvajajo študijski programi tujih jezikov, deli študijskih programov, če pri njihovem izvajanju sodelujejo gostujoči visokošolski učitelji iz tujine ali je vanje vpisano večje število tujih študentov, in študijski programi, če se ti programi na visokošolskem zavodu izvajajo tudi v slovenskem jeziku. Obstoječa zakonodaja torej predpisuje uporabo slovenščine, vendar dopušča tudi rabo tujih jezikov v določenih pogojih (Golob et al. 2012). Načeloma je torej mogoče tako oblikovati predmete ali študijske programe v tujem jeziku kakor tudi povabiti tuje predavatelje, da predavajo v tujem jeziku pri predmetu, katerega nosilec je habilitiran visokošolski učitelj.

Zakon o visokem šolstvu 8. člen

(učni jezik)

Učni jezik je slovenski.

Visokošolski zavod lahko izvaja študijske programe ali njihove dele v tujem jeziku, pod pogoji, določeni s statutom.

Če visokošolski zavod opravlja javno službo, se lahko v tujem jeziku izvajajo:

– študijski programi tujih jezikov,

– deli študijskih programov, če pri njihovem izvajanju sodelujejo gostujoči visokošolski učitelji iz tujine ali je vanje vpisano večje število tujih študentov,

– študijski programi, če se ti programi na visokošolskem zavodu izvajajo tudi v slovenskem jeziku.

Visokošolski zavodi skrbijo za razvoj slovenščine kot strokovnega oziroma znanstvenega jezika.

Tujcem in Slovencem brez slovenskega državljanstva se omogoči učenje slovenščine.

Podrobnejši način skrbi za razvoj in učenje slovenščine določi minister, pristojen za visoko šolstvo.

Obstoječa zakonodaja torej predpisuje Zakon o visokem šolstvu, ki v 62. členu določa, da lahko visokošolska institucija za omejeno časovno obdobje vključi tuje učitelje na tujih univerzah oziroma vključi gostujoče tuje učitelje v pedagoško delo, ne glede na pogoje, ki so določeni v zvezi s pogojem habilitacije za pedagoško delo. Spodaj si lahko ogledate, kako je Univerza v Ljubljani sprejela to določilo v svojem statutu (Statut Univerze v Ljubljani, 228.–230. člen):

228. člen

Član lahko na tujih univerzah vključi učitelje v pedagoško, raziskovalno in razvojno ali umetniško delo za vodenje cikla predavanj ali vseh predavanj pri posameznem predmetu.

Član lahko v raziskovalno delo vključi tudi obiskujočega učitelja.

229. člen

Univerza povabi obiskujočega učitelja k sodelovanju v primeru in za obdobje odsotnosti učitelja, ki je na študijskem dopustu, in v drugih primerih, ki jih zahteva pedagoški proces.

230. člen

Učitelj na obisku lahko sodeluje pri delu v organih, komisijah in delovnih skupinah pri članu brez volilne pravice, razen v primeru odločanja o vprašanjih, ki se neposredno tičejo predmeta ali tematike njegovega dela.

Univerza v Novi Gorici v svojem statutu vključuje določilo za zaposlovanje pridruženih visokošolskih učiteljev in sodelavcev (Statut Univerze v Novi Gorici, 76. člen):

»Univerze lahko k sodelovanju povabijo ugledne visokošolske učitelje in sodelavce, raziskovalce in strokovnjake s tujih univerz in iz gospodarstva za vodenje dela predmeta ali predavanj v okviru določenega predmeta in jih tako vključijo v poučevanje in raziskovalno delo. Visokošolski učitelji, ki sodelujejo z univerzo, lahko na ta način pridobijo naziv 'pomožni profesor'. Pomožni profesor je lahko član senata univerze ali senatov fakultet, akademij in višjih šol. Strokovni pogoji in kriteriji za izvolitev pomožnega profesorja so določeni v smernicah univerze.«

Čeprav so visokošolske institucije v Sloveniji avtonomne pri sprejemanju odločitev o zaposlovanju visokošolskih učiteljev in sodelavcev, so vseeno omejene z razpoložljivimi proračunskimi sredstvi. V teh pogojih je težje upravičiti potrebo in najti sredstva za zaposlitev akademskega osebja iz tujine. Trenutno je veliko bolj prisotno in mogoče vključevanje gostujočih učiteljev v pedagoški proces.

3.3.4 Odnos visokošolskih učiteljev do internacionalizacije in njihova mednarodna aktivnost

Visokošolski učitelji v Sloveniji so nedvomno motivirani za sodelovanje s kolegi iz tujine. Eden izmed ključnih razlogov za takšno motivacijo leži v majhnosti visokošolskega prostora. V preteklosti je bilo mednarodno sodelovanje prepuščeno motiviranosti in iznajdljivosti posameznih visokošolskih učiteljev. Na voljo ni bilo nobenih posebnih spodbud, niti finančne podpore. V zadnjem desetletju se določene oblike mednarodnega sodelovanja upoštevajo v habilitacijskih kriterijih, o katerih smo razpravljali v predhodnih razdelkih, obenem pa je od vključitve Slovenije v program Erasmus in v raziskovalne programe EU v ta namen na voljo tudi finančna podpora.

V anketi akademskega osebja v zvezi z njihovim odnosom do internacionalizacije smo ugotovili visoke osebne prioritete za vključevanje v celoten spekter različnih oblik mednarodnega sodelovanja (**Tabela 41** spodaj). Med njimi so najpogostejše: spremljanje tuje literature za poznavanje aktualnega dogajanja znotraj stroke, objavljanje v mednarodnih revijah in založbah in mednarodne vsebine in teme pri pedagoškem delu. Najmanj prisotna v osebnih prioritetah sta izvajanje predavanj v tujih jezikih in prispevek k oblikovanju skupnih in dvojnih študijskih programov. Pri teh dveh vprašanjih ugotavljamo tudi najvišji standardni odklon, kar pomeni, da odgovori niso homogeni, torej blizu povprečne vrednosti. Redni in izredni profesorji dajejo v povprečju vsem oblikam mednarodnega sodelovanja rahlo višje osebne prioritete kot tisti nižje po nazivu (**Tabela 41A**).

Razlike so precejšnje tudi glede na smeri oddelkov, na katerih so anketiranci zaposleni, kjer ne obstaja nek pregledni vzorec, ampak se osebne prioritete precej razlikujejo od enega do drugega vprašanja. Razponi so največji pri vprašanjih, kot so: priprava publikacij skupaj s soavtorji iz tujine in prispevek k oblikovanju skupnih in dvojnih študijskih programov.

Zanimivo pa je, da so visokošolski učitelji ocenili pričakovanja njihovih institucij glede mednarodnega sodelovanja nižje, kot so osebna pričakovanja (**Tabela 42** spodaj). Kar zadeva predavanja v tujih jezikih, vidijo zlasti pričakovanja institucij znatno nižje od njihovih osebnih (prav tako nizkih) pričakovanj. Najvišje prioritete institucij po mnenju akademskega osebja so: uporaba mednarodne literature in tem v pedagoškem delu, sodelovanje z raziskovalci v tujini pri raziskovalnih projektih in objavljanje v mednarodnih revijah in založbah.

Visokošolskih učitelji imajo visoke osebne prioritete za vključevanje v vse oblike mednarodnega sodelovanja. Osebna pričakovanja so višja pri učiteljih z višjim nazivom. Akademske osebje ocenjuje pričakovanja institucij glede mednarodnega sodelovanja nižje od osebnih pričakovanj.

Tabela 41: Osebne prioritete visokošolskih učiteljev glede internacionalizacije

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.			
Kakšne so vaše osebne prioritete glede mednarodnega sodelovanja?	Število odg.	Povpr. ocena	St. odklon
Sodelovanje z raziskovalci v tujini v raziskovalnih projektih	686	4,30	0,853
Priprava publikacij skupaj s soavtorji iz tujine	682	4,03	0,980
Objavljanje v mednarodnih revijah in založbah	685	4,46	0,840
Spremljanje tuje literature za poznavanje aktualnega dogajanja znotraj stroke	684	4,76	0,532
Spodbujanje študentov domače institucije k mobilnosti v tujino	688	3,90	1,070
Spodbujanje študentov iz tujine za študij na domači instituciji	685	3,64	1,100
Spodbujanje visokošolskih učiteljev in znanstvenih sodelavcev iz domače institucije k mobilnosti v tujino	686	4,09	0,955
Spodbujanje visokošolskih učiteljev in znanstvenih sodelavcev iz tujine za kratkoročno ali dolgoročno delo na domači instituciji	684	3,94	0,990
Vabila tujim predavateljem za izvedbo predavanj na domači instituciji	684	4,10	0,925
Izvajanje predavanj v tujem jeziku	685	3,47	1,176
Mednarodna literatura in teme v pedagoškem delu	685	4,45	0,779
Prispevek k oblikovanju skupnih in dvojnih študijskih programov	674	3,38	1,118

Tabela 41A: Osebnе prioritete visokošolskih učiteljev v zvezi z internacionalizacijo glede na naziv

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.					
Kakšne so vaše osebne prioritete glede mednarodnega sodelovanja?	Redni profesor	Izredni profesor	Docent	Asistent in mladi raziskovalec	Skupaj
Sodelovanje z raziskovalci v tujini pri raziskovalnih projektih	4,45	4,29	4,35	4,36	4,29
Priprava publikacij skupaj s soavtorji iz tujine	4,18	4,02	4,12	4,05	4,03
Objavljanje v mednarodnih revijah in založbah	4,57	4,54	4,5	4,55	4,47
Vabila tujim predavateljem za izvedbo predavanj na domači instituciji	4,23	4,1	4,07	4,08	4,09
Izvedbe predavanj v tujem jeziku	3,44	3,54	3,38	3,52	3,46
Mednarodna literatura in teme v pedagoškem delu	4,49	4,56	4,45	4,35	4,43
Prispevek k oblikovanju skupnih in dvojnih študijskih programov	3,49	3,46	3,32	3,25	3,36
Spremljanje tuje literature za poznavanje aktualnega dogajanja znotraj stroke	4,79	4,77	4,79	4,77	4,79
Spodbujanje študentov domače institucije k mobilnosti v tujino	4,02	3,85	4,02	3,85	4,02
Spodbujanje študentov iz tujine za študij na domači instituciji	3,8	3,6	3,8	3,6	3,8
Spodbujanje visokošolskih učiteljev in znanstvenih sodelavcev iz domače institucije k mobilnosti v tujino	4,31	4,12	4,31	4,12	4,31

Tabela 41B: Osebnе prioritete visokošolskih učiteljev v zvezi z internacionalizacijo glede na disciplino

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.

Kakšne so vaše osebne prioritete glede mednarodnega sodelovanja?	Sodelovanje z raziskovalci v tujini pri raziskovalnih projektih	Priprava publikacij skupaj s soavtorji iz tujine	Objavljanje v mednarodnih revijah in založbah	Vabila tujim predavateljem za izvedbo predavanj na domači instituciji	Izvedbe predavanj v tujem jeziku	Mednarodna literatura in teme v pedagoškem delu	Prispevek k oblikovanju skupnih in dvojnih študijskih programov
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo	4.50	4.22	4.61	4.15	3.20	4.50	3.30
Vede o izobraževanju/poučevanje učiteljev	4.21	4.05	4.53	4.39	3.48	4.69	3.53
Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo	4.25	3.88	4.37	3.96	3.33	4.19	3.11
Zdravstvo in sociala	4.35	4.29	4.56	4.12	3.44	4.41	3.52
Humanistika in umetnost	4.33	3.83	4.23	4.23	3.49	4.61	3.54
Naravoslovje, matematika in računalništvo	4.37	4.14	4.58	4.02	3.35	4.37	3.15
Storitve	4.44	3.56	4.67	4.22	3.56	4.56	2.89
Družboslovje, poslovne vede in pravo	4.30	4.10	4.46	4.15	3.85	4.56	3.66

Tabela 42: Pričakovanja institucije v zvezi z mednarodnim sodelovanjem

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.			
Kako bi opisali pričakovanja glede mednarodnega sodelovanja na vaši instituciji?	Število odgovorov	Povprečna ocena	Standardni odklon
Sodelovanje z raziskovalci v tujini pri raziskovalnih projektih	687	3,63	1,223
Priprava publikacij skupaj s soavtorji iz tujine	681	3,37	1,218
Objavljanje v mednarodnih revijah in založbah	682	4,35	1,01
Spremljanje tuje literature za poznavanje aktualnega dogajanja znotraj stroke	682	4	1,114
Spodbujanje študentov domače institucije k mobilnosti v tujino	690	3,48	1,158
Spodbujanje študentov iz tujine za študij na domači instituciji	682	3,42	1,155
Spodbujanje visokošolskih učiteljev in znanstvenih sodelavcev iz domače institucije k mobilnosti v tujino	684	3,43	1,181
Spodbujanje visokošolskih učiteljev in znanstvenih sodelavcev iz tujine za kratkoročno ali dolgoročno delo na domači instituciji	682	3,24	1,218
Vabila tujim predavateljem za izvedbo predavanj na domači instituciji	677	3,41	1,161
Izvedbe predavanj v tujem jeziku	683	2,93	1,221
Mednarodna literatura in teme v pedagoškem delu	679	3,65	1,196
Prispevek k oblikovanju skupnih in dvojnih študijskih programov	670	3,05	1,194

Za akademsko osebje je institucionalna podpora za mednarodno sodelovanje na splošno pomembna. Kot najbolj pomembno obliko podpore so ocenili podporo pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise, razpoložljivost informacij na domači instituciji o financiranju v zvezi z mednarodnim sodelovanjem (Tabela 43 spodaj). Kot najmanj pomembna (toda ne bistveno manj pomembna) je zanje podpora tujim gostujočim študentom. Povprečna ocena je dokaj homogena glede na akademski naziv anketirancev. Večja odstopanja so med odzivi anketirancev glede na področja oddelkov predvsem pri vprašanih glede podpore pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise, podpore tujim gostujočim raziskovalcem in visokošolskim učiteljem in pomembnosti jasno opredeljenih ciljev internacionalizacije. Akademsko osebje, zaposleno na področju tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva, v povprečju ocenjuje različne oblike podpore mednarodnemu sodelovanju kot manj pomembne, kot so ocene akademskega osebja na drugih področjih.

Institucionalna podpora pri mednarodnem sodelovanju se med visokošolskimi institucijami univerzalno šteje za zelo pomembno. Kot najbolj pomembno obliko podpore so ocenili podporo pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise, razpoložljivost informacij na domači instituciji o financiranju v zvezi z mednarodnim sodelovanjem. Najmanj pomembna (ampak ne bistveno manj pomembna) je zanje podpora tujim gostujočim študentom.

Tabela 43: Pogledi visokošolskih učiteljev na pomembnost institucionalne podpore pri mednarodnem sodelovanju

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.			
Kako pomembni so za vas spodaj navedeni pogoji?	Število odgovorov	Povprečna ocena	Standardni odklon
Podpora znotraj vaše institucije pri iskanju mednarodnih virov financiranja raziskovanja	677	4,30	0,839
Podpora znotraj vaše institucije pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise	676	4,39	0,810
Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim študentom	672	3,93	0,948
Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim raziskovalcem in visokošolskim učiteljem	675	4,11	0,849
Možnost pridobivanja sredstev znotraj institucije za različne oblike mednarodnega sodelovanja	681	4,17	0,886
Informiranje znotraj institucije o virih financiranja različnih oblik mednarodnega sodelovanja	682	4,22	0,813
Jasno opredeljeni cilji internacionalizacije vaše institucije	674	4,02	0,980

Tabela 43A: Pogledi visokošolskih učiteljev na pomembnost institucionalne podpore pri mednarodnem sodelovanju po nazivih

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.				
Kako pomembni so za vas spodaj navedeni pogoji?	Redni profesor	Izredni profesor	Docent	Asistent, mladi raziskovalec
Podpora znotraj vaše institucije pri iskanju mednarodnih virov financiranja raziskovanja	4,41	4,13	4,31	4,38
Podpora znotraj vaše institucije pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise	4,47	4,43	4,38	4,36
Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim študentom	4,02	3,96	3,91	3,9
Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim raziskovalcem in visokošolskim učiteljem	4,21	4,14	4,09	4,16
Možnost pridobivanja sredstev znotraj institucije za različne oblike mednarodnega sodelovanja	4,24	4,06	4,16	4,25
Informiranje znotraj institucije o virih financiranja različnih oblik mednarodnega sodelovanja	4,24	4,21	4,22	4,3
Jasno opredeljeni cilji internacionalizacije vaše institucije	4,19	4,07	3,99	3,93

Tabela 43B: Pogledi visokošolskih učiteljev na pomembnost institucionalne podpore pri mednarodnem sodelovanju po disciplinah oddelka zaposlitve

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.								
Kako pomembni so za vas spodaj navedeni pogoji?	Kmetijstvo	Izobraževanje	Tehnika	Zdravstvo	Humanistika	Naravoslovje	Storitve	Družboslovje
Podpora znotraj vaše institucije pri iskanju mednarodnih virov financiranja raziskovanja	4,47	4,55	4,25	4,33	4,31	4,26	3,89	4,33
Podpora znotraj vaše institucije pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise	3,95	4,31	3,59	3,81	4,23	3,73	4,00	4,13
Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim študentom	4,56	4,56	4,25	4,42	4,55	4,38	4,44	4,39
Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim raziskovalcem in visokošolskim učiteljem	4,24	4,34	3,80	4,20	4,31	3,97	4,11	4,20
Možnost pridobivanja sredstev znotraj institucije za različne oblike mednarodnega sodelovanja	4,13	4,47	4,02	4,18	4,33	4,02	4,22	4,32
Informiranje znotraj institucije o virih financiranja različnih oblik mednarodnega sodelovanja	4,48	4,47	4,09	4,37	4,41	4,04	4,44	4,29
Jasno opredeljeni cilji internacionalizacije vaše institucije	4,28	4,07	3,89	3,97	4,15	3,80	4,22	4,22

V primerjavi s pomembnostjo je dejansko zadovoljstvo visokošolskih učiteljev z različnimi oblikami institucionalne podpore dokaj nizko (**Tabela 44**). Visokošolski učitelji so najmanj zadovoljni z razpoložljivostjo denarnih sredstev za krepitev mednarodnega sodelovanja, najbolj zadovoljni pa so (čeprav gre še vedno za dokaj nizko raven zadovoljstva) s podporo za tuje študente. Z institucionalno podporo so v povprečju najmanj zadovoljni docenti, celo manj kot asistenti in mladi raziskovalci (**Tabela 44A**). Učitelji s področja kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterinarstva so daleč najbolj nezadovoljni z institucionalno podporo pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise, pri iskanju mednarodnih virov financiranja raziskovanja in z možnostjo pridobivanja sredstev za različne oblike mednarodnega sodelovanja.

V primerjavi s pomembnostjo je dejansko zadovoljstvo visokošolskih učiteljev z različnimi oblikami institucionalne podpore dokaj nizko. Visokošolski učitelji so najmanj zadovoljni z razpoložljivostjo denarnih sredstev za krepitev mednarodnega sodelovanja, najbolj zadovoljni pa so (čeprav gre še vedno za dokaj nizko raven zadovoljstva) s podporo za tuje študente.

Tabela 44: Zadovoljstvo visokošolskih učiteljev s podporo za mednarodno sodelovanje

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.

Kako ste zadovoljni s spodaj navedenimi pogoji na vaši instituciji?	Število odgovorov	Povprečna ocena	Standardni odklon
Podpora znotraj vaše institucije pri iskanju mednarodnih virov financiranja raziskovanja	687	2,42	1,165
Podpora znotraj vaše institucije pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise	686	2,47	1,245
Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim študentom	679	3,23	1,087
Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim raziskovalcem in visokošolskim učiteljem	675	3,11	1,084
Možnost pridobivanja sredstev znotraj institucije za različne oblike mednarodnega sodelovanja	690	2,20	1,083
Informiranje znotraj institucije o virih financiranja različnih oblik mednarodnega sodelovanja	688	2,77	1,214
Jasno opredeljeni cilji internacionalizacije vaše institucije	680	2,59	1,172

Tabela 44A: Zadovoljstvo visokošolskih učiteljev s podporo za mednarodno sodelovanje po nazivih

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.

Akademski naziv		Podpora znotraj vaše institucije pri iskanju mednarodnih virov financiranja raziskovanja	Podpora znotraj vaše institucije pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise	Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim študentom	Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim raziskovalcem in visokošolskim učiteljem	Možnost pridobivanja sredstev znotraj institucije za različne oblike mednarodnega sodelovanja	Informiranje znotraj institucije o virih financiranja različnih oblik mednarodnega sodelovanja	Jasno opredeljeni cilji internacionalizacije vaše institucije
Redni/a profesor/-ica	Povpr.	2,55	2,56	3,22	2,99	2,15	3,04	2,57
	N	98	99	97	95	98	99	98
	St. odklon	1,236	1,255	1,053	1,144	1,068	1,142	1,210
Izredni/a profesor/-ica	Povpr.	2,38	2,49	3,36	3,08	2,09	2,83	2,59
	N	110	110	111	111	111	111	110
	St. odklon	1,141	1,305	1,189	1,129	1,058	1,135	1,206
Docent/-ka	Povpr.	2,28	2,27	3,13	3,02	2,03	2,73	2,49
	N	173	171	167	168	172	173	168
	St. odklon	1,168	1,242	1,084	1,080	1,054	1,225	1,116
Asistent/-ka ali mladi/-a raziskovalec/-lka	Povpr.	2,46	2,52	3,27	3,20	2,42	2,59	2,63
	N	172	171	170	168	174	171	171
	St. odklon	1,121	1,144	1,053	1,024	1,055	1,230	1,148
Ostali	Povpr.	2,49	2,71	3,35	3,35	2,31	2,89	2,76
	N	108	109	108	107	109	108	107
	St. odklon	1,180	1,279	,989	1,047	1,120	1,270	1,243
Skupaj	Povpr.	2,42	2,49	3,26	3,13	2,21	2,78	2,60
	N	661	660	653	649	664	662	654
	St. odklon	1,164	1,241	1,076	1,083	1,076	1,213	1,175

Tabela 44B: Zadovoljstvo visokošolskih učiteljev s podporo za mednarodno sodelovanje po disciplinah

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.								
		Podpora znotraj vaše institucije pri iskanju mednarodnih virov financiranja raziskovanja	Podpora znotraj vaše institucije pri pripravi projektnih dokumentacij za prijavo na mednarodne razpise	Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim študentom	Podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim raziskovalcem in visokošolskim učiteljem	Možnost pridobivanja sredstev za različne oblike mednarodnega sodelovanja	Informiranje o virih financiranja različnih oblik mednarodnega sodelovanja	Jasno opredeljeni cilji internacionalizacije vaše institucije
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo	Povpr.	1,96	1,80	3,11	2,91	1,96	2,51	2,15
	N	45	46	44	44	45	45	46
	St. odklon	,976	,957	1,166	1,158	,824	1,160	,965
Vede o izobraževanju, poučevanje učiteljev	Povpr.	2,45	2,25	3,25	3,15	2,08	2,62	2,69
	N	60	59	60	59	60	61	59
	St. odklon	1,371	1,308	1,271	1,201	1,183	1,293	1,235
Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo	Povpr.	2,18	2,32	3,01	2,88	1,99	2,43	2,35
	N	112	111	111	110	111	111	110
	St. odklon	1,042	1,206	,977	,965	,949	1,149	1,087
Zdravstvo in sociala	Povpr.	2,29	2,38	3,13	3,15	2,19	2,73	2,49
	N	77	77	76	74	78	77	76
	St. odklon	1,286	1,246	1,075	1,081	1,117	1,324	1,149
Humanistika in umetnost	Povpr.	2,39	2,47	3,13	2,83	2,19	2,87	2,43
	N	99	99	96	95	99	100	95
	St. odklon	1,185	1,256	1,039	1,127	1,167	1,212	1,173
Naravoslovje, matematika in računalništvo	Povpr.	2,56	2,51	3,14	3,16	2,28	2,84	2,62
	N	177	175	174	176	177	176	177
	St. odklon	1,081	1,208	1,007	1,015	,904	1,112	1,118
Storitve	Povpr.	2,33	2,67	3,33	3,00	1,89	2,78	2,44
	N	9	9	9	9	9	9	9
	St. odklon	1,118	1,118	1,225	1,118	,601	1,093	1,333
Družboslovje, poslovne vede in pravo	Povpr.	2,60	2,75	3,54	3,42	2,37	3,04	2,91
	N	174	175	174	173	175	175	174
	St. odklon	1,240	1,314	1,100	1,029	1,279	1,257	1,305
Skupaj	Povpr.	2,42	2,47	3,23	3,11	2,20	2,77	2,59
	N	687	686	679	675	690	688	680
	St. odklon	1,165	1,245	1,087	1,084	1,083	1,214	1,172

Med visokošolskimi učitelji, ki so sodelovali v anketi, jih je v zadnjih treh letih 52 % sodelovalo v projektne oz. drugih oblikah raziskovalnega dela skupaj z raziskovalci iz tujine, 48,1 % jih je objavljalo skupaj s tujimi raziskovalci (**Tabela 45**). Približno tretjina (32,4 %) jih je v zadnjih treh letih pridobila sredstva za raziskovalno dejavnost iz tujine oziroma mednarodnih virov. Sodelovanje in skupne objave z raziskovalci iz nekdanje Jugoslavije pričajo o solidnem deležu akademskega osebja v Sloveniji (23,6 % jih je raziskovalno sodelovalo in 17,6 % jih je skupaj objavljalo). O sodelovanju z raziskovalci iz nekdanje Jugoslavije smo spraševali zaradi tega, ker Nacionalni program visokega šolstva (ResNPVŠ 2010) kot enega izmed prioriteten ciljev navaja krepitev akademskega sodelovanja z državami nekdanje Jugoslavije. Naše ugotovitve kažejo sicer na relativno nizko sodelovanje, ampak ne tako nizko, da bi pričalo o določenem potencialu tovrstnega sodelovanja.

Delež tistih, ki so pridobili sredstva za raziskovalno dejavnost iz tujine, sodelovali v projektu s kolegi iz tujine, objavljali skupaj s tujimi raziskovalci in nasploh v vseh navedenih oblikah mednarodnega sodelovanja, je – kot pričakovano – višji med akademskim osebjem z višjim akademskim nazivom (**Tabela 45A**). Med disciplinami izstopata predvsem tehnika in naravoslovje, kjer prav tako večji delež akademskega osebja navaja sodelovanje v navedenih oblikah mednarodnega sodelovanja (**Tabela 45B**).

Akademsko osebje z višjim akademskim nazivom in iz področij tehnike in naravoslovja poroča večjo udeležbo v navedenih oblikah mednarodnega sodelovanja. Sodelovanje z kolegi iz bivše Jugoslavije je razmeroma nizko.

Tabela 45: Mednarodne dejavnosti visokošolskih učiteljev

Ali ste v zadnjih treh letih ...	Da (N)	Da (%)	Ne (N)	Ne (%)
... pridobili sredstva za raziskovalno dejavnost iz tujine oz. iz mednarodnih virov?	203	32,4 %	423	67,6 %
... sodelovali v projektne oz. drugih oblikah raziskovalnega dela, ki ste ga izvajali z raziskovalci iz tujine?	330	52,7 %	296	47,3 %
... v okviru mednarodnega raziskovalnega dela sodelovali z raziskovalci iz držav nekdanje Jugoslavije?	148	23,6 %	478	76,4 %
... imeli skupne objave s tujimi raziskovalci?	301	48,1 %	325	51,9 %
... imeli skupne objave z raziskovalci iz nekdanje Jugoslavije?	110	17,6 %	516	82,4 %

Tabela 45A: Mednarodne dejavnosti visokošolskih učiteljev po nazivih

Ali ste v zadnjih treh letih ...		Redni profesor		Izredni profesor		Docent		Asistent in mladi raziskovalec	
		N	%	N	%	N	%	N	%
... pridobili sredstva za raziskovalno dejavnost iz tujine oz. iz mednarodnih virov?	Ni izbrano	43	53,8	50	54,3	107	67,7	132	76,3
	Da	37	46,3	42	45,7	51	32,3	41	23,7
	Skupaj	80	100,0	92	100,0	158	100,0	173	100,0
... sodelovali v projektnem oz. drugih oblikah raziskovalnega dela, ki ste ga izvajali raziskovalci iz tujine?	Ni izbrano	26	32,5	29	31,5	69	43,7	99	57,2
	Da	54	67,5	63	68,5	89	56,3	74	42,8
	Skupaj	80	100,0	92	100,0	158	100,0	173	100,0
... okviru mednarodnega raziskovalnega dela sodelovali z raziskovalci iz držav nekdanje Jugoslavije?	Ni izbrano	55	68,8	55	59,8	114	72,2	153	88,4
	Da	25	31,3	37	40,2	44	27,8	20	11,6
	Skupaj	80	100,0	92	100,0	158	100,0	173	100,0
... imeli skupne objave s tujimi raziskovalci?	Ni izbrano	23	28,8	27	29,3	74	46,8	115	66,5
	Da	57	71,3	65	70,7	84	53,2	58	33,5
	Skupaj	80	100,0	92	100,0	158	100,0	173	100,0
... imeli skupne objave z raziskovalci iz nekdanje Jugoslavije?	Ni izbrano	63	78,8	62	67,4	126	79,7	159	91,9
	Da	17	21,3	30	32,6	32	20,3	14	8,1
	Skupaj	80	100,0	92	100,0	158	100,0	173	100,0

Tabela 45B: Mednarodne dejavnosti visokošolskih učiteljev po disciplinah oddelka, kjer so zaposleni

Ali ste v zadnjih letih ...		Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo		Vede o izobraževanju in poučevanje učiteljev		Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo		Zdravstvo in sociala	
		N	%	N	%	N	%	N	%
... pridobili sredstva za raziskovalno dejavnost iz tujine oz. mednarodnih virov?	Ni izbrano	29	67,4	38	73,1	55	52,4	55	77,5
	Da	14	32,6	14	26,9	50	47,6	16	22,5
	Skupaj	43	100,0	52	100,0	105	100,0	71	100,0
... sodelovali v projektnem oz. drugih oblikah dela, ki ste ga izvajali z raziskovalci iz tujine?	Ni izbrano	20	46,5	30	57,7	35	33,3	37	52,1
	Da	23	53,5	22	42,3	70	66,7	34	47,9
	Skupaj	43	100,0	52	100,0	105	100,0	71	100,0
... v okviru mednarodnega raziskovalnega dela sodelovali z raziskovalci iz držav nekdanje Jugoslavije?	Ni izbrano	32	74,4	40	76,9	68	64,8	56	78,9
	Da	11	25,6	12	23,1	37	35,2	15	21,1
	Skupaj	43	100,0	52	100,0	105	100,0	71	100,0
... imeli skupne objave s tujimi raziskovalci?	Ni izbrano	20	46,5	36	69,2	40	38,1	41	57,7
	Da	23	53,5	16	30,8	65	61,9	30	42,3
	Skupaj	43	100,0	52	100,0	105	100,0	71	100,0
... imeli skupne objave z raziskovalci iz nekdanje Jugoslavije?	Ni izbrano	35	81,4	42	80,8	77	73,3	62	87,3
	Da	8	18,6	10	19,2	28	26,7	9	12,7
	Skupaj	43	100,0	52	100,0	105	100,0	71	100,0

		Humanistika in umetnost		Naravoslovje, matematika in računalništvo		Storitve		Družboslovje, poslovne vede in pravo	
		N	%	N	%	N	%	N	%
... pridobili sredstva za raziskovalno dejavnost iz tujine oz. mednarodnih virov?	Ni izbrano	59	65,6	97	61,0	5	62,5	101	68,7
	Da	31	34,4	62	39,0	3	37,5	46	31,3
	Skupaj	90	100,0	159	100,0	8	100,0	147	100,0
... sodelovali v projektne oz. drugih oblikah dela, ki ste ga izvajali z raziskovalci iz tujine?	Ni izbrano	50	55,6	59	37,1	2	25,0	69	46,9
	Da	40	44,4	100	62,9	6	75,0	78	53,1
	Skupaj	90	100,0	159	100,0	8	100,0	147	100,0
... v okviru mednarodnega raziskovalnega dela sodelovali z raziskovalci iz držav nekdanje Jugoslavije?	Ni izbrano	72	80,0	128	80,5	8	100,0	106	72,1
	Da	18	20,0	31	19,5	0	0,0	41	27,9
	Skupaj	90	100,0	159	100,0	8	100,0	147	100,0
... imeli skupne objave s tujimi raziskovalci?	Ni izbrano	65	72,2	57	35,8	3	37,5	72	49,0
	Da	25	27,8	102	64,2	5	62,5	75	51,0
	Skupaj	90	100,0	159	100,0	8	100,0	147	100,0
... imeli skupne objave z raziskovalci iz nekdanje Jugoslavije?	Ni izbrano	78	86,7	132	83,0	7	87,5	120	81,6
	Da	12	13,3	27	17,0	1	12,5	27	18,4
	Skupaj	90	100,0	159	100,0	8	100,0	147	100,0

Naši podatki kažejo dokaj visoko stopnjo internacionalizacije v pedagoškem procesu (**Tabela 46** spodaj). 46 % anketirancev poroča, da so v zadnjih treh letih predavali na domači instituciji v tujem jeziku, 42 % pa jih je v enakem obdobju predavalo v tujini. Delež tistih, ki so predavali v tujini ali v tujih jezikih, se manjša, ko se spuščamo navzdol po lestvici akademskih nazivov (**Tabela 46A**). Ob filtriranju podatkov glede na akademsko disciplino oddelka, kjer so trenutno zaposleni, smo ugotovili, da je največji delež visokošolskih učiteljev v vseh treh kategorijah s področja humanistike, sledijo družboslovje, pravo in poslovne študije (**Tabela 46B**).

Naši podatki kažejo dokaj visoko stopnjo internacionalizacije v pedagoškem procesu (Tabela 46 spodaj). 46 % anketirancev poroča, da so v zadnjih treh letih predavali na domači instituciji v tujem jeziku, 42 % pa jih je v enakem obdobju predavalo v tujini. Delež tistih, ki so predavali v tujini ali v tujih jezikih, se manjša, ko se spuščamo navzdol po lestvici akademskih nazivov. Ob filtriranju podatkov glede na akademsko disciplino oddelka, kjer so trenutno zaposleni, smo ugotovili, da je največji delež visokošolskih učiteljev v vseh treh kategorijah s področja humanistike, sledijo družboslovje, pravo in poslovne študije. V pedagoškem delu je delež tistih, ki so predavali v državah nekdanje Jugoslavije, nizek, vendar ne zelo nizek (22,2 %).

Tabela 46: Visokošolski učitelji, ki so poučevali v tujini in v tujih jezikih

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.				
Ali ste v zadnjih treh letih pri vaših predmetih ...	Da (N)	Da (%)	Ne (N)	Ne (%)
... predavali v tujem jeziku na domači instituciji?	289	46,2 %	337	53,8 %
... predavali v tujini?	259	41,4 %	367	58,6 %
... od izvedenih predavanj v tujini izvedli katero od le-teh v državah nekdanje Jugoslavije?	139	22,2 %	487	77,8 %

Tabela 46A: Visokošolski učitelji, ki so poučevali v tujini in v tujih jezikih po nazivih

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.									
Ali ste v zadnjih treh letih pri vaših predmetih ...		Redni profesor		Izredni profesor		Docent		Asistent in mladi raziskovalec	
		N	%	N	%	N	%	N	%
... predavali v jeziku, ki ni jezik pouka na trenutni instituciji?	Ni izbrano	29	36,30	39	42,40	92	58,20	108	62,40
	Da	51	63,80	53	57,60	66	41,80	65	37,60
	Skupaj	80	100,00	92	100,00	158	100,00	173	100,00
... predavali v tujini?	Ni izbrano	20	25,00	36	39,10	79	50,00	143	82,70
	Da	60	75,00	56	60,90	79	50,00	30	17,30
	Skupaj	80	100,00	92	100,00	158	100,00	173	100,00
... predavali v tujini – v državah nekdanje Jugoslavije?	Ni izbrano	47	58,80	55	59,80	115	72,80	164	94,80
	Da	33	41,30	37	40,20	43	27,20	9	5,20
	Skupaj	80	100,00	92	100,00	158	100,00	173	100,00

Tabela 46B: Visokošolski učitelji, ki so poučevali v tujini in v tujih jezikih glede na disciplino oddelka, kjer so trenutno zaposleni

Ali ste v zadnjih letih ...		Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo		Vede o izobraževanju in poučevanje učiteljev		Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo		Zdravstvo in sociala	
		N	%	N	%	N	%	N	%
... predavali v tujem jeziku na domači instituciji?	Da	15	34,9	25	48,1	49	46,7	27	38,0
	Ni izbrano	28	65,1	27	51,9	56	53,3	44	62,0
	Skupaj	43	100,0	52	100,0	105	100,0	71	100,0
... predavali v tujini?	Da	15	34,9	29	55,8	41	39,0	33	46,5
	Ni izbrano	28	65,1	23	44,2	64	61,0	38	53,5
	Skupaj	43	100,0	52	100,0	105	100,0	71	100,0
... od izvedenih predavanj v tujini izvedli katero od le-teh v državah nekdanje Jugoslavije?	Da	9	20,9	17	32,7	24	22,9	15	21,1
	Ni izbrano	34	79,1	35	67,3	81	77,1	56	78,9
	Skupaj	43	100,0	52	100,0	105	100,0	71	100,0

Ali ste v zadnjih letih ...		Humanistika in umetnost		Naravoslovje, matematika in računalništvo		Storitve		Družboslovje, poslovne vede in pravo	
		N	%	N	%	N	%	N	%
... predavali v tujem jeziku na domači instituciji?	Da	57	63,3	68	42,8	4	50,0	80	54,4
	Ni izbrano	33	36,7	91	57,2	4	50,0	67	45,6
	Skupaj	90	100,0	159	100,0	8	100,0	147	100,0
... predavali v tujini?	Da	52	57,8	49	30,8	4	50,0	69	46,9
	Ni izbrano	38	42,2	110	69,2	4	50,0	78	53,1
	Skupaj	90	100,0	159	100,0	8	100,0	147	100,0
... od izvedenih predavanj v tujini izvedli katero od le-teh v državah nekdanje Jugoslavije?	Da	38	42,2	16	10,1	0	0,0	38	25,9
	Ni izbrano	52	57,8	143	89,9	8	100,0	109	74,1
	Skupaj	90	100,0	159	100,0	8	100,0	147	100,0

Med anketiranci, ki so predavali v tujem jeziku na domači instituciji, jih je največ predavalo v angleščini (**Tabela 47** spodaj). Najbolj priljubljene destinacije, kjer so v tujini predavali anketiranci, so države nekdanje Jugoslavije, Avstrija in Italija, tj. sosednje regije (**Tabela 48**).

Tabela 47: Poučevanje v tujih jezikih na domači instituciji

Ali ste tekom tekočega ali preteklega leta na vaši domači instituciji poučevali (izvajali študijski predmet) v drugem jeziku kot v slovenščini?	Da (N)	Da (%)	Ne (N)	Ne (%)
v angleškem jeziku	336	46,2	392	53,8
v hrvaškem/srbskem jeziku	53	7,3	675	92,7
v italijanskem jeziku	6	0,8	722	99,2
v francoskem jeziku	6	0,8	722	99,2
v nemškem jeziku	11	1,5	717	98,5
v španskem jeziku	4	0,5	724	99,5
v ruskem jeziku	0	0,0	728	100,0
v drugih jezikih	5	0,7	723	99,3

Tabela 48: Poučevanje v tujini

Ali ste tekom tekočega ali preteklega študijskega leta poučevali (izvajali študijski predmet) v kateri od naštetih držav?	Da (N)	Da (%)	Ne (N)	Ne (%)
Avstrija	36	4,9	692	95,1
Belgija	6	0,8	722	99,2
Bolgarija	4	0,5	724	99,5
Ciper	1	0,1	727	99,9
Češka	15	2,1	713	97,9
Danska	4	0,5	724	99,5
Estonija	2	0,3	726	99,7
Finska	9	1,2	719	98,8
Francija	12	1,6	716	98,4
Grčija	1	0,1	727	99,9
Irska	2	0,3	726	99,7
Islandija	2	0,3	726	99,7
Italija	21	2,9	707	97,1
Latvija	3	0,4	725	99,6
Litva	5	0,7	723	99,3
Luksemburg	1	0,1	727	99,9
Madžarska	4	0,5	724	99,5
Malta	2	0,3	726	99,7
Nemčija	14	1,9	714	98,1

Nizozemska	9	1,2	719	98,8
Norveška	3	0,4	725	99,6
Poljska	15	2,1	713	97,9
Portugalska	8	1,1	720	98,9
Romunija	4	0,5	724	99,5
Slovaška	11	1,5	717	98,5
Španija	15	2,1	713	97,9
Švedska	6	0,8	722	99,2
Švica	4	0,5	724	99,5
ZDA	14	1,9	714	98,1
Velika Britanija	10	1,4	718	98,6
države nekdanje Jugoslavije	88	12,1	640	87,9

Zadnji dve tabeli predstavljata profil visokošolskih učiteljev, ki so odgovarjali na anketo. Prva tabela kaže anketirance z objavami v tujem jeziku, in sicer v sodelovanju s tujimi kolegi in v mednarodnih zbornikih. Kar veliko število (več kot 20 %) jih poroča, da so v glavnem objavljali v tujem jeziku in v glavnem v tujih revijah ali pri tujih založbah. Druga tabela kaže relativno homogeno akademsko populacijo: velika večina slovenskih visokošolskih učiteljev in sodelavcev je pridobila diplome na vseh stopnjah študija v Sloveniji. Število visokošolskih učiteljev, ki so diplomirali na kateri koli stopnji v tujini, je pod 10 %. Delež tistih, ki so v tujini opravljali specializacijo ali podoktorsko usposabljanje ali raziskovanje, je višji, vendar o tej obliki usposabljanja poroča relativno nizko število vseh anketirancev.

Tabela 49: Odstotek publikacij v zadnjih treh letih

	Objavljenih v tujem jeziku		V soavtorstvu s kolegi iz tujine		Objavljenih v tujini oz. v mednarodnih revijah in knjigah	
	N	%	N	%	N	%
0	8	1,4	108	26,0	17	3,3
od 1 % do 10 %	22	3,8	62	14,9	32	6,2
od 11 % do 20 %	29	5,0	68	16,3	42	8,1
od 21 % do 30 %	30	5,2	34	4,7	32	6,2
od 31 % do 40 %	21	3,6	8	1,9	19	3,7
od 41 % do 50 %	59	10,2	54	13,0	44	8,5
od 51 % do 60 %	16	2,8	16	3,8	21	4,1
od 61 % do 70 %	41	7,1	10	2,4	46	8,9
od 71 % do 80 %	97	16,7	18	4,3	77	14,9
od 81 % do 90 %	93	16,0	15	3,6	77	14,9

od 91 % do 100 %	164	28,3	23	5,5	110	21,3
Skupaj	580	100,0	416	100,0	517	100,0

Tabela 50: Država zaključka študija na različnih stopnjah študija

Prvi cikel					
		Pogostost	%	Veljavno v %	Kumulativno v %
Veljavno	Avstrija – AT	2	0,3	0,3	0,3
	Češka – CZ	2	0,3	0,3	0,6
	Italija – IT	4	0,5	0,6	1,2
	Nemčija – DE	1	0,1	0,2	1,4
	Slovenija – SI	623	85,6	96,3	97,7
	Združene države Amerike – ZDA	1	0,1	0,2	97,8
	države nekdanje Jugoslavije	11	1,5	1,7	99,5
	Drugo	3	0,4	0,5	100,0
	Skupaj	647	88,9	100,0	
Manjkajoče	Sist.	81	11,1		
Skupaj		728	100,0		
Magisterij					
		Pogostost	%	Veljavno v %	Kumulativno v %
Veljavno	Avstrija – AT	1	0,1	0,2	0,2
	Belgija – BE	1	0,1	0,2	0,5
	Češka – CZ	1	0,1	0,2	0,7
	Francija – FR	1	0,1	0,2	0,9
	Grčija – GR	1	0,1	0,2	1,2
	Italija – IT	2	0,3	0,5	1,6
	Madžarska – HU	1	0,1	0,2	1,9
	Nemčija – DE	2	0,3	0,5	2,3
	Nizozemska – NL	4	0,5	0,9	3,3
	Slovenija – SI	386	53,0	90,6	93,9
	Združene države Amerike – ZDA	2	0,3	0,5	94,4
	Združeno kraljestvo – GB	5	,7	1,2	95,5
	države nekdanje Jugoslavije	15	2,1	3,5	99,1
	Drugo	4	,5	,9	100,0
	Skupaj	426	58,5	100,0	
Manjkajoče	Sist.	302	41,5		
Skupaj		728	100,0		

Specializacija					
		Pogostost	%	Veljavno v %	Kumulativno v %
Veljavno	Avstrija – AT	1	0,1	1,2	1,2
	Danska – DK	1	0,1	1,2	2,4
	Francija – FR	2	0,3	2,4	4,7
	Italija – IT	1	0,1	1,2	5,9
	Nemčija – DE	1	0,1	1,2	7,1
	Nizozemska – NL	4	0,5	4,7	11,8
	Slovaška – SK	1	0,1	1,2	12,9
	Slovenija – SI	65	8,9	76,5	89,4
	Združene države Amerike – ZDA	5	0,7	5,9	95,3
	Združeno kraljestvo – GB	2	0,3	2,4	97,6
	države nekdanje Jugoslavije	1	0,1	1,2	98,8
	Drugo	1	0,1	1,2	100,0
	Skupaj	85	11,7	100,0	
Manjkajoče	Sist.	643	88,3		
Skupaj		728	100,0		
Doktorat					
		Pogostost	%	Veljavno v %	Kumulativno v %
Veljavno	Avstrija – AT	4	0,5	0,9	0,9
	Italija – IT	3	0,4	0,6	1,5
	Nemčija – DE	2	0,3	0,4	1,9
	Nizozemska – NL	1	0,1	0,2	2,1
	Slovenija – SI	431	59,2	91,7	93,8
	Združene države Amerike – ZDA	6	0,8	1,3	95,1
	Združeno kraljestvo – GB	8	1,1	1,7	96,8
	države nekdanje Jugoslavije	7	1,0	1,5	98,3
	Drugo	8	1,1	1,7	100,0
	Skupaj	470	64,6	100,0	
Manjkajoče	Sist.	258	35,4		
Skupaj		728	100,0		

Podoktorski študij/raziskovanje					
		Pogostost	%	Veljavno v %	Kumulativno v %
Veljavno	Avstralija – AUS	1	0,1	0,8	0,8
	Avstrija – AT	3	0,4	2,4	3,1
	Ciper – CY	1	0,1	0,8	3,9
	Danska – DK	1	0,1	0,8	4,7
	Francija – FR	6	0,8	4,7	9,4
	Irska – IE	1	0,1	0,8	10,2
	Italija – IT	9	1,2	7,1	17,3
	Nemčija – DE	17	2,3	13,4	30,7
	Nizozemska – NL	5	0,7	3,9	34,6
	Romunija – RO	1	0,1	0,8	35,4
	Slovenija – SI	21	2,9	16,5	52,0
	Švedska – SE	3	0,4	2,4	54,3
	Združene države Amerike – ZDA	30	4,1	23,6	78,0
	Združeno kraljestvo – GB	16	2,2	12,6	90,6
	države nekdanje Jugoslavije	3	0,4	2,4	92,9
	Drugo	9	1,2	7,1	100,0
Skupaj		127	17,4	100,0	
Manjkajoče	Sist.	601	82,6		
Skupaj		728	100,0		

Zgoraj prikazani podatki kažejo visoke osebne prioritete akademskega osebja za različne oblike mednarodnega sodelovanja. Zanimivo je, da so te osebne prioritete po mnenju naših anketirancev višje od tistih, ki jih zaznavajo v svojih institucijah. Akademsko osebje smatra institucionalno podporo za mednarodno sodelovanje kot pomemben element podpore, vključno z jasno zastavljenimi cilji internacionalizacije svojih institucij. Obenem pa naši anketiranci izražajo nezadovoljstvo s temi pogoji, še posebno, ko gre za institucionalno podporo pri prijavih na mednarodne razpise in sredstva, ki jih imajo za mednarodno sodelovanje na voljo na svoji instituciji. Naši anketiranci so dokaj mednarodno aktivni, tako v raziskovalnem kot v pedagoškem delu, in tudi objavljajo v tujini, vendar predvsem učitelji višje na lestvici akademskih nazivov.

Podatki kažejo, da je sodelovanje z državami nekdanje Jugoslavije prisotno tako v raziskovalnem kot pedagoškem delu, vendar v dokaj omejenemu obsegu. V pedagoškem delu ugotavljamo, da anketiranci najpogosteje predavajo v državah nekdanje Jugoslavije, Italiji in Avstriji, kar kaže na določeno stopnjo navezanosti na soseščino. Ta podatek potrjuje ugotovitve Klemenčičeve in Zgaga (2013, 45), da »pri preverjanju geografskih

preferenc glede mednarodnega sodelovanja, geografska in/ali kulturna bližina, izražena v dejavnikih, kot so na primer jezik in religija ter tradicija sodelovanja, prevlada ne zgolj v izobraževalnem smislu, ampak tudi v političnem ali gospodarskem. V novem evropskem visokošolskem prostoru (EHEA) države večinoma iščejo partnerje in vzpostavljajo odnose, odvisno od občutka bližine in skupne tradicije, ki bi jo radi obdržali in povečali. Drugi dejavniki so občutno manj pomembni.»

3.4 Učinki programa Erasmus na strateške povezave med institucijami in krepitev kapacitet za podporo internacionalizaciji

Poleg internacionalizacije študija doma želimo v naši raziskavi osvetliti tudi vprašanje mednarodnih strateških povezav med visokošolskimi zavodi in krepitev strokovnih služb v podporo internacionalizaciji institucij. Strateška partnerstva in povezave so, kot že omenjeno, tako cilj strategije internacionalizacije kot pomembna gonilna sila internacionalizacije. Erasmus bilateralne pogodbe lahko poleg mobilnosti vodijo tudi do povečanja sodelovanja na drugih področjih, kot na primer v raziskovalnem sodelovanju, oblikovanju skupnih in dvojnih študijskih programov, kot tudi v izmenjavi dobrih praks. Po drugi strani pa se tudi raziskovalno sodelovanje lahko razširi v Erasmus sodelovanje. To podpoglavje obravnava učinke programa Erasmus na strateške povezave med visokošolskimi institucijami ter na izgradnjo kapacitet v podporo internacionalizaciji. Pri analizi se naslanjamo na vidike in mnenja Erasmus koordinatorjev, nekdanjih Erasmus študentov, visokošolskih učiteljev in sodelavcev ter vodje institucij.

Kot ugotavlja tudi Braček Lalić (2007), imajo slovenski visokošolski zavodi dokaj različne ambicije glede internacionalizacije in tudi različno razdelane strategije. Po naših opažanjih je le malo institucij, ki si prizadevajo in imajo razvito strategijo, da postanejo priznani akterji v globalnem visokošolskem prostoru. Pri tem ugotavljamo tudi, da se cilji in strategije internacionalizacije na univerzah razlikujejo med univerzitetnim in fakultetnim nivojem: univerzitetna strategija ne predstavlja nujno najmanjšega skupnega imenovalca strategij njenih članic. Razlike med posameznimi članicami iste univerze pa so znatne. Na večini institucij v Sloveniji je strategija vpisa študentov predvsem lokalna in nacionalna. Le nekaj institucij se resno loteva pridobivanja kritične mase tujih študentov za vpis v svoje programe. Institucije so sicer pozorne na svetovne univerzitetne lestvice, jim sledijo in si prizadevajo kotirati na teh lestvicah, vendar se ne vključujejo v globalno tekmo med elitnimi univerzami za vpis najbolj nadarjenih študentov iz vsega sveta ter zaposlitev najsposobnejših raziskovalcev in najbolj priznanih učiteljev. Slovenske institucije se usmerjajo predvsem na mednarodno delovanje znotraj regije Srednje in Vzhodne Evrope, Zahodnega Balkana in širše znotraj Evropske unije in temu cilju so prilagojene tudi njihove strategije. Veliko manj jih je usmerjenih k pridobivanju študentov iz drugih evropskih in iz svetovnih regij.

Institucijam z močno strategijo internacionalizacije je skupno to, da dejavnosti mednarodnega sodelovanja prevevajo vse institucionalne funkcije: poučevanje, raziskovanje in druge dejavnosti. Prav tako so tudi notranji deležniki – študenti, visokošolski učitelji in sodelavci ter upravno osebje in vodstvo institucije – na splošno mednarodno usmerjeni in aktivni ter močno mednarodno vključeni. V takšnih institucijah prihaja tudi do boljšega izkoriščanja priložnosti, ki jih ponuja program Erasmus, ki je razviden v večjem deležu študentov in osebja, ki sodelujejo v izmenjavah in ostalih programih. Te institucije so tudi privlačnejše za gostovanje tujih Erasmus študentov, saj običajno ponujajo nabor predmetov ali programov v tujih jezikih in imajo tako sistematiziran ali hibridni sistematiziran pristop k organizaciji študija za tuje študente. Na teh institucijah so tudi strokovne službe v podporo mednarodnemu sodelovanju – mednarodne pisarne – dobro organizirane in z več osebja. Sodelavci v teh službah se ukvarjajo samo z internacionalizacijo in načeloma niso razpeti med različnimi upravnimi funkcijami, pedagoškim delom in raziskovanjem. Tovrstne službe tudi tesno sodelujejo z najvišjim vodstvom, kot so referati za študijske zadeve. Le nekaj institucij v Sloveniji ima tako razvito mednarodno usmerjenost, profil in strukture. Večina institucij stremi k več mednarodnega sodelovanja in se obenem spoprijema z vprašanji sistematizacije potrebnih kadrov v mednarodnih pisarnah, s financiranjem predmetov v tujem jeziku itn. Prav internacionalizacija študija doma je najpogosteje najšibkejši vidik internacionalizacije slovenskih institucij.

Mednarodno sodelovanje pri pedagoškem delu še zmeraj ni enako vrednoteno kot mednarodno sodelovanje pri raziskovalnem delu.

Več priložnosti in motivacij za mednarodno sodelovanje visokošolskih institucij je na področju raziskovanja, in sicer iz treh razlogov. Prvič, mednarodno sodelovanje v raziskavah je občutno bolje financirano – iz skladov EU (novi program Obzorja 2020 [Horizon 2020]) in državnih skladov – kot pa mednarodno sodelovanje v pedagoškem delu in mobilnosti v poučevanju. Za primerjavo si oglejmo naslednje: program Erasmus+ kot edini program za sofinanciranje mednarodnih aktivnosti na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa bo v obdobju 2014–2020 prejel 14,7 milijard evrov denarnih sredstev, medtem ko bo proračun za raziskovanje v programu Obzorja 2020 za enako obdobje znašal 70 milijard evrov. Drugič, objave s področja mednarodnega raziskovalnega sodelovanja, kot so na primer objave v mednarodnih revijah in pri mednarodnih založbah, imajo pomembno vlogo v kriterijih za izvolitve v akademske nazive. Končno, mednarodno sodelovanje v raziskovalnem delu in s tem povezane objave in citiranje so prednostno upoštevane tudi pri točkovanju v svetovnih univerzitetnih lestvicah (kot na primer Times Higher Education World University Ranking, Shanghai Academic Ranking of World Universities, QS World University Ranking) in so del ključnih dejavnikov ugleda, po katerih se institucija ovrednoti. Pedagoško delo ni do enake mere mednarodno primerjano (in primerljivo) in nima bistvene vloge pri odločitvi o tem, kako visoko kotira posamezna institucija na teh svetovnih univerzitetnih lestvicah. Nova evropska večdimenzionalna lestvica visokošolskih institucij U-Multirank⁴³ je zasnovana tako, da omogoča primerjavo med petimi različnimi razsežnostmi, med katerimi je ena izmed razsežnosti tudi poučevanje in učenje, druga pa mednarodno sodelovanje. To orodje ima potencial, da spremeni koncept mednarodnih primerjav visokošolskih institucij in postavi tako pedagoško delo kot internacionalizacijo v širšem smislu v ospredje.

V pričujoči študiji na podlagi mnenj naših intervjuvancev ugotavljamo, da obstoječi državni instrumenti ne podpirajo dovolj internacionalizacije, in še posebno, da manjka ukrepov, ki bi pomagali razviti Slovenijo kot privlačno študijsko destinacijo. Kljub ambicioznim načrtom in predvidenim ukrepom v Resoluciji o Nacionalnem programu visokega šolstva (ResNPVŠ 2010) je bilo na tem področju malo storjenega. V letu 2013 objavljen razpis za zbiranje prijav za projekte v podporo internacionalizaciji visokega šolstva⁴⁴ je prvi večji korak k doseganju ciljev, zastavljenih v Resoluciji. Morda bo ta ukrep spremenil poglede naših intervjuvancev v DEP-raziskavi, ki smo jih pridobili v letu 2012:

»Ni zunanje spodbude za internacionalizacijo. Žalostno dejstvo je, da je internacionalizacija nekaj, česar se lotevaš kljub slovenski državi, ne zaradi nje.«

(DEP46, 10. 4. 2012)

»Ni več zaupanja v izobraževalne institucije v Sloveniji. Tisti, ki imajo ekonomske možnosti, se skušajo izobraževati drugje. Naša institucija ima dober ugled v okolici – JV Evropa – in privablja tuje študente s Hrvaške, iz Makedonije, Srbije, zanimivi smo tudi za Kitajce in Indijce. Žal imamo pri nas takšno štipendijsko politiko, ki ne spodbuja pridobivanja nadarjenih tujih študentov. Dovoljeno nam je, da vpišemo do 5 % tujih študentov, lahko pa bi jih vpisali veliko več, vendar če gremo nad 5 %, ti študenti nimajo več brezplačnega šolanja in bi morali plačati polno šolnino. Mi se smatramo kot regionalna fakulteta. Skušamo se ne zapirati v preozke meje tako pri pridobivanju študentov kot pri raziskovalni dejavnosti.«

(DEP41, 27. 2. 2012)

»Slovenija kot destinacija za študij ni nekaj uveljavljenega. Omejeni smo tudi pri tem, kaj lahko tujim študentom ponudimo v obliki štipendij.«

(DEP46, 10. 4. 2012)

»Programi, ki so sedaj akreditirani, so bili pripravljani doma. Skupne diplome in ostale oblike so zelo zapletene, ne nudijo pa kakšnih posebnih prednosti. Ko smo pripravljali doktorski študij, smo se sklicevali na domači kader, ki je bil relativno slabši, vendar habilitiran. Pač nismo hoteli tvegati, da program ne bi bil akreditiran.«

(DEP46, 10. 4. 2012)

Naši intervjuvanci so izpostavili predvsem pomanjkanje nacionalne strategije internacionalizacije (ki je sicer navedena v Nacionalnem programu visokega šolstva, vendar do danes še ni bila oblikovana) in posledično to, da Slovenija ni uveljavljena kot študijska destinacija za tuje študente, pomanjkljivo štipendijsko politiko za tuje študente in težavne in dolgotrajne postopke akreditacije predvsem skupnih in dvojnih študijskih programov (naši intervjuvanci so ocenjevali prenovu NAKVIS-a kot spodbudno).

⁴⁴ http://www.mizs.gov.si/si/javne_objave_in_razpisi/okroznice/arhiv_okroznic/okroznice_razpisi_in_javna_narocila/javni_razpisi/?tx_13javnirazpis_pil%5Bshow_single%5D=1307

Kljub tem oviram na slovenskih visokošolskih institucijah opažamo porast deleža tujih študentov, ki so vpisani v študijske programe na slovenskih visokošolskih institucijah. V letu 2006/2007 je bilo v študijske programe v Sloveniji skupno vpisanih 1.511 tujih državljanov, v letu 2008/2009 1.969 in v letu 2011/2012 3.301, kar predstavlja 3,17 % vseh (104.003) študentov (SURs 2013). Večina tujih študentov je iz držav nekdanje Jugoslavije: Hrvaška, Makedonija ter Bosna in Hercegovina. Razlog za ta trend je tudi v krovnih sporazumih in krovnih programih sodelovanja v izobraževanju, kulturi in znanosti z državami iz regije, ki je nekaj časa vseboval tudi medsebojno oprostitev šolnin z določenimi državami iz nekdanje Jugoslavije. Državljeni držav članic Evropske unije in drugih držav, s katerimi se izvaja načelo vzajemnosti, imajo pravico do izobraževanja na visokošolskih zavodih v Republiki Sloveniji pod enakimi pogoji, po enakem postopku in v enakih rokih kot državljani Republike Slovenije.

Za ostale tuje študente določijo pogoje v zvezi s številom prostih vpisnih mest, plačilom šolnine, z bivanjem v študentskih domovih ter drugimi pravicami in dolžnostmi institucije same v skladu z določili ministra, pristojnega za visoko šolstvo. Kot navaja brošura Univerze v Mariboru (informacije o vpisu na dodiplomski študij univerze v Mariboru za tuje državljane, študijsko leto 2013/2014):⁴⁵

»V 1. letnik dodiplomskega študija se lahko tujci in Slovenci brez slovenskega državljanstva vpišejo, če izpolnjujejo naslednje pogoje: končana štiriletna srednja šola; znanje slovenskega jezika (...); opravljen postopek priznavanja tujega izobraževanja za namen nadaljevanja izobraževanja (...); opravljen preizkus posebnih nadarjenosti sposobnosti in spretnosti (...).

Predavanja na Univerzi v Mariboru se izvajajo v slovenskem jeziku, zato je znanje slovenskega jezika priporočljivo (...).

Višino šolnine določi visokošolski zavod in je enaka šolnini za izredni študij za državljane RS. Šolnino kandidati plačajo ob vpisu na fakulteto za tekoče študijsko leto (...). Plačila šolnine za redni dodiplomski študij so oproščeni tuji državljani s stalnim prebivališčem v RS in ki so sami oz. so starši/skrbniki davčni zavezanci RS, državljani EU, državljani držav, s katerimi ima RS sklenjene sporazume o sodelovanju.«

Pričakovati je tudi, da bo število tujih študentov, ki se vpisujejo v študijske programe v Sloveniji, še naprej rastlo. Kot je navedeno v Letnem programu dela Univerze v Ljubljani:

»Predvidevamo, da bo takšnih študentov iz leta v leto več, zato bo treba na tem področju najti dodatne možnosti financiranja teh študentov.« (Univerza v Ljubljani, Letni program dela za leto 2013, 14–15)

V naši raziskavi smo najprej povprašali nekdanje Erasmus študente o tem, kako mednarodno usmerjena se jim zdi domača institucija (**Tabela 51** spodaj). Anketiranci so se strinjali, da je njihova fakulteta/šola dokaj mednarodno usmerjena predvsem v dveh vidikih: predmeti pokrivajo mednarodno tematiko in pri predmetih se uporablja mednarodna literatura. Študenti se večinoma niso strinjali z izjavo o prisotnosti drugih pogojev internacionalizacije in se še zlasti niso strinjali z izjavo, da so tuji Erasmus študenti in tuji predavatelji aktivno vključeni v pedagoškem procesu.

⁴⁵ <http://www.um.si/vpis/Strani/default.aspx>

Tabela 51: Erasmus študent – Kako mednarodno usmerjena je vaša fakulteta/šola

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = sploh se ne strinjam in vrednost 5 = popolnoma se strinjam.			
Odgovor	Povprečna vrednost	Standardni odklon	N
Pri predmetih se obravnavajo mednarodne vsebine.	3,22	1,38	746
Pri predmetih se uporablja tuja literatura.	3,67	1,36	748
Veliko je javnih dogodkov z mednarodnimi predavatelji.	2,68	1,34	746
Tuji Erasmus študenti so aktivno vključeni pri predmetih (npr. v obliki samostojnih predstavitev, projektnih nalog).	2,32	1,36	734
Pri predmetih se poudarja pridobivanje mednarodnih/medkulturnih znanj in veščin.	2,57	1,33	745
Pri predmetih so tudi tuji predavatelji.	2,23	1,34	744
Študentska združenja organizirajo veliko mednarodnih dogodkov.	2,52	1,21	738

Poleg tega smo povprašali nekdanje Erasmus študente za njihova priporočila, kako izboljšati internacionalizacijo njihovih domačih institucij. Odgovorov na to vprašanje je bilo veliko, skoraj izključno pa so bili osredotočeni na izboljšanje internacionalizacije študija doma. Odprtih je bilo več pomembnih vprašanj. Po vsebinski analizi odgovorov smo oblikovali pet krovnih področij priporočila (**Tabela 52**).

1. Veliko odgovorov o tem, kako izboljšati internacionalizacijo na domači instituciji, se je nanašalo na zaposlovanje tujih visokošolskih učiteljev ali povabila gostujočim predavateljem za izvedbo predavanj, seminarjev in drugih mednarodnih dogodkov na domači instituciji (24 %) (več informacij o tej temi v razdelku 3.3.3).
2. Študenti so izpostavili prepričanje, da bi k internacionalizaciji pripomoglo več predmetov ali predavanj v tujih jezikih (16 %) (več informacij o tej temi v razdelku 3.2.1).
3. Študenti so izpostavili ključno vlogo visokošolskih učiteljev pri internacionalizaciji kot gonilno silo mednarodnega sodelovanja in internacionalizacije študija doma ali kot oviro za internacionalizacijo (23 %) (za obsežnejše informacije o tej temi glejte razdelek 3.3.3).

Študenti so poudarili še dve pomembnejši področji, o katerih razpravljamo v spodnjih razdelkih.

4. Študenti vidijo kot pomembno širjenje mreže partnerskih institucij in poglobljanje sodelovanja med institucijami (22 %).
5. Študenti prav tako poudarjajo okrepitev strokovnih služb – mednarodnih pisarn – v podporo internacionalizaciji in za večje promoviranje domačih institucij v tujini (17 %).

Tabela 52: Erasmus študenti – Vaša priporočila za večjo internacionalizacijo domače institucije (EŠ-vprašalnik, Q12):

Kategorija	%	Primeri citatov
Zaposlovanje tujih predavateljev in vabila za tuje predavatelje, več mednarodnih dogodkov	24 %	<p>»Univerza v Ljubljani ne bi smela imeti tako strogih pogojev za zaposlovanje tujih predavateljev, med univerzami bi morala biti večja prehodnost akademikov, nosilci predmeta bi morali večkrat v goste povabiti tuje strokovnjake ali strokovnjake z drugih institucij.«</p> <p>»Več tujih gostujočih profesorjev in specifično nanašajoče se na Erasmus izmenjavo – več pomoči pri iskanju tujih nadomestnih predmetov.«</p> <p>»Povabiti malo več mednarodnih predavateljev in pa mogoče organizirati odhode na predavanja kakšnih boljših predavateljev v tujino (sosednja Avstrija ali Italija) in pa ogled kakšnih tujih bolnišnic kot enodnevne izkušnje.«</p>
Več predmetov/predavanj v tujem jeziku	16 %	<p>»Več predavanj v tujem jeziku.«</p> <p>»Predlagam večje število predmetov v angleščini, ki bodo skupni predmeti za domače in tuje študente. S tem bo tudi večja vključenost vseh študentov v proces in v promocijo fakultete. Ker bo večji izbor predmetnika, bo tudi večje zanimanje v tujini za naše fakultete.«</p> <p>»Več predmetov v tujem jeziku na vseh področjih in ne le na tistih, ki so že vnaprej bolj primerna za 'internacionalizacijo'.«</p> <p>»Uvedba mednarodnih predmetov (npr. v angleščini ali nemščini) v sodelovanju z drugimi fakultetami – to bi lahko bili izbirni predmeti, ki bi prav gotovo predstavljali dodatno vrednost posameznika, ko išče službo, obenem pa bi širili obzorja in spoznavali druge ljudi in sisteme.«</p> <p>»Uvedli bi lahko več programov s t. i. dvojno diplomo, predvsem pa poenostavili birokratske postopke, ki spremljajo vsako študijsko bivanje v tujini.«</p> <p>»Priprava dobrega študijskega programa z zanimivimi (in koristnimi) predmeti, ki bi bili magnet za tuje študente.«</p> <p>»Več predmetov v angleščini bi koristilo tudi domačim študentom.«</p>

<p>Boljše razumevanje/odnos do programa Erasmus med visokošolskimi učitelji, mobilnost visokošolskih učiteljev in sodelavcev; usposabljanje visokošolskih učiteljev in sodelavcev za delo v mednarodni učilnici</p>	<p>23 %</p>	<p>»Vsaj osnovno je treba izobraževati tudi pedagoški kader v razumevanju pomena izkušnje, ki jo študent dobi v tujini. Zdi se mi, da se pri nas na tiste, ki smo bili na izmenjavi, gleda kot na ambiciozneže, ki delajo škodo. Kar nekaj primerov je bilo, ko so me vprašali, če pri nas niso dovolj dobri, da sem moral hoditi v tujino.«</p> <p>»Mislim, da je pomembno, da profesorji vidijo študentsko izmenjavo kot bistven del študija in spodbujajo študente k udeležbi.«</p> <p>»Dobra obveščenost vseh profesorjev o izmenjavah, več sodelovanja s profesorji iz tujine.«</p> <p>»To je peta anketa, ki jo izpolnujem, odkar sem šel na prvo izmenjavo ... Veliko časa sem prebil v domačem okolju, boreč se in upajoč na 'internacionalizacijo' univerzitetnega okolja. Po določenem času in boju človek postane utrujen. Zato ne verjamem več v 'večjo' ali sploh internacionalizacijo naše fakultete/šole. Edino rešitev, ki jo vidim, je v tem, da jo ukinejo.«</p> <p>»Večja 'reklama' za Erasmus programe. O njih slišimo zelo malo, zato študenti niti ne mislijo na to, da bi se odpravili na izmenjavo. Poleg vsega pa zelo negativno prispevajo profesorji, ki velikokrat ne podpirajo izmenjave in imajo študenti z nadomestnimi dejavnosti veliko dodatnega dela.«</p> <p>»Naj profesorje pošljejo na izmenjavo.«</p> <p>»Usposobiti profesorje in asistente – kaj se od njih pričakuje. oz. da bolje sprejmejo tuje študente v proces poučevanja, ne samo seminarske itd.«</p> <p>»Mislim, da je pomembno, da profesorji vidijo študentsko izmenjavo kot bistven del študija in spodbujajo študente k udeležbi.«</p> <p>»Vsi ukrepi, ki bi pomagali bolj vključiti Erasmus študente (tuje in domače), bi pomagali tudi pri internacionalizaciji fakultete.«</p>
<p>Več dvostranskih partnerstev ali globljega sodelovanja; več mednarodnih projektov sodelovanja; več partnerstev s poslovno promocijo izmenjave za prakso; fakultativni predmeti, ki bi se jih lahko opravljalo na drugi fakulteti in ki bi bili popolnoma upoštevani na domači instituciji; obvezna udeležba v izmenjavi, več izmenjav</p>	<p>22 %</p>	<p>Glejte Tabelo 53 spodaj.</p>
<p>Boljše podporne storitve za internacionalizacijo; več institucionalne promocije, več informacij</p>	<p>17 %</p>	<p>Glejte Tabelo 54 spodaj.</p>

3.4.1 Program Erasmus in mednarodne strateške povezave ter mreže med visokošolskimi institucijami

Mednarodne strateške povezave med visokošolskimi institucijami lahko zavzemajo različne oblike: partnerstva so lahko dvostranska ali večstranska, neformalna, formalizirana s podpisom dogovora ali sporazuma ali formalna in tudi institucionalizirana v obliki konzorcijev. Mednarodne strateške povezave lahko služijo različnim namenom in vključujejo različne aktivnosti (**Tabela 53** spodaj). Razlika med mednarodnim sodelovanjem in partnerstvom je v tem, da prvo zajema vse oblike mednarodnih aktivnosti med dvema ali več institucijami, tudi če med temi ne obstaja formalni dogovor ali sporazum, medtem ko se slednje nanaša na bolj mednarodno sodelovanje, ki se izvaja s podpisom formalnega dogovora o sodelovanju ali sporazuma. Mednarodni konzorciji predstavljajo najbolj formalizirano organizacijsko obliko partnerstva, ki predpostavlja tesnejše načine pridruževanja, intenzivnejše in stalne interakcije ter po navadi tudi oblikovanje skupnih struktur in upravnih organov (gl. Marginson 2011). Kljub temu pa formalni sporazum ni edini pogoj za partnerstvo. Partnerstvo zahteva aktivno sodelovanje in idealno, kot je navedeno zgoraj, več oblik sodelovanja, ki se jih uvede istočasno, da dopolnjujejo in krepijo druga drugo. Takšno partnerstvo mora biti vzpostavljeno z upoštevanjem dolgoročnih obetov.

Tabela 53: Različne oblike in intenzitete mednarodnega povezovanja med visokošolskimi institucijami (sestavili avtorici)

	Dvostransko ali večstransko neformalno mednarodno sodelovanje	Dvostransko ali večstransko partnerstvo in mreže	Konzorciji
Način sodelovanja	neformalno, sporadično, temelji na eni specifični ali specifičnih aktivnostih s časovno omejenim trajanjem	formalno s podpisom pogodbe ali sporazuma o sodelovanju, dolgoročno	formalno in institucionalizirano (možno oblikovanje skupnih struktur, organov upravljanja), dolgoročno/trajno
Obseg sodelovanja	ena aktivnost ali nekaj aktivnosti	na osnovi več aktivnosti	obsežno (zajema širok obseg aktivnosti)
Globina sodelovanja	vklučitev samo nekaj posameznikov in ne nujno tudi vodstva	vklučitev samo nekaterih posameznikov ali skupin deležnikov (npr. Erasmus študentov); vodstvo je vključeno v glavnem le ob podpisu dogovora ali sporazuma	poglobljeno sodelovanje, ki zajema vse ravni upravljanja in aktivno vključevanje vodstva v načrtovanje aktivnosti ter zajema vse deležnike
Možne dejavnosti sodelovanja	mobilnost študentov in osebja, raziskovalno sodelovanje, skupno izvajanje predmetov, skupni ali dvojni študijskih programi, projekti za razvoj kurikulumov, množični odprti spletni predmeti (MOOC), skupne disciplinarne mreže		
Drugi nameni	združevanje virov in sredstev (pooling of resources)	združevanje virov in sredstev (pooling of resources)	izvedba primerjalnih analiz (benchmarking), globalno/mednarodno pozicioniranje, skupna 'blagovna znamka', združevanje virov (pooling of resources)

Po mnenju Erasmus koordinatorjev je imel program Erasmus nevtralen do dokaj pozitiven vpliv na razvoj institucionalnih ciljev za internacionalizacijo, pregled in ovrednotenje kakovosti mednarodnega sodelovanja ter pregled in ovrednotenje obstoječih partnerstev (**Tabela 54**). Po mnenju Erasmus koordinatorjev pa je program Erasmus najbolj vplival na krepitev institucionalnega sodelovanja z novimi partnerskimi institucijami v tujini.

Tabela 54: Erasmus koordinatorji – Sodelovanje v programu Erasmus je na moji instituciji učinkovalo na (1 = majhen učinek, 5 = največji učinek):

Odgovor	Povprečna vrednost	Standardni odklon	N
Oblikovanje ciljev in smernic mednarodnega delovanja institucije	3,21	1,12	63
Pregled in evalvacijo obstoječih partnerskih pogodb s tujimi institucijami	3,52	1,28	62
Okrepilo institucionalno sodelovanje z novimi tujimi institucijami	4,03	1,04	67
Pregled in evalvacijo kakovosti mednarodnega sodelovanja	3,21	1,33	63

Ta vidik smo potrdili tudi v intervjujih:

»Ko se je Erasmus začel, smo pričeli z dvema študentoma. Sedaj dobivamo po petdeset študentov na semester, tudi profesorji pridno hodijo na izmenjave, mednarodna aktivnost se je ekstremno povečala. Kar je še posebno v redu pri Erasmusu, je, da ni samo univerzitetna listina, ampak je dobra podlaga, če je treba podpisovati druge sporazume.«

(IL-I24, 28. 5. 2013)

»Opazili smo izjemen porast institucionalnih bilateralnih pogodb.«

(EK-I8, 27. 5. 2013)

Po vključitvi v program Erasmus opažamo pri večini institucij velik porast v številu bilateralnih pogodb, torej širjenja mreže mednarodnega sodelovanja, obenem pa Erasmus univerzitetna listina služi tudi kot dober temelj za podpisovanje drugih institucionalnih sporazumov in tako poglobljanje mednarodnega sodelovanja z izbranimi institucijami.

Nadalje smo ugotovili, da program Erasmus najbolj učinkovito koristijo institucije, ki imajo poglobljeno sodelovanje z določeno institucijo ali institucijami. Še posebno Erasmus študenti so poročali, da imajo najbolj akademsko bogate izkušnje tisti študenti, katerih institucije poleg izmenjav študentov izvajajo sodelovanje tudi na drugih področjih: izmenjave osebja, Erasmus Intenzivni programi, raziskovalno sodelovanje itd. Več oblik mednarodnega sodelovanja med institucijama zagotavlja boljši pretok informacij, več možnosti za osebni kontakt. V takih primerih Erasmus študenti najpogosteje poročajo, da so izmenjavo izkoristili za pripravo za seminarsko delo, doktorsko disertacijo, terensko delo, kar je pomenilo nadgradnjo izkušenj izmenjave pri nadaljnjem študiju.

Erasmus koordinatorja sta tako poročala o svojih izkušnjah:

»Mi delamo evaluacijo partnerjev, vsak študent mora oceniti institucijo in celotno izkušnjo izmenjave. Če se po določenem obdobju izkaže, da je ta izkušnja slaba, to tudi objavimo in tega partnerja izključimo s seznama partnerskih institucij oz. zaključimo partnerstvo. Imamo okrog dvesto partnerskih institucij in lahko rečem, da je 95 % vseh trenutno aktivnih. V preteklosti smo skušali imeti čim bolj razpršeno mrežo partnerskih institucij in tako možnosti za sodelovanje. Z določenimi partnerji pa smo si tako blizu, da smo sedaj tudi podpisali nove pogodbe za dvojno diplomu. Tega je vse več, na podiplomskem študiju imamo te že nekaj časa, na dodiplomskem študiju je težje ta proces premakniti naprej. Fakulteta pa se počasi usmerja v to, da zmanjša število partnerskih institucij in ohrani samo najboljše partnerje. Merilo za nas je, da imajo dvojno akreditacijo kot mi. Vidimo trend, da se tudi drugod v Evropi nekatere institucije prav združujejo oz. oblikujejo te skupne diplome.«

(EK-19, 21. 6. 2013)

»Ko je postalo jasno, da se bo Slovenija vključila v program Erasmus, smo na naši instituciji najprej podpisali pogodbe s tistimi institucijami, s katerimi smo že imeli neke vrste sodelovanja prek bilateralnega sodelovanja, ki ga je financirala ARSS. V prvi fazi smo poslali študente, ki so bili doktorski študenti in so bili že vpleteni v druge oblike sodelovanja. Najbolj učinkovite pogodbe so tiste, ki dejansko izhajajo iz nekih predhodnih oblik sodelovanja oz. nekega jasnega skupnega interesa. Večina turških pogodb, na primer, ne bazira na predhodnem sodelovanju. Nekaj malega smo potem, ko smo imeli Erasmus pogodbo, tudi nadgradili v druge oblike sodelovanja – torej v raziskovalno sodelovanje.«

(EK-11, 24. 6. 2013)

Nekdanji Erasmus študenti so predlagali nekaj podobnega, ko smo jih vprašali, kaj bi bilo treba storiti, da bi lahko boljše izkoristili svojo Erasmus izkušnjo pri študiju doma in izboljšali internacionalizacijo svoje institucije:

»Pomagajte ji skleniti več pogodb z različnimi tujimi fakultetami.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Ponuditi več partnerskih šol po vsej Evropi za izmenjavo. Nuditi večjo izbiro.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Pobratenje z eno od tujih šol, kar bi potem omogočalo konstantni pretok študentov in predavateljev med šolama.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Fakulteta bi se lahko tudi bolj aktivno povezovala z drugimi fakultetami in univerzami (t. i. bratsko sodelovanje), študenti bi se tudi bolj družili in izmenjavali izkušnje ipd.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Več sodelovanja s fakultetami, ki gostijo naše študente.« (EŠ-vprašalnik, Q3)

»Mednarodna sodelovanja, možnost npr. magisterija oz. doktorata med dvema institucijama mednarodno.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Z mednarodnim sodelovanjem na projektih med profesorji in študenti, ki se potem lahko razvije v trajno sodelovanje.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Povezovanje na univerzitetni ravni in na osebni ravni med domačimi in tujimi profesorji. Mednarodne delavnice, projekti, študijske ekskurzije ...«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Vključevanje v prepoznavne mednarodne projekte, sodelovanje z najboljšimi univerzami na področjih izmenjave študentov kot tudi profesorjev.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Boljše uskladiti domači in tuji študijski program, da dobijo študenti enako možnost za redno dokončanje zadevnega letnika.«

(EŠ-vprašalnik, Q12)

»Večja povezava med fakultetama, višja toleranca do predmetov, ki se razlikujejo od predmetnika na domači instituciji, saj gre pri programu Erasmus za izmenjavo in pridobivanje novih znanj.«

(EŠ-vprašalnik, Q12)

»Vzpostaviti boljši sistem sodelovanja med univerzami. Konkretno gre za priznavanje obveznosti, ki so bile opravljene na izmenjavi. Veliko bolj učinkovito bi bilo, če bi lahko dejansko opravili celoten semester v tujini in tako ne bi bili toliko obremenjeni z domačimi obveznostmi (tako na izmenjavi kot tudi po povratku).«

(EŠ-vprašalnik, Q12)

»Razrešiti problematiko s priznavanjem ocen, pridobljenih na tuji instituciji, ter aplikacija izkušenj (pridobljenih v tujini) na domači instituciji. Vsekakor je potrebno bolj intenzivno sodelovanje samih institucij.«

(EŠ-vprašalnik, Q12)

Priporočilo 14: *Institucijam svetujemo, da v mreži bilateralnih pogodb izpostavijo nekaj partnerskih institucij, s katerimi načrtujejo širitev sodelovanja – v smislu različnih področij – in poglobitev sodelovanja – na primer prek razvijanja skupnih študijskih programov. Izbiro preferenčnih partnerjev naj definirajo predvsem*

interesi in zmožnosti visokošolskih učiteljev, njihovih raziskovalnih skupin in oddelkov – torej od spodaj navzgor. Seveda pa morajo biti del skupne institucionalne strategije internacionalizacije in tako podprte in formalno izpeljane s strani vodstva institucije.

Da pojasnimo: s tem priporočilom ne zagovarjamo tega, da bi morale institucije nujno zmanjšati število vseh svojih institucionalnih partnerjev in se omejiti samo na tiste, s katerimi imajo intenzivno in večplastno sodelovanje. To bi bilo v nasprotju s cilji programa Erasmus, ki podpira širjenje mreže povezovanja med institucijami povsod po Evropi in tako tudi odpira možnosti za izmenjave in sodelovanje znotraj široke mreže institucij in držav. Erasmus bilateralne pogodbe so lahko, kot smo omenili že prej, prvi korak v druge oblike sodelovanja in tako pomenijo bolj poglobljeno sodelovanje med institucijami. Svetujemo pa, da mednarodne pisarne in vodstva institucij pozorno spremljajo mednarodne aktivnosti in ukrepajo, če vidijo, da so bile izkušnje z določeno institucijo slabe, če že dolgo časa ni bilo nobenih aktivnosti in če z določenimi institucijami obstaja več oblik sodelovanja. V prvem primeru morajo razmisliti o smislu ohranjanja sodelovanja. V slednjem primeru pa naj institucija razmisli o možnostih, da že obstoječe sodelovanje še razširi in poglobi.

Priporočilo 15: Mednarodne pisarne in vodstva institucij pozorno spremljajo mednarodne aktivnosti in ukrepajo, če vidijo, da so bile izkušnje z določeno institucijo slabe, če že dolgo časa ni bilo nobenih aktivnosti in če z določenimi institucijami obstaja več oblik sodelovanja. V slednjem primeru pa naj institucija razmisli o možnostih, da že obstoječe sodelovanje še razširi in poglobi.

Tovrstno poglobljeno sodelovanje bi morda pomagalo tudi pri razvijanju skupnih študijskih programov ali uskladitvi obstoječih študijskih programov, kar bi posledično pomenilo manj težav pri priznavanju kreditnih točk, pridobljenih na izmenjavi. Nekaj študentov je predlagalo tudi, da bi bilo znotraj tovrstnih institucionalnih povezav lažje doseči tudi to, da bi njihovi študijski programi vsebovali več izbirnih predmetov, ki bi jih lahko opravljali na drugih institucijah in bi bili v celoti priznani:

»V primeru moje fakultete bi morali spremeniti miselnost samih profesorjev, ki bi začeli gledati na Erasmus izmenjavo kot na nekaj pozitivnega, način, da prideš do novih znanj po drugačni poti. Sploh starejši profesorji to izmenjavo vidijo kot 'bližnjico' do opravljenih izpitov, vendar temu ni tako. So mnenja, da le oni lahko tako dobro podajo snov in se zato tudi zgodi, da ti nočejo v celoti priznati izpitov, pridobljenih v tujini, če predmet obravnava le npr. 70 % vsebine njegovega predmeta. Morali bi biti bolj odprti, saj so tudi druga znanja, ki jih pač oni nimajo v učnem sklopu, prav tako pomembna. To bi bilo možno rešiti z izbirnimi predmeti. Tako bi se ti predmet, opravljen v tujini, samodejno priznal, čeprav le-ta ne obstaja na domači fakulteti.«

»Pozitivno bi bilo, če bi bilo še več obveznih predavanj z dobrimi tujimi predavatelji. Tudi izmenjave in prakse v tujini bi bile lahko vsaj na nekaterih fakultetah obvezne.«

(EŠ-vprašalnik, Q12)

Poglobljeno in razširjeno institucionalno sodelovanje v vsakem primeru spodbuja mobilnost študentov in osebja, če ne zaradi drugega, zaradi lažjega pridobivanja informacij o gostujočih institucijah in mreženja s posamezniki, ki so vključeni v različne dejavnosti sodelovanja. Tovrstne oblike sodelovanja tvorijo med institucijami večji družbeni kapital kakor pa bolj ohlapne in bolj sporadične oblike mednarodnega sodelovanja. Obenem pa te oblike sodelovanja omogočajo tudi večje povezovanje in prepletanje med programom Erasmus+, ki nudi predvsem podporo na področju mednarodnega sodelovanja v pedagoškem procesu, in programom Obzorje 2020, ki financira mednarodno sodelovanje v raziskovanju.

Visokošolske institucije naj ne oblikujejo sodelovanja samo z drugimi visokoškolskimi in raziskovalnimi institucijami. Več anketirancev je poudarilo pomembnost sodelovanja z gospodarskimi družbami v tujini, in sicer za več namenov: izmenjava študentov za usposabljanje, raziskovalno delo, skupni raziskovalni projekti, vabila gostujočim predavateljem itn.:

Sodelovanje pri (industrijskih) projektih s tujimi partnerji.

Večja povezanost – tudi podjetij, ne zgolj univerz. Erasmus strokovna praksa je še dosti bolj pomembna izkušnja kakor zgolj Erasmus študijska izmenjava, pa vendar se o njej zelo malo govori (in se jo temu primerno malo promovira).

Priporočilo 16: Visokošolske institucije naj ne oblikujejo sodelovanja samo z drugimi visokoškolskimi in raziskovalnimi institucijami v tujini, ampak tudi z gospodarskimi družbami, nevladnimi in medvladnimi mednarodnimi organizacijami za izmenjavo študentov za usposabljanje, raziskovalno delo, skupne raziskovalne projekte, vabila gostujočim predavateljem itd.

Seveda pa partnerstva in konzorciji niso samo mednarodni pojav, kot kažeta na primer Konzorcij višjih strokovnih šol v Sloveniji za promocijo mobilnosti za prakso⁴⁶ in Konzorcij biotehniških šol⁴⁷. Tudi ta dva konzorcija sta bila oblikovana s podobnim namenom, kot ga omenjamo za mednarodne konzorcije zgoraj. Kot nam je povedal eden izmed anketiranih:

»Ugotavljali smo, da je velik manko na teh šolah, da gre za butične šole s specifično populacijo, ki so lokalno usmerjene in jim ni enostavno najti ljudi ali pa jih usposobiti, da jim bodo vodili vso dokumentacijo za program Erasmus, ki je je res veliko. Za vodenje Erasmus administracije moraš znati jezik, imeti kontakte, ni pa kakšnega dodatnega zasluga. Če pogledate Erasmus koordinatorje po majhnih šolah, vidite, da je vsako leto nekdo nov in da so si to funkcijo samo podajali.«

(EK-I29, 28. 8. 2013)

⁴⁶ http://www.skupnost-vss.si/?page_id=61

⁴⁷ <http://www.konzorcij-bss.bc-naklo.si/>

3.4.2 Program Erasmus in krepitev strokovnih služb – mednarodnih pisarn – v podporo mednarodnemu sodelovanju

Program Erasmus je imel po mnenju Erasmus koordinatorjev, ki so odgovarjali na anketo, nevtralen do nekoliko pozitiven vpliv na oblikovanje mednarodnih pisarn (**Tabela 55**), kajti le-te so ali bile oblikovane že prej ali pa služijo tudi in celo bolj drugim namenom, kot je na primer podpora mednarodnemu sodelovanju v raziskovalnem delu. Ta podatek priča tudi o tem, da je program Erasmus le ena izmed dejavnosti, ki jih pokrivajo mednarodne pisarne, in ne nujno ključna dejavnost. Mednarodno sodelovanje v raziskovalnem delu ima v veliko primerov prednost iz razlogov, ki smo jih opisali v prejšnjem razdelku. Bolj viden učinek po mnenju koordinatorjev je imel na administrativno podporo za mobilne študente. Koordinatorji pa so tudi mnenja, da je program Erasmus nekoliko vplival na večjo obremenitev strokovnih služb.

Tabela 55: Erasmus koordinatorji – Sodelovanje v programu Erasmus je na moji instituciji učinkovalo na (1 = majhen učinek, 5 = največji učinek):

Odgovor	Povprečna vrednost	Standardni odklon	N
Močno obremenilo administrativne službe	3,23	1,20	61
Okrepilo administrativno podporo mobilnim visokošolskim učiteljem in raziskovalcem	3,19	1,28	62
Okrepilo administrativno podporo mobilnim študentom	3,70	1,31	61
Pripomoglo k oblikovanju mednarodne pisarne	3,13	1,70	60

Nadalje smo podrobno raziskali delovne pogoje Erasmus koordinatorjev kot ključnih institucionalnih akterjev v programu Erasmus. V anketi za Erasmus koordinatorje smo ugotovili, da samo 5 % vseh anketirancev (tj. 3 anketiranci) opravlja delo Erasmus koordinatorja kot edino delovno obveznost. 55 % anketirancev jih tudi poučuje in/ali raziskuje. Od tistih, ki imajo tudi akademsko funkcijo, je 49 % visokošolskih učiteljev z višjim akademskim nazivom (rednih ali izrednih profesorjev ali višjih predavateljev). Tretjina anketirancev poroča, da je njihovo delo deklarativno priznано, 31 % pa jih izjavlja, da ni v nobenem smislu.

Tabela 56: Ali je delo Erasmus koordinatorja vaša edina funkcija?

Odgovor	N	%
Da	3	5 %
Ne	60	95 %
Skupaj	63	100 %

Tabela 56A: Če ne, katero drugo delo še opravljate?

Odgovor	N	%
Pedagoško in/ali raziskovalno	36	55 %
Tudi drugo strokovno	30	45 %*

Tabela 56B: Če opravljate akademsko delo, kakšen je vaš naziv?

Odgovor	N	%
Redni profesor/-ica	5	14 %
Izredni profesor/-ica	3	9 %
Docent/-ka	5	14 %
Višji/a predavatelj/-ica	9	26 %
Predavatelj/-ica	5	14 %
Lektor/-ica	2	6 %
Znanstveni svetnik/-ica	0	0 %
Višji znanstveni sodelavec/-vka	0	0 %
Znanstveni sodelavec/-vka	1	3 %
Strokovni sodelavec/-vka	1	3 %
Asistent/-ka	3	9 %
Mladi/a raziskovalec/-lka	0	0 %
Drugo (prosimo, pojasnite):	1	3 %
Skupaj	35	100 %

Tabela 57: Erasmus koordinatorji – Če opravljate tudi pedagoško in/ali raziskovalno delo, kako se vam priznava delo Erasmus koordinatorja/-ice?

Odgovor	N	%
Denarni dodatek	1	3 %
Upošteva se pri postopkih napredovanja	1	3 %
Upošteva se pri pedagoški obremenitvi	6	17 %
Deklarativno (npr. objava na spletni strani ali v spletnih komunikacijah)	12	33 %
Nikakor	11	31 %
V drugi obliki	5	14 %
Skupaj	36	100 %

Tisti, ki poleg Erasmus koordiniranja opravljajo tudi druge strokovne naloge, te zajemajo naslednje funkcije: programer, vodja raziskovalne službe, vodja mednarodne pisarne, projektni vodja, knjižničar/-ka, delo v notarski pisarni in ali referatu za študijske zadeve, vodja založbe, delo v centru za zagotavljanje kakovosti itn. V večini primerov imajo posamezni koordinatorji širok obseg strokovnih nalog na področju mednarodnega sodelovanja in/ali študijskih zadev. V povprečju so koordinatorji nevtralni do nekoliko zadovoljni s tem, v kolikšni meri vodstvo ceni njihovo delo, upošteva njihova priporočila itn. Vse te pogoje pa štejejo za pomembne do zelo pomembne (**Tabeli 58 in 59** spodaj).

Tabela 58: Kako zadovoljni ste s sledečimi pogoji v svoji vlogi Erasmus koordinatorja/-ice?

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = zelo nezadovoljen/-jna in vrednost 5 = zelo zadovoljen/-jna.							
Vprašanje	zelo nezadovoljen/-jna				zelo zadovoljen/-jna	Št. odg.	Sr. vred.
Vodstvo ceni in priznava vaše koordinatorsko delo?	3	6	16	32	7	64	3,53
Akademsko osebje ceni in priznava vaše koordinatorsko delo?	3	5	20	31	4	63	3,44
Ste aktivno vključeni v oblikovanje ciljev in smernic internacionalizacije?	5	6	23	23	6	63	3,30
Vodstvo upošteva vašo priporočila?	2	4	14	36	7	63	3,67
Je akademsko osebje pripravljeno delati z Erasmus študenti?	1	5	23	29	5	63	3,51
Je vodstvo aktivno na področju mednarodnega sodelovanja?	2	5	9	37	11	64	3,78
Obstaja zanimanje med akademskim osebjem za mednarodno sodelovanje?	2	12	20	23	7	64	3,33
Obstaja zanimanje med študenti za mednarodno sodelovanje?	2	8	10	31	13	64	3,70

Tabela 59: Kako pomembni so za vas kot Erasmus koordinatorja/-ico sledeči pogoji?

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = ni pomembno in vrednost 5 = zelo pomembno.

Vprašanje	zelo nezadovoljen/-jna				zelo zadovoljen/-jna	Št. odg.	Sr. vred.
Vodstvo ceni in priznava vaše koordinatorsko delo?	0	0	9	35	19	63	4,16
Akademsko osebje ceni in priznava vaše koordinatorsko delo?	0	0	11	32	20	63	4,14
Ste aktivno vključeni v oblikovanje ciljev in smernic internacionalizacije?	0	0	10	33	19	62	4,15
Vodstvo upošteva vaša priporočila?	0	0	7	29	27	63	4,32
Je akademsko osebje pripravljeno delati z Erasmus študenti?	0	0	6	27	30	63	4,38
Je vodstvo aktivno na področju mednarodnega sodelovanja?	0	0	4	32	27	63	4,37
Obstaja zanimanje med akademskim osebjem za mednarodno sodelovanje?	0	0	5	31	27	63	4,35
Obstaja zanimanje med študenti za mednarodno sodelovanje?	0	0	4	28	31	63	4,43

Razmere, ki so za Erasmus koordinatorje pri njihovem delu najbolj stresne, so čas, ki ga imajo na voljo za koordinatorsko delo, in pridobivanje akademskega osebja za delo s tujimi študenti (**Tabela 60** spodaj). Ti pogoji so tesno povezani z ugotovitvami, ki smo jih navedli zgoraj v zvezi s pomanjkljivostmi individualiziranega pristopa k organizaciji študija za tuje Erasmus študente.

Tabela 60: Erasmus koordinatorji – Koliko stresa vam pri vašem koordinatorskem delu povzročajo sledeči pogoji?

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = nič ali zelo malo stresa in vrednost 5 = zelo veliko stresa.

Odgovor	Povprečna vrednost	Standardni odklon	N
Razpoložljivi čas za koordinatorsko delo	3,51	1,21	61
Pridobitev akademskega osebja k sodelovanju	3,47	1,00	62
Študenti in njihove težave organiziranja študija	3,31	1,20	61
Študenti in njihove praktične (neakademske) težave	2,70	1,31	60
Akademsko osebje in zahteve glede organizacije njihovih izmenjav	2,85	1,25	61
Zahteve vodstva	2,23	1,26	56
Dostop do informacij	2,16	1,08	55
Drugo	3,33	1,80	9

Erasmus koordinatorji so takole opisali, kaj jim povzroča stres (EK-vprašalnik, Q21):

»Nerazumevanje vodstva.«

»Ogromno ur dela brezplačno, izgorevanje, zaostajanje na znanstvenem področju.«

»Administrativno delo, ker letos univerzitetna baza ne omogoča celovite obravnave študentov na izmenjavi.«

»Menim, da bi za toliko izmenjalnih študentov potrebovali osebo, ki bi se ukvarjala samo s tem področjem.«

»Birokracija vseh postopkov je 'ubijalska'.«

»Premalo zaposlenih glede na obseg mobilnosti – težko je opraviti vse delo dobro in kakovostno, poleg tega imam še naloge, ki bi morale biti vključene v delovne obveznosti mojih kolegov.«

»Glede preobremenitve z drugim delom mi dodatno delo koordinatorja povzroča stres.«

»Na primer: izvedba predavanj v angleščini, ker to ni v skladu s slovensko zakonodajo in ni dodatnih sredstev za pripravo/izvedbo predavanj; maksimalna udeležba mobilnosti osebja za manjše štipendije in participacijo institucije; glede na trenutno finančno stanje: kako zagotoviti kakovostno izvedbo študija gostujočim študentom, glede na to, da ni dodatnih sredstev za predavanja v tujem jeziku, za izvedbo dodatnih ur konzultacij, srečanj itd.«

»Neprestano spreminjanje pravil, nesprejemljiva birokracija, sestanki, dopolnitve vlog zaradi spremenjenih pravil, izpopolnjevanje in branje dopolnjenih pravil, izpolnjevanje preglednic za razvrščanje študentov.«

»Slab pretok informacij med vodstvom in strokovnimi službami v obe smeri.«

»Težave pri pridobivanju informacij s spletnih strani partnerskih univerz zaradi jezikovnih ovir. Pomanjkanje dostopnih in aktualnih informacij partnerskih univerz.«

»V splošnem slaba pretočnost informacij na fakulteti.«

Erasmus koordinatorji in nekdanji Erasmus študenti so navedli tudi nekaj priporočil v zvezi s krepitvijo strokovnih služb v podporo mednarodnemu sodelovanju, ki jih povzemamo kot priporočila naše študije:

1. Zadostno število osebja, ki dela v mednarodni pisarni, denarni dodatek in druge oblike priznavanja dela Erasmus koordinatorjev, ki opravljajo tudi akademsko delo.
2. Ureditev sistema za spremljanje in baz podatkov o mobilnih študentih (vključno z elektronskimi indeksi), še posebno gostujočih profesorjev, kar se v večini institucij še vedno ročno vnaša v sistem.
3. Tesnejše sodelovanje med mednarodno pisarno in referatom za študijske zadeve, ki bo omogočilo enostaven vnos podatkov o mobilnih študentih v digitalno evidenco.

»Večje sodelovanje akademskega osebja bi vsekakor lahko dosegli s tem, da bi aktivnosti v zvezi z Erasmus študenti bile tudi nekako nagrajene. Enako velja za Erasmus koordinatorje, ki ne opravljajo zgolj te funkcije.«

(EK-vprašalnik, Q33)

»Da bi se Erasmus koordinatorstvo upoštevalo vsaj pri ponovnem imenovanju za predavatelje na višjih strokovnih šolah.«

(EK-vprašalnik, Q33)

»Ko se prizna potreba po novem administrativnem delavcu, se hkrati vedno predpostavijo tudi sredstva zanj. Ko se neka funkcija preloži na akademski kader, se vedno predpostavlja, da bodo akademiki to delali brezplačno (človek se ne more otresti vtisa pregovora: profesorji tako ali tako delajo tri ure na teden).«

(EK-vprašalnik, Q33)

»Zelo bi potrebovali okrepitev v mednarodni pisarni. Če bi imeli še eno osebo, lahko tudi študentko, bi ji takoj dali nalogo, naj na primer za nazaj pogleda, kam so šli naši študenti, kateri predmeti so jim bili priznani, da bi tako pripravili pregled in olajšali odločitev in delo za nove študente. S priznavanjem je bilo ogromno težav. Jaz enostavno k temu ne pridem. Izbiranje predmetov in potem priznavanje je velik projekt za študente, ko gredo na institucije, ki imajo – enako kot mi – individualni pristop. Običajno pride do sprememb, ko študent že pride na izmenjavo: nekateri predmeti se ne izvajajo itd. Ne vem, kako

lahko nekatere institucije financirajo mednarodno pisarno, da imajo enega koordinatorja za prihajajoče, enega za odhajajoče mobilne študente, enega pa za mednarodne šole. S čim to financirajo, kako lahko to sistematizirajo, mi pa tega ne moremo?»

(EK-I10, 29. 5. 2013)

»Koordinator ne more biti sam. Sam koordinator lahko uredi do deset študentov. Ko jih je več, to več ne gre. Danes, ko je Ministrstvo oblikovalo eVŠ, ko moramo pridobivati EMŠO za tuje študente, tu nastane toliko administracije, da je nemogoče, če to dela nekdo sam. Koordinatorji so pogosto napačne osebe. Koordinatorstva ne moremo dati osebi, ki je asistent ali pa docent. Kako se bo ta človek potem dogovarjal in dajal naloge tistim, ki so po hierarhiji višje? Te pozicije morajo imeti ljudje, ki dobro poznajo študijske programe in ki so dovolj samostojni, da si upajo reči, kaj je treba narediti, in ki imajo ustrezno administrativno podporo.«

(EK-I1, 24. 6. 2013)

»Koordinatorji so preobremenjeni. Posamezni študenti se obračajo na njo za pomoč, ko hočejo spremeniti izbor predavanj ali podobno.«

(EK-I8, 27. 5. 2013)

»Mednarodna pisarno mora tesno sodelovati s službo za študijske zadeve, da se dosežejo dobre prakse internacionalizacije.«

(EK-I9, 21. 6. 2013)

»Pomembna bi bila neka reforma ali dodatno usposabljanje sodelavcev na referatu za študijske zadeve, saj mora trenutno mednarodna pisarna delati veliko stvari, ki dejansko spadajo v sklop njihovega dela.«

(EK-I1A, 29. 5. 2013)

Podobna priporočila je podalo tudi več nekdanjih Erasmus študentov (EŠ-vprašalnik, Q11):

»Z Erasmus študenti naj se ukvarja posebna služba znotraj fakultete, ki skrbi za vse administrativne informacije, izdelavo brošur, promocijo fakultete in Slovenije, možnosti sodelovanja z ostalimi fakultetami znotraj univerze itd.«

»Bolj aktivni koordinatorji za izmenjave.«

»Za koordinatorje izmenjav bi bilo treba izbirati profesorje, ki bi za ta proces izražali neko angažiranost, imeli voljo (ali vsaj izvedli govorilne ure, namenjene tem temam, v času, ko so le-te napovedane) in imeli kanček znanja ali izkušenj v zvezi s tem.«

»Žal ne vem, kako se je spreminjalo zadnja tri leta, lahko pa povem, da služba za mednarodno sodelovanje potrebuje ljudi, ki so dejansko voljni pomagati in zamenjati prepotentne vodje, ki ne ponudijo nobenih odgovorov in pomoči.«

»Finančna spodbuda koordinatorjev, ker so prezaposleni, ali zaposlitev še koga.«

»Spletna stran fakultete mora biti popolnoma dostopna v angleščini.«

»Večja promocija institucije v tujini (prikazovanje prednosti študija, uspehov, raziskovalnih dosežkov).«

»Najprej si mora fakulteta pridobiti nazaj ugled v domačem kraju, zdaj je na žalost že vse razvrednoteno – posebno študiji družboslovja.«

»Informiranje domačih študentov že na začetku študijskega procesa o možnostih mednarodnih izmenjav, o pomembnosti multikulturnega okolja in integracije ...«

Priporočilo 17: *Institucije morajo zagotoviti zadostno število osebja, denarne dodatke in upoštevanje dela Erasmus koordinatorjev. Poleg tega mora biti zagotovljeno tesno sodelovanje med Erasmus koordinatorji/mednarodno pisarno in referati za študijske zadeve ter osebjem. Osebje v podporni pisarni mora biti ustrezno usposobljeno in podučeno za vodenje podatkov o mednarodnih študentih ter visokošolskih učiteljih in sodelavcih.*

Študenti so posebej poudarili potrebo po večji mednarodni promociji institucij in lahko dostopnih informacijah o študijski ponudbi za tuje študente, torej informacije o predmetih, ki so na voljo v tujih jezikih. Menimo, da je zelo pomembno, da institucije oblikujejo pregledne in informativne spletne podstrani za tuje študente, kjer predstavijo nabor predmetov, ki jih ponujajo v tujih jezikih, ali pa – če imajo individualiziran pristop k organizaciji študija za tuje Erasmus študente – nabor tipičnih predmetov, pri katerih so učitelji pripravljene delati s tujimi študenti. Slednja možnost predpostavlja dogovor vodstva (ne le Erasmus koordinatorjev), da bodo dotični učitelji tudi v prihodnje pripravljene delati s tujimi študenti in da bo njihovo delo primerno priznано.

V veliko institucijah imajo Erasmus koordinatorji še zmeraj obsežno in dolgoročno korespondenco s tujimi študenti, ki se zanimajo za izmenjavo na njihovi instituciji. Tovrsten pristop tuji študenti seveda cenijo, ampak tovrstno intenzivno korespondenco in dogovarjanje s posamezniki je težko vzdrževati pri naraščajočem številu tujih študentov. Tudi pri tem vprašanju se kažejo prednosti sistematiziranega ali hibridnega sistematiziranega pristopa. Predvidevamo namreč, da institucije ne bodo mogle povečati števila Erasmus koordinatorjev oziroma zaposlenih v mednarodni pisarni sorazmerno s povečanjem števila tujih Erasmus študentov. Na kratko: ko potencialni študent iz tujine prek svojega brskalnika išče povezave na izbor besed 'ime institucije' in 'courses in English language' (ali drug poljubni tuji jezik), bi ta študent moral nemudoma dobiti povezavo na spletno podstran institucije s to informacijo.

Priporočilo 18: Institucije naj oblikujejo pregledne in informativne spletne podstrani za tuje študente, kjer predstavijo nabor predmetov, ki jih ponujajo v tujih jezikih, ali pa – če imajo individualiziran pristop k organizaciji študija za tuje Erasmus študente – nabor tipičnih predmetov, pri katerih so učitelji pripravljene delati s tujimi študenti.

3.5 Učinki programa Erasmus, kot jih vidijo nekdanji Erasmus študenti in Erasmus koordinatorji

V tem zadnjem podpoglavju predstavljamo še podatke, kjer smo nekdanje Erasmus študente in Erasmus koordinatorje direktno povprašali o njihovih videnjih učinkov programa Erasmus.

3.5.1 Učinki programa Erasmus, kot jih vidijo nekdanji Erasmus študenti

Večina nekdanjih Erasmus študentov se strinja s trditvijo, da program Erasmus predvsem koristi posameznikom, ki sodelujejo v izmenjavi (60 %) (Tabela 61 spodaj). 64 % nekdanjih Erasmus študentov se tudi strinja, da sodelovanje institucije v programu Erasmus prispeva k izboljšanju splošne kakovosti poučevanja in učenja. 23 % študentov ne vidi nobene povezave med programom Erasmus in poučevanjem na njihovi instituciji.

Tabela 61: Erasmus študenti – Kakšni so učinki programa Erasmus na vašo domačo institucijo?

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = sploh se ne strinjam, 5 = popolnoma se strinjam.								
Vprašanje		1	2	3	4	5	Skupaj odg.	Sr. vred.
Program Erasmus koristi predvsem posameznikom, ki sodelujejo v izmenjavi.	N	32	146	120	322	128	748	3,49
	%	4 %	20 %	16 %	43 %	17 %	100 %	
Ne vidim nobene povezave med sodelovanjem institucije v programu Erasmus in poučevanjem.	N	138	250	189	125	44	746	2,58
	%	18 %	34 %	25 %	17 %	6 %	100 %	
Sodelovanje v programu Erasmus dviguje kakovost poučevanja in učenja.	N	29	93	147	293	189	751	3,69
	%	4 %	12 %	20 %	39 %	25 %	100 %	

Študenti Erasmus imajo dokaj razpršene poglede o vprašanju, ali predavatelji pogosto omenjajo Erasmus izmenjavo kot koristno (Tabela 62 spodaj). Ta razpršenost verjetno kaže tudi na dokajšnje razlike med posameznimi visokošolskimi učitelji. Podatek pa je zgovoren v tem, da ni nekega enotnega pozitivnega mnenja in promocije programa Erasmus med akademskim osebjem. Veliko bolj enotni so pogledi študentov o tem, da študenti med seboj omenjajo izkušnje v programu Erasmus kot pomembne in koristne (87 %). Podobno nekdanji Erasmus študenti verjamejo, da študenti Erasmus izmenjavo smatrajo bolj kot priložnost in ne breme. Ta zadnja dva podatka moramo upoštevati s pridržkom, kajti odgovori so lahko pristranski, saj so jih navedli študenti, ki so se dejansko udeležili izmenjave, ne pa nemobilni študenti. Slišane anekdote kažejo na dejstvo, da nekdanji Erasmus študenti, ko je govora o njih samih, opisujejo Erasmus izmenjavo na pozitiven način. Če želimo dobiti nepristranski pogled, bi morali anketirati tudi nemobilne študente, kar pa – glede na obseg in časovne omejitve – v primeru te študije ni bilo mogoče.

Tabela 62: Na moji domači šoli/fakulteti (1 = sploh se ne strinjam, 5 = popolnoma se strinjam):

Prikazana povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomenijo vrednost 1 = sploh se ne strinjam, 5 = popolnoma se strinjam.								
Vprašanje		1	2	3	4	5	Skupaj odg.	Sr. vred.
Predavatelji pogosto omenjajo Erasmus izmenjavo kot pomembno in koristno.	N	151	160	122	208	110	751	2,95
	%	20 %	21 %	16 %	28 %	15 %	100 %	
Študenti med seboj omenjajo Erasmus izmenjavo kot pomembno in koristno.	N	6	31	56	204	454	751	4,42
	%	1 %	4 %	7 %	27 %	60 %	100 %	
Erasmus izmenjave promovirajo študentske organizacije.	N	58	106	236	239	110	749	3,32
	%	8 %	14 %	32 %	32 %	15 %	100 %	
Erasmus izmenjave promovira Erasmus koordinator oz. vodstvo fakultete.	N	46	89	155	269	188	747	3,62
	%	6 %	12 %	21 %	36 %	25 %	100 %	
Erasmus izmenjave vidijo študenti bolj kot obremenitev kot priložnost.	N	369	196	87	73	24	749	1,91
	%	49 %	26 %	12 %	10 %	3 %	100 %	

Tukaj je še nekaj opisnih odgovorov Erasmus študentov o učinkih Erasmus izmenjave:

»Erasmus izkušnja ima pozitivne koristi predvsem na posameznika, ki je del nje, ne na institucijo. Slednje ne kažejo zanimanja in ne promovirajo študija v tujini, kar je škoda, ker vse ostale evropske fakultete prepoznavajo pomen izobraževanja v tujini. Na moji izmenjavi sem imela dvanajst sošolcev iz ene fakultete v Belgiji, poleg tega so mi v intervjuju vsi Erasmus sošolci povedali, da skoraj ni kolega iz generacije, ki se tega ne bi udeležil. Pri nas je to še vedno redkost, ker fakultete študentov ne spodbujajo, sami študenti pa izmenjavo dojemajo kot počitnice in žur, kar ni res.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Vsekakor bi bilo dobro, če bi domača institucija začela malo bolj ceniti študente, ki se odpravijo na izmenjavo. Za zdaj z nami še vedno ravna kot z neke vrste lenuhi, ki so šli na počitnice, nihče pa ne vpraša, kaj smo tam počeli, česa smo se naučili in ali smo nemara videli primere dobrih praks ali pa drugačne načine dela, ki bi jih bilo možno implementirati tudi pri nas.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

»Moja izkušnja v izobraževalnem sistemu nič ne pomeni, šlo je bolj za izkušnjo, ki mi bo koristila v življenju. Pri izobraževanju pa ni imela nobene vloge.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

Eden izmed anketirancev je poudaril svoje zadovoljstvo s trenutnim pristopom institucije, ki se uporablja pri Erasmus izmenjavi, ampak ta vidik je bil med vsemi odgovori izjemno redek:

»Menim da prav veliko izboljšav ni potrebnih, vsekakor pa naj se ohrani trenutni pristop, ki ga spodbuja fakultetni koordinater in omogoča, da se izbor izbranih predmetov na tuji instituciji prilagodi specifičnemu akademskemu profilu posameznika, njegovim sposobnostim, ambicijam, interesom in hotenjem. Vsekakor naj bo izobraževanje v tujini naravnano na izpopolnjevanje in dopolnjevanje specifičnih akademskih profilov vsakega posameznika posebej.«

(EŠ-vprašalnik, Q3)

3.5.2 Učinki programa Erasmus, kot jih vidijo Erasmus koordinatorji

Erasmus koordinatorji se večinoma strinjajo z izjavo, da je udeležba v programu Erasmus okrepila administrativno podporo za mednarodno sodelovanje na ravni fakultete/šole (Tabela 63). Strinjajo se tudi z izjavo, da sodelovanje v programu Erasmus koristi predvsem posameznikom, ki sodelujejo v izmenjavi, ta podatek pa se sklada z mnenjem nekdanjih Erasmus študentov. Erasmus koordinatorji se niso strinjali ali pa so bili nevtralnega mnenja glede izjave, da ima udeležba v programu Erasmus pozitivne učinke na izboljšano kakovost drugih institucionalnih funkcij.

Tabela 63: Kakšno je vaše mnenje o sledečih trditvah (1 = sploh se ne strinjam, 5 = popolnoma se strinjam)?

Vprašanje	sploh se ne strinjam				popolnoma se strinjam	Skupaj odg.	Sr. vred.
Sodelovanje je okrepilo administrativno podporo za mednarodno sodelovanje na ravni fakultete/šole.	0	0	8	36	19	63	4,17
Sodelovanje v programu Erasmus koristi predvsem posameznikom, ki sodelujejo v izmenjavi.	0	10	3	31	19	63	3,94
Sodelovanje je okrepilo administrativno podporo mobilnim visokošolskim učiteljem in raziskovalcem.	1	6	30	22	3	62	3,32

Nadalje smo raziskali specifične učinke programa Erasmus na poučevanje, raziskovanje in druge funkcije, pri čemer se podatki ponovno skladajo z odgovori študentov, in sicer, da so učinki pozitivni v smislu izboljšanja kakovosti poučevanja in učenja predvsem za tiste, ki so sodelovali v programu, ne pa na splošno (Tabela 64). Nekoliko so se strinjali tudi z učinki programa na izboljšanje študijskih dosežkov študentov, ki so sodelovali v programu Erasmus, ter z interakcijo nemobilnih domačih študentov s tujimi študenti znotraj študijskega procesa. Kar se tiče raziskovanja in drugih funkcij, Erasmus koordinatorji ne poročajo o vidnih učinkih programa Erasmus (Tabela 65 in 66).

Tabela 64: Erasmus koordinatorji – POUČEVANJE: Sodelovanje v Erasmus programu je na moji instituciji učinkovalo na (1 = majhen učinek, 5 = največji učinek):

Odgovor	Povprečje	St. odklon	N
Splošen dvig kakovosti poučevanja/učenja	2,47	1,10	55
Dvig kakovosti poučevanja/učenja tistih, ki so sodelovali v programu	3,27	1,04	56
Splošno izboljšanje študijskih dosežkov študentov	2,75	1,06	52
Izboljšanje študijskih dosežkov študentov, ki so sodelovali v programu Erasmus – študij	3,37	1,14	52
Izboljšanje študijskih dosežkov študentov, ki so sodelovali v programu Erasmus – praksa	3,12	1,14	51
Vključevanje tujih visokošolskih učiteljev v pripravo študijskih programov	2,26	1,08	53
Vključevanje tujih predavateljev v izvedbo študijskih programov	2,88	1,24	56
Oblikovanje skupnih in dvojnih študijskih programov	2,06	1,19	52
Več predavanj v tujem jeziku	2,67	1,49	54
Splošno izboljšanje znanja tujih jezikov med študenti	2,96	1,17	52
Oblikovanje mednarodnih vsebin študijskih programov s poudarkom na učnih dosežkih, ki pripravljajo študente na delovanje v mednarodnem okolju	2,40	1,26	50
Interakcijo nemobilnih domačih študentov s tujimi študenti v študijskem procesu	3,07	1,34	54
Interakcijo nemobilnih študentov s tujimi kulturami v okviru obštudijskih aktivnosti.	2,85	1,22	53

Tabela 65: Erasmus koordinatorji: RAZISKOVANJE: Sodelovanje v Erasmus programu je na moji instituciji učinkovalo na (1 = majhen učinek, 5 = največji učinek):

Odgovor	Povprečje	St. odklon	N
Splošno izboljšanje rezultatov raziskovalnega dela	1,88	1,02	50
Izboljšanje rezultatov raziskovalnega dela tistih, ki so sodelovali v programu Erasmus	2,56	1,21	52
Večjo udeležbo akademskega osebja v mednarodnih raziskovalnih projektih	2,58	1,05	53
Večjo udeležbo akademskega osebja na mednarodnih akademskih posvetih	2,54	1,20	52

Tabela 66: Erasmus koordinatorji – DRUGE FUNKCIJE: Sodelovanje v Erasmus programu je na moji instituciji učinkovalo na (1 = majhen učinek, 5 = največji učinek):

Odgovor	Povprečje	St. odklon	N
Večje sodelovanje s študentskimi združenji/skupinami v okviru mednarodnih dejavnosti	2,81	1,30	54
Večje sodelovanje z zunanjimi deležniki (npr. lokalno skupnostjo, industrijo) v okviru mednarodnih dejavnosti	2,20	1,22	55
Večji obseg mednarodnih dogodkov (predavanj, konferenc itd.) na domači instituciji	2,61	1,21	57

Na splošno lahko rečemo, da naši anketiranci poročajo o najvidnejših učinkih programa Erasmus na posameznike, ki so v programu sodelovali prek izmenjave ali drugih Erasmus aktivnosti. Ti podatki potrjujejo ugotovitve predhodnih študij, ki smo jih navedli v pregledu literature v podpoglavju 2.1. Manj vidni so učinki na splošen dvig kakovosti poučevanja in učenja. To si razlagamo z več opažanji. Prvič, število udeležencev – tako študentov kot osebja – v Erasmus izmenjavah in drugih aktivnostih še ne dosega kritične mase, ki bi lahko bistveno vplivala na spremembe v pedagoškem procesu brez oblikovanih institucionalnih mehanizmov za internacionalizacijo študija doma. Drugič, institucionalni mehanizmi za internacionalizacijo študija doma so na večini institucij še zmeraj v povojih, vključno s pristopom k organizaciji študija za tuje študente in ponudbo predmetov v tujih jezikih. Brez tovrstnih mehanizmov in ob marginalni udeležbi v programu bistvenih premikov v pedagoškem procesu ni za pričakovati. Erasmus program tudi vidno ne učinkuje na spodbujanje drugih oblik mednarodnega sodelovanja, v raziskovalnem delu in drugih oblikah, kot so na primer razvojni projekti, mednarodni dogodki in podobno. Najbolj vidni učinki programa Erasmus so še na krepitev institucionalne podpore internacionalizaciji, predvsem v smislu oblikovanja strokovnih služb – mednarodnih pisarn in Erasmus koordinatorjev, ampak tudi na tem področju anketiranci predvsem izpostavljajo izzive in želeno krepitev institucionalnih kapacitet.

4 ZAKLJUČEK

Ugotovitve naše študije kažejo na to, da Erasmus program ni bistveno vplival na internacionalizacijo visokega šolstva v Sloveniji na splošno, je pa pripomogel h krepitvi določenih vidikov internacionalizacije. Program Erasmus je na večini zavodov odločno pripomogel k mobilnosti študentov, saj je to edini program, za katerega se študenti bolj množično zanimajo. V veliko manjši meri se za mobilnost zanimajo visokošolski učitelji in administrativno osebje. Erasmus je nedvomno pripomogel tudi k širjenju mrež partnerskih institucij in h krepitvi strokovnih služb v podporo mednarodnemu sodelovanju. Erasmus pa ima tudi močan simbolni učinek, kajti tako v visokošolskih krogih kot v širši javnosti predstavlja 'blagovno znamko' mednarodnega sodelovanja in visokošolski zavodi sodelovanje v programu Erasmus vidno komunicirajo prek svojih spletnih strani.

Veliko manj vidni so neposredni učinki na kakovost pedagoškega dela, ki je eden izmed pričakovanih ciljev programa. V okviru pričujoče študije smo poglobljeno raziskovali prav učinek na internacionalizacijo študija doma – tako v obliki ponudbe predmetov ali študijskih programov v tujih jezikih kot tudi internacionalizacije kurikulumov in povezovanja tujih študentov z domačimi. Na institucijah, kjer je internacionalizacija študija doma prisotna, lahko to obliko internacionalizacije neposredno povežemo z učinki programa Erasmus. Vendar je na večini institucij v Sloveniji internacionalizacija doma še zmeraj v povojih. Najbolj prisotna je v obliki mednarodnih vsebin in tem v pedagoškem delu, veliko manj pa v drugih oblikah, kot je na primer ponudba predmetov v tujih jezikih, vključevanje gostujočih tujih predavateljev v pedagoški proces in povezovanje tujih Erasmus študentov z domačimi znotraj pedagoškega procesa. Tukaj se kažejo velike razlike med visokošolskimi zavodi. Ta opažanja so nas privedla do ugotovitve, da vključitev v program Erasmus sama po sebi ne privede do internacionalizacije študija doma in tako pričakovanega doprinosa h kakovosti pedagoškega procesa. To se zgodi samo, če ima institucija zastavljeno strategijo internacionalizacije in je v ta namen oblikovala tudi ustrezne ukrepe in namenila potrebna sredstva.

Program Erasmus dejansko najbolj koristijo in so tako tudi njegovi učinki najbolj vidni in najbolj trajni na institucijah, ki imajo močno mednarodno usmerjenost in mednarodni profil. To so najpogosteje tiste institucije, ki so si kot cilj zadale privabljanje tujih študentov tudi za redni vpis v svoje (v glavnem podiplomske) programe. V teh institucijah je mednarodno sodelovanje vpeto v vse oblike institucionalnega delovanja ter delovanja posameznikov. Internacionalizacija študija doma z naborom predmetov v tujih jezikih ali s študijskimi programi v tujem jeziku je integralni del takšne strategije. V teh institucijah so na voljo tudi strokovne službe v podporo mednarodnemu sodelovanju z močno kadrovske zasedbo. Koriščenje možnosti, ki jih ponuja program Erasmus, je na teh institucijah nekaj naravnega, saj je skladen z drugimi ukrepi in krepi mednarodni profil institucije.

Vendar so v Sloveniji tako visoko mednarodno usmerjene institucije bolj izjema kot pravilo. V večini slovenskih visokošolskih zavodov je program Erasmus le 'dodatna oblika' mednarodnega sodelovanja in tako so tudi učinki daleč od zelenih bistvenih premikov k več internacionalizacije študija doma. Verjetno je eden izmed razlogov ta, da je mobilnost študentov in osebja še zmeraj skorajda zanemarljivih razsežnosti in tudi drugi podporni instrumenti programa tako majhni, da ne morejo ustvariti potrebnega pritiska za vidne spremembe. Povedano

drugače: mobilnost študentov in osebja je že zmeraj v absolutnih številkah in kot delež celotne populacije tako majhna in tako daleč od potrebne kritične mase, da ne more ustvarjati sprememb od spodaj navzgor. Torej so za vidne spremembe potrebne jasne institucionalne politike –od zgoraj navzdol –, ki morajo poleg spodbujanja mobilnosti nujno vključevati tudi oblikovanje nabora izbranih predmetov ali programov v tujih jezikih, večje vključevanje tujih predavateljev v poučevanje, aktivno vključevanje tujih študentov v pedagoški proces in podobno. Zaključimo lahko s tem, da program Erasmus ni sam po sebi gonilo internacionalizacije slovenskega visokega šolstva, ampak je močna strategija internacionalizacije (tako nacionalna kot institucionalne) tista, ki ustvarja pogoje, ki omogočajo učinkovito koriščenje programa Erasmus in tako tudi njegov prispevek internacionalizaciji.

Največji potencial programa Erasmus v prihodnje vidimo na štirih področjih. Prvič, program Erasmus lahko največ prispeva na področju pedagoškega procesa in institucije morajo poskrbeti, da se tuje Erasmus študente dosledno vključuje v pedagoški proces in da se tudi domače Erasmus študente ustrezno akademsko pripravi na izmenjavo in jim omogoči, da svoje izkušnje uporabijo in predstavijo pri nadaljnjem študiju. Vodilo instituciji naj bo oblikovanje pogojev za internacionalizacijo študija doma.

Drugič, posebej poudarjamo potrebo po oblikovanju spodbud in pogojev za mobilnost in druge oblike mednarodnega sodelovanja akademskega osebja, kajti akademsko osebje predstavlja tako ključno gonilno silo internacionalizacije institucij kot tudi največjo možno oviro internacionalizaciji. Priporočamo tudi krepitev mobilnosti na programih izobraževanja učiteljev, da tako krepimo tudi internacionalizacijo na nižjih stopnjah izobraževanja.

Tretjič, institucijam svetujemo, da razmislijo o širitvi področij in oblik sodelovanja in poglobitvi sodelovanja z določenimi prednostnimi partnerskimi institucijami. To pa ne pomeni, da morajo nujno omejiti število partnerskih pogodb. Naša ugotovitev je, da so učinki programa Erasmus na internacionalizacijo najmočnejši ravno tam, kjer institucije naenkrat sodelujejo v več aktivnostih. Študenti poročajo, da so lahko veliko bolje izkoristili izmenjavo in izkušnje nadgrajevali doma, če je med obema institucijama več oblik sodelovanja in je tako na voljo več informacij in možnosti, osebni stik s profesorji s tuje institucije pred izmenjavo.

Četrto, za uspešno izvajanje strategije internacionalizacije institucije potrebujejo ustrezne službe in kapacitete. Le na redkih institucijah je delo Erasmus koordinatorja edina funkcija zaposlenega. V večini institucij visokošolsko osebje obenem opravlja tudi te naloge ali pa je koordinatorsko ena izmed številnih nalog strokovnega osebja. Naše priporočilo je takšno, da institucije primerno sistematizirajo in nagradijo oziroma tudi drugače priznavajo (v pedagoški obremenitvi, pri izvolitvi v naziv) naloge Erasmus koordinatorjev. Priporočamo tudi, da institucija strokovno osebje spodbuja k mobilnosti znotraj programa Erasmus.

Naše ugotovitve in priporočila se dotikajo tudi nacionalnega in evropskega nivoja. Od države pričakujemo, da bo oblikovala strategijo internacionalizacije in v ta namen vzpostavila tudi potrebne mehanizme financiranja ter rezervirala tudi potrebna sredstva iz lastnih virov ter prek programa Erasmus+. Tovrstna strategija bi naj

predvsem konkretizirala dobro zastavljene cilje in ukrepe, navedene v Resoluciji o Nacionalnem programu visokega šolstva (ResNPVŠ 2010). Najpomembnejše področje, kjer je institucijam potrebna dodatna finančna podpora, je oblikovanje nabora predmetov v tujih jezikih. Ob obstoječi zakonodaji o učnem jeziku na visokošolskih zavodih le malo institucij finančno zmore oblikovati takšno ponudbo. Povedano drugače, institucijam načeloma ne manjka ambicij, da bi izvajale predmete v tujih jezikih, niti akademskega osebja, temveč sredstev, da to delo ne bi ostalo neplačano. Tovrstna strategija se mora dotakniti tudi vprašanja štipendijske politike za tuje študente ter možnosti za zaposlitev ali občasno gostovanje tujih visokošolskih učiteljev in raziskovalcev. Obenem svetujemo, da se tudi znotraj programa Erasmus namensko določi večji delež sredstev ravno za namen oblikovanja študijskih programov in predmetov v tujih jezikih, mednarodne projekte za razvoj metod učenja in poučevanja, kurikularno prenovu v smislu internacionalizacije ter v podporo institucionalnim pobudam za internacionalizacijo študija doma.

Obenem upamo, da bo slovenska vlada oblikovala strategijo posodobitve učenja in pedagoškega dela v Sloveniji v skladu s spodbudo Evropske komisije in tudi aktivno sodelovala pri oblikovanju evropskih politik in instrumentov v ta namen. Erasmus+ je ključni evropski program za spodbujanje mednarodnega sodelovanja na področju učenja in poučevanja in lahko na tem področju z že obstoječimi predvidenimi sredstvi doseže pomembne učinke. Z drugimi besedami, v programu Erasmus+ vidimo pravi potencial za spodbujanje evropskega sodelovanja in napredka poučevanja in učenja. Poleg tega upamo, da bo v okviru programa Obzorja 2020 nekaj finančnih sredstev namenjenih tudi temeljnemu in uporabnemu raziskovanju v zvezi s poučevanjem in učenjem. Internacionalizacija študija doma z vsemi možnimi aktivnostmi, ki jih navajamo v tem poročilu, mora biti sestavni del tovrstne strategije ter posledično ukrepov za posodabljanje pedagoškega dela.

PRILOGA 1
PREGLED ŠTEVILA SODELUJOČIH ERASMUS ŠTUDENTOV; UČNEGA IN STROKOVNEGA OSEBJA TER RAZPOLOŽLJIVIH SREDSTEV V AKADEMSKIH LETIH 2000/2001 – 2011/2012

Štu- dijsko leto	Individualna mobilnost				Intenzivni programi					Sredstva namenjena za Erasmus v EUR (program VŽU)	Sredstva Phare (2000 – 2007)/Javni sklad RS za ra- zvoj kadrov in štipendiranje (2010 – 2012) v EUR
	Mobil- nost študen- tov za študij (SMS)	Mobil- nost študen- tov za prakso (SMP)	Mobil- nost za- poslenih za pou- čevanje (STA)	Mobil- nost za- poslenih za uspo- sabljanje (STT)	število odo- brenih projek- tov	število sode- lujočih študen- tov (OUT)	število sode- lujočih štu- dentov (INC)	število sode- lujo- čega osebja (OUT)	število sodelu- jočega osebja (INC)		
2000/ 2001	227	/	61	/	/	/	/	/	/	354.417	/
2001/ 2002	364	/	70	/	/	/	/	/	/	369.948	/
2002/ 2003	422	/	70	/	/	/	/	/	/	386.659	300.000
2003/ 2004	546	/	73	/	/	/	/	/	/	442.445	/
2004/ 2005	742	/	139	/	/	/	/	/	/	1.242.123	/
2005/ 2006	879	/	143	/	/	/	/	/	/	1.412.512	300.000
2006/ 2007	972	/	173	/	/	/	/	/	/	1.673.508	/
2007/ 2008	1018	174	204	70	5	/	188	/	69	2.848.571	/
2008/ 2009	1132	176	253	105	5	149	142	85	83	3.155.198	/
2009/ 2010	1118	250	277	79	10	208	270	101	126	3.521.597	/
2010/ 2011	1199	281	306	176	8	169	233	80	111	3.813.755	1.531.350
2011/ 2012	1411	324	302	187	10	253	269	109	131	4.056.939	1.711.500

PRILOGA 2

VPRAŠALNIK O MEDNARODNEM SODELOVANJU V VISOKOŠOLSKEM PROSTORU TER SPLOŠNIH POGOJIH AKADEMSKEGA POKLICA

Splošni delovni pogoji in aktivnosti

1 Kako ste na vaši instituciji zadovoljni s stanjem navedenih dejavnikov in kako pomembni so za vaše delo?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	ZADOVOLJSTVO					POMEMBNOST				
	zelo nezadovoljen/-jna				zelo zadovoljen/-jna		ni pomembno			zelo pomembno
predavalnice	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tehnologija v podporo poučevanju	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
laboratoriji	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
raziskovalna oprema in instrumenti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
knjižnični viri in storitve	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vaša pisarna/kabinet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
podpora administrativnih služb	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
telekomunikacije (internet, intranet, telefonija)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vaš dohodek iz zaposlitve	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
čas na voljo za raziskovalno delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sredstva vaše institucije, namenjena za raziskovalno delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
možnost pridobivanja zunanjih sredstev za raziskovalno delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
možnost, da uresničite svoje zamisli	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
možnost, da sodelujete s kolegi z iste institucije	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2 Ali so se od začetka vaše kariere splošni delovni pogoji v visokošolskih zavodih in raziskovalnih inštitutih izboljšali ali poslabšali?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	zelo poslabšali				zelo izboljšali
delovni pogoji v visokošolskih zavodih in raziskovalnih inštitutih so se	☐	☐	☐	☐	☐

3 Prosimo, ocenite, kako pomembna je za vas pripadnost.

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	ni pomembna				zelo pomembna
vaši akademski disciplini/področju	☐	☐	☐	☐	☐
vašemu oddelku na instituciji, kjer ste zaposleni	☐	☐	☐	☐	☐
vaši fakulteti	☐	☐	☐	☐	☐
vaši univerzi	☐	☐	☐	☐	☐

4 Koliko ur v povprečnem delovnem tednu običajno namenite spodaj navedenim aktivnostim? [Če letos ne izvajate pedagoškega dela, prosimo, da izpolnite samo stolpec za število ur tedensko, ko ni predavanj.]

	število ur tedensko v času predavanj	število ur tedensko, ko ni predavanj
poučevanje (vključno s pripravo predavanj, predavanji, mentorstvom študentom, ocenjevanjem študentskega dela, razvijanjem pedagoških vsebin in izvedbe)	☐	☐
raziskovanje (pregledovanje literature, pisanje, izvajanje poskusov, terensko delo)	☐	☐
strokovno delo (vključno z plačanimi storitvami naročnikom/pacientom; neplačanim svetovalnim delom in javnimi ter prostovoljnimi aktivnostmi)	☐	☐
administracija (vključno z udeležbo v odborih, delovnih skupinah, oddelčnih sestankih in pri poročanju)	☐	☐
druge akademske aktivnosti (ki jih ni moč razvrstiti v zgornje kategorije)	☐	☐

5 Kako bi ocenili vaše splošno zadovoljstvo z vašo trenutno zaposlitvijo?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	zelo nezadovoljen/-jna				zelo zadovoljen/-jna
s svojo trenutno zaposlitvijo sem	☐	☐	☐	☐	☐

6 Prosimo, označite, do katere mere vam spodaj navedeni vidiki vašega dela povzročajo stres.

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	sploh ne	☐	☐	☐	močno
raziskovalna produktivnost (objave)	☐	☐	☐	☐	☐
pedagoško delo	☐	☐	☐	☐	☐
mentorstvo	☐	☐	☐	☐	☐
čas na voljo za raziskovalno delo	☐	☐	☐	☐	☐
pridobivanje finančnih sredstev za raziskovanje	☐	☐	☐	☐	☐
upravljanje raziskovalne skupine ali raziskovalnega projekta (npr. finančnih sredstev, sodelavcev)	☐	☐	☐	☐	☐
habilitacijski postopek	☐	☐	☐	☐	☐
oddelčni sestanki	☐	☐	☐	☐	☐
administrativne naloge (poročanje itd.)	☐	☐	☐	☐	☐

7 Ali ste glede na vaše osebne preference bolj zainteresirani za poučevanje ali bolj za raziskovanje?

Prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti:

- zanima me predvsem poučevanje
- oboje me zanima, vendar bolj poučevanje kot raziskovanje
- oboje me zanima, vendar bolj raziskovanje kot poučevanje
- zanima me predvsem raziskovanje

8 Prosimo, označite, kaj menite o spodaj navedenih trditvah.

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	sploh se ne strinjam					popolnoma se strinjam
Sedanji časi so težki za začetek akademske kariere mlade osebe.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Če bi lahko začel/-a znova, ne bi postal/-a akademik/akademikinja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Moja služba zahteva velik osebni napor.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poučevanje in raziskovanje nista medsebojno kompatibilna.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Na moji matični instituciji se neguje kolegialnost in gradi občutek skupnosti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Na moji matični instituciji je močna tekmovalnost in rivalstvo med sodelavci.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Študenti spoštujejo akademsko osebje.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Javnost spoštuje akademsko osebje.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naloga akademskega osebja je, da se tudi družbeno angažira (v javnih razpravah, prek medijev itd.).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Država mora financirati delo visokošolskih zavodov kot enih izmed ključnih nacionalnih institucij.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Visokošolski zavodi morajo poslovati na ekonomski način s prilagajanjem potrebam trga znanja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osnovna naloga visokega šolstva je izobraževanje strokovnjakov, ki bodo omogočali ekonomsko rast in družbeni napredek.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Pedagoško delo

Pedagoško delo

9 Ali ste v tekočem ali preteklem letu poučevali?

Prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti:

- da
- ne

10 Prosimo, navedite, kakšna je vaša pedagoška obremenitev.
Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti:

- polna
- večja od polne
- nepolna

11 Ste v tekočem ali preteklem letu izvajali katero izmed spodaj navedenih aktivnosti?
Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- učenje na projektu/v projektih skupinah
- poučevanje v skupnih in dvojnih študijskih programih
- izvajanje učenja na daljavo
- priprava domačih študentov pred odhodom v tujino
- neposredno delo s tujimi študenti (predavanja, seminarji, mentorstvo itd.)

12 Prosimo, navedite, kakšno je vaše mnenje o spodaj navedenih trditvah.
Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	sploh se ne strinjam				popolnoma se strinjam
Zaradi pomanjkljivega osnovnega znanja študentov porabim več časa za posredovanje osnov, kot bi želel/-a.	☐	☐	☐	☐	☐
Na moji instituciji imamo dovolj možnosti (tečajev in usposabljanj) za izboljšanje kakovosti poučevanja.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri svojih predmetih poudarjam praktično znanje in veščine.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri svojih predmetih vključujem v vsebino razprave o vrednotah in etičnih razsežnostih.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri svojih predmetih opozarjam študente na posledice prevar pri preverjanju znanja in plagiatorstva.	☐	☐	☐	☐	☐
Moje raziskovalno delo nadgrajuje moje poučevanje.	☐	☐	☐	☐	☐
Moje strokovno delo (storitve, svetovanje, prostovoljno delo) nadgrajuje moje poučevanje.	☐	☐	☐	☐	☐
Moje obveznosti pedagoškega dela so se povečale v škodo znanstvenoraziskovalnega dela.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri svojih predmetih poudarjam mednarodne vidike in vsebine.	☐	☐	☐	☐	☐

13 Prosimo, navedite, ali ste tekom tekočega ali preteklega leta poučevali (izvajali študijski predmet) v kateri od spodaj naštetih držav.

Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- Avstrija – AT

- Belgija – BE
- Bolgarija – BG
- Ciper – CY
- Češka – CZ
- Danska – DK
- Estonija – EE
- Finska – FI
- Francija – FR
- Grčija – GR
- Irska – IE
- Islandija – IS
- Italija – IT
- Latvija – LV
- Litva – LT
- Luksemburg – LU
- Madžarska – HU
- Malta – MT
- Nemčija – DE
- Nizozemska – NL
- Norveška – NO
- Poljska – PL
- Portugalska – PT
- Romunija – RO
- Slovaška – SK
- Slovenija – SI
- Španija – ES
- Švedska – SE
- Švica – CH
- Združene države Amerike – ZDA
- Združeno kraljestvo – GB
- države nekdanje Jugoslavije

- 14 Prosimo, navedite, ali ste tekočega ali preteklega leta na svoji domači instituciji poučevali (izvajali študijski predmet) v drugem jeziku kot slovenščini. Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:**

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- v angleškem jeziku
- v hrvaškem/srbskem jeziku
- v italijanskem jeziku
- v francoskem jeziku
- v nemškem jeziku
- v španskem jeziku
- v ruskem jeziku
- v drugih jezikih

- 15** Prosimo, navedite, kolikšen delež svojega pedagoškega dela izvajate na različnih stopnjah in kakšno je povprečno število študentov, ki jim predavate na vsaki stopnji.
Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	delež pedagoškega dela (skupaj 100 %)	povprečno število vpisanih študentov na vaših predmetih
dodiplomski študij		
specialistični študij		
magistrski študij		
doktorski študij		
programi strokovnega izpopolnjevanja		
drugo		

Raziskovalno delo

Raziskovalno delo

- 16** Ali ste v tekočem ali preteklem letu opravljali raziskovalno dejavnost?

Prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti:

- da
- ne

- 17** Kako bi označili svoje glavno raziskovalno delo v tekočem in preteklem letu?
Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	sploh ne				izključno
temeljno/teoretično	☐	☐	☐	☐	☐
aplikativno/usmerjeno na prakso	☐	☐	☐	☐	☐
tržno usmerjeno/namenjeno za tehnološki transfer	☐	☐	☐	☐	☐
družbeno usmerjeno/namenjeno za izboljšanje družbe kot celote	☐	☐	☐	☐	☐
mednarodno po obsegu ali naravnosti	☐	☐	☐	☐	☐
multi/interdisciplinarno	☐	☐	☐	☐	☐

18 Ali ste bili v tekočem ali preteklem letu vključeni v katero izmed spodaj navedenih raziskovalnih aktivnosti?

Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- sodelovanje v projektni skupini domačega raziskovalnega projekta
- sodelovanje v projektni skupini mednarodnega raziskovalnega projekta
- vodja ali odgovorni/-a znanstvenik/-ica domačega raziskovalnega projekta
- vodja ali odgovorni/-a znanstvenik/-ica mednarodnega raziskovalnega projekta ali delov mednarodnih znanstvenih projektov
- odgovoren/-rna za pripravo vloge za razpis za financiranje domačega raziskovalnega projekta
- odgovoren/-rna za pripravo vloge za razpis za financiranje mednarodnega raziskovalnega projekta
- sodelovanje v pripravi vloge za razpis za financiranje domačega raziskovalnega projekta
- sodelovanje v pripravi vloge za razpis za financiranje mednarodnega raziskovalnega projekta
- sodeloval/-a pri prenosu tehnologij

19 Prosimo, opišite svoje raziskovalno delo v tekočem in preteklem letu.

Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	da	ne
Ali ste na katerem izmed raziskovalnih projektov delali individualno/brez sodelavcev?	☐	☐
Ali sodelujete s kolegi na drugih institucijah v Sloveniji?	☐	☐
Ali sodelujete s kolegi v tujini?	☐	☐

20 Prosimo, napišite svoje mnenje o spodaj navedenih izjavah.

Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	sploh se ne strinjam				popolnoma se strinjam
Zunanji sponzorji oziroma uporabniki nimajo vpliva na moje raziskovanje.	☐	☐	☐	☐	☐
Od moje prve habilitacije so se povečali pritiski za iskanje zunanjih virov za financiranje raziskovanja.	☐	☐	☐	☐	☐
Na moji instituciji se poudarja interdisciplinarno raziskovanje.	☐	☐	☐	☐	☐
Na moji instituciji se poudarja tržno usmerjeno oziroma aplikativno raziskovanje.	☐	☐	☐	☐	☐
Financiranje raziskovanja v Sloveniji bi bilo moralo biti usmerjeno k najbolj uspešnim raziskovalcem.	☐	☐	☐	☐	☐
Visoka pričakovanja glede povečanja števila raziskav ogrožajo kakovost raziskovanja.	☐	☐	☐	☐	☐
Visoka pričakovanja glede uporabnosti rezultatov in aplikacij ogrožajo kakovost raziskovanja.	☐	☐	☐	☐	☐

21 Prosimo, navedite, kakšen delež financiranja vašega raziskovanja (če izvzamete sredstva za vaš osebni dohodek) je bil v tem oziroma preteklem akademskem letu financiran s strani spodaj navedenih virov.

Prosimo, vpišite vaš(e) odgovor(e):

- vaše institucije
- Agencije za raziskovalno dejavnost (ARRS)
- Agencije za podjetništvo in tuje investicije (JAPTI)
- Tehnološke agencije Slovenije (TIA)
- ministrstev in drugih državnih teles
- slovenskih poslovnih subjektov
- slovenskih zasebnih nepridobitnih institucij za splošno koristne in dobrodelne namene
- tujih naročnikov (gospodarskih družb)
- tujih vlad
- tujih zasebnih neprofitnih organizacij
- tujih univerz in drugih visokošolskih in raziskovalnih institucij
- Evropske komisije
- mednarodnih organizacij
- lastnih sredstev

22 Katere vrste navedenih znanstvenih prispevkov ste dokončali v zadnjih treh letih? Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- avtorstvo ali soavtorstvo domačih znanstvenih knjig
- avtorstvo ali soavtorstvo mednarodnih znanstvenih knjig
- uredništvo ali souredništvo domačih znanstvenih knjig
- uredništvo ali souredništvo mednarodnih znanstvenih knjig
- objava člankov v domačih akademskih knjigah ali revijah
- objava člankov v mednarodnih akademskih knjigah ali revijah
- znanstveno poročilo/monografija za projekt, financiran iz slovenskih virov
- znanstveno poročilo/monografija za mednarodno financiran projekt
- predstavitev članka na domači znanstveni konferenci
- predstavitev članka na mednarodni znanstveni konferenci
- objava strokovnega članka v domačem časopisu ali reviji
- objava strokovnega članka v mednarodnem časopisu ali reviji
- prijava patenta o procesu ali izumu
- pisanje računalniškega programa za javno uporabo
- domača izvedba ali razstava umetniškega dela
- mednarodna izvedba ali razstava umetniškega dela
- domača produkcija videa ali filma

23 Kakšen je bil delež (v %) vaših publikacij v zadnjih treh letih?
Na to vprašanje odgovorite samo, če je zadoščeno naslednjim pogojem:

Prosimo, vpišite vaš(e) odgovor(e):

- objavljen v tujem jeziku
- v soavtorstvu s kolegi iz tujine
- v soavtorstvu s kolegi iz Slovenije
- objavljen v tujini oz. v mednarodnih revijah in knjigah
- objavljen na spletu ali v elektronski obliki
- recenziran

Mednarodno sodelovanje

Mednarodno sodelovanje

24 Kako bi opisali pričakovanja glede mednarodnega sodelovanja na vaši instituciji in kakšne so glede tega vaše osebne prioritete?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	PRIČAKOVANJA INSTITUCIJE					MOJE OSEBNE PRIORITETE				
	nizka				visoka	ni pomembno				zelo pomembno
mobilnost študentov domače institucije v tujino	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sodelovanje z raziskovalci iz tujine raziskovalnih projektih	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
priprava publikacij skupaj s soavtorji iz tujine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
objavljanje v mednarodnih revijah in založbah	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
spremljanje tuje literature za poznavanje aktualnega dogajanja znotraj stroke	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mobilnost študentov iz tujine na domačo institucijo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mobilnost domačih visokošolskih učiteljev in znanstvenih sodelavcev v tujino	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mobilnost visokošolskih učiteljev in znanstvenih sodelavcev iz tujine na domačo institucijo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
predavanja tujih predavateljev na domači instituciji	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
predavanja v tujem jeziku na domači instituciji	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
uporaba mednarodne literature in tematik v pedagoškem delu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	PRIČAKOVANJA INSTITUCIJE					MOJE OSEBNE PRIORITETE				
	nizka				visoka	ni pomembno				zelo pomembno
oblikovanje skupnih in dvojnih študijskih programov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25 Kakšen je bil na vaši instituciji zadnja tri leta razvoj spodaj navedenih dejavnosti?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	močno zmanjšalo				močno povečalo
zaposlitev tujih visokošolskih učiteljev/znanstvenih delavcev iz držav nekdanje Jugoslavije	☐	☐	☐	☐	☐
zaposlitev tujih visokošolskih učiteljev/znanstvenih delavcev od drugod	☐	☐	☐	☐	☐
udeležba v izmenjavi študentov	☐	☐	☐	☐	☐
mednarodno sodelovanje na ravni institucije	☐	☐	☐	☐	☐

26 Kako pomembni so za vas spodaj navedeni pogoji in kako zadovoljni ste z njimi na vaši instituciji?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	ZADOVOLJSTVO					POMEMBNOST				
	zelo nezadovoljen/-jina				zelo zadovoljen/-jina	ni pomembno				zelo pomembno
možnost pridobivanja sredstev znotraj institucije za različne oblike mednarodnega sodelovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
podpora znotraj vaše institucije pri iskanju mednarodnih virov financiranja raziskovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
podpora znotraj vaše institucije pri pripravi projektne dokumentacije za prijavo na mednarodne razpise	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim študentom	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	ZADOVOLJSTVO					POMEMBNOST				
	zelo nezadovoljen/-jina				zelo zadovoljen/-jina	ni pomembno				zelo pomembno
podpora znotraj vaše institucije tujim gostujočim raziskovalcem in visokošolskim učiteljem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
informiranje znotraj institucije o virih financiranja različnih oblik mednarodnega sodelovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jasno opredeljeni cilji internacionalizacije vaše institucije	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27 Ali ste v zadnjih treh letih pri vaših predmetih ...

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- predavali v tujem jeziku na domači instituciji?
- predavali v tujini?
- od izvedenih predavanj v tujini izvedli katero predavanje v državah nekdanje Jugoslavije?

28 Ali ste v zadnjih treh letih ...

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- pridobili sredstva za raziskovalno dejavnost iz tujine oz. iz mednarodnih virov?
- sodelovali v projektne oziroma drugih oblikah raziskovalnega dela, ki ste ga izvajali z raziskovalci iz tujine?
- v okviru mednarodnega raziskovalnega dela sodelovali z raziskovalci iz držav nekdanje Jugoslavije?
- imeli skupne objave s tujimi raziskovalci?
- imeli skupne objave z raziskovalci iz nekdanje Jugoslavije?

F. Upravljanje (menedžment)

Upravljanje (menedžment)

29 Kdo redno spremlja in ocenjuje vaše delo (izberete lahko več možnosti)?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	vaši kolegi v oddelku ali enoti	vodja vašega oddelka ali enote	predstavniki drugih oddelkov ali enot v vaši instituciji	višje administrativno osebje v vaši instituciji	vaši študenti	zunanji ocenjevalci	vi sami (v obliki samoevalvacije)	nihče
vaše pedagoško delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vaše raziskovalno delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vaše administrativno delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30 V kakšni meri vaša institucija poudarja naslednje oblike oziroma načine dela?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	sploh se ne strinjam				popolnoma se strinjam
Sredstva se akademskim/stroškovnim enotam delijo glede na uspešnost in učinkovitost.	☐	☐	☐	☐	☐
Sredstva se akademskim enotam delijo na osnovi evalvacij.	☐	☐	☐	☐	☐
Financiranje oddelkov temelji predvsem na številu študentov.	☐	☐	☐	☐	☐
Financiranje oddelkov temelji predvsem na številu diplomantov.	☐	☐	☐	☐	☐
Odločanje o napredovanju akademskega osebja temelji na kakovosti raziskovanja.	☐	☐	☐	☐	☐
Odločanje o napredovanju akademskega osebja temelji na kakovosti poučevanja.	☐	☐	☐	☐	☐
Odločanje o napredovanju akademskega osebja temelji na praktičnem pomenu/uporabnosti njihovega dela.	☐	☐	☐	☐	☐
Zaposluje se akademsko osebje, ki ima izkušnje tudi izven akademskega okolja.	☐	☐	☐	☐	☐
Akademsko osebje se spodbuja k podjetniškim in storitvenim aktivnostim zunaj institucije.	☐	☐	☐	☐	☐

31 Prosimo, navedite svoje mnenje glede spodaj navedenih trditev. Na naši instituciji ...

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	sploh se ne strinjam				popolnoma se strinjam
... se daje velik poudarek mednarodnemu sodelovanju.	☐	☐	☐	☐	☐
... se daje velik poudarek razvijanju specifičnega profila institucije (profiliranje, specializacija).	☐	☐	☐	☐	☐
... se sredstva usmerjajo v razvijanje najbolj uspešnih študijskih področij in funkcij.	☐	☐	☐	☐	☐
... je dobra komunikacija med upravo in akademskim osebjem.	☐	☐	☐	☐	☐
... se izvaja način vodenja od vrha navzdol (<i>top-down management</i>).	☐	☐	☐	☐	☐
... se poudarjajo vidni rezultati in učinki.	☐	☐	☐	☐	☐
... so administrativne službe neučinkovite.	☐	☐	☐	☐	☐
... je vzpostavljen sistem strokovnega usposabljanja za administrativno-vodstvene naloge akademskega osebja.	☐	☐	☐	☐	☐

32 Prosimo, navedite svoje mnenje glede spodnjih trditev.

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	sploh se ne strinjam				popolnoma se strinjam
Najvišje institucionalno vodstvo je kompetentno v vodenju.	☐	☐	☐	☐	☐
O vseh dogajanjih na instituciji sem ustrezno obveščen/-a.	☐	☐	☐	☐	☐
Pomanjkanje vključevanja akademskega osebja v odločanje je resna težava.	☐	☐	☐	☐	☐
Nezainteresiranost in pomanjkanje angažiranosti akademskega osebja onemogočata izboljšanje kakovosti institucije.	☐	☐	☐	☐	☐
Študenti bi morali imeti večji vpliv na oblikovanje politike, ki se nanaša na njih.	☐	☐	☐	☐	☐
Vodstvo moje institucije podpira akademsko svobodo.	☐	☐	☐	☐	☐

33 Kakšen je vaš osebni vpliv na oblikovanje trendov in smernic akademske politike?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	nobenege vpliva	malo vpliva	nekaj vpliva	močan vpliv
na ravni oddelka ali enote	☐	☐	☐	☐
na ravni fakultete oziroma šole	☐	☐	☐	☐
na ravni univerze oziroma celotne institucije	☐	☐	☐	☐

Poklic in kariera

Poklic in kariera

34 Prosimo, navedite, ali ste na visokošolskem zavodu ali institutu v tekočem akademskem letu zaposleni za polni delovni čas.

Prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti:

- da
- ne

35 V primeru nepolne zaposlitve prosimo navedite delež zaposlitve (npr. če ste zaposleni za polovico ur polnega delovnega časa, vpišite 50 %).

36 Prosimo, navedite, ali ste v tekočem akademskem letu zaposleni tudi v drugi instituciji oziroma delate po pogodbi.

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- ne
- zaposlen/-a tudi na drugem javnem visokošolskem zavodu ali raziskovalnem inštitutu
- zaposlen/-a tudi na drugem javnem zavodu
- zaposlen/-a tudi na zasebnem visokošolskem zavodu ali raziskovalnem inštitutu
- zaposlen tudi na ustanovah državne in javne uprave (razen javnih visokošolskih zavodov in raziskovalnih inštitutov)
- zaposlen/-a tudi v gospodarskih družbah (zunaj visokošolskega sektorja)
- tudi samozaposlen/-a
- zaposlen/-a tudi v državnih ustanovah
- zaposlen/-a tudi v zasebnih netržnih, nepridobitnih institucijah

37 Prosimo, navedite, v katerem visokošolskem zavodu ste primarno zaposleni.

38 Prosimo, navedite svoj sedanji naziv.

Prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti:

- redni/a profesor/-ica
- izredni/a profesor/-ica
- docent/-ka
- višji/a predavatelj/-ica
- predavatelj/-ica
- lektor/-ica
- znanstveni svetnik/-ica
- višji znanstveni sodelavec/-vka
- znanstveni sodelavec/-vka
- strokovni sodelavec/-vka
- asistent/-ka ali mladi/a raziskovalec/-lka
- drugo:

39 Zaposleni ste za ...

Prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti:

- nedoločen čas
- določen čas

40 Kakšen je vaš povprečen neto mesečni dohodek?

Prosimo, vpišite vaš(e) odgovor(e):

- povprečni mesečni neto dohodek po pogodbi o zaposlitvi
- povprečni mesečni neto dohodek po pogodbi (avtorski, podjemni ali drugi; ali če ste samozaposleni)
- povprečni mesečni neto dohodek iz ostalih prihodkov, povezanih z akademsko dejavnostjo (npr. prodaja patentov itd.)

41 Prosimo, navedite, ali ste v tekočem ali predhodnem akademskem letu opravljali katero izmed spodaj naštetih dejavnosti (označite vse, ki se nanašajo na vas).

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- članstvo v domačih odborih/svetih, pomembnih za stroko
- članstvo v mednarodnih odborih/svetih, pomembnih za stroko
- recenzent/-ka (npr. za revije, raziskovalno financiranje, institucionalne evalvacije, študijske programe)
- urednik/-ica domače revije/knjižne zbirke
- urednik/-ica mednarodne revije/knjižne zbirke
- članstvo v uredniškem odboru ali vabljeni urednik/-ica pri domači reviji/knjižni zbirki
- članstvo v uredniškem odboru ali vabljeni urednik/-ica pri mednarodni reviji/knjižni zbirki
- članstvo v organizacijskih odborih domačih konferenc

- članstvo v organizacijskih odborih mednarodnih konferenc
- izvoljen/-a član/-ica upravljalnih teles strokovnih/znanstvenih združenj/organizacij
- bil/-a izbran/-a v akademsko predstavniško telo (rektor/-ica, prorektor/-ica, dekan/-ja, prodekan/-ja, vodja oddelka ipd.)

42 Prosimo, navedite, ali trenutno poučujete na visokošolskem zavodu, na katerem ste poučevali pred leti (označite vse, ki ustrezajo).

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	da	ne
diplomirali na prvi stopnji	☐	☐
diplomirali na drugi stopnji	☐	☐
doktorirali	☐	☐

43 Ali ste v preteklem in tekočem letu razmišljali o menjavi zaposlitve oziroma ste jo dejansko zamenjali?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	RAZMIŠLJAL/-A		ZAMENJAL/-A	
	da	ne	da	ne
na drug visokošolski zavod/raziskovalni inštitut v Sloveniji	☐	☐	☐	☐
na drug visokošolski zavod/raziskovalni inštitut v tujini	☐	☐	☐	☐
na mesto v administraciji/upravi vaše sedanje institucije	☐	☐	☐	☐
za neakademsko službo	☐	☐	☐	☐

Profil anketiranca

44 Kako dolgo (v letih) ste bili po zaključnem dodiplomskem študiju zaposleni v sledečih institucijah?

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	s polnim delovnim časom	z delovnim časom, krajšim od polnega
javni visokošolski zavodi		
zasebni visokošolski zavodi		
univerzitetne klinike		
javni raziskovalni inštituti		
zasebni raziskovalni inštituti		
državne institucije (ministrstva, agencije itd.)		
javni zavodi (brez visokošolskih)		
gospodarske družbe in gospodarske javne družbe		
netržne, zasebne nepridobitne institucije		
samozaposleni (kot zasebni raziskovalci ali zasebniki, ki niso v delovnem razmerju)		
prosimo, navedite, koliko let ste bili <u>neprekinjeno</u> zaposleni v visokošolskem sektorju		

45 Prosimo, navedite, v koliko institucijah ste bili zaposleni od zaključka ...

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	dodiplomskega študija	najvišje stopnje izobrazbe
v visokošolskih zavodih, univerzitetnih klinikah ali raziskovalnih inštitutih		
v drugih institucijah (vključno s samozaposlitvijo)		

46 Prosimo, navedite ...

Prosimo, vpišite vaš(e) odgovor(e):

- leto vašega prvega sprejema v delovno razmerje za polni delovni čas v visokošolskem sektorju
- leto vašega prvega sprejema v delovno razmerje za nepolni delovni čas v visokošolskem sektorju
- leto vaše prve izvolitve v naziv visokošolskega učitelja ali znanstvenega delavca v visokošolskem/raziskovalnem sektorju
- leto izvolitve v vaš trenutni naziv
- za koliko let ste prekinili delo na vaši trenutni instituciji zaradi izobraževanja, nadaljnega usposabljanja ali družinskih ali osebnih vzrokov (npr. materinstvo) [Če dela niste prekinili, prosimo, označite z '0'.]

47 Prosimo, navedite letnico zaključka in državo za vsako doseženo stopnjo izobrazbe.

Izberite primeren odgovor za vsako trditev.

	leto	pridobljena v državi
visoka		
magisterij		
specializacija		
doktorat		
podoktorski študij/raziskovanje		

**48 Prosimo, navedite akademsko disciplino oziroma področje (po ISCED) oddelka, kjer ste trenutno zaposleni.
(Če ste interdisciplinarno dejavni, prosimo, da navedete vse akademske discipline oziroma področja.)**

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo
- vede o izobraževanju/poučevanje učiteljev
- tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo
- zdravstvo in sociala
- humanistika in umetnost
- naravoslovje, matematika in računalništvo
- storitve
- družboslovje, poslovne vede in pravo
- drugo:

- 49** Prosimo, navedite akademsko disciplino oziroma področje (po ISCED) za vašo najvišjo doseženo stopnjo izobrazbe.
(Če ste interdisciplinarno dejavni, prosimo, navedite vse akademske discipline oziroma področja.)

Prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo:

- kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo
- vede o izobraževanju/poučevanje učiteljev
- tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo
- zdravstvo in sociala
- humanistika in umetnost
- naravoslovje, matematika in računalništvo
- storitve
- družboslovje, poslovne vede in pravo
- drugo:

50 **Spol**

- moški
- ženska

51 **Starost v letih**

52 **Vaša morebitna dodatna pojasnila ali pripombe ...**

Vpišite svoj odgovor:

Najlepša hvala za vaše sodelovanje.

PRILOGA 3

VPRAŠALNIK O UČINKIH PROGRAMA ERASMUS – ERASMUS ŠTUDENTI

- 1 Označite, katere izmed možnosti se nanašajo na vašo izkušnjo po Erasmus izmenjavi na domači instituciji (možnih je več odgovorov):
- Predavatelj me je povabil, da pri predmetu predstavim Erasmus izkušnjo (npr. seminarska ali projektna naloga).
  - Po lastni iniciativi sem pri predmetu uporabil-a/predstavil-a izkušnje/znanje, pridobljeno v Erasmus izmenjavi.
  - Moja Erasmus izkušnja na domači instituciji nikogar ne zanima.
  - Študentsko združenje me je povabilo, da pomagam pri promociji programa oz. sodelujem s tujimi Erasmus študenti.
  - Erasmus koordinator me je povabil, da pomagam pri promociji programa oz. sodelujem s tujimi Erasmus študenti.
  - Erasmus izmenjava mi je dala zamisel za diplomsko delo, seminarsko nalogo itd.
- 1.1 Kako ste vi uporabili Erasmus izkušnjo v vašem izobraževanju na domači instituciji? Navedite primere.
- 1.2 Kaj bi bilo treba storiti, da bi lahko sami boljše izkoristili Erasmus izkušnjo pri izobraževanju na domači instituciji?
- 2 Kako zadovoljni ste bili s pripravo za Erasmus izmenjavo na domači instituciji?
- 3 So kriteriji izbora študentov za Erasmus izmenjavo primerni?
- da
  - ne
- 3.1 Prosimo, pojasnite, zakaj ne:
- 4 Kakšni so učinki programa Erasmus na vašo domačo institucijo?

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	nevtravno	strinjam se	popolnoma se strinjam
Erasmus program koristi izključno posameznikom, ki sodelujejo v izmenjavi.	☐	☐	☐	☐	☐
Ne vidim nobene povezave med sodelovanjem institucije v Erasmus programu in poučevanjem.	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje v Erasmus programu dviguje kakovost poučevanja in učenja.	☐	☐	☐	☐	☐

5 Na moji domači šoli/fakulteti:

	sploh se ne strinjam	delno se ne strinjam	nevtrarno	delno se strinjam	popolnoma se strinjam
Predavatelji pogosto omenjajo Erasmus izmenjavo kot pomembno in cenjeno izkušnjo med študijem.	☐	☐	☐	☐	☐
Študenti med seboj omenjajo Erasmus izmenjavo kot pomembno in koristno izkušnjo med študijem.	☐	☐	☐	☐	☐
Erasmus izmenjave promovirajo študentske organizacije.	☐	☐	☐	☐	☐
Erasmus izmenjave promovira Erasmus koordinator oz. vodstvo fakultete.	☐	☐	☐	☐	☐
Erasmus izmenjave vidijo študenti bolj kot obremenitev kot priložnost.	☐	☐	☐	☐	☐

6 Kako mednarodno usmerjena je vaša fakulteta/šola? (Prosimo, označite z eno zvezdico, če se najmanj ali sploh ne strinjate z izjavo, in s petimi zvezdicami, če se popolnoma ali močno strinjate.)

- Pri predmetih se obravnavajo mednarodne vsebine.
- Pri predmetih se uporablja tuja literatura.
- Veliko je javnih dogodkov z mednarodnimi predavatelji.
- Tuji Erasmus študenti so aktivno vključeni pri predmetih (npr. v obliki samostojnih predstavitev, projektnih nalog).
- Pri predmetih se poudarja pridobivanje mednarodnih/medkulturnih znanj in veščin.
- Pri predmetih so tudi tuji predavatelji.
- Študentska združenja organizirajo veliko mednarodnih dogodkov.

7 Kako zadovoljni ste z mednarodno usmerjenostjo in mednarodnim sodelovanjem na matični fakulteti/šoli?

Prosimo za vaša priporočila, kako boljše vključiti Erasmus študente (domače in tuje) v izobraževalni proces:

Prosimo za vaša priporočila, kako prispevati k večji internacionalizaciji vaše fakultete/šole:

Spol

- ženski
- moški

Ste bili v Erasmus izmenjavi:

- na študiju
- na praksi

Študijsko leto, ko ste bili na izmenjavi:

- 2012/2013
- 2011/2012
- 2010/2011
- 2009/2010

Na katero vrsto in stopnjo študija ste vpisani:

- višješolski strokovni
- visokošolski strokovni (nebolonjski)
- visokošolski strokovni (1. bolonjska stopnja)
- visokošolski univerzitetni (1. bolonjska stopnja)
- visokošolski univerzitetni (nebolonjski)
- enovit magistrski (2. bolonjska stopnja)
- magistrski (nebolonjski)
- magistrski (2. bolonjska stopnja)
- doktorski (nebolonjski)
- doktorski (3. bolonjska stopnja)

Ali študirate na:

- Univerzi v Ljubljani
- Univerzi v Mariboru
- Univerzi na Primorskem
- Univerzi v Novi Gorici
- višji strokovni šoli
- samostojnem visokošolskem zavodu

Najlepša hvala za sodelovanje!

PRILOGA 4

VPRAŠALNIK O UČINKIH PROGRAMA ERASMUS – ERASMUS KOORDINATORJI

- 1 Sodelovanje v programu Erasmus je na moji matični instituciji (akademiji/fakulteti/šoli) učinkovalo na (1 zvezdica pomeni majhen učinek, 5 zvezdic pomeni največji učinek; če odgovora ne veste, prosimo, preskočite vprašanje):**
- višji obseg študentov, ki so šli na študij v tujino
  - višji obseg študentov, ki so šli na prakso v tujino
  - oblikovanje ciljev in smernic mednarodnega delovanja institucije
  - pregled in evalvacijo obstoječih partnerskih pogodb s tujimi institucijami
  - okrepitev institucionalnega sodelovanja z novimi tujimi institucijami
  - pregled in evalvacijo kakovosti mednarodnega sodelovanja
  - oblikovanje mednarodne pisarne
  - močno obremenilo administrativne službe
  - okrepilo administrativno podporo mobilnim visokošolskim učiteljem in raziskovalcem
  - okrepilo administrativno podporo mobilnim študentom
- 2 Ali je bilo treba na vaši instituciji za delo s tujimi študenti uvesti kakšne novosti v študijski proces:**
- da
  - ne
  - ne vem
- 2.1 Če da, kakšne so bile te novosti? Prosimo, navedite primere.**
- 2.2 Če ne, ali bi bilo treba uvesti kakšne novosti za boljšo prilagojenost študijskih programov in načina poučevanja potrebam tujih Erasmus študentov? Prosimo, pojasnite.**
- 3 Ali je vaša institucija sposobna (v smislu kapacitet in prilagojenosti izobraževalnih procesov) sprejeti večje število Erasmus študentov, kot ste jih imeli v zadnjih dveh letih:**
- da
  - ne
  - ne vem
- 3.1 Če ne, zakaj ne? Prosimo, pojasnite.**
- 4 Ali vaša institucija (akademija/fakulteta/šola) nudi predmete v katerem tujem jeziku:**
- da
  - ne
  - ne vem
- 4.1 Če da, kolikšen je delež predmetov v tujem jeziku glede na vse predmete na vaši instituciji po ISCED-področjih?**
- delež predmetov v tujem jeziku

4.2 Koliko je vseh predmetov v tujem jeziku. Prosimo, navedite številko.

4.3 Prosimo, označite, s katerih področij po ISCED so predmeti, ponujeni v tujem jeziku (izberete lahko več možnosti):

- izobraževalne vede in izobraževanje učiteljev
- umetnost in humanistika
- družbene, poslovne, upravne in pravne vede
- naravoslovje, matematika in računalništvo
- tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo
- kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, veterinarstvo
- zdravstvo in sociala
- storitve
- drugo (prosimo, pojasnite): _____

4.3 V katerih tujih jezikih so ponujeni predmeti (možnih je več odgovorov):

- angleški
- nemški
- italijanski
- španski
- drugi (prosimo, navedite): _____

5. Kakšno je vaše mnenje o sledečih trditvah?

	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Nevtralno	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Sodelovanje v Erasmus programu je okrepilo administrativno podporo za mednarodno sodelovanje na ravni fakultete/šole.	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje v Erasmus programu koristi predvsem posameznikom, ki sodelujejo v izmenjavi.	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje v Erasmus programu pozitivno vpliva na splošno izboljšanje kakovosti poučevanja na naši instituciji.	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje v Erasmus programu je okrepilo administrativno podporo mobilnim visokošolskim učiteljem in raziskovalcem.	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje v Erasmus programu pozitivno vpliva na izboljšanje kakovosti drugih funkcij (sodelovanje z industrijo itd.).	☐	☐	☐	☐	☐

6 Ali je delo Erasmus koordinatorja/-ice vaša edina funkcija:

- da
- ne

6.1 Če ne, katero drugo delo še opravljate:

- pedagoško
- raziskovalno
- strokovno

6.1.1. Kakšen je vaš naziv:

- redni profesor/-ica
- izredni profesor/-ica
- docent/-ka
- višji/a predavatelj/-ica
- predavatelj/-ica
- lektor/-ica
- znanstveni svetnik/-ica
- višji znanstveni sodelavec/-vka
- znanstveni sodelavec/-vka
- strokovni sodelavec/-vka
- asistent/-ka
- mladi/a raziskovalec/-lka
- drugo (prosimo, pojasnite): _____

6.1.2 Če opravljate strokovno delo, prosimo, pojasnite, kakšne so vaše druge naloge.

6.2 Če opravljate tudi pedagoško in/ali raziskovalno delo, kako se vam priznava delo Erasmus koordinatorja/-ice:

- denarni dodatek
- upošteva se pri postopkih napredovanja
- upošteva se pri pedagoški obremenitvi
- deklarativno (npr. objava na spletni strani ali v spletnih komunikacijah)
- nikakor
- v drugi obliki (prosimo, pojasnite): _____

7 Kako zadovoljni ste v vlogi Erasmus koordinatorja/-ice s sledečimi pogoji?

	Zelo nezadovoljen/-jna	Nezadovoljen/-jna	Nevtralno	Zadovoljen/-jna	Zelo zadovoljen/-jna
Vodstvo ceni in priznava vaše koordinatorsko delo?	☐	☐	☐	☐	☐
Akademsko osebje ceni in priznava vaše koordinatorsko delo?	☐	☐	☐	☐	☐
Ste aktivno vključeni v oblikovanje ciljev in smernic internacionalizacije?	☐	☐	☐	☐	☐
Vodstvo upošteva vaša priporočila?	☐	☐	☐	☐	☐
Je akademsko osebje pripravljeno delati z Erasmus študenti?	☐	☐	☐	☐	☐
Je vodstvo aktivno na področju mednarodnega sodelovanja?	☐	☐	☐	☐	☐
Obstaja zanimanje med akademskim osebjem za mednarodno sodelovanje?	☐	☐	☐	☐	☐
Obstaja zanimanje med študenti za mednarodno sodelovanje?	☐	☐	☐	☐	☐

7.1 Kako pomembni so za vas v vlogi Erasmus koordinatorja/-ice sledeči pogoji?

	Popolnoma nepomembno	Nepomembno	Nevtralno	Pomembno	Zelo pomembno
Vodstvo ceni in priznava vaše koordinatorsko delo?	☐	☐	☐	☐	☐
Akademsko osebje ceni in priznava vaše koordinatorsko delo?	☐	☐	☐	☐	☐
Ste aktivno vključeni v oblikovanje ciljev in smernic internacionalizacije?	☐	☐	☐	☐	☐
Vodstvo upošteva vaša priporočila?	☐	☐	☐	☐	☐
Je akademsko osebje pripravljeno delati z Erasmus študenti?	☐	☐	☐	☐	☐
Je vodstvo aktivno na področju mednarodnega sodelovanja?	☐	☐	☐	☐	☐
Obstaja zanimanje med akademskim osebjem za mednarodno sodelovanje?	☐	☐	☐	☐	☐
Obstaja zanimanje med študenti za mednarodno sodelovanje?	☐	☐	☐	☐	☐

8 Koliko stresa vam pri vašem koordinatorskem delu povzročajo sledeči pogoji (vsak pogoj označite z zvezdicami: z 1 zvezdico najmanj/zelo malo stresa in s 5 zvezdicami največ/zelo veliko stresa):

- razpoložljivi čas za koordinatorsko delo
- pridobiti akademsko osebje k sodelovanju
- študenti in njihove težave organiziranja študija
- študenti in njihove praktične (neakademske) težave
- akademsko osebje in zahteve glede organizacije njihovih izmenjav
- zahteve vodstva (prosimo, pojasnite)
- dostop do informacij (prosimo, pojasnite)
- drugo (prosimo, pojasnite)

8.1 Prosimo, pojasnite, kakšne zahteve vodstva vam povzročajo stres.

8.2 Prosimo, pojasnite, kakšne težave imate pri dostopu do informacij.

9 Kako zadovoljni ste v vlogi Erasmus koordinatorja/-ice s spodaj navedenimi pogoji na vaši instituciji (fakulteti/akademiji/šoli)? Če niste zadovoljni, kako pomemben je za vas posamezni pogoj?

	Zelo nezadovoljen/-jna	Nezadovoljen/-jna	Nevtralno	Zadovoljen/-jna	Zelo zadovoljen/-jna
Dostop do informacij o tekočih mednarodnih projektih.	☐	☐	☐	☐	☐
Kriteriji izbora domačih Erasmus študentov.	☐	☐	☐	☐	☐
Kompetence tujih Erasmus študentov.	☐	☐	☐	☐	☐
Poučevanje tujih Erasmus študentov.	☐	☐	☐	☐	☐
Priznavanje študijskih kreditov na tujih institucijah.	☐	☐	☐	☐	☐

9.1 Kako pomemben je za vas v vlogi Erasmus koordinatorja/-ice posamezni pogoj?

	Popolnoma nepomemben	Nepomemben	Nevtralno	Pomemben	Zelo pomemben
Dostop do informacij o tekočih mednarodnih projektih.	○	○	○	○	○
Kriteriji izbora domačih Erasmus študentov.	○	○	○	○	○
Kompetence tujih Erasmus študentov.	○	○	○	○	○
Poučevanje tujih Erasmus študentov.	○	○	○	○	○
Priznavanje študijskih kreditov na tujih institucijah.	○	○	○	○	○

10 POUČEVANJE: Sodelovanje v programu Erasmus je na moji instituciji učinkovalo na (1 zvezdica pomeni majhen učinek, 5 zvezdic pomeni največji učinek; če odgovora ne veste, prosimo, preskočite vprašanje):

- splošen dvig kakovosti poučevanja/učenja
- dvig kakovosti poučevanja/učenja tistih, ki so sodelovali v programu
- splošno izboljšanje študijskih dosežkov študentov
- izboljšanje študijskih dosežkov študentov, ki so sodelovali v programu Erasmus – študij
- izboljšanje študijskih dosežkov študentov, ki so sodelovali v programu Erasmus – praksa
- vključevanje tujih visokošolskih učiteljev v pripravo študijskih programov
- vključevanje tujih predavateljev v izvedbo študijskih programov
- oblikovanje skupnih in dvojnih študijskih programov
- več predavanj v tujem jeziku
- splošno izboljšanje znanja tujih jezikov med študenti
- oblikovanje mednarodnih vsebin študijskih programov s poudarkom na učnih dosežkih, ki pripravljajo študente na delovanje v mednarodnem okolju
- interakcijo nemobilnih domačih študentov s tujimi študenti v študijskem procesu
- interakcijo nemobilnih študentov s tujimi kulturami v okviru izvenkurikularnih aktivnosti

11 Kolikšen delež letošnjih tujih Erasmus študentov v povprečju dovolj obvlada tuji jezik za študij na vaši instituciji?

- 0–25 %
- 25–50 %
- 50–75 %
- 75–100 %

12 Kakšne oblike dela s tujimi Erasmus študenti so najpogostejše na vaši instituciji (z 1 označite najbolj pogosto obliko in s 4 najmanj pogosto):

- klasična predavanja
- individualna predavanja/konzultacije
- mentorstvo
- drugo (prosimo, pojasnite)

13 Kako se akademskemu osebju priznava delo s tujimi študenti:

- denarni dodatek
- upošteva se pri postopkih napredovanja
- upošteva se pri pedagoški obremenitvi
- deklarativno (npr. objava na spletni strani ali v internih komunikacijah)
- nikakor
- v drugi obliki (prosimo, pojasnite): _____

14 RAZISKOVANJE: Sodelovanje v programu Erasmus je na moji instituciji učinkovalo na:

- splošno izboljšanje rezultatov raziskovalnega dela
- izboljšanje rezultatov raziskovalnega dela tistih, ki so sodelovali v programu Erasmus
- večjo udeležbo akademskega osebja v mednarodnih raziskovalnih projektih
- večjo udeležbo akademskega osebja na mednarodnih akademskih posvetih

15 DRUGE DEJAVNOSTI: Sodelovanje v programu Erasmus je na moji instituciji učinkovalo na:

- večje sodelovanje s študentskimi združenji/skupinami v okviru mednarodnih dejavnosti
- večje sodelovanje z zunanjimi deležniki (npr. lokalno skupnostjo, industrijo) v okviru mednarodnih dejavnosti
- večji obseg mednarodnih dogodkov (predavanj, konferenc itd.) na domači instituciji

Spol

- ženski
- moški

Kje ste zaposleni in opravljate funkcijo Erasmus koordinatorja/-ice:

- Univerza v Ljubljani
- Univerza v Mariboru
- Univerza na Primorskem
- višja strokovna šola
- javni samostojni visokošolski zavod
- zasebni samostojni visokošolski zavod ali Univerza v Novi Gorici

Bi želeli še kaj dodati?

Hvala za sodelovanje.

Viri in literatura

Altbach, P. G., Reisberg, L. & L. E. Rumbley. 2009. Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution. Rotterdam: Sense Publishers.

Baiba, R. & U. Teichler. 2007. The Changing Role of Student Mobility, Higher Education Policy. New York: Palgrave Macmillan, 457–475.

Bracht, O., C. Engel, K. Janson, A. Over, H. Schomburg & U. Teichler. 2006. The professional value of Erasmus Mobility. <http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/erasmus/evalcareer.pdf>.

Braček Lalič, A. 2007. Internacionalizacija visokega šolstva v Sloveniji. Magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Crowther, P., Joris, M., Nilsson, B., Teekens, H. & B. Wächter. 2000. Internationalisation at Home. A position Paper. Amsterdam: European Association of International Education (EAIE).

Čelebič, T. 2008. Mednarodna mobilnost študentov in pedagoškega osebja v terciarnem izobraževanju. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Emert, H. A. 2008. Developing intercultural competence through teaching abroad with Fulbright: Personal experience and professional impact (doktorska disertacija, University of Minnesota, 2008).

Fernandez, E. 2006. Developing a global perspective during a study-term abroad (doktorska disertacija, University Michigan, 2006).

Flander, A. 2012. Je mobilni študent tudi bolj zaposljiv? Raziskava o pogledu delodajalcev na študijsko mobilnost. V: Miklavič, K. (ur.). Poti internacionalizacije. Ljubljana: CMEPIUS, 84-118.

Gaebel, M. 2013. MOOC – Massive Open Online Courses. EUA Occasional Papers. Brussels: European University Association (EUA).

Graban, J. L. 2007. The effects of study abroad experience on student cognitive and affective outcomes of college (doktorska disertacija, State University Indiana, 2007).

Golob Kalin, M., Stabej, M. Stritar, M & G. Červ. 2012. Primerjalna študija o učnem jeziku v visokem šolstvu v Republiki Sloveniji in izbranih evropskih državah. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Hazelkorn, E. 2011. Rankings and the reshaping of higher education. The battle for world class excellence. New York: Palgrave Macmillan.

Henard, F., Diamond, L. & D. Roseveare. 2012. Approaches to Internationalisation and Their Implications for Strategic Management and Institutional Practice. A Guide for Higher Education Institutions. Paris: OECD.

Horta, H. 2013. Deepening our understanding of academic inbreeding effects on research information exchange and scientific output: new insights for academic based research. Higher Education, 487–510. DOI 10.1007/s10734-012-9559-7.

Klemenčič, M. 2013. The Effects of Europeanisation on Institutional Diversification in the Western Balkans. V: Zgaga, P., Teichler, U. & J. Brennan. The globalisation challenge for European higher education: convergence and diversity, centres and peripheries. Frankfurt: Peter Lang Publishers, 117–138.

- Klemenčič, M. & P. Zgaga. 2013. Internationalisation at the European periphery and academics' geographic preferences for partnership: focus on the Western Balkans. V: Labi, A. (ed.) Weaving the future of global partnerships: A conversation starter for the EAIE 2013 Annual Conference. Amsterdam: European Association for International Education (EAIE).
- Knight, J. & H. de Wit. 1995. Strategies for internationalization of higher education: historical and conceptual perspectives. V: Hans de Wit (ed.) Strategies for Internationalization of Higher Education: A Comparative Study of Australia, Canada, Europe and the United States of America. Amsterdam: European Association for International Education (EAIE), 5–32.
- Knight, J. 2003. Updated internationalization definition. *International Higher Education*, 33, 2–3.
- Knight, Jane. 2004. Internationalization Remodelled: Definitions, Approaches, and Rationales. *Journal of Studies in International Education* 8(1), 5–31.
- Knight, J. 2006. Internationalization of higher education: New directions, new challenges. The 2005 IAU global survey report. Paris: International Association of Universities (IAU).
- Huisman, J., & M. C. van der Wende (eds.). 2005. On cooperation and competition II. Institutional responses to internationalisation, Europeanisation and globalisation (ACA papers on international cooperation). Bonn: Lemmens.
- Kehm, B. & U. Teichler (eds.) 2013. The Academic Profession in Europe: New Tasks and New Challenges. Series: The Changing Academy – The Changing Academic Profession in International Comparative Perspective, Vol. 5. Dordrecht: Springer.
- Krosnick, J. 1999. Survey research. *Annual Review of Psychology*, 50, 537–567.
- Komljenovič, J. & E. Marjetič. 2010. Drzna Slovenija: na poti v družbo znanja. Statistični podatki o visokem šolstvu. Publikacija 2/3. http://www.arhiv.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/pdf/visoko_solstvo/statistika_visokega_solstva_07072010.pdf.
- Maiworm, F. & U. Teichler. 2002. The Students' Experience. V: Teichler, U. (ed.) Erasmus in the SOCRATES programme. Bonn: Lemmens.
- Marginson, S. 2011. Global perspectives and strategies of Asia-Pacific universities. In N. Liu, Q. Wang in J. Salmi (eds). Paths to a World-Class University: lessons from practice and experiences. Rotterdam Sense Publishers, 3–27.
- Nilsson, B. 2000. Internationalising the curriculum. In Crowther, P., Joris, M. Otten, M. in B. Nilsson. Internationalisation at Home. A Position Paper. Amsterdam: European Association for International Education (EAIE), 21–27.
- NPVŠ 2002. Nacionalni program visokega šolstva Republike Slovenije. Ur. l. RS, št. 20/2002. http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_NACP33.html.
- Patterson, P. K. 2006. Effect of study abroad on intercultural sensitivity (doktorska disertacija, University of Missouri – Colombia, 2006).
- Pavlin, S. (ed.). 2009. Report on the Qualitative Analysis of Higher Education Institutions and Employers in Five Countries: Development of Competencies in the World of Work and Education; HEGESCO project. http://www.decowe.org/static/uploaded/htmlarea/finalreportshedgesco/Qualitative_Analysis_of_HEIs_and_Employers_in_Five_Countries.pdf.
- Powell, S. & L. Yuan. 2013. MOOC and Open Education: Implications for Higher Education. White Paper 2013:WP01. London, UK: Centre for Educational Technology, Interoperability and Standards (Cetis). <http://publications.cetis.ac.uk/2013/667>.

Qiang, Z. 2003. Internationalization of Higher Education: towards a conceptual framework. *Policy Futures in Education*, 1(2), 248–270.

ReNPVŠ. 2010. Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2010 (ReNPVŠ11-20). Uradni list RS, št. 41/2011. <http://www.uradni-list.si/1/content?id=103885>.

Statistični Urad Republike Slovenije (SURS). 2013. Instructional and professional support staff at higher education institutions and vocational colleges, Slovenia, academic year 2012/2013. http://www.stat.si/eng/novica_prikazi.aspx?id=5871.

Teekens, H. 2000. Teaching and learning in the international classroom. V: Crowther, P., Joris, M. Otten, M. & B. Nilsson. *Internationalisation at Home. A Position Paper*. Amsterdam: European Association for International Education (EAIE), 29–35.

Teichler, U., Arimoto, A. & K. W. Cummings (eds.). 2013. *The Changing Academic Profession. Major Findings of a Comparative Survey*. Series: *The Changing Academy – The Changing Academic Profession in International Comparative Perspective*, Vol. 1. Dordrecht: Springer.

Teichler, U. & E. A. Hoehle (eds.). 2013. *The work situation of the academic profession in Europe: Findings of a Survey in Twelve Countries*. Series: *The Changing Academy – The Changing Academic Profession in International Comparative Perspective*, Vol. 8. Dordrecht: Springer.

Teichler, U. (ed.). 2002. *Erasmus in the SOCRATES Programme: Findings of an Evaluation Study*. Bonn: Lemmens. Teichler, U. & F. Maiworm. 1997. *The Erasmus experience: major findings of the Erasmus evaluation research project*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Thomas, A. 2005. Long-term effects of international students exchange programs. V: W. Friedlmeier, P. Chakkarath & B. Schwarz (eds.). *Culture and human development: The importance of cross cultural research for the social science*. Hove and New York: Psychology Press, 303–320.

Van Brakel, R., Huisman, J., Luijten-Lub, A., Maussen, M. & M. C. Van der Wende. 2004. *External evaluation of Erasmus. Institutional and national impact*. Amsterdam/Enschede: PwC/CHEPS.

Vujašković, T. 2011. *Mednarodna izmenjava študentov: konceptualni model kulturne prilagodljivosti*. Magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.

Wende, M. C. van der. 2003. Globalisation and access to higher education. *Journal of Studies in International Education*, 7 (2), 193–206.

Wildavsky, B. 2010. *The Great Brain Race: How Global Universities Are Reshaping the World*. Princeton: Princeton University Press.

Williams, B. Mc. 2006. *Expanding perceptions of self and other through study abroad* (doktorska disertacija, State University Ohio, 2006).

Wächter, B. 2003. An introduction: Internationalization at home in context. *Journal of Studies in International Education*, 7(1), 5–11.

Zgaga, P., Klemenčič, M., Komljenovič, J., Miklavič, K., Repac, I., Jakačič, V. 2013. *Higher education in the Western Balkans: Reforms, developments, trends. Key findings from field research*. Ljubljana: Centre for Educational Policy Studies, Faculty of Education, University of Ljubljana. <http://ceps.pef.uni-lj.si/knjiznica/doc/hewb.pdf>.

Stvarno kazalo

Erasmus+: 6, 17-20, 42, 76, 117, 129, 145, 146

Erasmus koordinatorji: 31-35, 41, 42, 44, 47-54, 57-59, 61, 62, 72, 76, 78, 84-86, 88, 89, 116, 124-126, 129-135, 137, 138, 140-143, 145, 169, 171, 173-177

Erasmus študenti: 8, 10, 14, 15, 31-33, 42, 50-52, 54, 56, 58, 60, 62-66, 71, 76-78, 83-89, 120, 121, 125, 126, 132, 133, 135, 136, 138, 139, 168, 169, 174, 176

Tuji Erasmus študenti: 56, 64, 65, 85, 138

Domači Erasmus študenti: 1, 27, 64, 65, 70

Internacionalizacija študija doma: 7, 14, 24, 29, 51, 56, 73, 117, 144, 146

Množični odprti spletni predmeti (MOOC): 27, 68, 124, 178, 180

Mednarodna pisarna: 23, 78, 80, 136

Mobilnost študentov: 8, 10, 14, 15, 21, 25, 27, 29, 30, 41, 44, 47, 51, 92, 124, 129, 144, 145, 147, 157, 178

Mobilnost osebja: 10, 25, 47, 90

Nacionalni program visokega šolstva: 21, 22, 105, 180

Nacionalna agencija za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja: 6, 13, 19, 22, 30, 32, 34, 44, 46, 47, 87, 178, 184

Obzorja 2020: 117, 129, 146

Strateške povezave: 14, 28, 29, 31, 32, 41, 51, 116, 123

Svetovne univerzitetne lestvice: 116, 117

Univerza v Ljubljani: 34-36, 76, 87, 88, 93, 119, 121, 177, 178, 181

Univerza v Mariboru: 34-36, 76, 85, 88, 177

Univerza na Primorskem: 34-36, 76, 86-88, 137, 177

Visokošolski učitelji in sodelavci: 21, 51, 52, 81, 83, 84, 88, 117

KAZALO TABEL

Tabela 1 -5:	Nekdanji Erasmus študenti glede na leto izmenjave, spol, vrsto izmenjave, študijski program vpisa in glede na institucijo	33
Tabela 6:	Erasmus koordinatorji glede na spol	35
Tabela 7:	Erasmus koordinatorji glede na institucijo	35
Tabela 8:	Akademsko osebje glede na zavod, kjer so zaposleni	36
Tabela 9:	Akademsko osebje glede na spol	36
Tabela 10:	Akademsko osebje glede na naziv	37
Tabela 11:	Akademsko osebje glede na disciplino akademske izobrazbe	37
Tabela 12:	Akademsko osebje glede na disciplino oddelka, kjer so zaposleni	38
Tabela 13:	Akademsko osebje glede na letnico zaključka študija	38
Tabela 14:	Akademsko osebje glede na prvo zaposlitev v visokošolskem sektorju	39
Tabela 15:	Akademsko osebje glede na letnico prve izvolitve v naziv	39
Tabela 16:	Akademsko osebje glede na letnico izvolitve v sedanji naziv	39
Tabela 17:	Akademsko osebje glede na leta prekinitve dela	40
Tabela 18:	Akademsko osebje glede na način zaposlitve	40
Tabela 19:	Akademsko osebje glede na neto mesečni dohodek	41
Tabela 20:	Kategorije intervjuvancev	42
Tabela 21:	Erasmus koordinatorji – Sodelovanje v Erasmusu je na moji instituciji učinkovalo na:	44
Tabela 22:	Porazdelitev (odhajajočih) Erasmus študentov glede na področje študija v letu 2011/2012	46
Tabela 23:	Trendi pri udeležbi v programih Erasmus mobilnosti	47
Tabela 24:	Erasmus koordinatorji – Ali je bilo na vaši instituciji potrebno za delo s tujimi študenti v študijski proces uvesti kakšne novosti?	48
Tabela 25:	Erasmus koordinatorji – Če da, kakšne so bile te novosti? Prosimo, navedite primere.	48
Tabela 26:	Erasmus koordinatorji – Ali je vaša institucija sposobna sprejeti večje število Erasmus študentov, kot ste jih imeli v zadnjih dveh letih?	49
Tabela 27:	Erasmus koordinatorji – Ali je vaša institucija sposobna (v smislu kapacitet in prilagojenosti izobraževalnih procesov) sprejeti večje število Erasmus študentov, kot ste jih imeli v zadnjih dveh letih?.	51
Tabela 28:	Erasmus koordinatorji – Ali vaša institucija (akademija/fakulteta/šola) nudi predmete v katerem tujem jeziku?	53
Tabela 29:	Erasmus koordinatorji – V katerih tujih jezikih so ponujeni predmeti?	54
Tabela 30:	Kategorije institucij glede na ponudbo predmetov v tujih jezikih	54
Tabela 31:	Institucionalni pristopi k organizaciji študija in usposabljanja tujih Erasmus študentov	55
Tabela 32:	Erasmus študenti – Kako boljše vključiti Erasmus študente (domače in tuje) v izobraževalni proces?	65
Tabela 33:	Internacionalizacija poučevanja in učenja – cilji in namen	68
Tabela 34:	Erasmus koordinatorji – Kolikšen delež letošnjih tujih Erasmus študentov v povprečju dovolj obvlada tuji jezik za študij na vaši instituciji?	72
Tabela 35:	Pogledi visokošolskih učiteljev in sodelavcev na poučevanje in učenje	75
Tabela 36:	Erasmus študenti – Označite, katere izmed opcij se nanašajo na vašo izkušnjo po Erasmus izmenjavi na domači instituciji.	78
Tabela 37:	Erasmus študenti – Kaj bi bilo treba storiti, da bi lahko boljše izkoristili Erasmus izkušnjo pri svojem izobraževanju na domači instituciji? (EŠ-vprašalnik, Q12)	78
Tabela 38:	Erasmus koordinatorji – Kako zadovoljni ste s poučevanjem tujih Erasmus študentov na vaši instituciji (fakulteti/akademiji/šoli/)?	84
Tabela 39:	Erasmus koordinatorji – Kako pomembna je za vas kakovost poučevanja tujih Erasmus študentov?	85
Tabela 40:	Erasmus koordinatorji – Kako se akademskemu osebju priznava delo s tujimi študenti?	86
Tabela 41:	Osebne prioritete visokošolskih učiteljev glede internacionalizacije	95
Tabela 41A:	Osebne prioritete visokošolskih učiteljev v zvezi z internacionalizacijo glede na naziv	96
Tabela 41B:	Osebne prioritete visokošolskih učiteljev v zvezi z internacionalizacijo glede na disciplino	97

Tabela 42:	Pričakovanja institucije v zvezi z mednarodnim sodelovanjem	98
Tabela 43:	Pogledi visokošolskih učiteljev na pomembnost institucionalne podpore pri mednarodnem sodelovanju	99
Tabela 43A:	Pogledi visokošolskih učiteljev na pomembnost institucionalne podpore pri mednarodnem sodelovanju po nazivih	100
Tabela 43B:	Pogledi visokošolskih učiteljev na pomembnost institucionalne podpore pri mednarodnem sodelovanju po disciplinah oddelka zaposlitve	101
Tabela 44:	Zadovoljstvo visokošolskih učiteljev s podporo za mednarodno sodelovanje	102
Tabela 44A:	Zadovoljstvo visokošolskih učiteljev s podporo za mednarodno sodelovanje po nazivih	103
Tabela 44B:	Zadovoljstvo visokošolskih učiteljev s podporo za mednarodno sodelovanje po disciplinah	
Tabela 45:	Mednarodne dejavnosti visokošolskih učiteljev	105
Tabela 45A:	Mednarodne dejavnosti visokošolskih učiteljev po nazivih	
Tabela 45B:	Mednarodne dejavnosti visokošolskih učiteljev po disciplinah oddelka, kjer so zaposleni	
Tabela 46:	Visokošolski učitelji, ki so poučevali v tujini in v tujih jezikih	109
Tabela 46A:	Visokošolski učitelji, ki so poučevali v tujini in v tujih jezikih po nazivih	109
Tabela 46B:	Visokošolski učitelji, ki so poučevali v tujini in v tujih jezikih glede na disciplino oddelka, kjer so trenutno zaposleni	110
Tabela 47:	Poučevanje v tujih jezikih na domači instituciji	111
Tabela 48:	Poučevanje v tujini	111
Tabela 49:	Odstotek publikacij v zadnjih treh letih	112
Tabela 50:	Država zaključka študija na različnih stopnjah študija	113
Tabela 51:	Erasmus študent – Kako mednarodno usmerjena je vaša fakulteta/šola.	120
Tabela 52:	Erasmus študenti – Vaša priporočila za večjo internacionalizacijo domače institucije:	121
Tabela 53:	Različne oblike in intenzitete mednarodnega povezovanja med visokošolskimi institucijami	124
Tabela 54:	Erasmus koordinatorji – Sodelovanje v programu Erasmus je na moji instituciji učinkovalo na:	125
Tabela 55:	Erasmus koordinatorji – Sodelovanje v programu Erasmus je na moji instituciji učinkovalo na:	130
Tabela 56:	Ali je delo Erasmus koordinatorja vaša edina funkcija?	130
Tabela 57:	Erasmus koordinatorji – Če opravljate tudi pedagoško in/ali raziskovalno delo, kako se vam priznava delo Erasmus koordinatorja/-ke?	131
Tabela 58:	Kako zadovoljni ste s sledečimi pogoji v svoji vlogi Erasmus koordinatorja/-ke?	132
Tabela 59:	Kako pomembni so za vas kot Erasmus koordinatorja/ko sledeči pogoji?	133
Tabela 60:	Erasmus koordinatorji – Koliko stresa vam pri vašem koordinatorskem delu povzročajo sledeči pogoji?	134
Tabela 61:	Erasmus študenti – Kakšni so učinki programa Erasmus na vašo domačo institucijo?	139
Tabela 62:	Erasmus študenti – Kako zadovoljni ste z naslidenjimi navedenimi pogoji na vaši domači šoli/fakulteti:	140
Tabela 63:	Erasmus študenti – Kakšno je vaše mnenje o sledečih trditvah?	141
Tabela 64:	Erasmus koordinatorji – POUČEVANJE: Sodelovanje v Erasmus programu je na moji instituciji učinkovalo na:	142
Tabela 65:	Erasmus koordinatorji: RAZISKOVANJE: Sodelovanje v Erasmus programu je na moji instituciji učinkovalo na:	142
Tabela 66:	Erasmus koordinatorji – DRUGE FUNKCIJE: Sodelovanje v Erasmus programu je na moji instituciji učinkovalo na:	143

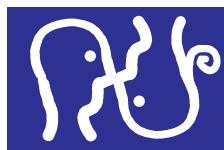
O avtoricah:

Manja Klemenčič je podoktorska raziskovalka in predavateljica na oddelku za sociologijo Univerze Harvard. Po doktoratu, ki ga je pridobila s področja mednarodnih študij na univerzi Cambridge, je do leta 2013 delovala v Sloveniji kot zasebna raziskovalka (vpisana v register zasebnih raziskovalcev pri Agenciji Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost) in še zmeraj deluje kot zunanja sodelavka Centra za študij edukacijskih politik (CEPS) na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. Manja je tudi odgovorna urednica mednarodne strokovne revije *European Journal of Higher Education*, ki jo izdaja založba Routledge/Taylor&Francis, in izvoljena članica Upravnega sveta Mednarodnega konzorcija raziskovalcev visokega šolstva.

Alenka Flander je direktorica Centra RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS). Po univerzitetni diplomii s področja elektrotehnike je kasneje doktorirala s področja politologije. Njeno raziskovalno delo je usmerjeno na interdisciplinarna področja, spremljanje in merjenje učinkov evropskih programov na področju izobraževanja in usposabljanja ter v raziskave internacionalizacije in visokega šolstva.

Mateja Žagar je diplomirala na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani s področja analitske sociologije. Od leta 2012 je zaposlena na Centru RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS) in se ukvarja z evalvacijami programov, ki se izvajajo na Centru.

CMepius

Center RS za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja

Ob železnici 30a
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (01) 620 94 50
Faks: (01) 620 94 51
E-naslov: info@cmepius.si
www.cmepius.si

Program
Vseživljenjsko
učenje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT